ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 643
Güzel Yazılar Dizisi: 4

Güzel Yazılar
KISA OYUNLAR

ANKARA, 1996

Güzel Yazılar

KISA OYUNLAR

Güzel yazılar: kısa oyunlar / Haz.: İsmail Parlatır... [ve başk.] – 5. bsk. -- Ankara: Türk Dil Kurumu, 2017.

XVI, 304, s. ; 20 cm. – (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 643. Güzel Yazılar Dizisi; 4)

ISBN 978-975-16-0803-1

1. Türk Tiyatrosu – Antolojisi I. Parlatır, İsmail (haz.)

812

Türk Dil Kurumu Yayınları

Güzel Yazılar

KISA OYUNLAR

Tıpkıbaskı

Ankara, 2017

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Türk Dil Kurumu Yayınları: 643
Güzel Yazılar Dizisi: 4

Güzel Yazılar
KISA OYUNLAR

▪

Hazırlayanlar:
Güzel Yazılar Yazı Kurulu
Prof. Dr. İsmail PARLATIR (Başkan)
Prof. Dr. İnci ENGİNÜN
Prof. Dr. Orhan OKAY
Prof. Dr. Zeynep KERMAN
Prof. Dr. Kâzım YETİŞ
Prof. Dr. Necat BİRİNCİ

▪

Kapak tasarımı:
Hangar Marka İletişim ve Reklam Hizmetleri

▪

Baskı:
Bizim Repro Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.
Zübeyde Hanım Mahallesi, Sebze Bahçeleri Caddesi,
99/22 TR 06070 Altındağ, Ankara
Telefon: +90 (312) 341 10 20
Belgegeçer: +90 (312) 341 30 50

*

Birinci baskı: Ankara, 1996
İkinci baskı: Ankara, 2000
Üçüncü baskı: Ankara, 2008 Mayıs
Dördüncü baskı: Ankara, 2014 Nisan
Beşinci baskı: Ankara, 2017 Aralık
Baskı sayısı: 5.000 adet
ISBN: 978-975-16-0803-1

*

Dağıtım:
Türk Dil Kurumu
Remzi Oğuz Arık Mahallesi
Atatürk Bulvarı, 217
TR 06680 Çankaya, Ankara
Telefon: +90 (312) 457 52 00
Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83
Genel ağ: http://tdk.org.tr

*

©5846 sayılı Yasa'ya göre
eserin bütün yayın, çeviri ve alıntı hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ
- Dilin Tadı.....V

KISA OYUNLAR ÜZERİNE.....XIII

ŞİNASİ.
- Şair Evlenmesi.....3

Âli BEY
- Misafiri İstiskal.....18

İBNÜRREFİK Ahmet Nuri SEKİZİNCİ
- Münevver'in Hasbihali.....55

Reşat Nuri GÜNTEKİN
- İstiklâl.....69

Sabahattin Kudret AKSAL
- Bay Hiç.....86

Tarık DURSUN K.
- Bir Postacı Varmış, Yıllık İznini Almış.....149

Adalet AĞAOĞLU
- Tombala.....187

A.Turan OFLAZOĞLU
- Anıtkabir.....209

Behçet NECATİGİL
- Pencere.....221

Behçet NECATİGİL
- Yıldızlara Bakmak.....241

A. Turan OFLAZOĞLU
- Allah'ın Dediği Olur.....259

SUNUŞ

DİLİN TADI

Dil denen mucizeyi nasıl anlatmalı, bilmiyorum. İnsan zekâsının bütün pırıltıları, insan ruhunun bütün duyuşları, titreyişleri, dalgalanışları orada. Mavi gökle kara yer arasında, ikinci bir âlemde daha yaşıyor insan. Dil adı verilen, sınırları olmayan, sonsuz bir âlemde.

Sözlüklere dalmak benim için güzeldir; gramerler arasında dolaşmak da güzeldir. Fakat birkaç ciltle sınırlı sözlükler ve gramerler asla dilin kendisi değildir. Sözlükler, bir dilin bütün kelimelerini içine alsa bile nihayet bir kelimeler listesinden ibarettir. Gramerler ise bir kurallar sıralamasından başka nedir? Bir gramerde yer alan söz dizimi kurallarını sayısız örneklerle zenginleştirirsiniz. Bir sözlükte yer alan elli bin kelimeyi, sayısız örgüler içinde bir araya getirirsiniz. İşte dil bu sayısız örgü ve örneğin evrenidir. Binlerce yıldan beri milyonlarca insan tarafından yaratılan bir evren. Aynı kelimeler, sonsuzluğa doğru uzanan zamanda, daha milyonlarca örnek ve örgü içinde kullanılacaklar. Kelimelerin bir kısmı ölse de, bir kısmı şekil ve manasını değiştirse de düşünce ve duygularımızın bin bir tonunu, birbirinden farklı bin bir kalıp içinde ifade etmeye devam edecekler. "Nice nice sözüm olsa bengü taşa vurdum... Bengü taş diktirdim, gö-

nüldeki sözümü vurdurdum" diyen Bilge Kağan "neng neng (nice nice)" ve bengü taş (ebedî taş)" sözleriyle sonsuzluğu anlatır. Uygurların hükümdarı Tengride Bolmış İl İtmiş Bilge Kağan "bin yıllık, tümen günlük bitiğimi, belgemi yassı taşa yazdırttım" derken sonsuzluğu "bin yıllık, tümen (on bin) günlük" kalıbıyla ifade eder. Balasagunlu Yusuf "tümen ming" veya "tümen tü" kalıplarıyla sonsuzluğu anlatır: Törüttüng tümen ming bu sansız tirig (on bin ve bin sayısız canlıyı yarattın). Tümen tü çiçekler yazıldı küle (On binlerce çiçek gülerek yayıldı). Sadece sonsuzluk kavramı için kaç örgü var? Bakınız Balasagunlu Yusuf bir başka yerde ne diyor: uçuglı yorıglı tınıglı neçe - tirilgü seningdin bulup yir içe (uçan, yürüyen, duran nice şeyler - Rızkını senden bulup yer içer). İşte bu da varlıkların sonsuzluğunun bir başka ifadesi. "Binlerce, on binlerce" derken yine sonsuzluğu ifade etmiyor muyuz? Diğer Türk lehçelerinde "binlerce" yerine "minglep (binleyip)" diyorlar. Bu da bir başka anlatış tarzı.

"Bin"i ve "on bin"i anlıyorum. Bunlar "belirli" olsa da yüksek sayıları anlattıkları için insanda sonsuzluk duygusu uyandırıyor. On bini ve bini bir araya getirerek sonsuzluğu ifade ediş tarzı daha da anlaşılır bir şey. Ama insanoğlu sayılarla yetinmemiş; "neng neng, nice nice" gibi sorularla da sonsuzluğu anlatmış. "Binlerce" ve "minglep" örneklerinde çokluk ve katlama ifade eden eklere başvurulduğunu görüyoruz. Ya "bin bir gece masalları"ndaki "bin bir" kalıbına ne demeli? Bin bir... "Bin" ile küme tamamlanıyor; fakat siz "bin bir..." diyerek sonsuzluğa açılıyorsunuz. "Ebedî, sonsuz, sayısız, ölümsüz..." gibi daha pek çok kelimeyi sıralayabiliriz. Ben "sonsuzluk" kavramı için kaç kelime ve kalıp kullanıldığını anlatmak istemiyorum; asıl anlatmak istediğim şudur. Sadece bu kavram için bu kadar ifade tarzı var. Bir de "sonsuzluk" kav-

ramının; ikinci, üçüncü, dördüncü... kavramlarla ilişkiye girdiğini düşününüz: taşın sonsuzluğu, taş üzerindeki yazıların sonsuzluğu, yazıyla anlatılan düşüncelerin sonsuzluğu, varlıkların sonsuzluğu, evrenin sonsuzluğu, evrenin sonsuzluğundaki mucize... Bu mucize kimbilir kaç kelimenin bin bir türlü örgüsüyle anlatılabilir! Ve işte bu bin bir türlü örgünün kendisi de bir mucizedir. Bu mucizenin adına dil diyoruz.

Ana dilimizin tek tek kelimeleri de şüphesiz bize tat verir. *Sevgili, biricik, yeşil, duygu, şiir* kelimeleri ne kadar tatlıdır! *Güç, kuvvet, kudret* kelimelerinde sanki bir güç gizlidir. *Aslan, kaplan, kartal, bürküt* sözlerinde sanki bir yücelik vardır. *Yüce, yüksek, ulu* kelimeleri sanki sesleriyle de bu kavramları çağrıştırır. "Kuş"ta kuşun cıvıltısını, "yılan"da yılanın yerde sürünüşünü, "toprak"ta toprağın katılığını duyarız. "Gülümsemek"te gülümseyişin tatlılığı, "düşünmek"te düşüncenin derinliği var gibidir. "Ağlamak"ta ve "üzülmek"te bir ağırlık, bir eziklik vardır. "Üzülmek, büzülmek, süzülmek, çözülmek" acaba tesadüfen mi hep üzüntülü kavramları anlatır? İnsan süzülürse, toplum çözülürse bunlar canımızı sıkar. Ya suyun süzülmesi, işin çözülmesi... İşte kelimeler arasındaki örgü burada kendini gösteriyor. Binlerce kelime arasında bin bir türlü örgü kurabilirsiniz.

Şakaklarıma kar mı yağdı, ne var,
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar...
Neden böyle düşman görünürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Şakak ve kar kelimeleri belki başka insanlar tarafından da bir arada kullanılmıştır; fakat "şakaklarıma kar mı yağdı" örgüsü her hâlde sadece Cahit Sıtkı'ya mahsustur. Şairin karı şakaklarına düşünerek yağdırdığına eminim. Belki de karlı bir havada yürürken bu manzarayı gördü ve kaydetti. Fakat "kar"ın "saçların kırlaşması"ndaki "kır" kelimesiyle ses yakınlığını, "-larıma" ve "kar mı" parçalarında a, r, ı, m seslerinin art arda sıralandığını, bu sıralanışın "ne var"da da kısmen devam ettiğini Cahit Sıtkı'nı düşündüğünü sanmıyorum. Şair, ahenk yaratan bu örgüyü düşünerek değil, sezişiyle kurmuş olmalıdır. Ya aynalarla dostluk arasındaki ilgi? Her gün baktığımız aynanın, dostumuz olduğunu kaçımız düşündük? Aramızdan bir kaç kişi bunu düşünmüş olsa bile, ağarmış şakaklarımız ve morarmış göz altlarımızla aynaların artık bize bir düşman gibi göründüğünü Cahit Sıtkı'ya kadar her hâlde hiç kimse dile getirmedi? Hele "ayna, dost, düşman, yıl, görünmek" kelimelerinin iki mısra içinde bu şekilde örülüşü... Tabiî ki bu bir san'atkârın tasarrufudur ve san'atkâr ister şuurla, ister sezişle olsun, kelimelerin maddelerini ve ruhunu elleriyle yakalayarak onları bir düzene sokmuştur.

San'atkâr olmayan insanlar da kelimeleri bir örgü içinde kullanırlar. Dil tek tek kelimeler değil, kelimeler arasında kurulan bu örgüdür. Dilin asıl tadına da bu örgü içinde varabiliriz. Milyonlarca insanın, yüzlerce yıl içinde her gün konuşarak ve yazarak kurduğu bu örgünün kendisi doğrudan doğruya bir san'at eseridir. Tıpkı anonim bir türkü, anonim bir destan gibi yaratıcısı belli olmayan bir san'at eseri. Daha doğrusu dili kullananların tamamının yarattığı bir san'at eseri. Milyonlarca beyinden ve ruhtan süzüldüğü için de elbette bir şaheser. Dille meydana getirilen san'at eserleri, bu bakımdan diğer san'at

eserlerinden daha avantajlıdır. Şiirin, romanın, hikâyenin, denemenin kendileri birer san'at eseri olduğu gibi, onları meydana getiren malzeme de bir san'at eseridir.

Her konuşmadan ve her yazıdan aynı tadı alabilir miyiz? Günlük konuşmalar da bize tat verir mi? Şüphesiz, dilin kendisine mahsus tadı, günlük konuşmalarda da vardır. "Altıyı beş geçe, dokuza on kala, koşarak merdivenlerden indim, yavrucuğum gözlüğümü bana uzatır mısın?" ibarelerinde ben Türkçenin tadını buluyorum. Dilin örgüsü bozulmaz, konuşurken kelimeler düzgün söylenirse dilin tadı her zaman duyulur. "Kuzum, nerelerdeydin? Seni beklemekten dizlerime kara su indi" diyen yaşlı kadının siteminde; "anneciğim, hani bana oyuncak alacaktın?" diyen küçük kızın soruşunda; "işine git be kardeşim, seni mi dinleyeceğiz?" diyen yorgun adamın diklenişinde Türkçenin kendisine mahsus tadı elbette vardır. Fakat bunlar bir san'atkâr kaleminde bir araya getirildiği zaman tat yoğunlaşır. Günlük hayat içinde farkına varmadığınız bu tadı, Hüseyin Rahmi'deki mahalle arası konuşmalarında, Ahmet Rasim'in satıcılarında bulursunuz. Bakınız Dede Korkut "dolduran top" dediği kadınları nasıl anlatıyor:

"Teptiği gibi yerinden kalktı; elini yüzünü yıkamadan obanın o ucundan bu ucuna, bu ucundan o ucuna koşuşturdu; lâf taşıdı, kapı dinledi; öğleye kadar gezdi. Öğleden sonra evine geldi; baktı ki uğru köpekle koca dana evi birbirine katmış; ev tavuk kümesine, sığır damına dönmüş; komşularına bağırır ki kız Zeliha, Zübeyde, Ürüveyde, Cankız, Canpaşa, Ayna Melek, Kutlu Melek! Ölmeye yitmeye gitmemiş idim; yatacak yerim yine bu harap olası idi; n'ola idi, benim evime bir lâhza baka idi-

niz; komşu hakkı Tanrı hakkı, diye söyler. Bunun gibisinin hânım, bebekleri yetişmesin; senin ocağına bunun gibi avrat gelmesin!"

Bu alıntıda, o devrin günlük konuşmalarından başka hiçbir şey yok. Fakat sanatkâr bunları yoğun şekilde bir araya getirip dilin tadına varmamızı sağlıyor.

Cahit Sıtkı da

Neden böyle düşman görünürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

diye sorarken günlük dilden pek ayrılmıyordu ama aynalarla dostluktan bahsederek bize bambaşka bir tat daha sunuyordu.

San'atkârlar günlük dili işleyerek; eserlerine, yine birçoğunu dilin içinden çıkardıkları tatlar katarak; bazen de yepyeni buluş ve örgülerle bizde bambaşka hazlar uyandırarak dilin tadına varmamızı sağlarlar. Onların eserleri ile dilimizin güzelliğini fark eder, dilimizi daha çok severiz.

Yahya Kemal

Kandilli yüzerken uykularda
Mehtabı sürüklerdik sularda.

derken şüphesiz yine günlük kelimeleri kullanıyor. Fakat Yahya Kemal'e kadar hiç kimse Kandilli'yi uykularda yüzdürmemiş, mehtabı sularda sürüklememiştir. Bakınız

Ahmet Haşim, mavi göklerde kargaların çirkin sesleriyle ötüşlerini nasıl tasvir ediyor:

> *"Sanki binlerce çelik makas, semaların lâciverdîsini doğramak için mütemadiyen açılıp kapanarak, havada cehennemî bir gürültü ile şakırdıyor."*

"Sema, lâciverdî" gibi sözler eskimiş olsa bile burada da günlük kelimeler kullanılmıştır. Fakat kargaların gagalarını çelik makaslara benzetmek ve onların ötmek için gagalarını açıp kapayışlarını, göğün maviliğini doğramak olarak düşünmek sadece Ahmet Haşim'e mahsus bir imtiyazdır. Haşim bu herkesten farklı düşünce tarzını, kelimelerin sırtına ve kelimeler arasında kurulan örgüye yüklemiştir. Bir başka san'atkâr, kargaları hallaca, gagalarını hallaç yayına benzetebilir ve kargaların beyaz bulutları pamuk gibi attığını yazabilirdi. Görüldüğü gibi kelimeler ve onlar arasında kurabileceğimiz, bin bir örgü bize sonsuz imkânlar bağışlamaktadır ve san'atkârlar bu imkânları en iyi kullanan insanlardır. Bunun için de biz dilimizin tadını yoğun olarak şair ve yazarlarımızın eserlerinde buluruz. İşte bunu düşünen Türk Dil Kurumu, sözlük ve gramer çalışmalarının yanında, dilimizin en güzel eserlerinden seçilmiş parçalar aracılığıyla insanlarımızı dille doğrudan doğruya temasa geçirmek ve dilimizin tadını onlara ulaştırmak için "Güzel Yazılar" adlı bir dizi yayın plânlamıştır. Burada pratik bir amaç güdüyor ve insanlarımızı, dilimizin en güzel verimleriyle rahatça karşılaştırmayı düşünüyoruz. Özellikle okul çağındaki gençlerimize ulaşmak ve erken yaşta onlara Türkçenin tadını tattırmak istiyoruz. Ortaya çıkan yeni şartlar, Türkiye dışındaki Türklerin de bu tür kitaplara ihtiyaç duyduğunu göstermiştir. Onların her gün artan yoğun taleplerini karşılayabilmek arzusu, bu dizinin bir başka sebebidir.

"Güzel Yazılar" dizisinde türlere göre bir ayrım yaptık ve her türün en güzel örneklerini seçmeye çalıştık. Tiyatrolarda tek perdelik kısa oyunları tercih ettik.

Dilimizin güzel eserleri, şüphesiz ki seçtiklerimizden ibaret değildir. Türkçe, bin yılı aşkın bir zamandan beri, Asya'da, Avrupa'da, hatta Afrika'da on binlerce eser vermiş büyük bir dildir. Bu pınar hâlâ gürül gürül akmakta ve yalnız Türkiye'de değil, dünyanın birçok yerinde her gün pek çok eser vermektedir. On binlerce eserin her birinde ayrı bir tat, ayrı bir zenginlik vardır. Bunlar arasında seçim yapmak hiç de kolay değildir. "En güzelleri bizim seçtiklerimizdir" iddiasında bulunmak da mümkün değildir. Ancak bu dizideki parçalarla gençlerimizin diğer eserlere de ulaşabileceklerini düşünüyoruz. Onlar yalnız Türkçenin tadını bulmakla kalmayacaklar, dilimize daha pek çok tatlar katacaklardır.

Prof. Dr. Ahmet B. ERCİLASUN
Türk Dil Kurumu Başkanı

KISA OYUNLAR ÜZERİNE

Günümüzde sayısı çok artan ve iyi yazarların da kullandıkları bir perdelik oyun veya "kısa oyun" diye adlandırılan tiyatro türü bize batı tiyatrosundan gelmiştir. Kaynağı Orta Çağ sonu ve devamından olan bu oyunların başlangıcı olarak asıl oyundan ayrı oynanan ve curtain-raiser: (perde öncesi), sotie (şaklabanlık), quart d'heure- (quarter of an hour: çeyreklik oyun) ve monologlar sayılabilir. Bu oyunları Orta Oyununda Kavuklu ile Kavuklu arkası arasında geçen konuşmadan oluşan girişe benzetebiliriz. Bunlar ve benzerleri bizde müstakil bir tür olmamış ve özel bir ad almamıştır. Kısa oyunların batıdaki bir kaynağı da bazı hareketlerin, davranışların temsili ile atasözlerinin bulunmasını amaçlayan salon oyunlarıdır. Proverbe dramatique (Atasözü oyunları), 17 ve 18. yüzyıl Fransız salonlarında bu tür moda idi. Bu oyun, Orta

Oyununda Pişekâr'ın Kavuklu'ya muhavereyi devam ettirmesini mümkün kılan ve "anahtar verme" tabir edilen özelliğe benzemektedir. **Proverbe dramatique** sonraları özel tiyatrolar için yazıldı ve yazarlar atasözlerini açıklayıcı bir perdelik kısa oyunlar kaleme aldılar.

Bir kişinin, dinleyici olsun veya olmasın tek başına konuşması demek olan "monolog"lar da bir perdelik oyunların kaynaklarındandır. Monolog hem büyük oyunların parçasıdır, hem de kendi başına kısa bir oyunu oluşturabilir. Bunun dünyaca en tanınmış örneği bir **monodrama** olan Strindberg'in *The Stronger* (Güçlü) adlı oyunudur.

Bir perdelik oyun veya **kısa oyun**, adından da anlaşıldığı üzere, bir perdeden (act) ibaret kısa dramatik eserdir. Temsil süresi 15-40 dakikadır. Bunlar, birçok bir perdelik oyun diye nitelenebilecek kısa oyun örneklerine rağmen 19.uncu yüzyıl sonundan önce müstakil bir tür olarak pek azdır. 19.uncu yüzyıl sonuna doğru küçük deneme tiyatrolarının sayılarının artması şekil olarak bir perdelik oyunların gelişmesini sağlamış ve tür gelişip yaygınlaşmıştır. Şimdiki kullanılışında genellikle iki veya üçü bir arada oynanmaktadır. Bir perdelik oyun kısa hikâyenin karşılığı sayılabilir ve tek bir episode veya durum üzerinde yoğunlaşır; genel kural olarak iki veya üç karakteri vardır. Tem (thème), eda (mood) ve konu (subject) "farce"tan komediye değişiklik gösterir. Çehov, Strindberg, Shaw, Hauptman, Synge, I. M. Barrie, Eugene

O'Neill, Samuel Beckett, Ionesco ve Harold Pinter'in de aralarında bulunduğu meşhur dramatistler bu şekli kullanmışlardır.

Bu tür oyunlar, bir düşüncenin ortaya konulmasındaki yoğunluk bakımından olduğu kadar, uzatmaya gelmeyen oyuncu kadrosunun azlığı dolayısıyla da ekonomik eserlerdir. Ayrıca dil öğreniminde ve okul temsillerinde çokça aranan bir türdür.

Metin And, "Dünyada ve Türkiye'de Kısa Oyunlar"ı ve Salâh Birsel "Batıda Kısa Oyun"[2] adlı yazılarında bu tür hakkında geniş bilgi vermişler ve birçok kısa oyunun adını anmışlardır.

Bu antolojide kısa oyun türünde eser vermiş olan yazarlarımızdan bir derleme yapılmıştır. Şinasi'nin kısa oyunu denemesi boşuna değildir. O, bu türde de bir rol göstermiş ve tiyatroda tıpkı şiirde olduğu gibi yoğunlaşmanın önemini işaret etmiştir. Batıda yaygınlaşan gelişme aşamalarında özel adlar almış olan oyunların benzerleri de bizde bulunmakla birlikte bunlar üzerinde derinlemesine düşünülmemiş ve onlar, türün tabiî özellikleri olarak kabul edilegelmiştir. Bu bakımdan kısa oyunların da bize Batı'dan gelmesi kaçınılmazdı. Gazeteciliğimizde de kısa, karşılıklı konuşmaya veya monoloğa dayanan birçok sosyal tenkit, önemli bir yer tutmaktadır. Bunların ilk örneklerini *Diyojen* dergisinde bulabiliriz. Mizah yazarı olarak şöhret kazanmış olan Yusuf Ziya Ortaç'ın birer perdelik birçok oyunu vardır ki,

onları oyun mu yoksa mizahî yazılar mı saymak zaman zaman güçleşir.

Radyo oyunlarının da kısa oyunların gelişmesinde katkısı vardır. Bu oyunların bir kısmı sahnede oynanacak niteliktedir. Behçet Necatigil'in radyo oyunları böyledir.

Burada biz üç eski örnekten sonra günümüz tiyatrosunun kısa oyun örneklerinden bir seçki sunmak istedik. Bizim bu çalışmamıza oyunlarının yayımlanabileceği iznini veren Tarık Dursun K.'ya; Adalet Ağaoğlu, Sabahattin Kudret Aksal ve Behçet Necatigil'in eserlerinin yayımlanması iznini veren Yapı Kredi yayınlarına sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Ancak Necati Cumalı ile Güngör Dilmen kendi oyunlarının yayımlanmasını istemediler. Biz onların bu davranışlarını da engin bir hoşgörü ile karşıladık. Amacımız hem bilimsel hem de objektif bir bakış açısı ile edebiyatımızdaki "Kısa Oyunlar"ı geniş okuyucu kitlesine tanıtmak ve sunmaktı. Elinizdeki kitap ile amacımıza bir parça ulaşabilmişsek ne mutlu bize.

KISA OYUNLAR

ŞİNASİ (1826-1871)

ŞAİR EVLENMESİ*

BİRİNCİ FIKRA
Müştak Bey, Hikmet efendi

MÜŞTAK BEY – Hele bu akşam güvey giriyorum ya... Bereket versin ki bu gün nikâhım kıyıldı. Yoksa, aşk ile,telâşımdan az kaldı nikâhsız güveyi girecektim.

HİKMET EFENDİ – Hiç öyle şey olur mu?

MÜŞTAK BEY – Neye olmaz; buna âşık evlenmesi derler.

HİKMET EFENDİ – Acayip...

MÜŞTAK BEY – Öyle ya, aşk ve muhabbetsiz evlenen, geçinebilirse aşk olsun! Ya ben Kumru Hanım'ı neye alıyorum; ancak sevgilim olduğu için... Ne dersin, şunu delice sevdiğime akıllılık etmemiş miyim?

HİKMET EFENDİ – İhtimaldir.

MÜŞTAK BEY – O tazelikte, hüsnü gibi huyu da güzel; Bence her hâlliden memnunumdur. Ah, amma zavallı Kumru cuğumun karga suratlı büyük hemşiresi olmasa...

HİKMET EFENDİ – Gerçek, onun ismi ne idi?

MÜŞTAK BEY – Sâkine Hanım değil mi ya? Miskinin adını bile sevmiyorum.

HİKMET EFENDİ – Niçin?

MÜŞTAK BEY – Bize engel olduğu şöyle dursun, çehre züğürdü olarak kırkbeş yaşına kadar evlerde kaldığından, akıl cihetiyle de iflâsa çıkmış.. Hâsılı bir büyük kanburundan başka göze görünür bir şeyi yok.. Ah, böyle bir baldızım olduğuna âlemden hicab ediyorum.

HİKMET EFENDİ – Ne çare, gülü seven, dikenine katlanır.

MÜŞTAK BEY – Gel şunu sana vereyim be... Amma nikâhla hâ... Geçinemeyecek ne varmış; ya o akıllanır, ya sen çıldırırsın!

HİKMET EFENDİ – Sakın Kumru Hanım'ın yerine onu sana verip bir de dek etmesinler? Âlem bu ya, zira büyük dururken küçüğü kocaya vermek âdet değildir.

MÜŞTAK BEY – Yok, bak ben öyle lâtife istemem, lâtife lâtif gerek...

HİKMET EFENDİ – Ya sen bana onu lâtife ile peşkeş çekiyorsun ya!

MÜŞTAK BEY – Ben, sana onu lâtife ile mi vermek istiyorum; gerçekten a canım!

HİKMET EFENDİ – Özrün kabahatinden büyük..

MÜŞTAK BEY – Hiç özür dilemiyorum.

HİKMET EFENDİ – Yâ..

MÜŞTAK BEY – Ama sus, işte kılavuzum Zibâ Dudu geliyor; galiba benim Kumru'cuğumu getiriyorlar. Haydi, sen selâmlıkta otur. Birazdan yine görüşürüz.

İKİNCİ FIKRA

Müştak Bey, Ziba Dudu

ZİBA DUDU – Müjde, evlâdım müjde... Gelin Hanım geliyor, yoldadır.

MÜŞTAK BEY – Ah, benim vâlideciğim! Sen olmasan, ya ben hasretime kavuşur mu idim? Bunun için sana ne iyilik edeceğimi bilmiyorum.

ZİBA DUDU – Ay oğul, böyle hayırlı işlerde bulunmadıktan sonra yalancı dünyada ne duruyorum? Hele bu mürüvvetini de gördüm ya, bundan sonra yaşamak neme lâzım, istemem, istemem; fakat gözüm kapanmadan bir de evlâtlarını ak sakallı göreydim..

MÜŞTAK BEY – Artık beni muradıma erdirdin ya, yaşa ömrün oldukça, (*Neşâtından sıçrayarak oynamağa başlar*).

ZİBA DUDU – A kuzum, biraz ağırbaşlı olsana; Artık başından nikâh geçti, azıcık utan, utan..

MÜŞTAK BEY – Vay, adam evlenirken utanmalıdır mı ya? Benim bildiğim bunun aksinedir. Her neyse, sen haydi var hanımı dışarıda bekleye dur. Ben de burada biraz kendi kendime utanmayı meşk edeyim...

ÜÇÜNCÜ FIKRA

MÜŞTAK BEY – (*Kendi kendine*) Şimdi benim Kumru'cuğum kafesine girecek ha... Ah, bir kere kanadının altına girebilseydim! Fakat insan kısmının yediği bir yem vardır ya, adına para derler; eğer ondan isteyecek olursa, meselâ, ey n'olmuş, ben de elimden geleni esirgemem ya... Verebileceğim şey çok mu, topu bir teselli... Bir de yüz görümlüğünü nasıl etmeli... Adam sen de... O da kolay... Şöyle birkaç beyit veriveririm vesselâm...

Şarkı

Bir Kumrı'sun sen, tab'a muvâfık

Yapsam yuvanı sinemde lâyık.

Cân u gönülden ben oldum âşık.

Yapsam yuvanı sinemde lâyık.

Benim gibi fakir şairin vereceği yüz görümlüğü bu kadar olur.

DÖRDÜNCÜ FIKRA

Müştak Bey, Ziba Dudu, Habbe Kadın, Sâkine Hanım

ZİBA DUDU – Evlâdım, Gelin Hanım'ı getirdik. Gel, koltuğuna gir de, köşeye oturt!

MÜŞTAK BEY – (*Neşâtmdan türlü türlü tuhaflıklar ederek, Sâkine Hanım'ı Habbe Kadın kucaklamış olduğu hâlde karşılar)* – Vaayy!...

ZİBA DUDU – (*Habbe Kadın'a*) – A dostlar!... Damat Bey,

Gelin Hanım'ı görür görmez sevincinden bayıldı...

MÜŞTAK BEY – Hayır, sevincimden bayılmıyorum, kederimden yüreğime iniyor. Âh.

HABBE KADIN, (*Ziba Dudu'ya*) – A, zavallı gelin hanımı bir titreme aldı. Amanın, al basmasın?... (*Sâkine Hanım'ı, sandalyeye oturtur*).

MÜŞTAK BEY – Nedir bu?

ZİBA DUDU – İşte, ömrün oldukça sana can yoldaşı olacak sevgili ıyalin Sâkine Hanım!...

MÜŞTAK BEY – O, bana can yoldaşı olacağına, benim canım çıksa daha canıma minnettir.

ZİBA DUDU, (*Habbe Kadın'a*) – Adamlar... Damat Bey sayıklamağa başladı. Galiba safasından aklını şaşırmış.

HABBE KADIN– (*Ziba Dudu'ya*) – Bîçare, hasretine kavuştuğu için, sevinç delisi oldu.

MÜŞTAK BEY– (*Hüzn ile*) – Âh, âh, âh...

ZİBA DUDU – Ağlamayındık. Sen ağlayacağına düşmanların ağlasın!

MÜŞTAK BEY – Âh.. Düşmanlarım bu hâlimi bilseler nasıl gülerler.

ZİBA DUDU – Haydi kuzum, gelin hanımın duvağını aç da yüzünü gör; biraz gönlün açılsın!

MÜŞTAK BEY – Neye lâzım, yüzünü göreyim de bir kat daha yüreğim mi kalksın?

ZİBA DUDU – Aç, evlâdım aç... Sevgilin olduğuna şüphen kalmasın (*Habbe Kadın ile beraber, Sâkine Hanım'ın du-*

vağını Müştak Bey'e açtırmak için cebreder).

MÜŞTAK BEY – İstemem... (*Elini çekerken, Sâkine Hanım'ın duvağı ile iğreti saçı kazâen eline ilişir kalır ve Sâkine Hanım'ın yüzü ve ak saçları açılır*) Bu ne?...

ZİBA DUDU – Vây... Zavallı kızcağızın sırma gibi nazik saçlarını yolup çıkardı.

MÜŞTAK BEY – Eyy, vakıa ak saçları beyaz sırma gibi, baksana nasıl parıl parıl parlıyor?

ZİBA DUDU – Ay, o lâkırdı ona değil, Yenge Kadın'la banadır. Ben, sana harf atmağı öğretirim. (*Habbe Kadın'a*), Haydi, Yenge Kadın, gelin hanımı çabuk dışarı çıkar da, nikâhını kıyan efendiyi çağırt; yanımızdaki kahvededir. Orada bulunan mahalleliyi alsın da gelsin, şuna bir meram anlatsınlar.

BEŞİNCİ FIKRA

Müştak Bey, Zibâ Dudu

MÜŞTAK BEY – Vây mahalleli beni zor ile güveği mi koyacaklar?

ZİBA DUDU – Evet, ya güveği koyarlar, ya hapse...

MÜŞTAK BEY – Böyle bir karı ile bir evde yatmaktansa, safâ-yı hâtır ile hapiste yatmak daha hayırlıdır.

ZİBA DUDU – Hele sen bir kerre hapse gir de bak, çekeceğin eziyetler yüzünden ne dertlere uğrarsın.

MÜŞTAK BEY – Adam sen de... Sayende pey ettiğim borç-

ılarımın duası berekâtıyla pekâlâ sapasağlam yaşarım...

ZİBA DUDU – Ya hasta olursan, ez-kazâ?

MÜŞTAK BEY – Ya borçlularım da bana hekim göndermeyip baktırmazlarsa faraza...

ZİBA DUDU – Ay, ne yapabilirsin?

MÜŞTAK BEY – Sonra kendilerine büyük zararım dokunur.

ZİBA DUDU – Ne zararın dokunacakmış bakayım?

MÜŞTAK BEY – Kör olayım, onlara nisbetime ölürüm ha...

ALTINCI FIKRA

Müştak Bey, Ziba Dudu, Habbe Kadın, Ebu'l-Lâklâka, Batak Ese, Mahalleli

EBU'L LÂKLÂKA (*Başında bir dildâde ile tebdil-i kıyafet ve ayın'ları çatlatarak ve kaf'ları patlatarak*) – Sanki bir telâş ile beni böyle uykudan kaldırıp da getirtmenin ne manası var? Orta oyununa çıkar gibi bakın bu kıyafetime... ayıp... Gürültünüz n'oluyor?

ZİBA DUDU – (*Entarisinin ön eteği ile başını örtmüş olduğu hâlde Ebu'l Lâklâka'nın elini öper*) – Amanın efendim, güveği olacak şu herif, isteye dileye aldığı hanımı şimdi istemiyor. Bütün saçını başını yoldu. O şöyle dursun. Yenge kadınla, bana bir söylemediği edepsizlik kalmadı. Size nakletmeğe utanıyorum.

EBU'L– LÂKLÂKA (*Müştak Bey'e*) – Vaay, namussuz va-aaaay...

MÜŞTAK BEY – Efendim, kerem ediniz, bendeniz de, bildiğim kadar hakikati size anlatayım.

EBU'L LÂKLÂKA – Sen, sus sefih... Kadın ninen gibi bîçare hatun yalan mı söyleyecek?

ZİBA DUDU – Efendim, bu kızı mutlaka almalıdır.

EBU'L LÂKLÂKA – Almalı ya... Almazsa ırzına leke sürmüş olur. (*Mahalleliye*) öyle değil mi komşular?

MAHALLELİ – Hay hay...

MÜŞTAK BEY – Alamam efendim. Bunda bir yanlışlık var; Zira bana nikâh ettiğiniz kız bu değildir. Bunun küçüğüdür. Ben onu isterim

EBU'L LÂKLÂKA – Hayır, sana nikâh ettiğim büyük kızdır.

MÜŞTAK BEY – Değildir.

EBU'L LÂKLÂKA – Vay, sen beni de yalancı çıkarıyorsun ha?... Bu ne yüzsüzlüktür?

BATAK ESE – Efendi, biliyor musunuz ki ben bunun daha bilmem nelerini bilürün? Durun, size deyivereyim: Bekçi olduğumdan için geceleri mahallede dolanurken buna çat pat çak sokak ortasında irast geliyorun. Bir kerre kendiceğine nereden geliyorsun diye soracak oldum. Bana ne garşuluk verse iyu... Terator (tiyatro) dan geliyon demesün mü? Bu beni masharalığa alma değil de ne demektir? Bakın şu ahmağa...

MÜSTAK BEY – Vay firâsetlû adam, vay...

BATAK ESE – Feres atlu adam sensin. Ulan hayvan. Bana kotu ilâf söyleyip durma şimdi sana fanfin demeği gösteririn.

EBU'L LÂKLÂKA – Bu herif hem edepsiz, hem deli...

BATAK ESE – Benim aklıma kalursa, hem hapishaneye koymalı, hem tımarhaneye...

EBU'L LÂKLÂKA – Bana danışursanız, herşeyden evvel edebsiz ilâmını alalım da bir daha mahallede oturtmayalım. Artık istemeyiz.

YEDİNCİ FIKRA

Müştak Bey, Habbe Kadın, Ziba Dudu, Ebu'l - Lâklâka, Batak Ese, Atak Köse, Hikmet Efendi

ATAK KÖSE – (*Arkasında küfe ve bir elinde kürek ve bir elinde süpürge ile*) İstemeyiz.

HİKMET EFENDİ – (*Dahi Atak Köse'nin arkasından yetişerek*) Ne istemiyorsunuz?

ATAK KÖSE – Ben ne bileyin, mahalleli istemeyiz diyor, ben de öyle diyorun. Elbette onların böyle demelerinde hakkı vâdır...

HİKMET EFENDİ – Ay mahallelinin neden hakkı var?

ATAK KÖSE – Hakkı olduğunu pek yavuz bilürün, amma, bak doğrusu neden hakkı olduğunu bilmen...

HİKMET EFENDİ – Öyle ise bilmediğin şeye ne karışıyorsun?

ATAK KÖSE – Vay, neye karışman? Ben de bu mahallenin galbur üstünde gelenlerinden değil miyin?

HİKMET EFENDİ – Sen kim oluyorsun?

ATAK KÖSE – Daha hâlâ sen benim kim olduğumu bilmiyo musun?

HİKMET EFENDİ – Hayır.

ATAK KÖSE – Öyleyse, sen de bilmediğini neye soruyorsun? Hay cahil hay... Şimdi tutup anlatacak mıyın ki ben dahi öteki mahallede kiracıyın ve bu mahallede süprüntücü başıyın diye?

HİKMET EFENDİ – Hay şaşkın hay...

ATAK KÖSE – Senin de aklın olaydı, benim gibi şaşkın olurdun. Maslahatta ne vâmış. Haydi oradan süpürüver bakayın.

EBU'L LÂKLÂKA (*Müştak Bey'i göstererek*) – Vay, sen şunun gibi bir kabahatliye sahâbet ediyorsun hâ? Rızâ-yı kabahat ayn-i kabahattir. Sen de anın gibi cezaya müstehaksın.

HİKMET EFENDİ – Aṃan efendim, ben kendi kabahatimi anladım ama, onun kabahati n'oluyor anlayamadım.

EBU'L-LÂKLÂKA – Daha ne olsun? Kendisine nikâh ettiğim kızı istemiyor da, onun küçüğünü istiyor; bu ne demektir?

HİKMET EFENDİ – Efendim, gazaplanmayınız; (*Gizlice bir para kesesi- göstererek*) küçük kızı senden isteriz.

BATAK ESE – Efendi nedir o, rüşvet mi alıyorsunuz?

EBU'L-LÂKLÂKA – (*Batak Ese'ye*) – Ben öyle şey mi kabul ederim? İstemem, (*Gizlice, Hikmet Efendi'ye*) yan cebime ko (*Hikmet Efendi, keseyi cebine koyar.*)

ATAK KÖSE – Gizlice yan cebime ko mu diyorsunuz?

EBU'L LÂKLÂKA – Hayır, yan cânibimde durma git diyorum; tâ ki benden şüphelenmeyesiniz.

ATAK KÖSE – Galiba parayı almışa benziyorsunuz.

EBU'L-LÂKLÂKA – Hâşâ sümme hâşâ. Eğer ben paraya elimi sürdümse ellerim kırılsın!

HİKMET EFENDİ – Aman efendim, hakikat her ne ise lâyıkıyla meydana çıkarın da, ona göre şânınıza düşeni işleyin!

EBU'L-LÂKLÂKA – Böyle kibârâne yolu ile merâmınızı ifade buyuruşunuzdan, gönlümdeki hiddet gitti de yerine merhamet geldi. (*Mahalleliye*) Yahu, mahalleli, ben bu işte bir başka türlü hakkaniyyet görmeğe başladım; zira sonradan hatırıma bir şey geldi.

MAHALLELİ – Nedir o?

EB'UL-LÂKLÂKA - Hani, nikâhını kıydığım büyük kızdır diye deminden ikrar etmiştim ya?

MAHALLELİ – Öyle ya?

EBU'L-LÂKLÂKA – Fakat büyük kız demekten muradım, yaşta büyük değildir; boyda büyük demek manasınadır; zira, büyük kız kırk yaşını geçmiş olduğu hâlde Damat Bey'in dengi olamaz. İşte benim bildiğim bu kadardır. Her bir zamanda ve her bir mekânda böyle doğrucasına şehâdet ederim.

BATAK ESE – Siz buncılayın dil ile ikrâr ettikten geri, bizde kabl (kalb) ile tasdik ederiz.

MAHALLELİ – Hay hay.

EBU'L-LÂKLÂKA – (*Habbe Kadın'a*) – Yenge kadın, boyda büyük, yani aşta küçük olan asıl gelin hanımı var getir; kendi elimle damat beye teslim edeyim. Bir daha yanlışlık olmasın! (*Hikmet Efendi'ye*) Daha başka bir yanlış olmuş şeyler varsa, söyleyin, onları dahi hasbice düzelteyim; zira bu makûle hayırlı hizmette bulunmağı kendime bir büyük iftihar bilirim.

BATAK ESE – (*Müştak Bey'e*) – Beyefendi, deminden size dediğim ilâfların hepiçiği şaga içündü. Sizi gasavetiniz vaktinde guldurup eğlendirmek isteyodum.

ATAK KÖSE – (*Hikmet Efendi'ye*) – Efendim, tevbe olsun ki bir daha mahallenin sürpüntüsünden başka bir işine karışursam adam değilin.

SEKİZİNCİ FIKRA

Müştak Bey, Hikmet Efendi, Ziba Dudu, Habbe Kadın

Kumru Hanım, Eb'ul-Lâklâka, Batak Ese, Atak Köse, Mahalleli

HABBE KADIN– (*Kumru Hanım'ı bir hâlde getirir ki, kâh ağlar gibi gözlerini uğuşturur, kâh bir eliyle yüzünü kapayıp, parmaklarının arasından yan yan Müştak Bey'e bakar*) İşte efendim, asıl Gelin Hanım...

EBU'L-LÂKLÂKA – (*Habbe Kadın'a*) O neye ağlıyor? Sakın Damat Bey'imizi istememezlik etmesin?

HABBE KADIN – (*Kumru Hanım'la kulak kulağa fısıldaştıktan sonra*) Efendim ağlamasının sebebini sordum anladım; öyle zannettiğiniz gibi değilmiş.

EBU'L-LÂKLÂKA – Ey, nasılmış?

HABBE KADIN – Ah, zavallı dertli tazecik. Evvelâ, Damat Bey'e varamadım diye kahrından pek çok ağlamış; işte o boş yere döktüğü gözyaşlarına acıyıp da şimdi ona ağlıyormuş.

EBU'L-LÂKLÂKA, (*Kumru Hanım'a yavaşça*) – Ağladığını gördükçe öyle yüreğim kalkıyor ki merhametimden, yengeliğini kendim edeceğim geliyor. (*Kumru Hanım'ı Müştak Bey'le el ele vererek*), Alınız efendim, artık yüzünü güldürmenin çaresine bakınız. Hemen hoş hâl ile geçinmenizi cân ü gönülden dua ederim. (Hikmet Efendi'ye) Bunca daha bir işiniz kaldı mı?

HİKMET EFENDİ – Hayır, fakat güveyi ile gelinden başka evde bulunanların cümlesini beraber götürmenizi reca ederiz.

EBU'L-LÂKLÂKA – Rica ne imiş, emrediniz efendim. (*Mahalleliye*) Haydi, mahalleli. (*Ziba Dudu'ya*) Haydi kılavuz Kadın.. (Habbe Kadın'a) haydi, yenge kadın.

DOKUZUNCU FIKRA

Müştak Bey, Hikmet Efendi, Kumru Hanım

MÜŞTAK BEY – (*Kumru Hanım'ı koltuğuna almış ve birbirlerine yan yan, nâz ile bakarak mütehayyir kalmış iken*) – Vay, sen mahalleli ile beraber gitmiyor musun?

HİKMET EFENDİ – Hayır, sana bir iki lâkırdım var.

MÜŞTAK BEY – A canım, sabah gel de bir iki bin tanesini söyle.. Bak, o zaman nasıl can kulağı ile dinlerim.

HİKMET EFENDİ – Yok, yok şimdi söyleyeceğim.

MÜŞTAK BEY – Ey, haydin, çabuk ol! (*Başını Kumru Hanım'dan yana çevirip Hikmet Efendi'nin lâkırdısına kulak vermez*).

HİKMET EFENDİ – Ey benim sevgili dostum.

MÜŞTAK BEY – Daha bitmedi mi?

HİKMET EFENDİ – Vay, dur bakalım, başlayayım.

MÜŞTAK BEY – Amma uzunmuş hâ...

HİKMET EFENDİ – Benim gibi bir dostuna danışmadan evlendiğine tövbe mi ?

MÜŞTAK BEY – Aman sen de, günahımı mı çıkarıyorsun, nedir bu?

HİKMET EFENDİ – İşte, kendi menfaati için aşk ve muhabbet tellâllığına kalkışan kılavuz kısmının sözüne itimat edenin hâli budur.

MÜŞTAK BEY – Ah, a kardeş, gideceğin yere amma geç kalıyorsun ha, öyle, işinden geri kaldığına asla razı olmam.

HİKMET EFENDİ – Sen ve ıyâlin birbirinizi her cihetle tanıdığınız hâlde, evlenirken ne belâlara uğradın bakındık.

MÜŞTAK BEY – Ya, evlenmeden evvel istihareye yatmak istiyordum; her nasılsa unutmuşum. Aman, aklımda

iken varayım, istihareye yatayım. Göreceğim rüyaları sonra yine sana tabir ettiririm.

HİKMET EFENDİ – Ya birbirlerin ahvalini asla bilmeyerek ev bark olanların hâli nasıl olur; var bundan kıyas eyle.

MÜŞTAK BEY – (*Gözlerini uğuştırarak*) – Of, nasihat sıkıntısı ile bir uykum geldi ki, tarif edemem. Ruhsatın olursa, azıcık varsam uyku kestirsem olmaz mı?

HİKMET EFENDİ – İşte ben gidiyorum. Var artık ne yaparsan yap; fakat aldığın dersi unutma hâ...

MÜŞTAK BEY – Adam, hiç unutur muyum? Ben, o dersi alıncaya kadar az zahmet mi çektim? Her ne ise, evlenmenin ilmini pekâlâ öğrendim. Memûl ederim ki ameliyatın güzelce icrasında hiçbir kusur etmem.

MİSAFİRİ İSTİSKAL*

(Misafire Kovar Gibi Davranma)

ŞAHISLAR:

MÜMTAZ BEY ..... Ev sahibi

ABDİ BEY ..... Mümtaz Bey'in kapı bitişik komşusu. Ahmet ve bezdirici.

NADİR EFENDİ ..... Mümtaz Bey'in misafiri. Ağırca sağır, yaşlı.

MUHSİN EFENDİ ..... Nadir Efendi'nin oğlu. Musikişinas.

VELİ AĞA ..... Mümtaz Bey'in daire kâhyası. Ağır hareketli ve bir gözü kör.

MEMİŞ ..... Mümtaz Bey'in seyisi.

ANADOLULU BİR İKİ

HİZMETKÂR

Olay Mümtaz Bey'in evinde geçer. Sahne, bir salon ile bir odanın içerilerini gösterir.

Âli Bey, "Misafiri İstiskal" tiyatrosunun sonunda şöyle mütevazı bir açıklamada bulunmaktadır:

"Bu vaka tiyatro için gayet ehemmiyetsiz bir şey ise de (vaktiyle) bir yerde aynen geçmiş olduğundan ve bir de memleketimizin âdet ve ahlâkça tarize değer pek çok hâllerini ihtiva ettiğinden, şu suretle oyun olarak tertip edildi.."

Birinci Meclis

VELİ AĞA – (*Salonda kendi kendine)* Acaba misafirler kalktı mı? Bu vakte kadar da..

NADİR EFENDİ – (*Odada*) Muhsin Efendi ayol, şu bizim çubuğa bir kav himmet eder misin?

MUHSİN EFENDİ – Peki efendim ama, bilmem kahveyi söyleyecek meydanda kimse var mı?

VELİ AĞA – Haa kalkmışlar. Bari bey çıkıncaya kadar yanlarına gidip biraz oturayım. (*odaya girer*) Sabah-ı şerifler hayrolsun efendim.

NADİR EFENDİ – Maşallah, buyursunlar!.. (*Ayağa kalkarken gözlüğünü yere düşürür*).

VELİ AĞA – Aman efendim gözlüğü düşürdünüz. (*Gözlüğü almak için ikisi birden uzandığından çarpışıp yere düşerler*).

VELİ AĞA – (*Kendi kendine*) Off, hay Allah canını alsın. Sabah keyfi... (Muhsin Efendi elinden tutup kaldırır).

VELİ AĞA – (*Kendi kendine)* Vaaşş!.. Gözlüğünün de, senin de.. (*yüzden*) Efendim kaza oldu, af buyurun.

NADİR EFENDİ – Zararı yok. (*Oğluna*) Aman bir kahve bul, başım yerine gelsin. (*Kendi kendine*) Kaza!.. Görünür kaza senmişsin ama, nasılsa gözlüğü düşürdüğüm için göremedim.

MUHSİN EFENDİ – (*Salona çıkar*) Kimse yok mu? Baksana yahu! (*Hizmetkâra*) Kahve pişiriniz.

VELİ AĞA – Efendim bu akşam inşallah rahatsız olmadınız; zira tahtakurusu, sivrisinek gibi şeyler yoktur.

NADİR EFENDİ – Pek rahat ettim doğrusu, Allah afiyet versin!.. (*Kendi kendine*) Kâhya varken artık adamı rahatsız etmek için başka şeye ihtiyaç var mı?

VELİ AĞA – (*Kendi kendine*) Lâkin herifin sabah keyfini bozduk. (*Kahve gelir*).

İkinci Meclis

MEMİŞ – (*Elinde eskimiş bir başlıkla salona girerek Muhsin Efendi'ye*) Bizim kâhyayı gördün mü?

MUHSİN EFENDİ – Evet, içeriki odada babamla beraber oturuyor.

MEMİŞ – (*Oda kapısından*) Bana baksana ağa, burada mısın? (içeri girer).

VELİ AĞA – Ne var bakalım?

MEMİŞ – Bizim Abdi Bey eşşek istemiş.

VELİ AĞA – Ne istemiş?

MEMİŞ – Eşşek dedik ya sana!..

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine*) İyi dedin!.. Vallahi öyle.

VELİ AĞA – İyi ama daha Bey çıkmadı; çıksın da söyleyim. Bir yere mi gidecekmiş?

MEMİŞ – Hayır, galiba buraya gelecek.

VELİ AĞA – Buraya mı? Tuhaf şey, iki adım yer için merkep istenir mi? Hem Bey bu heriften hiç hoşlanmaz; gelip de ne yapacak?

NADİR EFENDİ – Ne o, bir şey mi var?

VELİ AĞA – Hayır, komşu Abdi Bey gelecek de..

NADİR EFENDİ – Nasıl adam, sözü sohbeti tatlı mı bari?..

VELİ AĞA – (*Kandi kendine*) Tamam.. İhtiyara bir arkadaş.. Bîçare adamın bahtı bu gün azapla açılmış. (*yüzden*) Ooo!. Artık hiç sormayınız, şeker gibi.

NADİR EFENDİ – Oh, bari gelse de teşerrüf etsek. (*o sırada Muhsin Efendi odaya girer*).

VELİ AĞA – (*Memiş'e*) Hele sen dışarıda bekle de bey çıktığı vakit söyleyelim.

MEMİŞ – (*Eindeki başlığı kâhyaya vererek*) Başlığı da göndermiş, hani ya geçende almıştı.

VELİ AĞA – Peki ver de saraç odasına koyayım. (*Başlığı alır, Memiş gider, Miimtaz Bey salona gelir*).

Üçüncü Meclis

VELİ AĞA – Bey çıkmış!.. (*Salona çıkar*) Efendim, komşu Abdi Bey buraya gelmek için merkep istemiş. Ne emriniz olur, gönderelim mi? Hem de geçende aldığı başlığı göndermiş, işte!..

MÜMTAZ BEY – (*Hiddetle*) Abdi Bey mi? Onun da boynu altında kalsın, merkebin de. Bilmez misin, hiç o herifle ahbaplık edilir mi? Eşekliğini bundan anla ki şu iki adım yer için, binmeye merkep istemiş. Hayır göndermesinler. O ne?.. O başlığa ne olmuş?.. İşte gördün mü, böyle terbiyesiz heriftir o! Herkesin malını ödünç olarak alır, vaktiyle göndermez, böyle bir kenara atıp küflendirir. Ben şimdi bu başlığı ne yapayım? Sen haydi götür bunu yine o Abdi olacak hayvana da.. Yağlasın, yağlasın da.. (*O sırada Abdi Bey kapıdan içeri girer. Mümtaz Bey, Abdi Bey'i görünce sesini değiştirerek mülâyemetle*) bir çiviye asıversin!..

VELİ AĞA – (*Abdi Bey'i görmeyerek*) Abdi Bey mi?.

MÜMTAZ BEY – Hayır canım, seyise ver diyorum. Yağlasın ki küfleri temizlensin. (*Abdi Bey'e*) Maşallah, buyursunlar efendim.. (Veli Ağa gider).

MUHSİN EFENDİ – (*Odada*) Galiba misafir geldi.

Dördüncü Meclis

ABDİ BEY – Merkep istetmiştim ama, geç kalırım diye beklemedim. Artık yürüyerek geldim.

MÜMTAZ BEY – (*Kendi kendine*) Eşref saati var gibi.. (yüz-

den) İsabet buyurdunuz, odaya buyrun efendim. (*Odaya girerler*) Sabah şerifler hayrolsun; Nadir Efendi, Muhsin Efendi merhaba; bizim komşu Abdi Beyefendi'yi tanır mısınız?

NADİR EFENDİ – Hayır efendim, hakkında güzel sözler işittik ama daha kendileriyle tanışıp konuşmak şerefine nail olamamıştık.

MÜMTAZ BEY – (*Abdi Bey'e*) Beyefendi şöyle buyrun. (*Minder üstünde Nadir ve Muhsin Efendilerin arasına oturtur*) Muhsin, Beyefendi'nin dostluğunu size de tavsiye ederim. (*Abdi Bey'e*) Beyefendi, bizim Muhsin Efendi musikişinastır, güzel sesleri vardır. Siz de musikiyi pek seversiniz. (*Hizmetkâra*) Gel!.. Bize kahve pişirin.

ABDİ BEY – (*Muhsin Efendi'ye*) Efendim, ne şarkısı bilirsiniz bakalım?..

MUHSİN EFENDİ – Buyur efendim?

MÜMTAZ BEY – (*Muhsin Efendi'nin hiddetlendiğini anlayıp sözlerini keserek*) Muhsin Efendi, bu gün ne yapacağız bakalım? Geçen seneki cülûs-ı Hümayun donanması günü evde hapsolup kalmıştım; lâkin bugün inşallah eğleniriz.

MUHSİN – (*Yan gözle Abdi Bey'e doğru bakarak*) Ben de öyle ümit ediyorum.

ABDİ BEY – Baba efendi, siz akşam burada mıydımz?

NADİR EFENDİ – Elhamdülillah efendim, ihtiyarlıktan başka şikâyet edecek bir şeyim yok.

MUHSİN EFENDİ – (*Kendi kendine*) Bir de sağırlık var, unutma!..

ABDİ BEY – Efendim, birkaç senedir başımda bir sersemlik var; o kadar hocalara okuttum, o kadar hekimlere baktırdım. Nedense bir faydasını görmedim; aman efendim, buna bir ilâç biliyor musunuz?

NADİR EFENDİ – Allah ziyade etsin.. Doğrusu burada bulunduğumuz müddetçe pek çok yedik. İki gündür buradayız, hemen hemen bir haftalık kiraz yedik diyebilirim. Doğrusu beyefendinin meyve bahçesine merakı var.

MÜMTAZ BEY – (*Yavaşça Muhsin Efendi'ye*) Aman, siz eğlenemeyeceğiz gibi söylüyordunuz ama, bunların hâline baksana!.. Vallahi iyi, aman ses çıkarma da seyredelim.

ABDİ BEY – (*Kendi kendine*) Ne saçmalıyor?.. Ben ona başımdan bahsediyorum, o bana pis boğazından söylüyor. (*yüzden*) Afiyet olsun, o başka ya; lâkin bir ayağım tutmuyor, hele değneksiz yürüyemiyorum.

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine*) Ne söyler bu herif?.. Sağır mıdır nedir. (*Yüzden*) Pek memnun oldum efendim, inşallah daha çok vakitler teşerrüf ederiz.

MÜMTAZ BEY – Efendim, Nadir Efendi hazretleriyle muhabbete giriştiniz. Doğrusu sözü sohbeti tatlı zattır.

ABDİ BEY – Evet efendim, lâkin galiba kulağı biraz ağırca işitiyor. Onun için tatlılığından bir şey anlayamadım. Bari mahdumları bir şarkı okusalar da dinlesek.

MUHSİN EFENDİ – (*Kendi kendine*) Ne halt ediyor, beni dalkavuk mu sandı?..

MÜMTAZ BEY – (*Yavaşça*) Adam sen de, hiddetlenme. Hâlini görüyorsun ya, bu da bir eğlencedir.

MUHSİN EFENDİ – Öyle ama... Bari bizim Veli Ağa'yı çağırsak da ona musallat eylesek!..

MÜMTAZ BEY – Sahi iyi dedin. Haydi şuradan çağırıver. (*Mulısin Efendi gider*).

Beşinci Meclis

ABDİ BEY – Baba efendi!..

NADİR EFENDİ – Yangın mı var, nerede?..

ABDİ BEY – Nee, nasıl?.. (*Kendi kendine*) Hay senin kulağının sağırlığına.. Ben de gerçek sandım. (*yüzden*) Hayır efendim, yangın mangın yok, bir şey söyleyecektim.. (*Kendi kendine*) Ne söyleyecektim, unuttum gitti.

Altıncı Meclis

VELİ AĞA – (*Salonda*) Canım ne yapacak? İşim var görüyorsun!..

MUHSİN EFENDİ – Abdi Beyefendi istiyor dedik ya. (*Odaya girerler*).

ABDİ BEY – Aman gel ağa, şu sağır beni pek üzdü.

NADİR EFENDİ – Aman gel evlât; beni şu delinin elinden kurtar.

VELİ AĞA – Vay, beni bunun için mi çağırdı?

MUHSİN EFENDİ – (*Abdi Bey'e*) Efendim ağa köleniz pek güzel fıkralar anlatırlar..

VELİ AĞA – Estağfurullah efendim; fıkra denilen şey münasebet geldikçe söylenir. Halbuki Muhsin Efendi pek güzel şarkı okur.

MUHSİN EFENDİ – Efendim, ağa köleniz dün akşam bir Kıbrıs muhassılı fıkrası söylemişti; pek hoş, emrederseniz söylesin.

ABDİ BEY – Aman şu muhassılı..

VELİ AĞA – Efendim yeni bir şarkı çıkmış, lâkin pek güzel bir şey. Emrediniz, söylesin..

ABDİ BEY – Aman şu şarkıyı..

MUHSİN EFENDİ – Efendim yalnız söylenmez ki.. (*Mümtaz Bey'i göstererek*) Bari beyefendi piyanoda himmet gösterseler..

ABDİ BEY – Hah, hah!.. Aman piyanoyu, aman piyanoyu..

MUHSİN EFENDİ – (*Yavaşça Mümtaz Bey'e*) Nasıl beyefendi, eğleniyoruz değil mi?

MÜMTAZ BEY – Sabah keyfine pek ham olmaz mı?

VELİ AĞA – Öyle öyle.. Bari yemekten sonra!..

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine*) Ne oluyor?. Kudurmuş gibi dört tarafına salıyor!..

VELİ AĞA – Efendim, yemeği emreder misiniz?

MÜMTAZ BEY – Aman aman hazırlat. Biraz erken ama şu budalayı defedelim.

ABDİ BEY – (*Pek şiddetle bağırarak*) Efendi baba siz ne dersiniz?

NADİR EFENDİ – (*Yerinden sıçrar*) Lâ havle!.. Allah derim, ne diyeyim? (*Veli Ağa'ya*) Doğrusu beyefendinin sözü sohbeti pek tatlı, hiç diyecek yok.

VELİ AĞA – Bari yemeği hazırlatayım.

ABDİ BEY – Yahu nerede, hani muhassıl fıkrası?.. (*salona çıkarlar*).

VELİ AĞA – Azıcık işim var, şimdi gelirim efendim..

ABDİ BEY – Adam gelindi!.. Şurada oturup konuşalım.

VELİ AĞA – Aman efendim benim işim var; Muhsin Efendi'yi çağırınız da, işte piyano ile biraz şarkı söylesin (*gider*).

Yedinci Meclis

ABDİ BEY – (*Piyanoya gidip parmaklarıyla dokunmaya başlar ve bir yandan avazı çıktığı kadar bağırır*) Mümtaz Bey, Muhsin Efendi!.. Yahu beyler geliniz bir âlem edelim. Her vakit böyle neşeli meclis tesadüf etmez...

NADİR EFENDİ – Yine ne oluyor? Galiba sizi çağırıyor; aman gidin Allah'ı severseniz, şu deliyi bağırtmayın. Aklım fikrim dağılıyordu. Sabah keyfi ne belâya çattık be!..

MÜMTAZ BEY – Siz de gelin biraz piyano çalalım da Lari ağzını kapayalım.

NADİR EFENDİ – Peki geliyorum. (*Salona çıkarlar*).

ABDİ BEY – Geliniz ay efendim, neşemiz yerinde iken biraz eğlenelim.

MÜMTAZ BEY – Öyle ya.. Lâkin siz şöyle bir kenara çekilseniz de..

ABDİ BEY – Ben baba efendinin yanına giderim. Lâkin "Necibem"i çalacaksınız değil mi?

MUHSİN EFENDİ – Evet evet, siz bir kenarda oturunuz da dinleyiniz.

ABDİ BEY – Ben baba efendi ile karşıdan dinlerim. Aman "Necibem"i, aman "Necibem"i!.. Ondan sonra da "Adalarda kalan yavrum"u söylerseniz, var ya, artık kekâdır.

MÜMTAZ BEY – Aman beyefendi, akşam olacak biz daha bir şey çalacağız!..

NADİR EFENDİ – Kuzum bu nasıl piyano çalmak? Bu, hokkabazın zurna çalmasından daha berbat bir şey oldu. (*kendi kendine*) Amma belâya çattık. Hayırlısıyla defolup gidemedi.

MÜMTAZ BEY – Eee beyefendi, haydi oturun bakalım da bir şey çalalım.

ABDİ BEY – Ben de beraber okusam olmaz mı? Vaktiyle benim sesim gibi gür ses az bulunurdu; ama şimdi o kadar çıktığı yok. Hele bakalım bir tecrübe ederiz. (*Gayet şiddetli bir nâra atar*).

MUHSİN EFENDİ – (*Kendi kendine*) O, oo!.. Doğrusu beyefendi musikiden iyi anlıyor, Allah var ya!..

NADİR EFENDİ – (*Yerinden kalkıp odaya doğru giderek*) Anlaşıldı; bari gidip bir uyku kestireyim.

ABDİ BEY – (*Koşup arkasından çekerek*) Nereye, neree!.. Bu olur mu ya beyefendi?..

NADİR EFENDİ – (*Kaç üstü düşerek*) Ya bu olur mu?

ABDİ BEY – Aman affedin, kaza oldu. Rica ederim gitmeyiniz, rica ederim.. (*Boynuna sarılır*).

NADİR EFENDİ – (*Kendini kurtarmak için Abdi Bey'i göğsünden iterek*) Peki peki gitmem, yakamı bırak. (*Kendi kendine*) Ne Allah'ın belâsı imiş bu herif be! Bugün kısmette bu da varmış.

Sekizinci Meclis

VELİ AĞA – (*Bir iki hizmetkârla kapıdan içeri girer*) Efendim biraz odaya teşrif buyursanız, sofra hazırlayacaklar.

MÜMTAZ BEY – Artık piyanoyu sonra çalarız. Baba efendi odaya buyrun da burada muhabbet edersiniz.

NADİR EFENDİ – Güzel muhabbet ediyoruz doğrusu ya.. Haydi bakalım odada itişelim.. Şey diyecektim.. Sanki... Konuşalım. (*Salonda Veli Ağa ile hizmetkârlar sofrayı hazırlarlar*).

NADİR EFENDİ - Beyefendi azıcık şuraya buyrun, oturun da bir şey söyleyeyim: Siz şarkı sever misiniz?

ABDİ BEY – Severim ama...

NADİR EFENDİ – *(Sözünü keserek)* Yok yok, güzel ses severseniz benim gibi bir ihtiyarın sözlerinden lezzet alınmaz. Şuraya oturun bizim Muhsin Efendi size güzel bir taksim yapsın; hep dinler eğleniriz olmaz mı?

ABDİ BEY – Ben taksim sevmem.

NADİR EFENDİ – *(Kendi kendine)* Hay sevilmez olasın.. *(yüzden)* Pekâlâ, öyleyse bir sevdiğiniz şarkı varsa söyleyiniz de..

ABDİ BEY – Baş üstüne, dinleyiniz: "Ah ada adalarda kalan yavrum."

NADİR EFENDİ – *(Kendi kendine)* Hay adalarda parçalanıp kalasın... *(yüzden)* Hayır canım şarkı söyleyin demedim, sevdiğiniz şarkı ne ise söyleyiniz de Muhsin Efendi okusun...

ABDİ BEY – Ne zahmet!. Ha o okumuş, ha ben. Kendilerine zahmet olmasın diye okuyacaktım.

NADİR EFENDİ – Anlaşıldı; başka şeye bakalım. Siz ne seversiniz, yani neden hoşlanırsınız.

ABDİ BEY – Ben efendim, âlâ...

NADİR EFENDİ – *(Kendi kendine)* Süpürge sopasından, malûm..

ABDİ BEY – Âlâ fasulye piyazından hoşlanırım.

NADİR EFENDİ – *(Kendi kendine)* Doğrusu beyefendi güzel söz anlıyor. *(yüzden)* Hayır eğlenceyle, oyunla ilgili ne seversiniz diyorum.

ABDİ BEY – *(Kendi kendine)* Ay, sağır adamla da konuşmak ne fena.. *(Nadir Efendi'ye)* Esir almaca!..

NADİR EFENDİ – Anlaşıldı, biraz daha konuşursak kendi gibi beni de çıldırtacak. Varayım bari salonda otu-rayım; siz artık deliyi avutadurunuz. (*Salondan çıkıp kütüphanenin önündeki sandalyeye oturur*).

ABDİ BEY – Lâkin bu sağır ne istiyor, benim keyfimin kâhyası mı?

MÜMTAZ BEY – Efendim, onun sorduğu şu ki eğer tavla, satranç veyahut kâğıt oyunu gibi bir şeye merakınız varsa yemek hazırlanıncaya kadar oynar eğlenirsiniz demek istiyor.

ABDİ BEY – Onun üstüne lâzım mı? Eğlencesini elinden alıp da kendisini rahatsız etmiyoruz.

MÜMTAZ BEY – (*Kendi kendine*) Hayır, yalnız boğazına sarılıyorsun. (*O sırada Abdi Bey salona çıkar, kütüphaneyi açıp bir kitap alırken, bunun üstünde bulunan kitapların birkaçı Nadir Efendi'nin başına ve birkaçı da yanında bulunan yazı tepsisinin üstüne düşerek yere mürekkep dökülür*).

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine*) Hay Allah belânı versin!. Buraya da mı gelip yetiştin? Başımı yarıyordu (*bir tarafa çekilir*).

ABDİ BEY – Vay mürekkebi döktük. (*Cebinden mendili çıkarıp siler*).

MÜMTAZ BEY – (*Muhsin Efendi ile beraber salona çıkarak*) Aman efendim zararı yok, sonra temizlerler.

VELİ AĞA – Efendim, yemek hazır, buyrun!

MÜMTAZ BEY – Siz bırakınız, sonra temizlerler. Yemeğe buyrun. Baba Efendi buyrun.. (*Sofraya geçip otururlar*).

MÜMTAZ BEY – Efendim akşam işkembe çorbasının sözü ediliyordu; ısmarlamıştım, işte yapmışlar buyrun.

ABDİ BEY – İşkembe çorbası mı? Öyleyse ekşi ister. (*Önünde bulunan limonu alıp sıkar*).

MÜMTAZ BEY – Aman efendim, onun ekşili terbiyesi vardır, limon istemez. (*Abdi Bey dinlemeyip limonu sıkarken limon elinden kayarak çorbanın içine düşer; herkesin üstüne çorba sıçrar*).

MÜMTAZ BEY – Zararı yok efendim.

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine*) Suphanallâh! Allah encamını hayreyleye..

MÜMTAZ BEY – Baba Efendi, iştahınız yok gibi.. Niçin yemiyorsunuz?

NADİR EFENDİ – Allah ziyade etsin, yiyorum efendim.

MÜMTAZ BEY – İşte, limonu bamyaya sıkmalı.

NADİR EFENDİ – Aman Veli Ağa şunu sen sık.. Yok yok sen de olmazsın.. Muhsin Efendi sen sıkıver. (*kendi kendine*) Kâhya da kördür, belki bir ters halt eder.

MÜMTAZ BEY – Buyrun efendim, lâkin biraz sıcak, kaşıkla yemeli.

ABDİ BEY – Vaşş., Sıcakmış, gözümden yaş geldi. (*Cebinden mendili çıkarıp yüzünü siler, mendil mürekkepli olduğundan yüzü gözü simsiyah olur*).

MUHSİN EFENDİ – (*Yavaşça Mümtaz Bey'e*) Aman delinin yüzüne bak; demincek mürekkep sildiği mendille yüzünü sildi.

MÜMTAZ BEY – O ne!.. Aman ne tuhaf olmuş.. *(Gülmeye başlarlar, o sofradan kalkıp bir kenara çekilir).*

NADİR EFENDİ – Beyefendi nereye? (*Muhsin Efendi'ye*) neye gülüyor o, canım ne oldu?

ABDİ BEY – Neye gülüyorsunuz Allah'ı severseniz?

NADİR EFENDİ – (*Abdi Bey'in yüzünü görerek)* Anlaşıldı... (Veli Ağa'ya) O neden öyle olmuş?

VELİ AĞA – (*Kendi kendine*) Şimdi bu sağıra anlatayım derken öteki duyacak.. (*Nadir Efendi'ye*) Sonra söylerim sonra!..

ABDİ BEY – Nedir Allah'ı seversen, ne oluyor, nedir söyleyeceğiniz?

VELİ AĞA – Hayır efendim, başka...

ABDİ BEY – Tuhaf be!.. Öteki kaçtı, berikiler hâlâ gülüp bir şey söylemiyorlar.. Geliniz bari siz söyleyiniz. (*Mümtaz Bey'in yanına gitmek üzere yerinden kalkınca sofranın örtüsünü setresiyle iliklemiş olduğundan, örtü takımıyla ardı sıra sürünüp dökülür. Muhsin Efendi, Veli Ağa yerlerinden sıçrayıp kalkarlar*).

NADİR EFENDİ – (*Örtüyü tutmak isterse de bazı tabaklar üstüne devrilip, örtü de göğsüne dolanarak sandalyesiyle beraber arka üstü düşer*). Hay Allah canını alsın, bunda da mı kabak bizim başımıza patladı? Ne uğursuz herifmiş be!..

ABDİ BEY – Haa!.. Demincek sofrayı setrenin iliğinden geçirip iliklemiştim, unutmuşum.

MÜMTAZ BEY – Yine ne oldu?

NADİR EFENDİ – Ne olacak, yediklerimiz burnumuzdan

geldi. Yemediklerimizi de üstümüze yedik. Allah ziyade eylesin!..

VELİ AĞA – Zararı yok efendim, hayırdır inşallah. Gelecek kaza varsa bununla defolur, kefarettir.

NADİR EFENDİ – Hangi gelecek kaza?.. Sizin eve kaza kefaretinden evvel gelmiş. Hemen Allah defeyleye... Hele peşin olarak şu sofra gürültüsünü ortadan kaldırsınlar.. Şuradan bir kahve ısmarla, ben de varayım şu üstümü başımı temizleyeyim.

ABDİ BEY – Lâkin bizim ihtiyara epeyce azap çektirdik, nereye gitti o?..

MÜMTAZ BEY – Lâvaboda elini yıkıyor. (*Abdi Bey lâvaboya girer*).

NADİR EFENDİ – (*Lavaboda*) Beyefendi azıcık durunuz elimi yıkayayım da sonra siz de elinizi yüzünüzü yıkarsınız.

MUHSİN EFENDİ – Ay onlar lâvabo aralığındalar mı?

MÜMTAZ BEY – Evet, Abdi Bey sizin pederden nasılsa hoşlanmış, ayrılamıyor.

ABDİ BEY – Baba abdest mi alıyorsun, yoksa elini mi yıkıyorsun? Bu ne kadar uzun el yıkayış!..

NADİR EFENDİ – İşte ben bitirdim; lâkin beyefendi siz yüzünüzü de iyice yıkayınız, zira nasılsa mürekkep sürülmüş.

ABDİ BEY – Nasıl mürekkep?

NADİR EFENDİ – Vay, bu deli daha yüzünün karasını bilmiyormuş. Aman nasıl edip de anlatırsın? Zira söz anlar herif değil.

"Sen yaptın" diye şimdi boğazıma sarılır.. (*Odayı döner*).

ABDİ BEY – Nasıl mürekkep canım, ne demek istiyorsunuz?

MÜMTAZ BEY – Efendim, galiba demincek mürekkep sildiğiniz mendille yüzünüzü silmişsiniz.

ABDİ BEY – Gerçek öyle!.. Aman bir ayna yok mu, şu yüzümü göreyim?

MÜMTAZ BEY – Efendim görecek şey değil ya bu; haydi yüzünüzü yıkayınız da biz de ellerimizi yıkayacağız, sizi bekliyoruz.

ABDİ BEY – Hiç olmazsa bari ihtiyarın yüzünü karalayayım da nasıl oluyormuş göreyim!..

MÜMTAZ BEY – Efendim ihtiyar zat bizim akranımız değil ki böyle lâtife edelim.

ABDİ BEY – Nasıl lâtife?.. Alimallah ciddî söylüyorum.

MUHSİN EFENDİ – Aman bu deli, ihtimal ki yapar, bari ben pederi bir tarafa kaçırayım.

MÜMTAZ BEY – Hele siz elinizi yıkayınız da sonra bakalım. (*Abdi Bey lâvaboya girer. Veli Ağa'ya*) Aman bu budalayla bugün başımız belâya uğradı. Nasıl edelim de şunu savalım?

VELİ AĞA – Vallahi bilmem, akşama kadar böyle vakit geçmez ya!.. Hele ki bugün donanma günü bir tarafa gidip eğlenmeyecek misiniz?

MÜMTAZ BEY – Niyetim yok. Çünkü öteki misafirler de var. Böyle kalabalıkla nereye gidilip eğlenilebilir?

VELİ AĞA – Öyleyse budalayı savup da burada eğ-

lenmelisiniz. Kameriyeden deniz pekâlâ görünür. Tam da en şenlikli yerlerle karşı karşıya.. *(Abdi Bey ellerin silerek çıkar).*

MÜMTAZ BEY – Efendim odaya buyrun, ben de şimdi elimi yıkar gelirim. *(Lâvaboya girer).*

ABDİ BEY – Veli Ağa, senin gözün neden kör oldu?

VELİ AĞA – Uzun bir zaman göz ağrısı çektim, nedense iyi olamadı. Nihayet böyle kör oldu.

ABDİ BEY – Eee, bir başa bir göz yeter derler. Fazlasını ne yapacaksın. Şu ihtiyar gibi sağır olma da, körlüğün zararı yok.

MUHSİN EFENDİ – *(Odadan)* Veli Ağa kahve geliyor mu? Biliyorsunuz ya peder tiryakidir.

VELİ AĞA – Şimdi gelir, söyledim.

ABDİ BEY – *(Odaya girer)* Baba efendi, bugün nasıl eğleneceğiz bakalım?

NADİR EFENDİ – *(Kendi kendine)* Vay, deli yine geldi. *(yüzden)* Güzel eğleneceğiz gibi anlıyorum... Şerefinize...

MÜMTAZ BEY – *(Salonda)* Aman birader nasıl edelim, böyle akşama kadar çekilir mi?

MUHSİN EFENDİ – Bunu savmak için aklıma bir şey geliyor.

MÜMTAZ BEY – Aman söyle nedir?

MUHSİN EFENDİ – Anladığıma göre bu herif eşek budalası; çünkü şu iki adım yer için eşeği istemiş. Bundan anlaşılan, maksadı buraya gelmek değil, eşeğe binmek

demek oluyor. Şu hâlde: "Kıra doğru çıkar mısınız, size merkep hazırlatalım, biz de ardınız sıra geliyoruz?" der savarız, olmaz mı?

MÜMTAZ BEY – Yok bu olmaz çünkü gider biraz dolaşır, bizim gelmediğimizi görünce geri dönüp gelir, yine başımıza belâ olur.

MUHSİN EFENDİ – Eee ne yapalım öyleyse?..

ABDİ BEY – Ne yapıyorsunuz salonda, odaya gelsenize?..

MÜMTAZ BEY – Geliyoruz efendim, şimdi geliriz. (*Muhsin Efendi'ye*) Hele bakalım sonra konuşuruz, haydi odaya girip kahvelerimizi içelim de.. (*Odaya girerler*).

VELİ AĞA – Varayım ben de kahveyi göndereyim. (*Gider*).

Dokuzuncu Meclis

MÜMTAZ BEY – Nadir Efendi hazretleri, hani ya çubuğunuz yanmıyor? Şimdi kahve gelecek...

NADİR EFENDİ – Efendim kav var, şimdi yakarım. (*cebinden kav çıkarıp yakar*).

MÜMTAZ BEY – Abdi Bey, sizin sigaranız nerede?

ABDİ BEY – Burada.. (*cebinden bir sigara çıkarıp, ihtiyarın çubuğuna koymak üzere olduğu kavdan yakmak üzere, birdenbire üzerine atılınca kav ihtiyarın parmağını yakıp birdenbire yerinden sıçrar. Abdi Bey hiç telâş etmeden yere düşen kavı alarak sigarasını yakar*).

ABDİ BEY – Ay, kahve şekerli değilmiş...

MÜMTAZ BEY – Efendim şekerlisini getirsinler. (*Hiz-*

metkâra) Çabuk başka bir şekerli kahve pişir. *(Hizmetkâr gider)*.

ABDİ BEY – Baba Efendi, bu kahve ziyan olmasın, bari siz içiniz. (Nadir Efendi'nin elinde bulunan kahve fincanının içindeki kahve henüz tükenmemiş olduğu hâlde, elindeki kahveyi ihtiyarın fincanına boşaltır. Dolu fincan taşar ve üstüne dökülür. Nadir Efendi yerinden sıçrar).

NADİR EFENDİ – (*Kendi kendine)* Hay ikramın yerin dibine geçsin!...

ABDİ BEY – Vay kahve döküldü. (*Cebinden mürekkepli mendili çıkarıp*) Zararı yok durun durun, temizleyim.

MUHSİN EFENDİ – Varayım bir bez getireyim, (*çıkar gider*).

NADİR EFENDİ – (*Mahut mendili görerek*) Aman aman, o olmaz, o olmaz; o mendil mürekkeplidir. Canım siz artık zahmet etmeyin, işte Muhsin Efendi gitti. Bir bez getirecek.. (*Kendi kendine*) Zahir bu adamcağız hiç birşey görmemiş, hayvan gibi büyümüş!...

MÜMTAZ BEY – (*Abdi Bey'e*) İhtiyarın neşesini kaçırdık. Bari gönlünü alınız da güzel güzel muhabbet edelim. Hem siz tavla bilirsiniz değil mi? Nadir Efendi tavla oyununu pek sever, birlikte oynayınız olmaz mı? (*o sırada hizmetkâr ve Muhsin Efendi gelip dökülen kahveyi temizlerler*).

ABDİ BEY – Pekâlâ olur; Efendi Baba gücenmeyiniz rica ederim.

NADİR EFENDİ – Estağfurullah, gücenecek birşey yok,

kaza!..

MÜMTAZ BEY – Nadir Efendi hazretleri, Abdi Bey oğlunuz sizinle tavla oynamak istiyor... (*Hizmetkâra)* şu tavlayı getir.

ABDİ BEY – Efendim nesine oynayacağız?

NADİR EFENDİ – Kim yenilirse buradan kalkıp evine gitmecesine.

ABDİ BEY – Öyle şey olur mu ya?...

NADİR EFENDİ – Pekâlâ olur; çünkü deminki kazaların bir daha olmaması için ikimizden birimizin şuradan gitmesi lâzım geliyor. (*Tavla gelir*).

MÜMTAZ BEY – Efendim birer dondurmasına oynayınız da biz de istifade edelim.

NADİR EFENDİ – Benim teklifim de hepimizin istifadesi için değil mi ya?... Haydi öyleyse buyrun. (*Tavla oynamaya başlarlar. Muhsin Efendi ile Mümtaz Bey salona çıkarlar*).

MUHSİN EFENDİ – Eee, bu herifi defetmek için benim bulduğum yolu beğenmediniz, ne yapacağız bakalım?

MÜMTAZ BEY – Hele dur, şuradan bizim kör kâhyayı çağıralım da... Veli Ağa, Veli Ağa!...

VELİ AĞA – Efendim!..

MÜMTAZ BEY – Yukarı gel...

Onuncu Meclis

VELİ AĞA – Buyrun efendim.

MÜMTAZ BEY – Gel bakalım, şu deliyi defedecek bir yol bulalım.

MUHSİN EFENDİ – Benim dediğim iyi olur zannederim.

MÜMTAZ BEY – Hayır hayır olmaz, sebebini dedim ya!..

VELİ AĞA – Düzce, kalk git, desek olmaz mı?..

MÜMTAZ BEY – Öyle şey olur mu? Sonra herif beni rast-geldiği yerde rezil etsin!..

ABDİ BEY – (*odada*) Hayır a canım, çihar ü se attım, benim pulum burada değil miydi?

NADİR EFENDİ – Güzel ama çıhar ü se oradan kapı yapmaz.

ABDİ BEY – Yaptıktan sonra olur ya?..

NADİR EFENDİ – Ona diyecek yok: lâkin doğru oynasanız güzel olmaz mı? Zira pek yalıda oynar gibi oluyor.

ABDİ BEY – Peki peki, darılma işte geri aldım.

MÜMTAZ BEY – Adam bırak onları, işte tavla oynuyorlar. Biz kendi işimize bakalım.

MUHSİN EFENDİ – İyi ya, siz söyleyin ne yapalım?

MÜMTAZ BEY – Aklıma bir şey geliyor. Şimdi içeri girelim, ben bir aralık saate bakarım: "Aman akşam olmuş, biz ne yapıyoruz? İhsan Bey saat sekizde bekleyecek, değil miydi?" derim; siz de "Evet!..." dersiniz. Artık alt tarafını ben uydururum. Maksadımı anladınız ya!.. Güya biz davetliyiz de gideceğiz demek olur, herif de elbette kalkıp gider.

MUHSİN EFENDİ – Elbette kalkıp gitmez.

MÜMTAZ BEY – Niçin?

MUHSİN EFENDİ – Ben onda öyle şeyden anlayacak kafa göremiyorum.

MÜMTAZ BEY – Eğer anlamazsa biz yalandan giyinip kendisine veda ederek bahçeye çıkar, bir çeyrek yarım saat kadar dolaşırız... Yalnız ne yapacak, canı sıkılır gider.

MUHSİN EFENDİ – Pekâlâ, Allah verse de evdeki pazarımız çarşıya uysa... Haydi öyleyse odaya girelim. (*İçeri girerler*).

MUHSİN EFENDİ – Eee kaç kaçasınız bakalım?..

MÜMTAZ BEY – Kim kimi yeniyor?

ABDİ BEY – Baba Efendi mızıkçılık ediyor.

NADİR EFENDİ – Görenler Allah için söylesin?...

ABDİ BEY – (*Bir pul vurarak Nadir Efendi'nin yüzüne doğru atar*) İşte, al pulunu.. Bunu da mı eğri vurduk?

NADİR EFENDİ – Hayır doğru vurdun ama, geriye atmasan!.. Az kalsın gözümü çıkarıyordu...

ABDİ BEY – Ne zararı var, bak bizim Veli Ağa'nın görmek hususunda sizden farkı ne?...

NADİR EFENDİ – Oh!.. Çünkü göz dediğimiz şey çıra budağıdır değil mi ya? Şeş ü dü. Hele kaldır şu pulu oradan.

MÜMTAZ BEY – (*Saate bakarak*) Vay geç kalmışız, şimdi herif bizi bekler durur.

MUHSİN EFENDİ – Gerçek, saat sekizde İhsan Bey kayıkla bizi bekleyecekti; tamamen aklımdan çıkmış...

ABDİ BEY – Ne o, bir yere mi gideceksiniz?

MÜMTAZ BEY – Evet efendim, müsaade buyurursanız.. Çünkü bugün lûtfedip teşrif buyuracağınızı bilmediğimizden dün söz vermiş bulunduk... Bari gezmek için bir tarafa teşrif buyurursanız merkep hazırdır, efendimizi gezdirsin.

ABDİ BEY – Yok merkep istemem.. (*Nadir efendi'ye*) Eee Baba efendi zarlar sizde mi kaldıydı? Atın bakalım.

MUHSİN EFENDİ – Uydurduk gibi ama herif hâlâ tavla oynuyor; acaba başka türlü mü anladı?

MÜMTAZ BEY – Yok, doğru anladı ama galiba pederi kalacak sanıyor. Dur dur... Şimdi orasını da anlatırız. *İşaret ederek*) Baba efendi biz sizi bekliyoruz, bu oyunu bitirin de...

NADİR EFENDİ – Oyunumuz işte bitti. (*tavlayı kapar*) Haydi, siz hazır mısınız?

MÜMTAZ BEY – Ben şimdi gider giyinir gelirim. *(Abdi Bey'e*) Beyefendimiz için de merkep hazır.

ABDİ BEY – Yok yok, merkep lâzım değil.

MUHSİN EFENDİ – (*Mümtaz Bey'e*) Zahir yayan gidecek demek oluyor!...

MÜMTAZ BEY – Hele ben gidip giyineyim de geleyim. (*Veli Ağa ile birlikte çıkar gider*).

MUHSİN EFENDİ – (*Nadir Efendi'ye)* Sakonuzu giyin bakalım.

NADİR EFENDİ – (*Yavaşça*) Lâkin nereye gidiyoruz, anlayalım?

MUHSİN EFENDİ – (*Kulağına*) Bahçede dolaşacağız, herif gidinceye kadar...

ABDİ BEY – Akşama ne yapacaksınız?

MUHSİN EFENDİ – Akşama da orada kalıp gece döneceğiz.

ABDİ BEY – Donanma seyretmek için denize çıkacaksınız demek oluyor.

MUHSİN EFENDİ – Evet!...

ABDİ BEY – Vakıa âlâdır, ben de çıkmak isterim ama... acaba!..

MUHSİN EFENDİ – (*Kendi kendine)* Aman, şimdi bir şey çıkarmasın.

ABDİ BEY – (*Biraz düşündükten sonra*) Yok yok, uzaktan seyir daha iyidir.

MUHSİN EFENDİ – Şüphe yok, biz de zaten istemiyoruz ya... Bakalım.

MÜMTAZ BEY – (*Veli Ağa ile beraber gelir)* İşte ben hazırım.

MUHSİN EFENDİ – Biz de hazırız, buyrun gidelim.

MÜMTAZ BEY – (*Abdi Bey'e*) Beyefendi biz müsaadenizle gidiyoruz. Seyise tenbih ettim. Sizin için de bir hayvan çekecektir. Allahaısmarladık efendim.

Muhsin Efendi, Nadir Efendi, Veli Ağa - Beyefendi, Allahaısmarladık.

ABDİ BEY – Saadetle efendim ama bendenize hayvan şimdi lâzım değil. Boş yere eğerli durmasın; çünkü Allah eksik etmesin, teklif yok ya... Niyetim burada

akşam yemeğini yedikten sonra donanmayı seyretmek ve saat üçte dörtte gitmektir.

MÜMTAZ BEY – (*Kendi kendine, hiddet ve hayretle*) Ne halt ettik?..

MUHSİN EFENDİ – (*O da öyle*) İşte bunda herzenin büyüğünü yedik!...

MÜMTAZ BEY – Hay hay efendim, hele Allahaısmarladık. (*Salona çıkarlar, Abdi Bey odada eline bir gazete alıp minderin üzerine uzanarak okumaya başlar*).

MUHSİN EFENDİ – Eee, şimdi buna ne yapacağız?

MÜMTAZ BEY – Gördün mü halt etmenin Arapçasını?.. Şimdi biz ne yaparız?

NADİR EFENDİ – Canım bir şey oldu ama anlayamadım nedir, budala yine bir ters halt mı etti?

MÜMTAZ BEY – Artık sorma, bir halt etti ki başından büyük..

NADİR EFENDİ - İyi ya, nedir?

MÜMTAZ BEY – Artık Muhsin Efendi, sen pedere anlat. (*Bir kenara çekilir*).

MUHSİN EFENDİ – (*Nadir Efendi'nin kulağına*) Ne olacak, herifin niyeti burada kalıp donanmayı seyrettikten sonra gece yarısı gitmek.

NADİR EFENDİ – Sahi mi?

MUHSİN EFENDİ – Sahi ya!..

NADİR EFENDİ – Ey, ben size bir şey söyleyeyim mi?

MUHSİN EFENDİ – Söyle!..

NADİR EFENDİ – Bu herifi bayağı kolundan tutup kapı dışarı atmaktan başka kolay defedecek bir çare bulamıyorum.

MUHSİN EFENDİ – Onu biz de biliyoruz ama, Bey istemiyor.

NADİR EFENDİ – Eee, istemezse keyfine. Bence hava hoş, çünkü sabahtan beri kazaya belâya alıştık. Ben geceyarısına kadar nasıl olsa herifle uyuşurum; olmadı mı bir tarafa çekilir yatarım. Ev sahibi değilim ya, onu varsın Bey düşünsün ki gidinceye kadar herifin yanında bulunmaya mecburdur. *(İki yanına bakarak)* Nerede o?

MUHSİN EFENDİ – İşte karşıda oturmuş düşünüyor.

NADİR EFENDİ – Beyefendi hiç düşünme, bu öyle olur olmaz dualarla defolacak belâ değil.

MÜMTAZ BEY – Pek âlâ, ya şimdi ne yapalım? Herif gitmeyeceğini biz veda ettikten sonra söyledi. Önce söylemiş olsaydı neyse bir çaresi bulunurdu. Halbuki biz davetli olduğumuzu ve mutlaka gitmemiz lâzım geldiğini söyledik çıktık.

NADİR EFENDİ – İyi a, mademki herifin gönlünü kırmak istemiyorsunuz; biz de evvelki niyeti bozmayız, çıkar bahçede herif gidinceye kadar dolaşır eve girmeyiz. Artık gece saat dörtte mi gider, beşte mi gider orası bahtımıza...

MÜMTAZ BEY – Hesapça bundan başka çare yok gibi.

VELİ AĞA – Eee, burada böyle durup konuşmakta mana yok ya!.. Buna bir şey bulmalı. Ya herifi kovmalı, yahut

bayağı geri dönüp gitmekten vazgeçtik demeli... Şimdi salona çıkar da bizi daha burada müşavere ediyor görürse ayıp olur.

MÜMTAZ BEY – Hey budala sen de!.. Ne söylüyorsun, ne ayıbı olacak?

VELİ AĞA – Ne bileyim ben!.. Heriften fazla çekiniyorsunuz da sizin için söylüyorum, yoksa bana göre, babanın dediği gibi, bayağı kolundan tutup kapıdan dışarı atmak bile ayıp değildir; belki beriki misafirlere ikramdır.

MUHSİN EFENDİ – Yok yok, Veli Ağa'nın deminki dediği gibi, bayağı gitmekten vazgeçtik, diyerek geri dönmeliyiz. Artık çaresi yok. Defedilemiyeceği anlaşıldı. Geceyarısına kadar rahatsızlığı göze almalıyız.

MÜMTAZ BEY – Canım âlâ ya, lâkin öyle sebep göstermeden geri dönmek çirkin olur; çünkü kendisine "Mutlaka gideceğiz, mazuruz" deyip dururken nasıl olur ya?..

VELİ AĞA – (*Oda kapısına doğru giderek)* Anlaşıldı, bu herife bayağı "kalk git" deyip kovmaktan başka..

MÜMTAZ BEY – (*Ardı sıra koşarak*) Aman dur, deli misin be?

VELİ AĞA – Ne var, bu kadar insanı rahatsız eden herif kovulmaz mı?

MÜMTAZ BEY – Öyle ama, yoluyla defetmeli!..

MUHSİN EFENDİ – Canım şimdi şurada bir kavga çıkaralım, gitmekten vazgeçer kalırız, olmaz mı?

MÜMTAZ BEY – Gerçi iyi olur ama aramızda kavga çıkarmanın manası yok... Bari seyise darılayım. (*Merdiven kapısından çıkar*).

MUHSİN EFENDİ – Uzağa gitmeyiniz ki herif sesimizi işitsin.

MÜMTAZ BEY – Yok yok. Burada kapının önünde gürültü ederiz. Siz de gelin.

VELİ AĞA – Peki ama seyis burada değil, tâ ahırda...

MÜMTAZ BEY – Canım biz de sahiden seyise darılacak değiliz ya, kendi kendimize bağırıp çağırırız.

VELİ AĞA – Öyleyse kapının önünde siz başlayınız.

MÜMTAZ BEY – (*Kapının önünde yüksek sesle*) Ulan bu nasıl başlık? Hani ya dün alınan yeni başlık? Ne sersem herifmişsin be!.. Haydi çabuk ötekini al da gel.

NADİR EFENDİ – Kime bağırıyor o?...

MUHSİN EFENDİ – Güya seyise; kavga çıkarıp gitmeyeceğiz.

NADİR EFENDİ – Sakın kavganın ucu yine bize dokunmasın, ben bir kenara kaçayım bari...

MUHSİN EFENDİ – Yok yok, siz seyrediniz.

MÜMTAZ BEY – Ulan o değil, o değil... Hay Allah belânı versin, ne söz anlamaz herifmişsin be!. Vay, o hayvanın ayağına ne olmuş? Tuu, kör olasıca eşek... (*O arada Abdi Bey odada başını kaldırıp biraz dinledikten sonra bir kenarda duran tefi eline alıp kendi kendine hem çalar hem oynar*).

MÜMTAZ BEY – O ne, o deli odada ne yapıyor?

MUHSİN EFENDİ – (*Kapıya kulak tuttuktan sonra*) Ne yapacak, tef çalıp oynuyor.

MÜMTAZ BEY – Öyleyse biz neye bağırıp çağırıyoruz?

MUHSİN EFENDİ – Biraz bekleyelim bari, tâ ki kendi gürültüsünü kessin.

NADİR EFENDİ – Bey neye sustu? Odada bir gürültü var, o ne?

VELİ AĞA – Ne olacak, biz deli işitsin diye bağırıyoruz: o kendi kendine odada tef çalıp curcuna tepiyor.

NADİR EFENDİ – Aferin deli!... Meydanı geniş buldu desene.. Lâkin size bir şey söyleyeyim mi: Siz kendinizi beyhude yoruyorsunuz. Bu deli oralardan anlar şey değil. Bayağı "gitmekten vazgeçtik" diyerek dönüp kalmalıyız.

MUHSİN EFENDİ – Artık nene lâzım? Bey öyle istiyor, varsın yapsın.

NADİR EFENDİ – O başka.. Hani ya kavga beyefendi?...

MÜMTAZ BE Y - Deli sussun diye bekliyorum.

NADİR EFENDİ – Bu gidişle o susacağa benzemiyor; zira alımış fitili. Bîçare çoktan beri curcuna tepmeğe hasretmiş... Meğer ki dikkatini çekecek surette fazlaca gürültü etmeli...

MÜMTAZ BEY – Artık ne çare, öyle yaparız.

MUHSİN EFENDİ – Lâkin o kadar gürültü de dayakla son bulur; halbuki meydanda seyis yok, kimi döveceksin?

MÜMTAZ BEY – Canım yalandan Veli Ağa'ya iki tokat vururuz vesselâm..

VELİ AĞA – Buyur?!..

MÜMTAZ BEY – Hayır, şey diyorum sanki... Şu sana yalandan bir iki tokat...

VELİ AĞA – (*Sözünü keserek*) Vurmak için izin verirseniz şimdi size defederim.

MÜMTAZ BEY – Kimi?

VELİ AĞA – Deliyi!..

MÜMTAZ BEY – Hayır canım anlamadın; dur şimdi sen görürsün. Hele sen şuraya gel bakalım. (*Mümtaz Bey Veli Ağa'yı merdiven kapısının yanına götürerek yüksek sesle*) Ulan sen ne söz anlamaz herifmişsin be... Beni günaha sokmaktan başka elinden iş gelmez mi? Şu hayvanın hâli nedir bir kere baksana? Tuu Allah belânı versin. Hele şu utanmaza bak daha söylüyor. Tutun şu herifi bana... (*Veli Ağa'ya tokat vurmaya başlar*) Seni gidi Allah'ın belâsı... Bir süpürge sapı yok mu? Şu herifin kemiklerini kırayım?

VELİ AĞA – (*Elleriyle kendini koruyarak*) O ne, ben seyis miyim? Vay, budalayı defedecek başka çare kalmadı mı artık?...

MÜMTAZ BEY – Sus canım, şaka şaka!...

VELİ AĞA – Nasıl şaka? Gözümden ateş çıkardın.

MUHSİN EFENDİ – Deli sustu, sizi dinliyor.

MÜMTAZ BEY – (*Yine kavgaya başlayıp Veli Ağa'ya birkaç*

tokat daha vurarak) Seni gidi yüzsüz, utanmaz, alçak seni!...

VELİ AĞA – Aman efendim bana bağışlayınız, bir daha yapmaz.

MÜMTAZ BEY – Asla... Şimdi yatağını alsın gitsin!...

VELİ AĞA – Hangimiz? (*O sırada Abdi Bey yavaş yavaş odadan dışarı çıkar*).

MÜMTAZ BEY – Şimdi, şimdi gitsin. Bir dakika durduğuna razı değilim. Artık bunun üzerine nereye gidilir de eğlenilir? Böyle sinirli bir hâlde gitmektense evde oturmak çok âlâdır.

MUHSİN EFENDİ – Bari kalalım... İşte hazır Abdi Bey de burada.

MÜMTAZ BEY – (*Sık sık nefes alarak*) İster istemez kalacağız; bu hiddetin üzerine nereye gidilir de eğlenilir? (*Abdi Bey'e*) Efendim, bu heriflerin eline esir olmuşuz, esir. İşte böyle hergün insanı bir türlü sinirlendirirler.

ABDİ BEY – (*Şaşkın şaşkın bakarak*) Gerçi öyle efendim ama... Hele odaya teşrif buyrun da bir şey rica edeceğim, (*odaya girerler*).

MÜMTAZ BEY – Biraz müsaade buyrunuz da soyunup geleyim, (*Çıkar gider*).

On Birinci Meclis

ABDİ BEY – (*Muhsin Efendi'ye*) Beye rica etsek de şu seyisi kovmasa!...

MUHSİN EFENDİ – Gerçekten pek isabet buyurursunuz. Beyin size özel bir sevgi ve saygısı olduğundan hatırınızdan çıkamaz.

ABDİ BEY – Ona şüphe etmem; belki beni bırakarak gitmemek için kavgayı mahsus çıkardı diyebilirim. Allah eksik etmesin, buralar beni pek sayarlar.

MUHSİN EFENDİ – Şüphe yok. (*Kendi kendine*) Kerametin mi var mübarek?... (*Mümtaz Bey gelir*).

On İkinci Meclis

ABDİ BEY – Efendim, müsaade buyurursanız bir şey rica edeceğim.

MÜMTAZ BEY – Buyurun efendim, emredersiniz.

ABDİ BEY – Şu seyis bîçaresini bana bağışlasanız!..

MÜMTAZ BEY – Aman efendim, emriniz başüstüne ama bu herifin elinden dâd bir feryat iki...

ABDİ BEY – Hakkınız var efendim ama bu seferlik bana bağışlayın; siz ne dersiniz Muhsin Efendi?

MUHSİN EFENDİ – Öyle öyle!... artık bu seferlik af buyurunuz, hep rica ederiz.

MÜMTAZ BEY – Peki, sizin hatırınız için gitmesin kalsın.

MUHSİN EFENDİ – Bari gideyim haber vereyim; hem gel-

sin de Abdi Bey'in eteğini öpsün. (*Dışarı çıkar, Mümtaz Bey de ardı sıra salona çıkar*)

MÜMTAZ BEY – Sen ne yaptın, kim gelip eteğini öpecek Abdi Bey'in?

MUHSİN EFENDİ – Seyisi çağırır uydururuz..

MÜMTAZ BEY – Âlâ ya, ne diye öpecek?

MUHSİN EFENDİ – Canım bir bahane buluruz elbette, hele ben şunu çağırayım... (*Merdiven başından*) Veli Ağa, Veli Ağa!...

VELİ AĞA – Ne istiyorsunuz?

MUHSİN EFENDİ – Şu seyisi al da gel.

VELİ AĞA – Ne yapacaksınız?

MUHSİN EFENDİ – Canım nene lâzım? Sen al gel de görürsün!..

ABDİ BEY – (*Odada, Nadir Efendi'ye*) Baba Efendi siz ne dersiniz?

NADİR EFENDİ – Allah derim, başka ne diyeyim? Şey... Sanki... Kimin için ne derim?

ABDİ BEY – Canım şu seyis için... Çünkü "Bu seferlik affetsin" diye beye rica ettim.

NADİR EFENDİ – Pek isabet etmişsiniz. (*Veli Ağa ile Memiş salona gelirler*).

On Üçüncü Meclis

MUHSİN EFENDİ – (*seyise*) Memiş Ağa, haydi içeride oturan Abdi Bey'in eteğini öp; zira seni pek seviyor, galiba

bahşiş verecek.

MEMİŞ – Bahşiş mi?... Gozel emme, o bey hiç böyle şey yapmazdı; n'oldu ki ona?..

MUHSİN EFENDİ – Keyfi değilsin ya; bugün canı öyle istemiş. Haydi sen içeri gel bakalım. (*odaya girerler*) İşte, beyefendinin eteğini öp.

ABDİ BEY – A kuzum, niçin böyle ediyorsun? Sakın bir daha yapma. İşte beyefendiye rica ettim de seni affetti. Haydi kuzum git, işine iyice dikkat et.

MEMİŞ – Ben ne yaptım ki?...

MUHSİN EFENDİ – (*Memiş'in arkasını sığayarak*) Haydi haydi, işine git kuzum, işte anladın ya!..

MEMİŞ – Gozel emme... n'oldu ki?..

MUHSİN EFENDİ – Haydi diyorum a canım!... (*kulağına*) Canı öyle demek istedi. Sonra bahşiş gönderir; sen haydi ahıra git.

MEMİŞ – (*Kendi kendine*) İlâhi Yarebbi!... Ni şekil bahşiş vermek?... (*gider*)

On Dördüncü Meclis

NADİR EFENDİ – (*Mümtaz Bey'e*) Eee, inşallah yapacak başka şey kalmadı; artık kaldık ya?...

MÜMTAZ BEY – Hamdolsun!..

MUHSİN EFENDİ – Acaip!... Şimdi Abdi Beyefendi ile bir-

likte olduğumuza hamdediyoruz.

VELİ AĞA – Her neyse!... Kavga bize imiş. Bir iki tokat kısmetimizde varmış aldık; bari oturup eğlenelim, işte akşam da oldu.

MUHSİN EFENDİ – Öyle öyle... Haydi beyefendi siz biraz piyano çalınız; ben de bir şey okuyayım.

MÜMTAZ BEY – Pekâlâ olur. *(salona çıkarak Veli Ağa'ya)* Abdi Beyefendi ile Nadir Efendi'yi al da gel.

VELİ AĞA – (*misafirlere*) Salona buyurunuz da biraz piyano çalıp şarkı söyleyecekler, eğlenirsiniz.

ABDİ BEY – Pekâlâ; buyurun baba efendi bakalım.

(*Şarkı söyleyip eğlenirlerken perde kapanır*).

İBNÜRREFİK AHMET NURİ SEKİZİNCİ (1874-1935)

MÜNEVVER'İN HASBİHALİ

MONOLOG
1 MECLİS
SAHNE

Kandilli'de bir yalının denize nazır küçük ve müzeyyen bir salonu. Nihayette sağa doğru iki kanatlı bir kapı. Sola doğru bir konsol, üzerinde ayna, lâmbalar vesair müzeyyinât. Sahnenin sağında diğer odaya açılır bir kapı. Solda pencereler. Sağda birinci plânda küçük ve şık bir masa; üzerinde güzel bir dikiş sepeti ve huzzara karşı bir erkek resmi. Masanın etrafında yaldızlı sandalyeler. Solda birinci plânda bir kanepe; önünde üç ayaklı bir masa, üzerinde bir vazo, içinde çiçekler. İkinci plânda pencerenin önünde bir koltuk.

Birinci Meclis

(Perde açıldıkta sahne boştur. Bir müddet sonra sağ taraftaki kapıdan Münevver Hanım çarşaflı olarak elinde bir mektup ve bir resim ile süratle gelir. Peçesi açıktır. Şiddetle nihayetteki kapıya gidip açar ve dışarıya seslenir.)

– Pervin... Pervin. Çabuk bana bir sandal getirsinler. Göksu'ya gideceğim. Kim gelirse beni yok desinler... Anladın mı?.. Kim gelirse. İstanbul'dan sekiz vapuru ile Mükerrem Bey'in valîdesi bana görücü geleceklermiş. İşte asıl bunlara evde olmadığımı söleyeceksin. Sorarlarsa Erenköyü'ne gitti, ne gün geleceğini bilmiyorum, dersiniz. E mi?

(Kapıyı şirddetle kapayıp elindeki resme bakarak sahnenin önüne geçer.)

Evet. Mükerrem Beyefendi hazretleri, valîdenizi, teyzenizi kabul etmeyeceğim. Bu baygın bakışlarınızla bana istediğiniz kadar yalvarınız; sözüm sözdür. Şimdiye kadar bir dost gibi teklifsizce girip çıktığınız bu yalının kapısı bundan sonra ne size ne de ailenize açılacaktır.. Gülmeyiniz. Ciddî söylüyorum. Bu yalnız bugün değil, yarın da, öbür gün de, daha öbür gün de.. hâsılı her gün, daima.. hatta bundan sonra bu yalıya değil, Kandilli'ye ayak basmaz iseniz ele güne karşı saygı etmiş olursunuz. (*Elindeki resmini kanepenin üzerine atarak*) Aldın mı payını sırnaşık beyim.. Saygısız aşkım. (*Kanepeye ilişerek resme hitaben*)

– Ne buyurdunuz?.. Kabahatiniz ne mi imiş? Doğrusu ya bu suali sormağa da yüz ister. Bana yazmak cüretinde bulunduğunuz bu mektup.. bu kara yüzlü, kaba sözlü mektup elimde dururken bu suali sormak, ne cesaret.. (*Biraz sükûn*) Evet, bu mektup kara yüzlü, kaba sözlüdür.

(*Resme eğilerek*) Neden öyle şaşkın şaşkın bakıyorsunuz? Zannedersem bu mektupta yazdığınız hezeyanları unuttunuz. (*Kalkarak*) Of. Ne iğrenç şeyler. (*Resme dönerek*) Bu

mektubu okur okumaz, sizden buz gibi soğudum.. Ne? Hakkım yok mu? Öyle ise tekrar okuyayım da bana hak veriniz. Hele siz şuraya teşrif ediniz.

(*Resmi alır. Masanın üzerindeki vazoya dayar ve kendisi kanepeye oturur.*)

– Yan yana oturmaktan sıkılıyorum. (*Mektubu açarak*) Yumurtladığınız cevherleri dinleyiniz beyefendi.

"Nûr-ı aynım Münevver Hanım, (*Okumasını keserek*)

– Hiç hatırıma gelmiyor ki bana nûr-ı aynım diye teklifsizce hitap edecek surette size yüz vermiş olayım.. (*Mahzûnâne*) Ben zavallı bir dulum. Zevcimin vefatından sonra kimsesiz kaldım. Siz onun akrabasından bir avukat, hem de evli bir avukat olduğunuz için işlerimi size havale etmiştim. Vakıa çok söyler idim ama sözlerim şûhâne değildi. Hep iş içindi. Galiba siz hareminizin vefatından sonra gevezeliklerime başka mana vermeğe başladınız. Ne ise. Bundan böyle hatırınızda olsun. Ben böyle teklifsizlikleri sevmem. (*Mektubu okuyarak*)

"Nûr-ı aynım Münevver Hanım,

Zevciniz Murtaza bîçaresi bizden ayrılıp aba ve ecdadına kavuşalı tamam bir sene oluyor."

(*Okumasını kesip âh-ı derûnla*) Bir sene.. Âh... (*Okur*)

"Merhumun gaybûbet-i ebediyesinden dolayı döktüğünüz eşk-i teessürle kendi gözyaşlarımı âlûde etmekte bir an kusur etmedim." (*Okumasını keserek*)

– Bu gözyaşlarının birbirine karışmasından böyle bir soluk çıkaracağınızı eğer bilmiş olsa idim.. (*Okur*)

"Fakat bu âlemde zevk ve sürûr gibi elem ve keder de gelip geçer." (*Okumasını keserek*)

– Siz bu sözü yalnız kendiniz için söyleyiniz, katı yürekli avukat bey. Beni karıştırmayınız. Bîçarenin vefatıyla bende hâsıl olan elem ve keder ömrüm oldukça zâil olmayacaktır. (*Okur.*)

"Münevver'ciğim." (*Okumasını keserek*)

– Oldu olacak bu kadar küstahlığı göze aldıktan sonra Münevver'ciğim diyeceğine canım, ciğerim diyeydin. (*Sertlikle*) Utanmaz! (*Okur*)

"Münevver'ciğim, aşkın ulviyetine tecelligâh olan o güzel gözlerinden akan yaşlar artık yeter."

(*Okumasını bırakarak şiddetle yerinden kalkar. Sağ taraftaki masanın üzerinde bulunan resme gidip hitâben.*)

– İşitiyor musun Murtaza? İşitiyor musun sevgili beyim? Bunları söyleyen senin akrabandan Mükerrem Bey, sadakatinden gayet emin olduğun yalancı avukat. (*Tekrar eski yerine gidip mektubu okumaya başlar.*)

"Münevver'ciğim, aşkın ulviyetine tecelligâh olan o güzel gözlerinizden akan yaşlar artık yeter. Bir sene geçti. Yeis ve matem mağmumiyetini dilber çehrenizden kaldırınız. Münevver vechinize meftun olanlar kâm-yâb olsun. (*Okumasını keserek*)

– Size yine tekrar ediyorum. Benim matemim hayatımla bitecek.. Ne olurdu bizde de matem tutmak için siyahlar giymek âdet olsa idi. Çünkü ne yalan söyleyeyim, siyah elbise bana çok yaraşıyor. (*Okuyarak*)

"Münevver vechinize meftun olanlar kâm-yâb olsun. Sizi çıldırasıya sevdiğimi ayaklarınıza kapanarak arz ederim" (*Okumasını keserek*)

Kalkınız beyefendi, kalkınız. Sizi ayaklarıma kapanmış görmek sinirlerime dokunuyor. (*Okur*)

"Sizin dest-i izdivacınızı taleb etmek için bugün sekiz vapuruyla validem ve teyzem resmen size gelecekler. Rica ederim reddetmeyiniz. İkimiz birleşirsek siz merhumu ben de merhumeyi unutur, mesut oluruz." (*Okumasını keserek*)

– Erkeklerin tahammülsüzlüğünü, vefasızlığını bu sözlerinizle bir daha isbat ettiniz. Hareminiz vefat edeli daha iki ay olmadı. Bu ne aç gözlülük.. Zavallı ben on iki aydır evlenmek aklımdan bile geçmiyor. Yine var olsun kadınlar. Metin kahramanlar. (*Okur*)

"Siz merhumu ben de merhumeyi unutur mesut oluruz Hâk-ı pâyinizde zânû-ber-zemin-i ihtiram ve istirham Mükerrem kulları."

(*Vakarla ayağa kalkarak*)

– Ey bakalım, bu yâvelere ne buyuracaksınız Mükerrem Beyefendi hazretleri? Bu mektubu bana gönderdiğiniz için pek ayıp ettiğinizi hesap etmeyecek kadar akılsız değilsiniz zannederim. (*Resme eğilip dikkatle bakar.*) Vah. Vah. Yüzünüz bile kızarmıyor. (*Şiddetle*) Susunuz susunuz, sakın ağzınızı açmayınız. Zira.. Bilmem nasıl anlatayım. (*Sükût*).

Demek oluyor ki Murtaza aklıma geldikçe beraber ağladığımız zamanlar, sizin gözyaşlarınız sahte imiş. Aman Yarabbi. Ben bunların samimiyetine aldanarak sizinle baş-

başa ağladığım demler ne kazalar, ne tehlikeler geçirmişim de haberim yok. Kim bilir benim o masumiyet dakikalarımda siz ne şeytanlıklar düşünüyormuşsunuz? *(Kocasının resmine gider.)* *(Huzzara)*

– Evet sevgili beyim. Yeğenin Mükerrem'in bir gözü senin için gözyaşı dökerken öbür gözü benim için ateş saçarmış. *(Mükerrem'in resmine gider.)*

– Of.. Bu yaptığınız ne fena şeydir, bilseniz ne fena şeydir. *(Mükerrem'in resmini alıp huzzara göstererek)* Bakınız kendisi de yaptığı şeyin fena olduğunu anlıyor da mahcubiyetinden yüzüme bakamıyor. *(Resmi yerine koy)* Bu ne riyakârlık. Bu ne hayasızlık. Ah! Erkekler âh!

(Resimden uzaklaşırken dönerek)

– Nasıl? Ne dediniz? Âh kadınlar mı! dediniz?. Haydi şuradan siz kadınların tırnağına benzemezsiniz. Siz hareminizin vefatı iki ay olmadan unutuyorsunuz. Ben kocam öleli on iki ayı iki gün geçiyor, hâlâ hayaliyle oyalanıyorum. Ben yarın ahirette ona alnım açık, yüzüm pak kavuşacağım.

(Süratle kocasının resmine gider.)

Öyle değil mi Murtaza'cığım? *(Resmin yanında otururak)* Sen emin ol güzelim. Ben senin zevciyet hatıralarına kıyamete kadar sadık kalacağıma yemin ettim. Dünya yıkılsa bu yeminimi tutacağım.

(Mükerrem'in resmine gider.)

– Neden gülüyorsunuz beyefendi? Ben gülünecek bir şey söylemedim. Kocama hakikati anlatıyorum. Siz de şöyle durunuz da daha neler söyleyeceğimi dinleyiniz ve sonra benden ümidinizi kesiniz.

(*Mükerrem'in resmini kocasının resmine karşı çevirir ve infial ile resme bakarak.*)

– Hâlâ gülüyorsunuz.. Ey artık bu kadar soğuk istihza elverir.

(*Kocasının resmine gider.*)

– Hiç de sıkılması yok imiş. Nasıl oldu da şimdiye kadar ikimiz de bunu anlayamadık.

(*Sesini alçaltarak*) Söz aramızda. Mükerrem Bey hakikaten şen, şuh, şatır; sen ise..

(*Mükerrem'in resmine dönüp azarlayarak*) Böyle çirkin bir fiili irtikâb ettikten sonra gülmeğe hicab etmiyor musunuz? Kardeş gibi sevdiğiniz yeğeninizin dul zevcesine göz dikmek, ona izdivaç teklif etmek, ona yanık yanık nameler yazmak, resim göndermek ayıp değil mi? (*Kocasının resmine*)

– Evet beyim, okuduğum mektupla beraber Mükerrem Bey bana resmini göndermek gibi bir küstahlıkta bulundu. Şurada masanın üzerinde duruyor. (*Kocasının resmini Mükerrem'in resmine çevirerek*) İşte bak.. Tanıyorsun değil mi? (*Kocasının resmini tekrar döndürerek*) Elverir. O kadar bakma. Sonra içlenirsin.

(*Mükerrem'in resmine gider.*)

– Bir kadına resim göndermek akıllı kârı değildir. Bu fikir size nereden geldi alık yârim. Kadın kısmı erkeklerin resmine alıcı gözüyle bakar. Yüzünüzde görmediğimiz kusurları resminizde arar buluruz. Bu çirkin çehre ile sizi seveceğime nasıl hükmedebildiniz?

Allah esirgesin. Ben senin zevcen olsam, bir gün yanında duramam.

(*Kocasının resmine gider*)

– Âh, ben seni başka bir erkeğin, Mükerrem Bey'in âgûşunda unutur muyum sanıyorsun? Asla.. Sen hayatta iken bana bahşettiğin saadetlerin hatıratı benim bu tek ü tenha köşeciğimde şimdiki saadetimi temine kâfidir beyim. Ben seni sevdim. Seni seviyorum ve daima seni seveceğim. (*Kocasının resmini alıp öpmek için dudaklarına götürürken birdenbire durup Mükerrem'in resmine hitapla*).. Nasıl? Nasıl? Kocamla konuştuklarımı işitiyor musunuz? (*Mükerrem'in resmine giderek*) Bizi dinliyorsunuz öyle mi? Hakikaten siz pek mütecessis, pek saygısızmışsınız. Hiç şüphesiz boşboğazlık da edeceksiniz. Bir karı kocanın mahremiyetine girmek terbiyesizliktir. (*Mükerrem'in resmini ters çevirerek*) İşte böyle dursanız bizi göremez ve konuştuklarımızı işitemezsiniz. (*Tekrar kocasmm resmine gider ve yanına oturur.*)

– Şimdi rahatça ve tatlı tatlı konuşabiliriz. Ey söyle bakalım, nen var? Niçin böyle çehren çatkın, nazarın sert? Okuduğum mektup mu seni kederlendirdi? Evet mi? Amma yaptın ha. Madem ki ben senden başkasını sevmeyeceğimi yemin ile temin ettim, senin buna inanman lâzımdır. Peki, peki. Başka vakit yanında bir şey okumam. Seni gidi koca kıskanç seni.

(*Mükerrem'in resmine tevcih-i hitabla*)

– Karı koca arasına böyle fitne, nifak koymak sizin hoşunuza mı gidiyordu beyefendi. Doğrusu bu ahlâksızlığınıza hiç diyecek yok.

(*Kocasının resmine.*)

- Haydi yüzün gülsün beyim. Sen ona aldırma. Ben onun ağzının tadını bir verdim ki (*Kocasının resmini alıp kalkarak*) Haydi gezmeğe gidelim. Sandal ısmarladım. Göksu'da biraz dolaşırız. Def-i gam edersin. Açılırsın. (*Sükût*) Olmaz mı dedin? (*Resmi tekrar masanın üzerine koyarak*) Sen bilirsin. Otur, ben yalnız giderim. Ne. Bu da mı olmaz? (*Şiddetle*) Peki. Peki. Ağlama, gitmem. Seni yalnız bırakmam. Bundan sonra izin vermezsen hiç bir yere gitmeyeceğim. Hanım hanımcık, kadın kadıncık, senin dizinin dibinde oturacağım. (*Sükût*)... Ama müsaade et de şu pencerenin önünde biraz denizi seyredeyim. (*Resme eğilip güya gizli söylüyor gibi*) Mükerrem'in mektubunu okuduktan sonra beni hafakanlar boğuyor. Pencerenin önünde biraz hava alırım. (*Sol taraftaki pencereye gidip koltuğa oturur.*)

– Herkes sandallarla akın akın Göksu'ya gidiyor. (*Mahzunâne*) Biz ise... (*Tefekküre dalar. Dışarıdan geçen sandalların birinde bir gazel okunur, Münevver kemal-i hararetle dinler.*)

Nazarımda yine âfâk siyâh–fâm oluyor

Yalınızlık büküyor boynumu akşam oluyor

(Sada uzaklaşır. Münevver içini çekerek)

– Âh... Evet yalnızlık benim de boynumu bükmüyor değil... Bir sene bu. Ben yaşta bir tazeye bir seneyi dul geçirmek dile kolay.

(*Şiddetle yerinden kalkıp kocasının resmine doğru giderek*) – Değil mi beyim? Şu okunan gazel tam benim tercüme-i

hâlim değil mi? Bu bir sene çabuk geçti. Ama onun ağırlığını ben bilirim. (*Gezinerek*) Mükerrem Bey mektupta "Münevver'ciğim o güzel gözlerinizden akan yaşlar artık yeter," diyor. Pek doğru. Bir sene mütemadiyen ağladım. Her kadının âdet müddeti üç ay iken ben tamam üç defa fazla âdet geçirdim. Beni kaç kişiler istedi de varmadım. Ne yaparsın kısmet değilmiş. Fakat ben de artık halk içine karışıp zevk ve eğlencelerde bulunmalıyım. Ölen ile ölünmez ya. Bu benim hakkımdır. (*İçini çekerek*) Âh, ben bunu hiç aklıma getirmemiştim. *(Bir müddet sonra kocasının resmine giderek)*

– Lâkin sen arzu etmezsen, eğer icbar edersen, seni memnun etmek için bunu da feda ederim sevgilim. (*Sükût*).. Arzu etmiyorsun öyle mi?. Peki olur. Artık bu sözü kapayalım. (*Gezinerek*) Aman Yarabbi ,günler de ne uzun. Bitmek, tükenmek bilmiyor. Mükerrem mektubunda "yeis ve matem mağmumiyetini dilber çehrenizden kaldırınız" diyor. Doğru. Merhum için o kadar bol bol gözyaşı döktüm ki artık menbaı tükendiği için göz pınarlarım kupkuru kaldı. Böyle kuru mağmumiyet çehreme hiç yakışmıyor. Hem hakikat düşünülecek olursa, gözlerdeki yaşlardan ziyade kalbdeki elemler daha müessir, daha kıymetlidir. Ben de bundan sonra için için ağlarım. (*Kocasının resmine dönerek*) Olmaz mı beyim? (*Resmin yanına gidip otunır.*)

– Demek sahiden sen benim halk içine girmemi arzu etmiyorsun? Fakat bilirsin ya ben pek seyrek giderim. En ziyade haftada bir defa. Ve sonra da.. Nasıl? Olmaz mı dedin? (*Kalkar*) Peki, üzülme. (*Sükût*) Fakat bilmiş ol ki ben böyle uzun uzadıya yapayalnız bir köşede yaşarsam

sıkılırım, hasta olurum. Evvelki gün doktorun dediğini işittin mi? Bu hâllerin beni karasevdaya uğratacağını söylüyordu. Sen benim karasevdaya tutulmamı ister misin?

Nasıl? Hiçbir sevdaya tutulmamı istemiyor musun? İyi ya işte. Hiç olmazsa karasevdaya tutulmayım. Ben yaşta bulunan bir kadının gezmeğe, eğlenmeğe, görüşmeğe, şuraya buraya gidip kendini göstermeğe yaradılışta ihtiyacı vardır. Bunlardan mahrum ediliyorsa hastalanır, ölür. Bundan senin eline ne geçer? Bu seni tekrar mezardan çıkarmaz ya. Ben senin ölmemen için elimden geldiği kadar çalıştım. Ama yine öldün. Kabahat bende mi? Dua et ki arkandan daima senin için ağlayan benim gibi hakikatli bir zevce bıraktın. Bilmiş ol ki eğer keyfime göre istediğimi yapmak istersem yapmakta serbestim. Senden izin almadan halkın zevkine, eğlencesine karışabilirim. Kimse mâni olamaz. Hatta eğer işime gelir ve canım da isterse kocaya da varabilirim. (*Şiddetle*) Ama varmayacağım. Fakat hiç olmazsa (*Kocasının resmine yalvararak*) haftada bir defacık, cuma günleri. Olmaz mı? (*Sükût*) Red mi ediyorsun? Hodbin. Evet hodbinsin. Sen öteden beri hodbin idin. Yalan mı? Dur öyle ise yeğenin Mükerrem Bey'e soralım. O seni benden daha iyi tanır. (*Gidip Mükerrem'in resmini çevirerek*)

– Öyle değil mi Mükerrem Bey? Murtaza hod..bîn.. (*Birdenbire sözünü değiştirerek*) Bu Mükerrem de bana nasıl dehşetle bakıyor.. Çehresi biraz sert, fakat bakışı pek tatlı, pek manalı: Hatta, biraz da çapkınca.. Murtaza'nın da gözleri güzeldi, ama onun bakışında bu halâvet yoktu. Fersiz, dalgın, biraz da şaşı idi. Pek az. Hemen belli belirsiz. Eni konu.. (*Sükût*).. Zavallı Mükerrem, eğer dediği gibi sa-

hihen çıldırasıya seviyorsa pek muztarip olacak. Ben de onun ıztırabını görürsem müteessir olacağım... Şüphesiz kendisini sevmiyorum. Allah saklasın âşık da değilim. Hayır. Yalnız teveccühümüzü kazanmıştı... Kendisine hulûs-ı kalbim var. Zevcimin vefatından beri benim için pek fedakâr, pek sadık, pek muti bulundu. Her işimi görürdü. Ara sıra, hele şu son günlerde haremi vefat ettikten sonra, bana meftûnâne bakmağa başladı. Hep başımı çevirirdim. Zavalı Murtaza o da bana mahmur bakardı. Beni çok severdi. Ama sevdiğini az söyledi. Hem de soğuk bir tavır ile.. (*Mükerrem'in resmini masanın üzerine alarak*)

–Of... Burası da amma sıcak... Tekmil vücudumu bir ateş bastı. (*Dolaşıp düşünerek*) Mükerrem mektupta " sizi çıldırasıya sevdiğimi ayaklarınıza kapanarak arz ederim" diyor. Acaba gerçek mi? Validesi, teyzesi bugün bana görücü gelecek... Tekrar kocaya varmak... (*Birdenbire tavrını değiştirerek*) O, hayır, hayır... (*Kocasının resmine giderek şiddetle*)

–Âh. Âh. Sen... Sana hodbinliğinin cezasını çektirmek için Mükerrem 'e varmalıyım ama... Görüyorsun ya reddediyorum. Böyle melek gibi kadın sana lâyık değilmiş. (*Yumruklarını sıkıp kocasının resminin üzerine yürüyerek*) Ah. Sen. Sen. Benim gibi bîçare gencin ebediyen mahrumiyetine, mahbusiyetine sebep olan hain. Beni gezmekten, eğlenmekten, konuşmaktan, gülmekten men eden gaddar... Allah esirgeye, senden evvel ben vefat etmiş olsaydım, sen kırkım çıkmadan evlenirdin. Ben erkeklerin sebatsızlığını, tahammülsüzlüğünü bilirim. Senin de ne azgın canavar olduğunu bilirim. (*Sükût*)... Nasıl? Nasıl? Men etmedin mi ?... Ne söylüyorsun? (*Şûhâne*)

Öyle ise ben senin sözlerini telâşla yanlış anlamışım. Gerçek mi? Yine eskisi gibi gülüp oynamamı istiyor musun? Evet mi dedin? Peki, peki... Olur.. *(Vakarla)* Fakat nankör olmadığımı ispat etmek için asla kocaya varmayacağıma sana tekrar söz veririm. Görüyorsun ya ne kadar fedakârlık ediyorum. Memnun musun? *(Sükût)* Ne dedin? Bilakis kocaya varmamı mı emrediyorsun? Sen deli misin Murtaza? Ben kime varabilirim? Mükerrem Bey'e mi? O. Asla. Asla. Şüphe yok hoşuma gitmiyor değil. Ancak sonra pişman olursun da ikide birde başıma kakarsın. *(Sükût)* Vaz geç Murtazacığım, vaz geç. Rica ederim. Israr etme sıkılıyorum. İcbar mı ediyorsun? Bu zorla mı olacak? Peki olur, daha vakit var. Yirmi sene sonra, haydi on sene sonra. Daha mı evvel dedin?. Öyle ise iki sene sonra, yahut gelecek sene... Nasıl? Bir haftaya kadar mı? Bir haftaya kadar ona nikâh olmamı mı istiyorsun?. Âh. Ne kadar zalimsin Murtaza. Ne kadar zalimsin? Ben birdenbire böyle acı heyecana nasıl tahammül edebilirim. Hiç de mi insafın yok? *(İçini çekerek)* Her ne ise madem ki bu senin arzundur, katlanacağım. Ne çare! *(Mükerrem'in resmine gidip işaretle kocasının resmini göstererek)*

– Haydi bakalım beyefendi, müteveffa zevcimden resmen dest-i izdivacımı talep ediniz. Ne buyurdunuz? Sıkılıyor musunuz? Hakkınız var. Murtaza biraz kabadır, sizin nezaketinize karşı mukabele etmeyi bilmez. *(Kocasının resmini alıp sağ taraftaki kapıya götürerek)*

– Haydi sen şu odaya git. Mükerrem Bey senden sıkılıyormuş. Biraz sonra validesi, teyzesi onlar da sıkılırlar. *(Resmi kapıdan içeri fırlatarak)*

– İşte orada bir köşeye büzül, otur!

(*Kapı çalınır. Münevver telâşla*)

– Kapı çalınıyor. (*Telâşla Mükerrem'in resmine giderek*)

– Galiba valideniz ve teyzeniz geldi. Sizi burada görmesinler. Ayıp olur. Geliniz saklayayım. (*Resmi göğsüne, korsesinin içine saklar.*)

– İşte burada sessizce otur, fakat uslu dur.

(*Nihayetteki kapıya giderek dışarıya*)

– Pervin. Pervin... Fikrimi değiştirdim, artık gezmeye gitmeyeceğim. Sandalı salınız. Misafir hanımlar buraya buyursunlar, bekliyorum. (*Süratle aynaya giderek*)

– Biraz süsleneyim. Kaynana hanıma hoş görünmek lâzım.

İSTİKLÂL

(Mektep piyesi 1. Perde)
SAHNE

Akdeniz kıyılarında bir kaza merkezinin hapishanesinde müdür odası... Sağda ve solda iki kapı... Bir köşede bir yazıhane, telefon, birkaç sandalye... Vakit gece... Hapishane müdürü yazıhanenin başında uyukluyor... Bir köşede bir hasır sandalye üstünde ak sakallı bir ihtiyar köylü, başını elleri arasına almış dalgın dalgın düşünüyor... Dışarıda köpeklerin uluduğu işitilir... Sonra bir araba sesi.

BİR JANDARMA – (*Kapıdan girerek müdüre*) Müdür Bey, Kaymakam Bey'le Müddeiumumi Bey geldi... Yanlarında bir de yabancı var...

MÜDÜR – (*Yerinden fırlayıp üstünü başını düzelterek*) Buyursunlar... Buyursunlar... (*Kapıya doğru koşar*)

(*Müddeiumumi, Kaymakam ve Adliye müfettişi sahneye girerler*)

KAYMAKAM – (*Müdürü Müfettişe takdim eder*) Hapishane müdürü Afif Efendi... (*Müfettişi göstererek*) Adliye Müfettiş

Beyefendi... Gece yarısından sonra kasabaya teşrif ettiler...

MÜDÜR – Safa geldiniz Beyefendi... Gece yarısından sonra teşrif ettiğinize nazaran hiç uyumamış olacaksınız.

MÜFETTİŞ – Evet efendim... Öyle oldu... Kasabanın bir heyecanlı gecesine rastgeldik.

KAYMAKAM – (*Müdürü süzerek*) Siz de pek uyumuşa benzemiyorsunuz.

MÜDÜR – (*Gülümseyerek*) İyi keşfettiniz Kaymakam Bey... Bendeniz de uyumadım. On beş seneden beri kasabada hapishane müdürüyüm. İlk defa idam cezasına tesadüf ediyorum... (*İçini çekerek*) Düğünler gibi bu işler için de az çok hazırlık lâzım geliyor... Geçerken belki görmüşsünüzdür... Cami meydanında darağacını kuruyorlar... Arasıra çıkıp nezaret ediyorum.

MÜDDEİUMUMİ – (*Gülerek Müfettişe*) Mesleğine pek uymaz ama hapishane müdürümüz şairdir... Eski tarzda gazeller yazar... Böyle bir vakanın kendisini ne kadar müteessir edeceğini tahmin buyurursunuz..

MÜDÜR – Müteessir olmamak elde değil... Mamafih bendeniz o kadar yufka yürèkli bir insan değilim... Bilhassa vazife başında... Yani bendenizi öyle zayıf, iradesiz, âciz, korkak bir insan olarak tanımamanızı rica ederim Müfettiş Bey...

MÜFETTİŞ – (*Gülümseyerek*) Ne münasebet efendim... Ne münasebet... İdam, cezaların en ağırıdır... Bu çirkin ölüm en taş yürekliler bile müteessir eder... Fakat ne yaparsınız ki zarurî... Umumun selâmet ve emniyeti için ara sıra bu çareye de başvurmak lâzım geliyor.

KAYMAKAM – Maalesef öyle Müfettiş Bey... Meselâ biraz sonra asılacak adam memleketin en uslanmaz bir çapkınıydı... Bütün kasaba halkı ondan yaka silkerdi... Birçok kimseler onun asılmasını bir bayram addediyorlar...

MÜDÜR – Hakikaten öyle Müfettiş Bey... Adalı Hüseyin denen bu adam iki günde bir vukuat çıkarır, buraya gelirdi... Birkaç gün yahut birkaç ay yattıktan sonra hapishaneden çıkarken dilim döndüğü kadar nasihat ederdim... Sözlerim bir kulağından girer, bir kulağından çıkardı... "Pekalâ Müdür Bey, pekalâ... Uslu otururuz amma insanlık hâlidir... Sen yine ihtiyaten benim odayı hazır tut..." derdi... Hasılı Adalı burasını otele çevirmişti. Fakat bu sefer artık son çıkışı.

KAYMAKAM – Ona nasihat eden sade Müdür Bey değildi... Ben de senelerce bu çapkınla uğraştım... Hatta bu başına gelecek şeyi evvelden kendisine haber verdim: "Adalı! Sen bu gidişle galiba darağacında can vereceksin." dedim.

MÜDDEİUMUMİ – Ne yapalım kendi düşen ağlamaz...

MÜFETTİŞ – (*Kaymakama*) Benim meseleden haberim yok... Bir kadın meselesi demiştiniz değil mi efendim?

KAYMAKAM – Evet bir kadın meselesi... Yolsuz bir kadın için memleketin en kahraman, en temiz bir delikanlısına kıydı.

MÜDDEİUMUMİ – Kanaatimce kimsenin ölümü bu serserininki derecesinde haklı olamaz.

MÜFETTİŞ – (*Köşede düşünen ihtiyarı görerek*) Bu adam kim?

HAPİSHANE MÜDÜRÜ – Öldürülen bîçarenin babası...

MÜFETTİŞ – Burada ne arıyor?

KAYMAKAM – Dün ayaklarıma kapandı... "İzin verin oğlumu öldürenin nasıl öldüğünü gözümle göreyim" diye yalvardı...

MÜFETTİŞ – (*İhtiyara doğru yürüyerek merhametle*) Baba keşke sen gidip yatsan... Bak ihtiyarsın... Oturduğun yerde uyukluyorsun... Hasta olacaksın...

KÖYLÜ – (*Yavaş yavaş yerinden kalkar*) Ben mi uyukluyorum Bey?.. Aylardan beri bir gece gözüme uyku girdi mi sanırsın? Çocuğum gözümün önünden gidiyor mu ki gözlerim kapansın...

MÜFETTİŞ – Hakkın var baba.... Allah sana sabır versin... Demek istediğim şu ki senin beklemene lüzum yok... İntikamının alınacağından emin değil misin? Oğlunun katili biraz sonra cezasını çekecek...

KÖYLÜ – "Onun ipini bana çektirin" diye yalvardım razı olmadılar... Bari gözümle göreyim ölüm kolay mı imiş... (*Göğsüne yumrukla vurup içini çekerek ve ağlayarak*) Ah Bey... Benim oğlumu göreydin sen de yanardın ya... Ne filiz gibi delikanlıydı? İki elim koynumda kaldı... Yazık değil mi bu yaşta bana?

KAYMAKAM – (*Müfettişe*) Bu adamın hâli hakikaten yürekler acısıdır... Dediği gibi oğlundan başka kimsesi de yoktu... Şimdi böyle sürünecek vaziyete düştü...

MÜFETTİŞ – Vah bîçare... Vah...

KAYMAKAM – (*Saate bakarak*) Vakit geliyor galiba Müdür Bey...

MÜDÜR – (*Asabiyetinden sakallarını çekiştirerek*) Ah şu gece bir geçse... Şu iş bir hayırlısıyla olup bitse...

(*Dışarıda köpek ulumalarıyla karışık birkaç otomobil kornası.. Bir otomobilin sokakta durduğu işitilir*)

KAYMAKAM – Garip şey... Kasabamızda otomobil yok... Bu saatte kim gelmiş olabilir?

MÜFETTİŞ – Şunu bir anlayın bakalım Müdür Bey...

MÜDÜR – Hay hay efendim...

(*Müdür soldaki kapıya giderken kapı açılır, jandarma girer*)

JANDARMA – (*Kaymakama*) Efendim bir ecnebi zabiti ile tercümanı geldi... Sizi istiyorlar... Evinize uğramışlar... Burada olduğunuzu söylemişler...

KAYMAKAM – Bir ecnebi zabiti mi? Şaşılacak şey..

(*Kapıda formalı bir ecnebi zabiti görünür... Göğsünde büyük bir kordon var... arkasında orta yaşlı bir Ermeni tercüman*)

JANDARMA – (*Tercümana Kaymakamı göstererek*) Kaymakam Bey bu beyefendidir.

KAYMAKAM – Buyurun efendim... Beni mi istediniz... Kimsiniz?

(Zabit ve tercüman selâm verirler)

KAYMAKAM – (*Sandalya göstererek*) Buyurun efendim... (*Zabit işaretle reddeder.*)

TERCÜMAN – Kaymakam Bey zatıâlinizsiniz değil mi?

KAYMAKAM – Evet...

TERCÜMAN - (*Bozuk bir Ermeni telâffuzuyla*) Dev-

lethanenizde aradıksa burada olduğunuzu söylediler... (*Zabiti göstererek*) Binbaşı efendi kumandan Galo Hazretleri'nin başyaverleridir... Kendisini kumandan Galo Hazretleri suret-i mahsusada göndermişlerdir...

KAYMAKAM – Kumandanın arzuları nedir?

TERCÜMAN – Efendim burada Adalı Hüseyin isminde bir delikanlı idama mahkûm edilmiş... Sanırım ki birkaç saat sonra da hüküm infaz edilecekmiş... Malûm-ı âliniz bu çocuk Terma adası ahalisindendir. Terma adası beş sene evvel Türkiye devletinden ayrıldı ise de bu delikanlı Türkiye'ye gelip yerleşmiştir... Ancak kendisinin Terma adasında kaydı silinmemiştir... Yani şunu demek isterim ki, bu delikanlı bugün Türkiye tâbiyetinde değildir... Hatta büyük kardeşi Resul efendi Terma'da belediye reisidir... Devlete çok büyük hizmetleri vardır... Resul efendi yeni hükûmet-i metbuasına müracaat etmiş, Türkiye devletinin kapitülâsyonlar mucibince bu Adalı Hüseyin'i muhakeme ve idam etmeğe hakkı olmadığını söylemiştir. Sözü uzatmayayım... Neticede talebi haklı görülmüş, adalı Hüseyin'in yaver efendi vasıtasıyla sâlimen kumandana teslim edilmesi istenilmesine karar verilmiştir... Bereket tam zamanında yetiştik...

(*Kaymakam, Müddeiumumi, Müfettiş, Hapishane Müdürü hayretle birbirlerine bakarlar, aralarında konuşurlar*)

KAYMAKAM – Tercüman efendi... İzahatınız bize biraz karışık geldi... Kanunlarımızın idama mahkûm ettiği bir adamı size teslim etmemizi mi istiyorsunuz?

TERCÜMAN – Evet Kaymakam Bey!

KAYMAKAM – Devlet mahkemesinin idama mahkûm ettiği bir mücrimi kimsenin kimseye teslim etmeye hakkı yoktur... Bunu kumandan Galo Hazretleri de pek iyi bilirler...

TERCÜMAN – (*Yaverle konuştuktan sonra küstah bir tavırla*) Yaver efendi buyuruyorlar ki, General Galo Hazretleri lâzım gelen hakkı ve kuvveti kendilerinde bulmasa idiler, böyle bir işe teşebbüs etmezlerdi. (*Soğuk bir sükût*)

TERCÜMAN – (*Sinsi ve küstah*) Kaymakam Bey bendeniz Türkiye'de büyümüşüm... Türkleri severim... İstemem ki onlara bir zarar gelsin...Onun için müsaade ederseniz hakikati daha açık söyleyeyim... General Galo Hazretleri bu akşam Vali Paşa'ya bir nota vermişler, Adalı Hüseyin sağ salim teslim edilmezse maalesef kuvvete müracaat edileceğini beyan etmişlerdir... Gece olmasa idi de şu yokuşun başına çıksa idik bir zırhlı ile iki torpidonun kasabaya toplarını çevirip durduğunu görürdünüz... Bu fevkalâde nazik bir mesele-i siyasiyyedir, anlıyorsunuz?

(*Adliye müfettişi kendi kendine söylenerek dolaşır*)

MÜFETTİŞ – Ne rezalet... Ne tahammül edilmez rezalet Yarabbi!

KAYMAKAM – Peki Vali Paşa ne cevap verdi?

TERCÜMAN – Vali Paşa mabeynden yetişme bir ferasetli paşadır. Amiral Galo Hazretleri'nin notalarıyla beraber size şu tezkireyi gönderdi.

(*Yavere işaret eder. Yaver büyük bir zarf çıkarıp Kaymakama uzatır*)

TERCÜMAN – (*Zarfı yaverin elinden alıp Kaymakama verir*) Buyurunuz Beyefendi...

(*Kaymakam büyük bir heyecan içinde zarfı yırtar. Kâğıtları çıkarır.. Müfettiş, Müddeiumumi ve Hapishane müdürü de ona yaklaşırlar, sessizce okurlar... Sonra heyecan ve nefrete birbirlerine bakarlar*)

KAYMAKAM – Ne dediniz?

MÜFETTİŞ – Namussuzluk... Devlette iki paralık haysiyet bırakmadılar...

MÜDDEİUMUMİ – Ne bedbaht insanlarmışız Yarabbi!

KAYMAKAM – Şimdi ne yapacağız beyefendiler... İsabet ki yalnız değilim...

MÜDDEİUMUMİ – Evet seri bir karar vermek lâzım...

MÜFETTİŞ – (*Büyük bir ümitsizlik içinde acı acı gülümseyerek*) Karar verilmiş gitmiş... Elinizi yüzünüze kapayıp Adalı'yı bunlara teslim etmekten başka yapılacak ne iş var?

KAYMAKAM – (*Ellerini oğuşturarak*) Ben bu namussuzluğu nasıl yapacağım?

MÜFETTİŞ – (*Deli gibi*) Sana ne oluyor azizim? Ecnebi kapitülâsyonu kabul eden bir devlet her türlü şerefsizliği ezelden kabul etmiş, sîneye çekmiş bir devlet demektir... Vali Paşa mabeyn usulü, lâkırdıyı ağzında gevelemekle beraber Adalı'nın teslimini hemen açıktan açığa emrediyor.

(*İhtiyar köylü bu muhavereye kulak kabartmıştır. Fakat pek anlayamamıştır*)

İHTİYAR – (*Yavaş yavaş Kaymakama yaklaşır*) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın...

KAYMAKAM – (*Hiddetle*) Ne olacak baba... Oğlunun katili ecnebi tebaasımış... Düşman gemileri üstümüze toplarını çevirmişler, Adalı'yı istiyorlar... Sağ salim onu teslim edecekmişiz.

İHTİYAR – (*Evvelâ vurulmuş gibi sendeler, sonra derin ve saf bir bakışla Kaymakam ve arkadaşlarına:*)

Etmeyin efendiler... Benim gibi dertli bir ihtiyarla eğlenmek günahtır... Sizin gibi efendilere yakışmaz...

KAYMAKAM – Ne eğlenmesi baba... Bizde eğlenecek hâl var mı?

İHTİYAR – (*Kaşlarını çatarak ağır ağır*) Eğleniyorsunuz... Koca devlet, koca Türk devleti, mahkemesinin kararını bozdurur mu? Mahkûmunu eliyle düşmana teslim eder mi? Bunu benim ihtiyar kafama sokamazsınız.

MÜFETTİŞ – (*Derin bir teessür içinde*) Sus baba sus... Bu sözlerinle bizleri, memleketin münevver denen adamlarını yerin dibine sokuyorsun...

KAYMAKAM – (*İhtiyarın omuzunu, yanaklarını okşayarak*) Bunun sebeplerini sana anlatmak, senin saf, mübarek başına sokmak kabil değil babacığım... Fakat bu iş böyle... Bizim de senin kadar yüreğimiz yanıyor... Utancımızdan yere geçiyoruz. Fakat böyle itaat edeceğiz. Ada'lıyı teslime mecburuz.

İHTİYAR – (*Teessürü gittikçe korkunç bir hiddete dönerek bağırmağa başlar*):

Kabul etmem... Ben adalet isterim... Kanıma kan isterim.. Bu milletin namusu var... Siz onu teslim etseniz bile ben parçalarım... Bakmayın ihtiyarlığıma, ben de genç oldum, bu milletin namusu için ben de vaktiyle kanımı dökdüm... (*Ecnebi zabitine hücum edecek gibi*) Sen kim oluyorsun?

(*Jandarma ihtiyarı kolundan yakalar*)

KAYMAKAM – Baba, aklının ermediği işe karışma... Canımızın sıkıntısı zaten kendimize yetiyor...

İHTİYAR – Bey sen buranın kaymakamısın... Büyüğümüzsün... Yarın ahrette iki elim yakanda olsun, eğer...

KAYMAKAM – (*Hiddetle bağırarak*) Sus dedik baba... Şimdi seni dışarıya attırırım. (*Tercümana*) Yaver efendiye söyleyin.... Mazur görsünler... Bu adam çocuğunun acısıyla ne yaptığını bilmeyen bir zavallı babadır...

TERCÜMAN – Malûm efendi malûm.. Yaver efendi de anlamıştır.. Ziyanı yok...

KAYMAKAM – (*Müfettiş ve Müddeiumumiye*) Adalı'yı veriyoruz değil mi?

MÜFETTİŞ – (*Omuz silker*) Başka çare var mı?

MÜDDEİUMUMİ – Ne zillet Yarabbi, ne zillet...

MÜDÜR – Bu gidişle bakalım daha neler göreceğiz...

KAYMAKAM – (*Müdüre*) Adalı uyanık mı?

MÜDÜR – Uyandırmıştık...

KAYMAKAM – Bu sabah asılacağını biliyor muydu?

MÜDÜR – Maalesef biliyordu... Adalı'ya fena hâlde diş bileyen üç kişi münasebetsizik ettiler... Gece pencerenin önünde: "Adalı Allah bugünleri bize gösterdi. Yarın sabah asıldığını seyre geleceğiz." diye bağırdılar...

KAYMAKAM – Hakikaten can sıkacak bir münasebetsizlik! Ne yaptı? Korktu mu?

MÜDÜR – Elbette korkmuştur... Ölüm bu... Fakat yine de şirretliği elden bırakmadı... Pencereden dehşetli küfürler etti... Duvarlardan tırnaklarıyla kerpiç parçaları sökerek kafalarına yağdırdı. Demin jandarmalar kelepçesini vuruncaya kadar akla karayı seçtiler... Zavallılardan birinin bir dişi kırılmış, birinin diz kapağı berelenmiş, birinin kulağını dişleriyle koparıyormuş..

KAYMAKAM – Hakikaten misli görülmemiş bir şerir... Yazık ki elimizden kurtuluyor.. (*Bu muhavere esnasında ihtiyarın heybesinden bir bıçak çıkardığı, gizlice şalvarının cebine soktuğu görülür.*)

KAYMAKAM – Haydi Müdür Bey... emir ver de getirsinler...

MÜDÜR – Başüstüne Kaymakam Bey... (*Müdür çıkar*).

KAYMAKAM – (*Sessiz ve sâkin duran ihtiyara*) Baba... Ne yapalım kader böyle imiş... Haydi artık git...

İHTİYAR – (*Sinsi bir mazlumlukla*) Bir ziyanım dokunuyor mu ki bey?

KAYMAKAM – Hayır ama belki heyecanlanırsın... Bağırıp çağırmağa kalkarsın...

İHTİYAR – Yok Bey... Bağırıp çağırmayacağım...

KAYMAKAM – Söz veriyor musun?

İHTİYAR – Veriyorum Bey...

(*Adalı'nın dışarıdan bağırdığı işitilir*) Ulan ellerim zincirli diye mi beni itiyorsun? Benim ölüm senin gibi sekiz hergelenin hakkından gelir...

KAYMAKAM – Hâlâ edepsizliğinden devam ediyor.

(*Adalı iki jandarmanın arasında girer... Elleri kelepçelidir.*)

ADALI – (*Saç baş karmakarışık, küstah bir tavırla Kaymakama*) Hayır ola... Böyle erken erken ne zahmet? Sizi leş kargaları sizi... Ulan hayırlı bir iş var deseler bu vakit yatağınızdan kalkmazsınız ya... Herifçi oğulları gidi.. Bunlar da seyre mi geldi?

KAYMAKAM – Terbiyesizlik etme Adalı...

ADALI – (*Dişleri gıcırdatarak, kinle*) Şu ellerimdeki demir olmasa bana bu cevabı veremezdin ya... Dua et ulan.. Hepinizin gözünüz aydın artık...

KAYMAKAM – Adalı bu lâkırdıların sırası değil, sus da beni dinle... Biraz sonra asılacaktın... Fakat şeytan sana yardım etti. Kurtuluyorsun... Şimdi seni serbest bırakacağız.

ADALI – Ulan utanmadan bir de benimle alay mı ediyorsunuz be?

KAYMAKAM – (*Jandarma'ya*) Çözün ellerini...

(*Jandarmalar yürür... Adalının bileklerindeki kelepçeyi çıkarmağa başlarlar... Adalı hayretten taş kesilir...*)

ADALI – (*Şaşkın şaşkın etrafına bakarak*) Bu ne iş bu... Bu ne iş bu? (*Kelepçe çözülmüştür. Fakat Adalı o kadar mü-*

tehayyirdir ki hâlâ yerinden kımıldamıyor... Ellerini kaldırır, hareket ettirir, yüzüne yaklaştırır) Ulan rüya mı görüyoruz... Sahi be? Demek ben asılmayacağım... Yine yaşayacağım... Kaymakam beni aldatmıyorsun ya...

KAYMAKAM – Serbestsin...

ADALI – (*Derin bir nefes alarak*) Hay Allah razı olsun be... Terbiyesizlik ettik amma kusura bakma... (*Bir çocuk sevinci içinde*) Yaşamak tatlı şey be yahu... Bari ben de bir daha uslu oturayım... (*Kaymakama*) Eksik olmayın.. (*Biraz durduktan sonra*) Allah devlete, millete zeval vermesin...

KAYMAKAM – Bizim devlete dua etme... Senin kendi devletine dua et...

ADALI – Kimmiş benim devletim?

KAYMAKAM – Senin memleketin neresi?

ADALI – Terma adası...

KAYMAKAM – Terma adasını Türklerden alan devlete dua et... Bize kalsa işin fenadır... Onlar seni kurtardı... (*Zabitle tercümanı gösterir*)

ADALI – Anlayamıyorum, anlayamıyorum...

TERCÜMAN – (*Bir adım ilerler, nutuk söyler gibi tane tane*) Adalı... Kaymakam Bey'in söyledikleri doğrudur. Kardeşin Resul Efendi General Galo Hazretleri'ne müracaat etti. Türklerin seni asmaya hakkı olmadığını söyledi. General Galo Hazretleri de lâzım gelen teşebbüsleri yaptı, hatta bir zırhlı ile iki torpido buraya senin için gelmiştir... Şimdi seni otomobilimize alıp götüreceğiz...

Dört beş saat sonra Terma'da ailenin içinde olacaksın... Yaver efendiye teşekkür et derdim... Fakat sanırım onun lisanını daha bilmezsin... Bundan sonra öğreneceksin, şimdi ona yalnız "Yaşasın General Galo" de, elini sık...

(*Adalı bu sözleri evvelâ hayretle dinlemeğe başlamıştır. Fakat gittikçe yüzü kararmağa başlar.*)

ADALI – (*Büyük bir gurur ve istihfaf ile Tercümanı süzerek*) Sen kimsin?

TERCÜMAN – Ben General Galo Hazretleri'nin tercümanıyım...

ADALI – Anlaşıldı... Anlaşıldı... Sen ister bu efendiye, ister General Galo dediğin adama benim tarafımdan şu sözleri söyle... Ben aşağılık bir serseriyim... Herkesin bildiğini ne saklayım... Bin bir türlü marifetim, pisliğim vardır... Bu yetmiyor gibi bir kardeşimin kanına da el bulaştırdım... İstemezdim amma oldu... Ne yapayım... Kader... Talih.. Fakat benim bütün ahlâksızlıklarıma, pisliklerime karşı bir tek iyi tarafım vardır... Benim memleketimin, devletimin işine yabancıların, dost olsun ve düşman olsun, ecnebinin burnunu, parmağını sokmasına tahammül edemem... Benim devletim, benim kanunum beni ölmeğe mahkûm ediyor... Haksız bile olsa benim devletimdir, benim milletimin kanunudur... (*Heyecanı artmış, sesi tıkanarak*) Unutma amma... Allah aşkına unutma... Söylediğimi General Galo'ya bir tekrar et... De ki bu külhanbeyin tahsili, terbiyesi yok... Adam akıllı lâkırdı etmesini bilmiyor; lügatlı konuşmasını bilmiyor... (*Biraz sükût*) Bir tek lügat

biliyor: "İstiklâl, istiklâl... Ben, ben yalnız bu lügatın manasını biliyorum... İstiklâl..." (*Derin bir nefretle*) General Galo memleketime, milletime zırhlıların toplarını çevirerek... Bizim hükûmetimizle, kanunumuzla çocuk oyuncağı gibi oynayacak (*Eliyle göğsüne vurarak*) ben bunu kabul edeceğim, Terma'daki namussuz kardeşimin yanına gidip canımı kurtaracağım... General Galo'ya, onun devletine "yaşasın" diye bağıracağım... Beni bu ekmekten yiyecek kadar mı aşağılık sanıyor, General Galo? Terma'daki kardeşlerim! (*Müdür, Müfettiş ve Müddeiumumiyi göstererek*) Benim asıl kardeşlerim bunlar! Et tırnaktan ayrılır mı? Onlarla aram açık olabilir... Hangi ailede kavga yoktur... Onlar bana yolsuzluklarım için kızgındır, hakları var... (*Muhabbet ve sitemle Türklere bakarak ve gülümseyerek*) Ben de onlara kızgınım... Nasıl oldu da beni size, düşmana teslime razı oldular? Nasıl oldu da yabancının işimize karışmasına bu okumuş, yazmış adamlar rıza gösterdiler. (*Türkler başlarını eğerler*) Ama bizim dargınlıklarımız kardeş dargınlığıdır... Islak tülbent kuruyuncaya kadar geçer... (*Kaymakamın elindeki kâğıdı alarak*) Kaymakam Bey... Bu benim af kâğıdım mı? Ver onu bana... O herkesten evvel benim hakkım... Ellerim iki dakika serbest kaldı... Bakın onların göreceği işe: (*Kâğıtları parça parça yırtar, bir kibritle yakar, oturur*) Küllerinin bile bu toprakta kalmasını istemem. General Galo Hazretleri'ne benden selâm söyle, bizim işimize karışmasın. Ondan beklediğimiz insanlığın, iyiliğin en büyüğü budur. Şimdi artık ellerimin işi bitti. (*Jandarmaya*) Arkadaş demiri yine yerine tak...

(*Jandarma tereddüt eder.*)

ADALı – (*Gülerek masum bir tavırla*) Kaymakam Bey, emret şuna... Beni kızdıracak... Yine kavga çıkaracağım... Küfredeceğim.. Gözünle görüyorsun ya!

Her zaman kabahat bende değil, beni kışkırtıyorlar, damarıma basıyorlar... (*Jandarmaya*) Yahu bu zincirlerin benim bileklerime takılmasını bu devletin kanunu emretmedi mi? Ayıp sana be... (*Jandarma kelepçeyi takar... Adalı dindar bir hürmetle gözlerini kapayarak kelepçeyi öper, gözlerine sürer.*) Benim memleketimin, milletimin zincirleri Galo'nun gönderdiği hürriyetten çok tatlıdır... Benim biricik Türkiyem yaşasın... (*Ecnebilere*) Hadi efendiler... Siz yolunuza... (*Kaymakama*) Biz de yolumuza... Vasiyetim masiyetim yok hadi gidelim, şu işi bitirelim...

İHTİYAR – (*Kaymakama*) Bey sana ses çıkarmayacağım diye söz verdim... Lâkin yüreğim yanarak yalvaracağım... Bırak beni Adalı'ya iki çift lâkırdı söyleyeyim...

(*Adalı'ya yanaşır, cebindeki bıçağı çıkarıp gösterir*) Adalı, seni düşmana bıraksaydılar ben ne olursa olsun kendi elimle bıçaklıyacaktım...

(*Biraz durur*) Adalı beni bir evlâttan mahrum ettin... Lâkin yaptığın iş bütün kinimi söndürdü... Gel kabul et... Ölen oğlumun yerine seni bağrıma basayım... Seni kendime evlât edeyim... Ben de eski askerim... Zaten bizde eski asker olmayan hangi ihtiyar vardır ki... Ben de senin gibi "İstiklâl"in manasını bilirim... Ben gibi bir ihtiyar için "İstiklâl"in manasını bu kadar iyi anlamış bir delikanlıdan iyi evlât olur mu? Ah

benim çocuğum... Öz evlâdım... (*Adalı'yı alnından, gözlerinden öper*) Aramızda devletin büyük adamları var... Ben cahil adamım... Pek aklım ermez amá onlar seni yine bu günlük darağacına gönderecek yere odana götürürler, gördüklerini hükûmete yazarlarsa belki, affedilirsin... Ben kanımı helâl ettim, o zaman oğlum olursun, benim gözlerimi sen kapatırsın. Yok olmazsa ne diyelim, memleketin kanununa karşı boynumuz kıldan ince, o zaman da ben senin gözlerini elimle yumarım... İki çocuğum vardı. Allah ikisini de aldı diye ağlarım..

(*İhtiyar, Adalı'nın boynunda hıçkıra hıçkıra ağlarken perde iner.*)

Sabahattin Kudret AKSAL (1920-1993)

BAY HİÇ

KİŞİLER

KADIN
ERKEK

Bir apartman katında orta hâlli bir oturma odası. Bir yanda evin giriş kapısı. Tam karşıda da büyükçe bir pencere. Az eşya. Vakit gece akşam yemeğinden sonra.

KADIN sahnededir. Vazodaki çiçeklerin suyunu değiştirirken kapı çalınır. Hemen gidip kapıyı açar. Kapının dışında ERKEK görünür. Kara bir giysi, beyaz gömlek vardır üstünde. Boyunbağı da, elinde tuttuğu şapkası da koyu renktir. KADIN günlük kılığıyladır. ERKEK kırk yaşlarında, KADIN'sa ondan beş altı yaş küçük gösterir.

ERKEK– (*Bir süre durur, sonra gücünü toplayarak konuşur.*) Özür dilerim...

KADIN– *(Çekingen.)* Rica ederim... Buyrun!

ERKEK– Rahatsız etmiyorum ya!

KADIN– Kimi arıyorsunuz?

ERKEK– Kimseyi aramıyorum.

KADIN– Evet ama? Öyleyse?

ERKEK– Özür dilerim gene, burada...

KADIN– Evet?

ERKEK– Siz mi oturuyorsunuz?

KADIN– Evet.

ERKEK– Yalnız mısınız?

KADIN– Evet.

ERKEK– Gene özür dilerim, saygısızlık ediyorum, ama bilmem gerekiyor... Sadece şimdi mi, yoksa her zaman için mi?

KADIN– Gelecek için bir şey söyleyemem ama bugüne değin öyle! Tek başıma oturuyorum.

ERKEK– Yaaa!

KADIN– Bugüne değin dedim, değil mi? Bugüne değin! Yanlış söyledim, daha doğrusu bir süreden beri!

ERKEK– Evet.

KADIN– Peki ama, neden soruyorsunuz?

ERKEK– *(Kendi kendine, düşsel.)* Yalnız! Yapayalnız! Tam düşlediğim gibi!

KADIN– *(Çekingenliği kaygıya dönüşmüştür.)* Ne demek istiyorsunuz?

ERKEK– Evet, yalnız! Yapayalnız! Bozkırın ortasında sabaha karşı akıp giden trenler gibi!

KADIN– Rica ederim, rica ederim, ama...

ERKEK– *(Birden coşkulu bir çıkışla.)* Girebilir miyim, bayan? Kısa bir süre için de olsa, çok kısa bir süre için de olsa girebilir miyim?

KADIN– *(Korkuyla.)* Hayır, hayır! Bir adım atayım demeyin, yoksa...

ERKEK– Yoksa?

KADIN–Bağırırım. Evet, bağırırım. (*Bir susuş.*) Bağırırım, anlıyor musunuz?

ERKEK– Bağırmanız için bir neden yok, hiçbir neden yok! İnanın bana! Bana inanmamanız için de hiçbir neden yok!

KADIN– Siz gidecek misiniz şimdi buradan! Gidecek misiniz, gitmeyecek misiniz? *(ERKEK bir adım atar, KADIN elleriyle önler göğsünden.)* Ne yapıyorsunuz? Ne yapıyorsunuz? Deli misiniz siz?

ERKEK– Korkmayın, korkmayın ama... Korkacak bir şey yok!

KADIN– Bağıracağım şimdi! Anlamıyor musunuz, şimdi bağıracağım, avazım çıktığı kadar hem de! Alt katları, üst katları, en alt katları, en üst katları, bodrumları, çatıları ayağa kaldıracağım.

ERKEK– Ne olur, bağırmayın! Bağırmayın öyle! Sabahtan akşama değin bıktım bu kentin gürültüsünden, başımı dinlemek istiyorum. *(Hızla evin içine bir adım daha atarak.)* Serin bir suya sokar gibi, başımı sokmak istiyorum sessizliğe.

KADIN– *(Aralarında çekişme sürerken.)* Deli misiniz siz? Ne demek bu? Bu... Bu... Bu yaptığınız? Ne demek? Ne demek?

ERKEK– Bırakın bayan, bırakın... Rica ederim... Yırtacaksınız yakamı...

KADIN– *(Çekişme sürerken.)* Kim? Kim tutan, yakanızı?

ERKEK– Siz, bayan...

KADIN– Durun! Durun, artık! Çıkın! Çıkın, çıkın çıkın! Anlamıyor musunuz, bağıracağım! Bir bağırırsam! *(ERKEK çevik bir davranışla KADIN'dan sıyrılarak evin içine girmiştir. Kapıyı da elinin tersiyle iterek kapar. Bu çekişmeden sonra, yarı yorgun, yarı şaşkın bir sesle.)* Aaa, girdiniz!

ERKEK– Susun, susun rica ederim! Göreceksiniz, bir zararım dokunmayacak size, bir yararım da dokunmayacağı gibi!

KADIN– Çıkın! *(Sesinin tonu gittikçe küçülerek, kendi de inanmadan.)* Çıkın, çıkın, çıkın... Girmeyecektiniz, girmemeliydiniz...

ERKEK– Girdim, bayan! Kusura bakmayın. Başka türlü olamazdı, başka türlü yapamazdım.

KADIN– Yaralı mısınız yoksa? Yaralıysanız yanımızda ec-

zahane var! Arkamızla önümüz de hastahane!

ERKEK– Hayır bayan, değilim ne yazık ki! Kendimi hafiften yaralayarak buraya öyle gelmek düşüncesi kafamda çakmadı değil, ama sonradan bunun sizin düş gücünüze büyük bir saygısızlık olacağını düşündüm.

KADIN– *(Kısa bir susuştan sonra.)* Ama ben... Sizi tanımıyorum bile!

ERKEK– Ben de sizi tanımıyorum.

KADIN– Ama ben... Sizi bilmiyorum bile!

ERKEK– Ben de sizi bilmiyorum.

KADIN– Yaa! Demek tanımıyorsunuz da, bilmiyorsunuz da!

ERKEK– Evet, evet ama, sizin beni bilmediğiniz kadar da değil.

KADIN– *(Bıkkın.)* Deli misiniz siz? *(ERKEK'i süzerek.)* Üstünüz başınız da temiz pak... Öyle serseriye de benzemiyorsunuz...

ERKEK– Benzemem, bayan.

KADIN– Öyleyse buraya niye girdiniz?

ERKEK– *(Bir susuştan sonra.)* Eviniz ne sıcak! *(Resimlerden birine bakarak.)* Şu resimdeki ihtiyar babanız mı?

KADIN– Hangisi?

ERKEK– Şu! Gözlüklü!

KADIN– Evet, babam, *(Birdenbire.)* Tanıyor musunuz?

ERKEK– Hayır, hayır.

KADIN– Ne yazık!

ERKEK– Neden yazık?

KADIN– Girdiğinize göre hiç olmazsa babamı tanısaydınız.. Ya da amcamı, ya da dayımı... ya da... *(Bir susuş, birdenbire.)* buraya niye girdiniz?

ERKEK– Söylemiştim ya...

KADIN– Ne? Ne söylemiştiniz?

ERKEK– Başka türlü olamayacağı için, başka türlü yapamayacağım için.

KADIN– Girmek zorunda mı kaldınız?

ERKEK– Hayır, girmek zorundaydım.

KADIN– Nasıl?

ERKEK– Rayların üstünde koşup giden bir tren düşünün. İlk istasyona yüz kilometre var ve o yüz kilometre hızla gidiyor saatte. Bir saat sonra, o istasyona girmek zorunda değil midir?

KADIN– Yazgı mı demek istediniz?

ERKEK: Evet, belki de. Ama o sözcüğü sevmediğim için kullanmadım belki de. Sonra...

KADIN– Sonra?

ERKEK– Şunu da söyleyeyim size: Böyle yapmamak için kendimi çok zorladım, savaşların en amansızını verdim içimde, ama yenik düştüm, ne yaparsınız ki!

KADIN– Çabuk söyleyin, ne istiyorsunuz benden?

ERKEK– Bakın, rica ederim, çok rica ederim sizden! Bana sadece şimdi değil, hiçbir zaman çabuk söyle demeyin, beni aceleye zorlamayın. Çünkü biliyor musunuz, hazır tasarılarım yoktur benim. Herşeyi yavaş yavaş oluştururum. Anlıyor musunuz, yavaş yavaş...

KADIN– *(Gene dirençle.)* Ne istiyorsunuz benden?

ERKEK– Bilmiyorum... Ben de öğrenmeye geldim...

KADIN– Neyi? Neyi öğrenecekmişsiniz?

ERKEK– Bir şey istediğimi ya da istemediğimi... İstiyorsam ne istediğimi, istemiyorsam ne istemediğimi...

KADIN– Ben size söyleyeyim. Delisiniz siz.

ERKEK– Sanmıyorum.

KADIN– Kimsiniz öyleyse? Öyle ya, siz kimsiniz? *(ERKEK karşılık vermez.)* Niye susuyorsunuz? Yoksa onu da bilmiyorsunuz da şimdi burada mı öğreneceksiniz? *(ERKEK gene karşılık vermez.)* Söyleyin, kimsiniz?

ERKEK– Komşunuz!

KADIN– *(Şaşkın.)* Komşum mu? Bu apartmanda mı oturuyorsunuz? Hangi katta? Ama olamaz! Olamaz ki! Dokuz dairenin dokuzunu da tanıyorum ben. Yalan bu!

ERKEK– Doğru söylüyorum.

KADIN– Bitişikte mi, karşıda mı? Sağ bitişiği de, sol bitişiği de, hem ikisinin de bütün dairelerini tanıyorum ben. Karşı apartmanlarda da kimlerin oturduğunu bi-

liyorum. Yalan bu!

ERKEK– Neden yalan söyleyeyim, bayan?

KADIN– Ama biliyorum! Biliyorum diyorum size. Daha öteki apartmanları da, sokağı da biliyorum. Siz bu sokaktan olamazsınız.

ERKEK– Bir dakika bayan, bir dakika!

KADIN– *(Şaşırmış.)* Evet?

ERKEK– Bakabilir miyim, pencerenizden?

KADIN– Nereye?

ERKEK– Işığıma!

KADIN– Ne ışığı?

ERKEK– Benim ışığım! Odamın ışığı!

KADIN– Nerdeymiş odanız!

ERKEK– *(KADIN'ı kolundan tutarak.)* Gelin! *(Pencereye doğru yönelir.)* Gelin, şöyle!

KADIN– Bırakın! Bırakın! *(Bir susuş.)* Nereye?

ERKEK– *(KADIN'ı bırakır, pencereye doğru yönelir.)* Pencerenin yanına!

KADIN– Durun, durun! *(Bir susuş. Yüksek sesle.)* Gittikçe evin içine doğru ilerliyorsunuz! Adım adım! Yayılıyor ve yerleşiyorsunuz!

ERKEK– *(Olduğu yerde durur. KADIN'a kaygıyla bakar.)* Ne oldunuz öyle birdenbire?

KADIN– Boyanızla evimi boyuyorsunuz sanki! *(Bir susuş.)*

Boydan boya kül rengine!

ERKEK– *(Yeniden KADIN'ın yanına döner. Yumuşak.)* Gelin, rica ederim.

KADIN– *(Yavaşça.)* Geliyorum.

ERKEK– *(KADIN'ı pencerenin yanına götürür.)* Bakın, karşıya; uzaklara!

KADIN– *(Yavaşça.)* Nereye?

ERKEK– Karşıdaki ışıklara! Karşıdaki evlerin ışıklarına!

KADIN– Bakıyorum. Binlerce ışık! Ne olacak?

ERKEK– Apartmanlarla dolu şu basık vadiyi görüyorsunuz değil mi?

KADIN– Evet. Eskiden bostanlar vardı boydan boya, burada bu apartmanların yerinde.

ERKEK– Evet, evet. Bostanlar!

KADIN– İlk yazın akşam üstleri, okul dönüşü, annem beni salatalık, marul almaya gönderirdi, daha sonraları da bakla, kabak. Bir yandan hep bir su sesi gelirdi, kuşlar da öterdi. O ne cıvıltıydı! *(Öykünerek.)* Cıvıl, cıvıl, cıvıl cıvıl! *(Gülümseyen bir sesle.)* Nasıl? Becerebiliyor muyum?

ERKEK– Şimdi apartmanlar var, katran kokuyor hep!

KADIN– Evet, evet. Katran kokuyor hep! *(Bir sessizlik.)*

ERKEK– *(Parmağıyla uzakları göstererek, birdenbire.)* Bakın!

KADIN– Bakıyorum.

ERKEK– Vadinin öbür yanında, tam karşınızdaki tepe! Oradaki ışıklara bakın! Upuzun bir apartman var, üst üste iki katında da, mavi ışık görünüyor. Gördünüz mü?

KADIN– Evet, gördüm.

ERKEK– O mavi ışıkların üstünde karanlık bir kat var, onun üstünde de solgun bir ışık! Bütün o yakadaki ışıkların belki en solgunu! Gördünüz mü?

KADIN– Gördüm.

ERKEK– İşte o, benim ışığım!

KADIN– Ama çok uzakta orası, belki yedi sekiz yüz metre var, belki de daha çok. Bir kilometre var belki de...

ERKEK– Evet. Şimdi karanlık. Gece. Gene de yakın görünüyor. Daha uzaktır belki de.

KADIN– Demek eviniz orası sizin.

ERKEK– *(Sahnenin ortasına döner. KADIN da ardından. Birdenbire KADIN'a döner, kısa bir susuştan sonra.)* İki yıla yakın bir süredir orada oturuyorum. İki yıla yakın bir süredir, odamdan her gece sizin ışığınıza bakar dururum.

KADIN– Yaaa! Çok tuhaf!

ERKEK– Evet. Hep sizin ışığınıza... Bakar dururum.

KADIN– *(Merakla)* Dürbünle mi? *(Sesine hiç şaka karıştırmadan.)* Dürbünleyse eğer sizi hiç bağışlamayacağım.

ERKEK– Hayır, hayır! Dürbünüm yok!

KADIN– Dürbünsüz hem de. *(Bir susuş.)* Ama o kadar uzaktan nasıl görebilirdiniz beni! Yalan bu!

ERKEK– Sizi gördüğümü söylemedim ki ben. Sizi şimdi gördüm, daha şimdi. Sadece sizin ışığınıza bakardım, ışığınızı görürdüm. Binlerce ışık arasından, neden bilmiyorum, sizin ışığınızı seçmiştim. koskocaman bir karanlık içinde bir tek aydınlık nokta!

KADIN– *(Düş içinde.)* Neler söylüyorsunuz... *(Bir susuştan sonra birden kendini toplayarak)* Delisiniz siz!

ERKEK– Sanmıyorum.

KADIN– Hiçbir deli sanmaz bunu!

ERKEK– Gece, erken ya da geç eve döndüğümde, eski bir koltuğum var benim, babamdan kalma, ona da babasından kalmış, o koltuğa gömülür, vadinin karşısına, bu yakaya, bu ışığa bakardım saatlerce. İki yıla yakın bir süre, aralıksız her gece. Ama hemen söyleyeyim, o Tanrı belâsı tipili geceler başka tabiî, tipide burası görünmezdi. Kimin oturduğunu merak ederdim önceleri, sürüyle olanağı kafamdan bir bir geçirirdim. Sonra bir akşam karar verdim. Burada bir kadının oturduğuna, sizin oturduğunuza karar verdim.

KADIN– Buralara gelip sordunuz araştırdınız tabiî. Bana bir ay kadar önce bizim aşağıdaki bakkalın çırağı beni bir bayın aradığını söylemişti. Demek sizdiniz o? Bir cumartesi akşamı hani, bayramdan bir hafta önceki bir cumartesi akşamı.

ERKEK– Hayır! Ben ilk bu akşam geldim.

KADIN– Yalan bu!

ERKEK– İnanın bana, bu sokakları, bu mahalleleri bu akşama değin bilmiyordum.

KADIN– Ama nasıl olur? Nasıl olur ama? Bir kilometre uzaktan bir ışık göreceksiniz. Sonra bir akşam, birdenbire karar vererek, arap saçından karışık bilmediğiniz sokakları bir bir ayıracak, apartmanı seçecek, katı elinizle koymuş gibi bulacaksınız. Buna inanamam! İnanamam buna!

ERKEK– Biliyor musunuz, her yazarın bir yerde saklı bir konusu vardır. Bütün iş bulmaktır onu. Bir hamlede hem de. Onu buldu mu kurtulur ya da batar büsbütün. Benim de konum bu ışık, bu pencereydi. Öykümü bunun üstüne kurdum. Siz sorup araştırdığımı söylüyordunuz ya, sorup araştırmadan, kafamda buldum sizi, bu ışığın yoluyla.

KADIN– Anladım: Siz, yazarsınız!

ERKEK– Yazar?

KADIN– Evet, evet; yazar!

ERKEK– Belki de yazarım. Ama ömrümde bir satır olsun yazmadım. Yazmadığıma göre de bilinmez ki! Belki de yeryüzünün gelmiş geçmiş en büyük yazarı benim!

KADIN– *(Şaşkın.)* Belki de.

ERKEK – *(KADIN'ı tepeden tırnağa süzerek.)* Biliyor musunuz, siz de belki yeryüzünün gelmiş geçmiş en büyük sopranosusunuz!

KADIN– Bilmiyorum. *(Bir susuş.)* Ama neden olu-

yormuşum yeryüzünün gelmiş geçmiş en büyük sopranosu belki de?

ERKEK– Şunun için: Hiç şarkı söylediniz mi?

KADIN– Hayır, hiç söylemedim.

ERKEK– Öyleyse? Belki de öyledir. Hayır, diyebilir misiniz?

KADIN– Diyemez miyim?

ERKEK– Diyemezsiniz tabiî dikkat edin, hiç ama hiç... Şarkı söylemeyin!

KADIN– Neden?

ERKEK– Neden olacak? Umudunuzu yitirmemek için! Ben de kendime söz verdim, hiç yazı yazmayacağım.

KADIN– Beni biraz şaşırtıyorsunuz.

ERKEK– *(Bir çıkışla.)* Çiçekler gibi, hayvanlar gibi, umutlar da korunmakla yaşar. Çiçekleri korumanın yolu nasıl güneş ve su sağlamaksa onlara, hayvanları korumanın yolu nasıl yuva ve besin sağlamaksa onlara, umutları korumanın yolu da...

KADIN– *(Bir susuştan sonra.)* Umutları korumanın yolu da...

ERKEK– O alanda, o umudun alanında, neyse o, hiçbir şey yapmamaktır, anlıyor musunuz, hiçbir şey yapmamak! Bayan, çok rica ederim sizden, koruyalım umutlarımızı!

KADIN– *(Yavaşça, anlamsız.)* Koruyalım!

ERKEK– Bakalım onlara güneşliklerdeki çiçeklere bak-

tığımız gibi, kuş tüyü yataklarındaki hayvanlara baktığımız gibi!

KADIN– *(Gene öyle.)* Bakalım!

ERKEK– (*Odanın içinde dolaşır. Duvarlara, resimlere bir göz atar. Sonra birdenbire KADIN'a döner. Gözlerinin içine bakarak.*) Bu çok önemli konularda sizin de benim gibi düşündüğünüzü ışığınızdan anlamıştım. Işıklar, yanıltmaz beni!

KADIN– *(Kısa bir susuştan sonra, çekingen.)* Oturmaz mısınız? *(Bir susuş.)* Madem ki geldiniz... Madem ki içeriye girdiniz...

ERKEK– *(Oturur.)* Teşekkür ederim.

KADIN– *(Birdenbire.)* Ne iş yaparsınız?

ERKEK– Geçinmek için mi?

KADIN– Evet, evet, geçinmek için tabiî. Başka niçin olacak?

ERKEK– Beni inceleyin! *(Bir susuş.)* İnceleyin, inceleyin! İnceliyorsunuz da...

KADIN– Evet, inceliyorum.

ERKEK– Bana bir iş yakıştırın, bir iş biçin bana! *(Bir susuş.)* Evet, ne bekliyorsunuz? Görünüşüme göre, duruşuma, oturuşuma göre bir iş! Yüzüme, gözüme göre.

KADIN– *(Düşünerek.)* Bulamıyorum.

ERKEK– Sevindim buna! Demek ki işimi üstüme başıma sindirememişim. İğretiliğini koruyabilmişim. Böyle söylemekle işimi sadece geçimimi sağlamak için yap-

tığıma beni bir kez daha inandırdınız. Teşekkür ederim.

KADIN: Rica ederim.

ERKEK– İşini bir etiket gibi yüzünde taşıyan insanları hiç sevmem de. Onlar gibi olmak istemem. Bilirsiniz siz de, öyle insanlar vardır ki mesleklerinin somut bir görünüşüdürler sanki. Karıları bile onlardan, bizim doktor diye söz eder ya da bizim başkan...

KADIN– Evet, evet. Bir arkadaşım vardı, nişanlanmıştı da sormuştum ben de, kiminle diye. Sözcüklerin üstüne basarak, bir demir döküm uzmanıyla, demişti. Ben de düşünmüştüm, ne özelliği var bunun... Bir demir döküm uzmanıyla ne biçimde konuşulur, yemek yenir, gezilir, sevişilir diye. Onun söyleyiş biçimine göre bir bakır döküm uzmanıyla ya da bir kurşun döküm uzmanıyla olduğundan... *(Kahkahalar boğazında düğümlenir, bir süre konuşturmaz onu, güler sürekli olarak. Sonra kendini toplar, bir solukta.)* Çok başka türlü olmalıydı bu ilişkiler... Öyle değil mi ama, siz de öyle düşünmüyor musunuz?

ERKEK– *(KADIN gülerken ciddiliğini hiç bozmamıştır.)* Haklısınız: Ben de öyle düşünüyorum.

KADIN– *(Gene birdenbire.)* Sahi, siz ne iş yaparsınız?

ERKEK– Ben? Ben... sayılarla boğuşurum, sabahtan akşama değin, bir bankada. Milyonları tesbih gibi çekerdim. Şimdi alıştım da milyarları başladım tesbih gibi çekmeye. Toplar, çıkarır, çarpar bölerim. Elimde tartar, havalara atar atar tutarım.

KADIN– Ah, çok hoş, hokkabaz gibi!

ERKEK– Evet, evet, iyi buldunuz, hokkabaz gibi. Bırakın akşamüstleri oldukları yerde, ertesi sabah bulmak için.

KADIN– Banka memurusunuz demek!

ERKEK– Evet, evet, banka memuruyum. *(Bir susuş.)* Ya siz? *(Bir susuş.)* Çalışıyor musunuz?

KADIN– Evet, çalışıyorum. Siz biçin işimi bana da... Siz yakıştırın.

ERKEK– Siz benim için ışığını, bir kilometre öteden, her gece mi her gece gördüğüm kadınsınız?

KADIN– Ah, teşekkür ederim. *(Bir susuş. Değişik bir sesle.)* Ben, mankenim! *(ERKEK, karşılık vermez, sadece dikkatle bakar KADIN'a.)* İnandınız mı?

ERKEK– Hayır, inanmadım.

KADIN– Ben de sizin banka memuru olduğunuza inanmadım.

ERKEK– Neden, bayan? Neden inanmadınız?

KADIN– Siz, benim manken olduğuma neden inanmadınız? Rica ederim, doğru söyleyin!

ERKEK– İnanmak istemediğim için.

KADIN– Neden inanmak istemediniz?

ERKEK– İnansaydım... İnansaydım, herşey bozulacaktı. Küçük iskambillerle kurduğum büyük kuleler yıkılacaktı. Yerle bir olacaktı. Kulelerimizi koruyalım bayan, umutlarımızı koruduğumuz gibi!

KADIN– *(Yavaşça düşsel.)* Koruyalım!

ERKEK– İki yıldır bir kilometre öteden her akşam ışığını gözlediğim kadının... Sadece benim görebileceğim, benim izleyebileceğim...

KADIN– Anlıyorum, anlıyorum... Duygusallık! Ama doğrusu, hoşuma da gitmedi diyemem.

ERKEK– Ya siz?

KADIN– Ben mi?

ERKEK– Evet. Siz benim banka memuru olduğuma neden inanmadınız?

KADIN– Düşünün: Bir gece, hiç aklımda yokken kapım çalınıyor, bir adam giriyor içeriye. İki yıldır uzaktan, hem de çok uzaktan, ışığımı izlediğini söylüyor bana. Yalan mı?

ERKEK– Evet, bayan.

KADIN– Böyle bir durumun sık sık rastlanabilecek bir durum olduğunu siz de düşünemezsiniz, sanmıyorum. Kim bilir, belki de bugüne değin hiç görülmemiş bir olay bu. Gelmiş geçmiş bunca kadının arasından, daha doğrusu kadın türünün içinde bir benim başıma geliyor. Yalan mı?

ERKEK– Evet, bayan.

KADIN– Şimdi ben, o erkeğe daha başka bir iş, bir kişilik biçmek isterim. Her zaman olmaz ki! Her zaman olmayacak ki! *(Bir susuş, yavaşça)* Kulelerimizi de koruyalım, umutlarımızı koruduğumuz gibi!

ERKEK– Bir iş? Bir kişilik? Ne gibi?

KADIN– Bilmiyorum.

ERKEK– Hayır, biliyorsunuz.

KADIN– Daha başka işte, ne bileyim... Bir... bir... bir...

ERKEK– Evet?

KADIN– Bulamıyorum. Bulmak çok güç! (*Birdenbire.*) Ama hiç değilse bir ozan! Kaçmış, bana sığınıyor!

ERKEK– Neden kaçmış?

KADIN– Ne bileyim? Korkularından, tiksintisinden belki de. O soğuk sokaklardan belki de. Önünde giden gölgesinden, arkasından koşan ayak sesinden belki de. Üşümüş! Çok üşümüş! Acı yağ kokan bu sıcak yaz bile onu üşütmüş. Şimdi bir sığınak gerekli ona! Uzaktan ışığını gördüğü bir sığınak *(Bir susuş, abartmalı bir sesle.)* İçiniz rahat olsun, sokaklar bitti, hiç değilse bir süre için koşuşmaca sona erdi, sonsuz bir güvenlik içindesiniz şimdi sığınağınızda! *(Erkek karşılık vermez.)* Neden susuyorsunuz? Yoksa o değil misiniz siz?

ERKEK– Sanmıyorum, bayan.

KADIN– Yaaa! Yazık!

ERKEK– Çizdiğiniz bu resim, benim resmim olsun isterdim. Ama bugüne değin böyle bir resmimi çizmeye çalışmadım demek çok ileri gitmek olacak, özenmedim bile. Özenseydim de başaramazdım. Onu da söylemeliyim.

KADIN– Öyle demeyin, öyle demeyin! O kadar da alçakgönüllü olmayın! Belki de...

ERKEK– Hayır bayan, bunun için de çok mutsuzum.

KADIN– Yaaa! Ne yazık!

ERKEK– Bana acı veriyorsunuz, bayan!

KADIN– Özür dilerim. *(Bir susuş. Birdenbire, bir solukta.)* Ama durun, durun! Mutsuzum dediniz, değil mi?

ERKEK– Evet. Hem siz benim için böyle düşünün, hem ben böyle olmayayım!

KADIN– *(Sözcüklerin üstüne basarak.)* Ama, mutsuzsunuz!

ERKEK– Evet, şimdi birdenbire öyle gibi.

KADIN– Mutsuzluk da biraz ozanlıktır, biraz da karşıtlık! Yaralılıktır benim için, düpedüz! *(Bir susuş.)* Ama sonsuza değin böyle gitmez bu. Ben... İsterseniz, istediğinizi de biliyorum, uyuşturururum o yarayı, kabuk da bağlatırım.

ERKEK– Ama ben sizi uğraştırmak, yormak istemem ki!

KADIN– Hayır, ben yorulmam, seve seve yaparım, seve seve. Her kadın gibi ben de mutsuzluğun ilâcını yazarım, bir doktor gibi... İlâcını satarım, bir eczacı gibi... Bu işi de bir yarar adına değil, karşılıksız, bir sanatçı davranışıyla yaparım.

ERKEK– Her zaman değil, şimdi birdenbire...

KADIN– *(Keserek.)* Sığınmışsınız, bir kez! Kim bilir, kim bilir nasıl bitkin, nasıl herşeyden yüz çevirmiş, içiniz boşalmış, çürümüş belki de... Hayır demeyin, ne olur, hemen başlayalım işe!

ERKEK– Neye? Hangi işe başlıyorsunuz?

KADIN: Onarımınıza! Bilirim ben... Ben bilirim... Gereken ne size? Ne kadar ısı, ne kadar aydınlık? Ne kadar su, ne kadar besin? Ne kadar müzik, ne kadar resim?

ERKEK– Ama ben...

KADIN– *(Keserek.)* Şiltenizin yumuşaklığı, yastığınızın sertliği ne kadar olacak? Uyku süreniz, uyanıklık süreniz ne kadar olacak?

ERKEK– Ama ben, bayan...

KADIN– *(Gene keserek.)* Susun! Güvenilen bir elde duyun kendinizi! İyileşmenin birinci koşulu, daha doğrusu iyileşmek istemenin birinci koşulu, insanın kendisini bakıcısının eline hiçbir şey düşünmeden, karşı koymadan bırakmasıdır. Siz de bunu bilecek kadar aklı başında bir kişiye benziyorsunuz.

ERKEK– Ama, bakın, ben size...

KADIN– *(Gene keserek.)* Başka türlü olsaydı kapıyı çalıp girer miydiniz buraya, bu tanımadığınız eve? Mutsuzluktan kararmasaydı gözleriniz, acımasaydı yaranız? Söyleyin girer miydiniz, girebilir miydiniz? *(ERKEK'i tepeden tırnağa süzerek, bir susuştan sonra abartmalı bir sesle.)* Ah, zavallı erkek!

ERKEK– Ama ben bunun için değil bayan, söyledim size, söylüyordum size...

KADIN– *(Gene keserek.)* İnandım mı sanıyorsunuz? Beni o kadar çocuk mu buluyorsunuz? Ama inanmış göründüm, ne de olsa hoşuma gitti. Ayrıksı bir kişiyle karşılaşmak, ayrıksı bir durumun içine itilmek, beni de ay-

rıksı bir yere getirip koydu. Türümün önüne geçtim ya da dışına çıktım birdenbire! Kadın türünün! Gerçek bir kişi olmaktan çıktım da bir oyun kişisi oldum birdenbire! Ölümsüz nitelikte, hem de! Ama? Ama gerçek de var! Yok mu? Var! Gerçeğin sesine kulak verince de, sizin bir kilometre uzaktan iki yıldan beri bir süreyle, her gece benim ışığıma baktığınıza, sonra bunun için, sadece bunun için, kalkıp buraya geldiğinize, kapıyı çalıp biraz da zorla, ne birazı, düpedüz zorla içeriye girdiğinize inanmamı istiyorsanız benden... *(Kahkahalarla güler.)* İnanamayacağım! Hayır, hayır inanamayacağım! Çocuk değilim ben!

ERKEK– Oysa gerçek, söylediğimde sadece. Olağan ya da olağanüstü, ama oydu. O kadar.

KADIN– Haydi canım, siz de! Başka bir şey değil, mutsuzluktan! Hep mutsuzluktan! Siz de söylemediniz mi? Mutsuzum, demediniz mi?

ERKEK– Öyle demedim.

KADIN– Şimdi de sözünüzü geri mi alıyorsunuz?

ERKEK– Bir an için kendimi öyle duydum, dedim sadece. Sizin benim için çizdiğiniz resme benzetemediğim için kendimi... Öyle birdenbire. Bir... kısa... varla yok arası bir süre için...

KADIN– *(Kaygıyla.)* Nasıl? Mutsuz değil misiniz yoksa?

ERKEK– Söyledim ya, varla yok arası bir süre için sadece, öyle duydum. Mutsuzluk insanı bütünüyle kapsayan, dört bir yanından saran...

KADIN– Ve çok uzun süren bir duygudur. (*Düş kırıklığına uğramıştır.*) Siz de mutsuz değilsiniz, öyle mi?

ERKEK– Hiç düşünmedim. Mutluluğu da, mutsuzluğu da hiç düşünmedim. Biliyorsunuz, düşünmek ad koymaktır olaylara, gerçeklere! Adı olmayan şey de yok gibidir, yoktur!

KADIN– *(Yavaşça.)* Mutsuz bile değilmişsiniz, ne yazık!

ERKEK– *(Birdenbire ayağa kalkar, pencereye yönelir.)* Pencereyi açabilir miyim? Çok sıcak! Ne boğucu bir gün! Belki de yılın en sıcak günü!

KADIN– *(Kayıtsız, yavaşça.)* Açın isterseniz...

ERKEK– *(Pencereyi açar, yüzü dışarıya dönük solur.)* Oh! (Bir susuş.) Durgun bir hava benim yüzüme çarpıyor. Sizin de çarpıyor mu?

KADIN– *(Yavaşça.)* Evet.

ERKEK–Sonra bu koku?

KADIN– Ne kokusu?

ERKEK– Duymuyor musunuz?

KADIN– Hayır.

ERKEK– *(Dışarısını soluyarak.)* Çürük kokusu!

KADIN– Çürük?

ERKEK– Çürümüş sebzelerin, yemişlerin, otların... Ne bileyim?.. Çürümüş balıkların, salyangozların, kertenkelelerin, pirelerin, tahtakurularının, bitlerin! Haziranların, temmuzların, ağustosların kokusu! *(Bir*

susuş.) Genzim yanıyor! Sizin yanmıyor mu?

KADIN– Benim de yanıyor!

ERKEK– Kusabilirim. Midem bulanıyor!

KADIN: Mideniz? İçkili misiniz, yoksa? Bakın bu aklıma gelmemişti.

ERKEK– Hayır, hayır, içmedim. (*Bir susuş.*) Pencereyi kapayalım mı?

KADIN– *(Yavaşça.)* Kapayın.

ERKEK– *(Pencereyi kapar.)* Odanın içi sıcakla dolacak yoksa, çürüyenlerin kokusuyla. Şimdi gittikçe koyulaşan gecenin o karışık, o ağır kokusuyla.

KADIN– Gecenin mi dediniz?

ERKEK– *(Bezgin.)* Bilmiyorum, öyle mi dedim? Belki de gecenin, dedim.

KADIN– *(Gene kaygıyla.)* Nasıl bilmezsiniz? Şimdi, daha şimdi.

ERKEK– Bilmiyorum... Bilmek de istemiyorum. Hiçbir şeyi. Anlıyor musunuz. Hiçbir şeyi bilmek istemiyorum. Sayıları, geometrik biçimleri, yeryüzünü, karaları, denizleri, fiziği, fizikötesini, ayları, günleri, mevsimleri bilmek istemiyorum.

KADIN– *(Gene öyle.)* Yaa! Neden?

ERKEK– Midem bulanıyor!

KADIN– *(Yavaşça, kaygıyla.)* Renginiz...

ERKEK– Evet?

KADIN– Biraz uçtu gibi!

ERKEK– *(O da kaygıyla.)* Ama sizin de öyle! Renginiz kanarya sarısı gibi oldu. *(Bir susuş.)* Sonra?

KADIN: *(Gözlerini masanın üstündeki gazeteye dikmiş ayırmamacasına bakmaktadır. Düşte gibi.)* Ne var?

ERKEK– Gözlerinizi dikmiş nereye bakıyorsunuz öyle?

KADIN– *(Duruşunu bozmadan.)* Hiç. Hiçbir yere.

ERKEK– *(Sesini yükselterek.)* Hayır, bakıyorsunuz! Gözlerinizi dikmiş, deminden beri ayırmamacasına bakıyorsunuz gazeteye!

KADIN– *(Anlamamış gibi.)* Gazeteye?

ERKEK– Evet, gözlerinizi dikmiş, gazeteye bakıyorsunuz! Görmüyor muyum ben? Yalan mı söylüyorum ben?

KADIN– *(Korkuyla, ama korkusunu gizlemeye çalışarak.)* Gazeteye bakabilirim. Ama görüyorsunuz, uzaktan bakıyorum. Ne olurmuş bakarsam? Bakıyorum. Okumuyorum ki!

ERKEK– *(Öfkeyle.)* Ama niçin? Ama neden? Sadece oraya bakıyorsunuz, sadece ona?

KADIN– *(Gene korkuyla.)* Hayır, hayır! Başka yerlere de bakıyorum. Bakın, duvarlara, kapılara, pencerelere de bakıyorum. Tavana da bakıyorum.

ERKEK– Hayır! Görmüyor musunuz, bir kedi gibisiniz gazetenin karşısında! Sanki o da fare! Birdenbire üstüne atlamak, yakalamak, yok etmek istiyorsunuz onu? Yakmak ya da yırtmak istiyorsunuz. Anlamıyorum mu sa-

nıyorsunuz?

KADIN– Ama benim gazetem o! Ne olurmuş yırtarsam ya da yakarsam?

ERKEK– *(Gazeteye doğru yönelen KADIN'ı önleyerek.)* Hayır! Bir adım atmayın! Bir adım bile! Sonra herşey başka türlü olur. Bana gerekli o!

KADIN– *(Büyük bir korkuyla.)* Demek?

ERKEK– Evet, söyleyin! Niye sustunuz?

KADIN– Boğazıma bir şey... Bir tıkaç... Tıkandı gibi!

ERKEK– Ne duruyorsunuz? Alsanıza! Yırtsanıza, yaksanıza!

KADIN– *(Ağlar gibi.)* Hayır, hayır hayır! Ona bakmıyorum ben, ona bakmıyorum... Bakmıyorum, bakmıyorum, bakmıyorum.

ERKEK– *(Değişik bir sesle.)* Öyleyse... Bakmıyorsanız ona, biraz buraya gelir misiniz?

KADIN– Nereye?

ERKEK– Buraya... Pencerenin yanına, benim yanıma!

KADIN– *(Gene korkuyla.)* Neden? Neden gelecekmişim?

ERKEK– Daha iyi konuşabilmek için... Daha iyi anlaşabilmek için...

KADIN– Ne var? Ne kaldı ki? Ne konuşacağız? *(Bağırmaya yakın.)* Nasıl anlaşacağız?

ERKEK– Böyle yaparsanız, direnirseniz böyle, tabiî anlaşamayız.

KADIN– *(Pencereye bakar. birdenbire.)* Pencereyi açalım mı?

ERKEK– *(Sesini yükselterek.)* Neden? Dışarıya bağırmak için mi? Ama ne var dışarda? Karanlık! Gittikçe daha kötü kokan karanlık! Karanlığa bağırmak için mi? *(Bir susuş.)* Ne bakıyorsunuz, şimdi de bana? *(Bağırarak.)* Şimdi de bana bakıyorsunuz! *(Bir susuş.)* Susuyorsunuz! *(Bir susuş.)* Gözlerinizi dikmiş ayırmamacasına, ne bakıyorsunuz bana? (*Bir susuş. KADIN ezilip büzülmektedir. Bağırarak.*) Neden? Neden bakıyorsunuz?

KADIN– *(Korku içindedir, ama savaşın kaçınılmaz olduğunu anlamıştır.)* Boyunuz... ortanın üstünde... değil mi?

ERKEK– Görüyorsunuz, kısa boylu sayılmam.

KADIN– Saçlarınızı ayırmışsınız... Yandan!

ERKEK– Bilmem. Öyle mi? Yandan mı ayırmışım.

KADIN– Giysiniz koyu renk, boyunbağınız da öyle, hafifçe eğik yürüyorsunuz ya da aksak, gülümsemeden gülümsüyor gibisiniz. *(Gittikçe artan bir korkuyla haykırır.)* Osunuz, o! Gazetenin tanımının tıpkısı tıpkısına!

ERKEK– Belki de sadece bir benzerlik!

KADIN– *(Bir çığlık atar.)* Vampir! Vampir! Vampir! Bizim mahallenin vampiri! Gazetenin yazdığı gibi tıpkı! Kan emici! Kadın kanı emici!

ERKEK– *(Belli belirsiz gülümseyerek.)* Korkmayın, korkmayın! Korku hiçbir şeyi çözümlemez.

KADIN– *(Gene korku dolu bir sesle.)* Kan emici! Kan emici! Benim evimde! Benim odamda! Benimle başbaşa!

ERKEK– Korkuyor musunuz?

KADIN– Kor...kuyorum! Hem de çok!

ERKEK– Söyledim size: korku hiçbir şeyi çözümlemez.

KADIN– Çözüm...lemez mi?

ERKEK– Hayır. Korku yararlı bir karşı koyma silâhı olsaydı ne savaşlar, ne yoksulluklar olurdu, ne de ölüm!

KADIN– Ne yapmam gerekiyor şimdi? Madem ki başbaşayız, korku da bir silâh değil yeterli? Ama elimde değil, gene de korkuyorum... Titriyorum, çenelerim vuruyor birbirine! *(Birdenbire.)* Ne yapacaksınız bana? Kanımı mı emeceksiniz? Ah öyleyse eğer, ne korkunç!

ERKEK– Korkmayın, gelin buraya, yanıma!

KADIN– *(Katılaşmış gibidir.)* Gelemem ki! Titriyorum, titriyor ayaklarım da, yürüyemiyorum. *(Bir susuş.)* Söylüyorlardı da ben inanmıyordum, gazete de yazınca bizim mahallede dolaştığınızı, bizim buralara dadandığınızı! Şimdi de siz karşımda görünce... *(Bir susuş.)* Sahi, niçin geldiniz bizim mahalleye, başka mahalle mi yoktu, başka sokaklar! Sonra buraya, benim evime niçin girdiniz?

ERKEK– Beni çekiyordunuz?

KADIN– Kokumla mı? Kanımın özel bir kokusu mu var benim? Kente yayılmış, çukurlarda birikmiş, tüten?

ERKEK– Hep sizi duyuyordum içimde, köylerdeki sürülerin çıngırakları gibi geliyordu kulağıma sesleriniz! Hele akşam oldu mu, bir belirsiz buğu sardı mı ortalığı, biraz hüzünle karışık alkolle evlerden sızan ızgaraların

kokusu, uyuşukluğu gece yarılarına değin sürecek sofraların... Kendimi en yalnız, en uyuz köpekler gibi duyuyordum.

KADIN– En de kuduz!

ERKEK– Sokakları yiyor, bitiriyordum. Kahveleri, deniz kıyılarını, meyhaneleri yiyor, bitiriyordum. Sonra evime geliyordum, odama... Işığınıza bakıyordum.

KADIN– Ne olursunuz eğlenmeyin artık benimle, bırakın bu masalı. Görüyorsunuz ki çok daha önemli bir durumun içindeyiz şimdi. Belki sizin için değil, ama benim için!

ERKEK– Ama siz acımak nedir bilmiyordunuz... En çok yanımda duymak istediğim anda sizi, söndürüveriyordunuz ışığınızı... Sinemaya mı gidiyordunuz, bir tanıdığınıza mı... Ya da yatıyor muydunuz?

KADIN– Hayır, hayır, hayır! Sadece yukarı kata çıkıyordum, komşulara. Çok iyi anlaşabildiğim bir yaşlı kadın oturur da orada... Bir de kızı var, çok kanlı canlı, al al yanaklı, evet, gürbüz hem de.

ERKEK– Sonra sabaha değin süren karanlık! *(Birden çok yüksek sesle.)* Tanrı belâsını versin, bir yapışkan karanlık! *(Sesini alçaltarak.)* Duvarlarda kertenkeleler, kertenkeleler, kertenkeleler... Fır dönüyorlardı, çok düzenli, çok uyumlu yürüyüşleriyle dans ediyorlardı.

KADIN– *(İçten.)* Ah, zavallı kan emici, acıyorum size! *(Birden umutla.)* Acısam size, siz de bana acır mısınız? Canımı bağışlar mısınız? *(Bir susuş.)* İnanın, çok acıyorum

size! Yararım adına değil, içten, hem de çok içten, acımaktan parça parça olacak yüreğim!

ERKEK– Sabah, istemezseniz hemen yanıbaşınızdadır, ağarıverir tanyeri! Ölüm yargısı giymişlere, istemedikleri yolculuklara çıkacak olanlara, ameliyat olacaklara böyledir bu! Ama bir an önce gün ağarsın istiyorsanız, karanlık yoğunlaşır gittikçe, bir türlü sabah olmaz! Benim için de böyle oluyordu. Geceler çok uzundu, anlıyor musunuz, çok uzundu.

KADIN– Bu gece uzun mu olacak ya da kısa mı? Söyleyin, haydi söyleyin!

ERKEK– Benim için mi soruyorsunuz, sizin için mi?

KADIN– Benim için elbette... İsterseniz size de nasıl geliyor, onu da söyleyin.

ERKEK– Bu gece var mı ya da yok mu, bilmiyorum ki ben!

KADIN– O kadar mı kafanız bulanık, o kadar mı kendinizde değilsiniz? *(İkisi de ayak sesleri duymuşlardır dışarda, koridorda. Kulak kabartıp dinlerler.)*

ERKEK– Ne bu? Bu sesler?

KADIN– Ayak sesleri!

ERKEK– Kimin?

KADIN– En yukarının! Çatı katının!

ERKEK– Kim oturuyor?

KADIN– Yaşlı bir adam, tek başına!

ERKEK– Neden bağırmadınız? Tam sırasıydı. Yardıma ça-

ğırabilirdiniz onu, sizi kurtarsın diye şimdi benim elimden.

KADIN– Bağırmadım.

ERKEK– Ama ben bağırmanızı bekledim. Beni, düş kırıklığına uğrattınız.

KADIN– *(Ağlamaklı.)* Kulağı duymaz onun top atsanız! (*Bir susuş.*) Kocaman kentin içinde, sizi benim başıma sardıran yazgım şimdi kapının önünden kulağı duyan bir kişiyi geçirtecek değildi ya! Kulağı duysaydı eli ayağı tutmaz olurdu belki de.

ERKEK– Tıpkı benim gibi, tıpkı benim gibi karamsarsınız siz de. Kendimi size yakın duymam boşuna değilmiş! Kan kardeşi gibi bir şeymiş meğerse!

KADIN– Hayır, hayır, hayır... İstemem kan kardeşi olmak sizinle!

ERKEK– *(Bir susuştan sonra.)* Ne bekliyorsunuz? Ne bekletiyorsunuz sormak istediğiniz soruyu ağzınızın içinde?

KADIN– Öfkelenmez misiniz? Sorsam, öfkelenmez misiniz?

ERKEK– Hiçbir kadına tanıştığım ilk yarım saatin içinde öfkelenmedim bugüne değin! İlk yarım saatten sonra da öfkelenmediğim bir kadın olmadığı gibi.

KADIN– Benim... Kanımı emecek misiniz? *(Bir susuş.)* Sonra? Sahi niçin yaparsınız bu işi? Buydu asıl sormak istediğim?

ERKEK– Düş içindesiniz siz, benden beter!

KADIN– Ne demek istiyorsunuz? Açık söyleyin! Kan emici olmakla insan, her önüne gelen kadının kanını emmez belki de... Onu söyleyin!

ERKEK– Kurduğunuz düş makinesinin çarkları arasında kıydınız kendinizi, ortalığı da buram buram et, kan kokuttunuz! Midem bulanıyor, başım dönüyor, kusmak istiyordum dışarının kokusundan... Şimdi siz bir de burada, başımı dinlenmeyi umduğum bu odada bir koku, bir olmayan koku arattınız! *(Bir susuş.)* Nerden, söyleyin nerden çıkarttınız benim kan emici olduğumu? *(Bağırarak.)* Hasta düş gücünüzden? Bana yakıştırdığınız şey de çok parlak doğrusu, övünülecek gibi doğrusu! Kan emicilik! *(Birkaç adım yürür, birden KADIN'a dönerek.)* Kesinlikle söylüyorum size, sandığınız şey değilim ben!

KADIN– Yalan bu!

ERKEK– Doğru söylüyorum, bayan!

KADIN– Ama ben size hak veriyorum... Saklayacaksınız tabiî. Bazı işlerin gereği saklamaktır o işi, değil mi? Daha iyi yürüsün diye... Ben anlayışlı bir kadınım, belki de benim kadar anlayışlı bir kadın hiç görmemişsinizdir.. Anlıyorum sizi! Çok iyi anlıyorum sizi! Zor durumdasınız, şimdi bana yalan söylemek durumunda!

ERKEK– Yalan söylemiyorum, bayan!

KADIN– Ama ben anlıyorum, sizi! Hastalığınızı anlıyorum. Çekinmeyin benden, sığının bana! Hele hiçbir şeyi saklamayın, yalan söylemeyin! Sonra bu bir has-

talık olmalı, değil mi? Ah, kim bilir nasıl mutsuz bir çocukluk yaşantısı, nasıl bir yalnızlık! Anneniz mi bırakıp kaçmıştı evinizi, babanız mı? Çocuk yaşınızda daha, bir kadın mı tekmelemişti gönlünüzü? Yoksulluklar mı çürütmüştü içinizi? Öyle ya? Öyle ya? Olur mu insan boş yere kan emici?

ERKEK– Bütün bu söylediklerinizi, bu düşlemleriniz şaşılacak kadar doğru, tümünü yaşadım ben diyebilirim ama...

KADIN– *(Keserek.)* Bilmez miyim, ben? Ben... Bilmez miyim? Ama söyleyeyim hemen, o huyunuzu sadece bunlara bağlamıyorum gene de. Sizde tatlara karşı, ten tatlarına karşı aşırı bir düşkünlük olmalı, değil mi? Aşırı bir düşkünlük! Alamıyorsunuz kendinizi, tutamıyorsunuz kendinizi! Kim bilir... Nasıl karşı konmaz bir tat vardır o işde de? Yoksa olur muydunuz, kan emici?

ERKEK– Ama değilim ki!

KADIN– Sonra gizliliğin.. suçun, suçluluğun... ayrıksılığın, daha ne bileyim, bunlar gibi birçok şeyin dayanılmaz çekiciliği olmalı, o işte! Görüyorsunuz, nasıl anlıyorum... Anlayışlıyım ben! Anlayışlı bir kadınım ben! Benden çekinmeyin!

ERKEK– Değilim bayan, değilim!

KADIN– Biraz önce korkuttunuz beni ne de olsa. Değil mi? Korkuttunuz! Ama çabuk topladım kendimi... Siz de anlayış gösterin bana, benim size gösterdiğim gibi. Ne de olsa hiç karşılaşmadım bir kan emiciyle! Ma-

sallarıyla büyümüştüm ama karşılaşmamıştım. Bana daha başka türlü gelirdi. Sizin gibi kibar bir bay sanmazdım onları... Korkunç, çok korkunç, yeşil suratlı düşünürdüm. Ama siz öyle misiniz ya, yeşil suratlı mısınız? Kesinlikle söylüyorum ki değil! Herkes gibisiniz siz! Belki de herkesten daha iyi, daha... ılımlı! İyi giyinmiş ve yakışıklı! Anlatacağım bunu herkese... O konuda yerleşmiş bütün yanlış düşünceleri temizleyeceğim... Silip süpüreceğim. Herkese! Yukardakilere de, aşağıdakilere de! Öndekilere de arkadakilere de! Kadınlara da, erkeklere de! Kim bilir nasıl şaşıracaklar, şaşacaklar! İnanacaklar mı, bilmiyorum? Anlayacaklar mı, bilmiyorum? Ama ne de olsa yeni düşüncelere, yeni inançlara kapalıdır insanlar... Çoğunluğu insanların.. Ama bıkmadan, yorulmadan anlatacağım savaşırcasına saplantılarla! (*Birden pencereye koşar, açar. Başını dışarı uzatarak bağırır.*) Bütün kente anlatacağım gerçeği! Gerçeği! Bu akşam bulduğum gerçeği! Yayılsın oradan başka kentlere de! Sonra daha başka, daha başka, daha başka!.

ERKEK– *(Koşup KADIN'ı kolından çeker, pencereyi kapar.)* Neden bayan neden, beni dinlemiyorsunuz? Bir yokuştan aşağı, atları çıldırmış bir araba gibi doludizgin koşuyorsunuz?

KADIN– *(Soluk soluğa, şaşkın.)* Siz... Ne diyorsunuz?

ERKEK– Ben diyorum ki size.

KADIN– *(Yeniden coşkuyla ERKEK'in sözünü keser.)* Kendinizi boşuna yormayın, sayın kan emici! Bir savaş havası yaratmayın boşuna, yüreğinizi hırpalamayın! Kendimi seve seve armağan edebilirim size! Hem de hiçbir

sorumluluk yüklemeden... Ne yasalara göre, ne de o tertemiz insanlık duygunuza!

ERKEK– *(KADIN'ı omuzlarından tutarak sarsar.)* Rica ederim bayan, uyanın artık!

KADIN– Ama ben uykuda mıyım ki? Uyku böyle olur mu? *(ERKEK'in kollarından kurtularak odanın bir köşesine gider.)* En pırıl pırıl anımı yaşıyorum ben!

ERKEK– *(KADIN'a yönelerek, öfkeyle.)* Uyanın, uyanın, uyanın!

KADIN– Peki, peki, kızmayın! Uyumuyorum ama uyanırım!

ERKEK– Bir yumruk vurun, parçalayın sırça köşkünüzü! Özür dilemem gerekmiyor, çünkü ben kandırmadım sizi, ben aldatmadım sizi. Siz kendiliğinizden, durup dururken yakıştırdınız bana... Ne yakıştırdıysanız! Ama gene de özür dileyeceğim, özür diliyorum, çok özür diliyorum... Sizin dediğiniz gibi, dediğiniz gibi sizin... *(Bir susuş.)* Bayan, ben o dediğiniz şeyden değilim, anladınız mı?

KADIN– Alçak gönüllüğünün bu kadarı da çok!

ERKEK– *(Kesinlikle.)* Az ya da çok, ama değilim!

KADIN– *(Düş kırıklığına uğramıştır.)* Yaaa! Eskiden de değil miydiniz? Hiç olmadınız mı?

ERKEK– Olmadım da, olmayacağım da!

KADIN– Yalan bu!

ERKEK– Gene yalan diyorsunuz... Nerden çıkardınız

bunu? Gazeteden! Bugünkü gazetede okudunuz! Ben de okudum. Verin gazeteyi, bir kez de birlikte okuyalım! Bakalım, nasıl yazıyormuş? Bakalım, benziyor muymuş bana?

KADIN– Alın, orada.

ERKEK– *(Gazeteyi alır.)* Bakın, dinleyin şimdi!

KADIN– İçinizden okuyun, heyecanlanırım ben.

ERKEK– Rica ederim bayan, rica ederim.. Dinleyin! *(Okuyarak.)* Birkaç günden beri, özellikle hava kararıktan sonra görünen... *(Bir susuş.)* Neyse, burasını geçelim, adamın tanımına gelelim... Ha... *(Gene okuyarak.)* Boyu bir cüce denecek kadar kısa... *(Bir susuş. KADIN'a.)* İyice bakın bakalım, bir benim boyum kısa mı?

KADIN– Hayır, değil kısa...

ERKEK– *(Okuyarak.)* Saçlarını dümdüz arkaya doğru tarayan ve yapıştıran... *(Bir susuş. KADIN'a.)* Bayan benim saçlarım arkaya doğru mu taranmış?

KADIN– *(ERKEK'i süzerek.)* Hayır... Ayırmışsınız yandan...

ERKEK– *(Okuyarak.)* Çok açık renk ceketli, turuncu boyunbağlı... *(Bir susuş, KADIN'a)* Bakın, ceketim açık renk mi, turuncu mu boyunbağım?

KADIN– *(ERKEK'i süzerek.)* Hayır... Koyu giyinmişsiniz törenlerdeki gibi, boyunbağınızsa koyu yeşil.

ERKEK– Hem de çok koyu yeşil. *(Okuyarak.)* Bir sopa gibi dimdik yürüyen, hep gülümsüyormuş gibi görünen... *(Bir susuş. KADIN'a.)* Ya buna bayan, ne diyeceksiniz buna?

KADIN– *(ERKEK'i süzerek.)* Hafifçe eğik yürüyorsunuz, gülümserken gülümsemiyorsunuz...

ERKEK– *(Gazeteyi bırakır.)* Öyleyse?

KADIN– *(Şaşkın.)* Her şey tersine gibi!

ERKEK– Evet, her şey karşıt! Gazetenin adamı tanımlarken yazdığı her şey! Sonra siz bu gazetenin tanımına dayanarak beni o sandınız?

KADIN– Evet, o sandım.

ERKEK– Ama görüyorsunuz... Okuyorsunuz... O değilim işte.

KADIN– Evet. O değilsiniz.

ERKEK– Düş, alevlerin bacayı sardığı gibi nasıl sarmış sizi içinizden!

KADIN– *(Bir susuştan sonra.)* Siz... Kan emici değilsiniz demek!

ERKEK– Evet! olmadığım da ikinin dört ettiği kadar ortada bir o kadar da açık!

KADIN– *(Üzgün.)* Biliyor musunuz, çok yüksek bir pencereden boşluğa bırakılan bir yaprak gibiyim şimdi... Havada dalgalanıyorum. Biraz da üzüldüm. Saklamak istemem sizden.

ERKEK– Neden, bayan?

KADIN– *(Bir susuştan sonra çok içten.)* Demek, siz bir kan emici bile değilmişsiniz meğerse!

ERKEK– Değilim bayan, söylemiştim, değilim demiştim.

KADIN– *(Gene o sesle.)* O bile... değilmişsiniz! *(Bir sessizlik. KADIN'ın ne yapacağını kestiremediği görülür. Bir şey söylemiş olmak için birdenbire.)* Pencereyi açalım mı?

ERKEK– Niçin?

KADIN– Solumak için! Çok... çok... çok havasız kaldık da!

ERKEK– Açalım. *(Pencereyi açar.)* Nasıl? İyi mi şimdi?

KADIN– *(Bir susuştan sonra.)* Kokuyor!

ERKEK– Ne kokuyor?

KADIN– *(Birdenbire.)* Ne olacak? Sarımsak! Sarımsaklar kokuyor!

ERKEK– *(Havayı koklayarak.)* Evet, evet! Sarımsaklar kokuyor!

KADIN– Bütün sarımsaklar hem de!

ERKEK– Bütün sarımsaklar hem de!

KADIN– Of, çok kötü, çok kötü, çok kötü! Boğulacağım! Kapayın, pencereyi! Ne olursunuz!

ERKEK– Kapayalım, bayan! *(Pencereyi kapar.)*

KADIN– *(Bir susuştan sonra uzun uzun ERKEK'i süzerek.)* Kimsiniz, siz?

ERKEK– Kim olmamı istiyorsunuz?

KADIN– Bilmiyorum. Düşünmüyorum... Kafamın çarkında bir suyu öğütürcesine düşünüyorum... Olmuyor, olmuyor, olmuyor! *(Pencereden dışarıya bakar. Arkası dönüktür.)*

ERKEK– Nereye bakıyorsunuz, gene dikmişsiniz gözlerinizi, ayırmamacasına?

KADIN– Işığınıza!

ERKEK– Benim ışığıma mı? Karşıdaki?

KADIN– Evet, evet... Sizin ışığınıza!

ERKEK– Niçin? Niçin bakıyorsunuz?

KADIN– Siz iki yıl bakmışsınız durmadan benim ışığıma. Ben, bir an için olsun sizinkine bakmayayım mı?

ERKEK– *(O da bir süre KADIN'ı süzer.)* Bayan, ya siz kimsiniz?

KADIN– Bir şey mi... Sordunuz?

ERKEK– Evet. Ya siz, kimsiniz?

KADIN– Bir çocuk... Bir genç kız... Şimdi de görüyorsunuz...

ERKEK– Görüyorum, görüyorum. Orası öyle. Ama ilişkileriniz demek istedim, durumunuz demek istedim.

KADIN– Ha, anladım, anladım! Geçmişimi soruyorsunuz, öğrenmek istiyorsunuz? *(Bir susuş.)* İlgilendirir mi sizi?

ERKEK– Çok, bayan!

KADIN– Ya, ne iyi, sahi mi? *(Bir susuştan sonra birdenbire:)* Biliyor musunuz, ben evliydim, boşandım sonra! Biliyor musunuz, çok sevmişti bir adam beni, ben de onu çok! Evlenmişti benimle! Sonra? Sonra geçinememişlik hiç! Paramız yoktu. Ama paramız olmamasından değildi geçinememiz, ya da biz öyle sanıyorduk. O

beni çok kıskanıyordu. Günü, zindan ediyordu bana. Geceler oldum bittim zindandı. Ayrıldık, daha doğrusu o ayrıldı, isteyen oydu. Ama gene beni seviyor, beni düşünüyor gene! Hep ardımda! Duyuyorum ardımda olduğunu! İzlendiğimi her şeyden anlıyorum. Belki o da anlamamı istiyor. Bir elinin gene üstümde olduğunu bilmemi istiyor.

ERKEK– Bir elinin üstünüzde olduğunu bilmenizi mi istiyor? Peki siz... Siz nerden biliyorsunuz bunu?

KADIN– Nerden olacak? Beni durmadan denemesinden. Durmadan deniyor beni! Anlıyor musunuz, durmadan deniyor! Beni sınava soktu.. *(Kahkahalarla güler.)* Hep sınavdayım ben, sınavda! Yaşantıma başka bir erkek karışacak mı, karışmayacak mı? Yalnızlığım sürecek mi, sürmeyecek mi? Davranışlarım onun istediği biçimlere uygun olacak mı, olmayacak mı? Anlamıyor musunuz, sınavdayım ben, sınavda!

ERKEK– Ben de neler ummuş, neler kurmuştum bayan! Boşluktaki gezegenlerin yalnızlığına denk bir yalnızlık biçmiştim size kafamda! Bir saf su gibi düşünmüştüm sizi, hani şu eczacılıkta, kimyagerlikte kullanılan! Hiçbir şey karışmamış ona, o hiçbir şeye karışmamış! Etkimemiş ve etkilenmemiş! Deneyci filozofların insan usu için kullandıkları deyimle, bomboş levha gibi! Ben o bomboş levhaya neler, neler, neler... bütün bir uygarlık tarihini, geçmişten çözümlemeler, gelecekten bildiriler... Oyunlar, öyküler, şiirler... Yığınla betikler yazacaktım.

KADIN– Nereye?

ERKEK– O boş levhaya! Size!

KADIN– Yazık! *(Bir susuş.)* Yazık, yalnız değilim ben! Şimdi şu yalnız yaşadığım günlerde, haftalarda, aylarda, yıllarda da yalnız değilim. Durmadan ama durmadan... Arasız izlenen kişiye denir mi yalnız? Sınavdayım ben!

ERKEK– Belki de yazı yazmayacaktım.

KADIN– Ne yapacaktınız ya?

ERKEK– Resimler çizecektim, daha bulunmamış renklerle hem de. Belki de yontular yapardım büyüklü küçüklü. *(Coşkusu gittikçe artarak.)* Boş levha! Bomboş levha! Tabula rasa! Tabula rasa! *(Bir susuş.)* Ne demektir? Bir alan! Boş bir alan, hem de kocaman! Bir dansçı olacak, dans edecektim orada... Bir elimi yıldızlara atacaktım, ayaklarım kimi kez yerde, kimi kez havalarda en görülmemiş, bugüne değin var olmamış biçimlerle dans edecektim. Küçücük dumanlar görecektim önümde, ardından koşacak, kaçıracak, yakalayacaktım. Tanrısal bir ezginin eşliğinde koşacak, yuvarlaklar çizecektim, üçgenler, dörtgenler, beşgenler! Yeryüzünün yaratılışı diye bağıracaktım anlamayanlara, yeryüzünün yaratılışı bu işte! Ya da yeryüzünün sonu!

KADIN– Ne yazık! Sınavdayım ben! Belli olmaz, nasıl deneyecek gene, ne zaman? Neyle? Hiç belli olmaz! Nerden bakıyor bana, kimin gözleriyle? Nerden duyuyor beni, kimin kulaklarıyla? Bilmiyorum. Ama bu sürenin, ne kadar sürerse sürsün, on yıl, yirmi yıl, otuz yıl, kırk yıl ya da elli... Geçici bir süre olduğunu biliyorum. Bana düşen bir tek şey var şimdi, çok dikkatli dav-

ranmak! Hele falso, hiç yapmamak! Sınavdayım ben!

ERKEK– Ne yapmam gerekiyor şimdi benim? Gitmem mi?

KADIN– Dikkatli davranacağım, falso yapmayacağım! Ama bunun bir kurnazlık adına, bir yarar adına böyle olduğunu sanıyorsanız, inanın ki değil! İçimden öyle geliyor, öyleyim de ondan. Ona bağlılığım böyle davranmaya zorluyor beni! İçtenim, inanın ki çok içten! *(Bir susuş.)* İnandınız mı? *(Bir susuş.)* İnandınız mı?

ERKEK– İnanmışım ya da inanmamışım, sizi neden ilgilendirsin bu? İki yıl durmadan içine üflediğim o çok renkli, çok güzel, kocaman balonun, şimdi birden bir iğne batırmanızla patlayıverdiğini gördüm. *(Bir sessizlik.)*

KADIN– *(ERKEK'i dikkatle süzer. Birdenbire sesini yükselterek.)* Oyuncu! Oyuncu! Oyuncu! Makyajını sil, çıkar maskeni artık! Ben dayanamayacağım!

ERKEK– Neye bayan? Ne oldunuz bayan?

KADIN– *(Hıçkırmakla haykırmak arasında bir sesle...)* Yoruldum, yoruldum, çok yoruldum... Siz belki sabaha değin sürdürebilirsiniz bu oyunu, ama ben... Ben, hayır!

ERKEK– Hangi oyunu, bayan? Ne demek istiyorsunuz?

KADIN– Ben oyuncu değilim, siz oyuncu olsanız da. Gerçeğe bağlıyım ben, gerçeğe! Onun için bitirin oyunu, yoruldum... Bittim ben!

ERKEK– Hiçbir şey anlamıyorum, hiç!

KADIN: Anlamanız gerekmiyor, biliyorsunuz... Ama bu

yaptığınız biraz çirkin? Ne birazı, çok... Çok çirkin!

ERKEK– Bayan, birdenbire ne kadar çabuk değişiyorsunuz siz böyle?

KADIN– Kabahat bende, biliyorum... Her zaman da kabahat bendedir... Anlamalıydım... Görür görmez anlamalıydım... Üstelik görmüştüm de sizi onunla, birlikte!

ERKEK– Kiminle?

KADIN– Onunla? Arkadaşınızla! Kocamla, eski!

ERKEK– Nasıl? Ben, eski kocanızın arkadaşı mıyım? Siz de beni onunla gördünüz, öyle mi? Nerde gördünüz, bayan? Nerde, ne zaman?

KADIN– Daha bir yıl önce... Burdan kapının önünden geçtiniz bizim.

ERKEK– Onunla? kocanızla?

KADIN– Evet, kolkola!

ERKEK– Kolkola?

KADIN– O size benim penceremi gösteriyordu. Söyleyin şimdi, yalan mı beni gözlemek görevini verdiği size? Onun için geldiniz şimdi buraya, denemek için... Beni bir denemek için. Bir de güzel, ne güzeli, çok acemice bir masal uydurarak... Bir kilometre öteden izlenen ışık masalı! Ama? Ama, görüyorsunuz, yutmadım. Dikkatli davrandım, falso yapmadım. Sınavdayım, sınavda olduğumu biliyorum ben..

ERKEK– Ama bayan diyorsunuz ki siz...

KADIN– *(Keserek.)* Susun, susun, rica ederim. Görüyorsunuz ki bir şey elde edemediniz, hem de hiçbir şey! Elleriniz boş çıktınız daldığınız denizden! Acemi dalgıç siz de!

ERKEK– Ama bayan, ben kocanızı tanımıyorum ki, bilmiyorum ki.

KADIN– Susun susun, susun... Rica ederim! Yenik düşen siz oldunuz, sınavı kazanan da ben. Gidin şimdi sonucu olduğu gibi anlatın ona, ama hiç değiştirmeden... Kendinize göre de yorumlamadan. Anlasın nasıl bir kadın olduğumu, ona ne kadar bağlı olduğumu... O eski huysuzluklarının ne kadar yersiz olduğunu.

ERKEK– Ne göreceğim onu, ne de bir şey söyleyeceğim. Çünkü tanımıyorum.

KADIN– Ama duygusuzluk olur bu! Duygusuzluğu bırakın, ne anlarsınız siz duygudan... Görevinizi iyice yapmış olmak için gidin anlatın ona gördüklerinizi, gerçeğe bütün uygunluğuyla. O da yolunun çıkmaz yol olduğunu anlasın, dönsün evine...

ERKEK– Bayan...

KADIN: *(Gene keserek.)* Gidin söyleyin ona, tam onun istediği gibi yaşıyorum ben, yapayalnız, bir kurt gibi! İşime yalnız gidiyor, yalnız geliyorum. Yalnız uyuyor, yalnız uyanıyorum, tam onun istediği gibi! Gidin, gidin şimdi anlatın ona! *(Bir susuş.)* Dönsün evine! (*Bir susuş.*) Dönecek mi dersiniz?

ERKEK– *(Katı.)* Sanmıyorum.

KADIN– Sahi mi? Sanmıyor musunuz?

ERKEK– Hayır.

KADIN– Neden ama? Neden ama?

ERKEK– *(Ağır ağır konuşarak.)* Çünkü... O gitmiş! Bir daha aramamış sizi! Merak etmemiş sizi! Gözlememiş! Gözlemek için araya bir aracı, benim gibi bir aracı örneğin, ya da düpedüz beni, koymamış! Yok şimdi o!

KADIN– *(Hıçkırıkla karışık bir haykırma.)* Yalan, yalan, yalan! Aldatıyorsunuz gene beni!

ERKEK– Yok, diyorum size! Yok! Var olan bir şeye inanmak kolaydır, yok olana inanmak zor! Haydi, aşın bu zorluğu!

KADIN– İnanamıyorum, inanmak istemediğim için. İnanmak isteseydim belki de inanırdım! Ama siz öyle kesin konuşuyorsunuz ki...

ERKEK– Size yardım etmek istiyorum. Işığınıza bakarken, türlü düşlerimin arasında, size yardım etmeyi de kurardım.

KADIN– Peki ama, o yoksa, siz de söylediğiniz gibi onun gözlemcisi değilseniz, siz kimsiniz?

ERKEK– Neden durmadan siz kimsiniz diye soruyorsunuz bana! Neden sözüme inanmıyorsunuz benim? Hem de kaç kez, uzaktan ışığınızı gözlediğimi, iki yıl süreyle bir bilinmezlik olarak sizi yaşamımın amacı bildiğimi söyledim mi? (*Bir susuş.*) Söylemedim mi?

KADIN– Hayır, yalan bu!

ERKEK– Neden bayan, neden yalan oluyormuş?

KADIN– Çok güzel de ondan! *(Bir susuş.)* Ama, yalan bu!

ERKEK– Bir tek gerçek geçmiş elinize bugüne değin... O da söylediğim size!

KADIN– Yalan bu! (Bir susuş.) Ama gerçek olan ne? *(Yüksek sesle.)* Ne? Ne? Ne?

ERKEK– Ben! *(Bir susuş.)* Ben! *(Bir susuş.)* Görmüyor musunuz, gerçek değil miyim ben? Gelin, isterseniz ellerinizle dokunun!

KADIN– *(Sesini yükselterek kesinlikle.)* Hayır, dokunamam!

ERKEK– Neden? Neden dokunamazınışsınız?

KADIN– Korkarım. Gerçek değilseniz... Gerçek olmadığınızı öğrenmekten korkarım. Ah, neden geldiniz? Neden geldiniz? *(Avuçlarıyla yüzünü kapayarak bir iskemleye çöker. Bir sessizlik. Sonra, ağır ağır başını kaldırır, bu arada odanın içinde dolaştıktan sonra gelip önünde kımıldamadan duran ERKEK'in üstünde tutar bakışlarını birden coşkuyla bağırır.)* O ne? O ne?

ERKEK– Ne, bayan?

KADIN– Masanın üstünden aldığınız, cebinize koyduğunuz?

ERKEK– Cebime bir şey koymadım.

KADIN– Gördüm ama ben! Koydunuz!

ERKEK– Hayır, rica ederim, nasıl söyleyebilirsiniz bunu?

KADIN– Gözümle gördüm ben, koydunuz cebinize!

ERKEK– Gelin, arayın ceplerimi!

KADIN– Hayır, hayır arayamam!

ERKEK– Öyleyse, rica ederim, geri alın sözünüzü!

KADIN– Almam. Gözümle gördüm, gözüme inanırım! Ama söyleyin, neydi? Neydi?

ERKEK– Hiçbir şey bayan, hiçbir şey!

KADIN– *(Masaya gözlerini diker, sonra avazı çıkığı kadar bağırır.)* Yok! Yok işte! Oradaydı, masanın üstünde! Arkanızdaki masanın üstünde!

ERKEK– Neymiş bayan, neymiş masanın üstünde olan?

KADIN– Bileziğim!. Pırlanta bileziğim! Çok değerli hem de! Annemin armağanı! Aldınız, cebinize koydunuz göz göre göre!

ERKEK– Hayır, bayan...

KADIN– Anladım... Anlaşıldı her şey şimdi... Hırsızsınız siz... Bir düş değil, gözlerimle gördüm. Alıp cebinize koyduğunuzu gözlerimle gördüm. Masanın üstündeydi, şimdi de orada olmadığını görüyorum.

ERKEK– Masanın üstünde miydi, değil miydi? Masanın üstünde olan neydi? Bütün bunları bilmiyorum ama almadığımı biliyorum.

KADIN– Hırsız! Hem de adi bir hırsız! Buymuş demek karşıdan bakılan ışıklar da, yalnızlığınız da, şuyunuz da, buyunuz da! Haydi, ne duruyorsunuz, kaçın artık! Bir omuz vurun bana, kapıdan sıvışın...Ya da pencereden atlayın, kaybolun bahçede! Gecenin karanlığı sizi ko-

rumak için bekliyor, kanat germiş üstünüze! Haydi, ne duruyorsunuz? *(Bir susuş.)* Ne duruyorsunuz?

ERKEK– Bu kadar aşağılarsanız beni, ben de burada durmak istemem.

KADIN– Hayır! Hayır, yağma yok! Bırakacak değilim bileziğimi size! Annemin armağını o bana, ona da annesinden kalmış, ona da büyük annesinden! Değerli hem de! Bu evin şu alçakgönüllü hâline yakışmayacak kadar değerli!

ERKEK– *(Kıravatını gevşetir, mendiliyle yüzünün terini kurular.)* Pencereyi açalım mı, bayan? Boğulacağım.

KADIN– *(Bağırarak.)* Hayır, hayır! Kaçmak için mi? Kaçmak için, değil mi? Ama kaçırmam sizi kolay kolay! Hele deneyin bir! Bir deneyin! Bağırırım, yakalatırım sizi! Hapislerde çürürsünüz! Diri diri, hapislerde! Kapıcısı var bu apartmanın, aşağıda oturuyor, kapı gibi! Uyandırırım onu! Hem de bağırarak değil, zile basarım! Bir zile basmak yeter! Hemen gelir, hemen. Anlıyor musunuz, hemen! *(Bir susuş, yalvararak.)* Ama... Gene de hoş değil, biliyor musunuz? Şimdi siz... Verin onu bana! Ne olursunuz verin! Verin, verin, verin! Söyledim size... Saklamadım ki... Armağan o, çok değerli bir armağan bana! Sonra benim son ama en son dayanağım! Yoksulluğa, sürünmeye karşı koyacağım silâh! O silâhımı da kullanacağım, ondan sonra sürüneceğim. Verin onu bana! Haydi, verin!

ERKEK– Yok bayan diyorum, almadım diyorum size! Hem nasıl düşünebilirsiniz benim için böyle? Suçların en adisini bana nasıl yakıştırabilirsiniz?

KADIN– Peki... Peki öyleyse! Bu adi suçun sanığı olmaktan kurtulmak ister misinz? Arınmak ister misiniz, paklanmak?

ERKEK– Ne biçim soru bu bayan? Siz olmasaydınız böyle konuşan, nasıl davranacağımı bilirdim ben de!

KADIN– Hem suçlu, hem güçlü! *(Bir sısıış. Daha da etkileyici olmak isteyen bir sesle.)* Soruma karşılık verin: Temize çıkmak istemez misiniz gözümde?

ERKEK– Şu kapıdan içeriye girdiğim andaki gibi olmayı istemez miyim, bayan?

KADIN– *(Birdenbire, kesin.)* Üstünüzü arayacağım öyleyse!

ERKEK– Hayır, hayır! Olmaz! Yapamazsınız bunu!

KADIN– Neden yapamazmışım? Görürsünüz, yaparım! Ceplerinizi arayacağım! Hem de az önce siz söylememiş miydiniz? Sizi aramamı, siz önermemiş miydiniz?

ERKEK– Hayır bayan, yaklaşmayın bana!

KADIN– *(Birden ERKEK'in üstüne doğru yönelir, çekişme başlar.)* Size bırakacağımı mı sanıyorsunuz bileziğimi? Hırsız! Hırsız! En adisinden hırsız! Karşı koyayım demeyin, bağırırım avazım çıktığı kadar! Bağırırım, bağırırım, bağırırım.

ERKEK– *(Çekişme sürerken.)* Hayır, dokunmayın... Arayamazsınız üstümü, ceplerimi...

KADIN– *(Çekişme sürerken.)* Arar mıyım, arayamaz mıyım görürüz!

ERKEK– Ama bu yaptığınız?

KADIN– Ya sizin yaptığınız?

ERKEK– Zorbalık derler buna!

KADIN– Düpedüz... Düpedüz hırsızlık derler buna!

ERKEK– Bırakın, bırakın diyorum, yakamı yırtacaksınız!

KADTIN– Bırakmıyorum, bırakmayacağım!

ERKEK– Ama, bayan!

KADIN– Görürsünüz şimdi siz! Bakalım, ne diyeceksiniz o zaman?

ERKEK– Son bir kez, bırakın diyorum bayan, bırakmazsanız... Güvenemiyorum kendime, yapmak istemediğim bir şeyi yapmaktan korkuyorum.

KADIN– Yapın elinizden ne gelirse, ardınıza koymayın! *(Birden ADAM'ı bırakır, avucu sımsıkı kapalı, sahnenin bir ucuna gider büyük bir sevinçle.)* Buldum, buldum, buldum!

ERKEK– Ne buldunuz? Bakın bakalım, bakın... Açın avucunuzu... Ne buldunuz?

KADIN– Gelmeyin ama siz, gelmeyin! Durun orada!

ERKEK– *(Gülümseyerek.)* Görüyorsunuz, ne kadar uzağım sizden.

KADIN– *(Avucunu açıp bakar, yavaşça.)* Bu ne?

ERKEK– Görüyorsunuz...

KADIN– Bu... bu.. bu değil benim pırlanta bileziğim! Ne

yapacaksınız bunu? Bu iki para etmez şeyi? Lüle taşından ağızlığımı? Ne yapacaksınız?

ERKEK– Bir anı sizden! Bu geceyi, benim için bu unutulmaz geceyi, iki yıl süreyle uzaktan beklediğim bu geceyi, bir anıyla süslemek istedim. (*Bir susuş.*) Özür dilerim.

KADIN– *(Elindeki ağızlığı ERKEK'e uzatarak.)* Buyrun, sizin olsun!

ERKEK– *(Alır cebine koyar.)* Teşekkür ederim.

KADIN– *(Birdenbire, coşkuyla.)* Peki ama, pırlanta bileziğim nerede benim?

ERKEK– *(Bir başka küçük masayı gösterir.)* İşte bayan, bakın orada!

KADIN– Nerede?

ERKEK– İşte, şu masanın üstünde!

KADIN– *(Büyük bir coşkuyla koşar bileziğini alarak.)* Evet, evet! Orada duruyor! Nasıl da görmemişim? *(Uzun uzun, okşar gibi bakar bileziğe sonra gene bırakır masanın üstüne, kırılmış bir sesle.)* Demek siz onu almadınız?

ERKEK– Hayır bayan, görüyorsunuz ki öyle, almamışım.

KADIN– *(Yavaşça kafasında bir gerçeği bularak.)* Demek siz, hırsız değilsiniz.

ERKEK– Hayır, değilim bayan... Söylememiş miydim size?

KADIN– *(Düş kırıklığına uğramıştır gene, nerdeyse umutsuzca.)* Demek siz...

ERKEK– Evet, bayan?

KADIN–Bir hırsız bile değilmişsiniz meğerse?

ERKEK– Özür dilerim, bayan. *(Kısa bir sessizlik, KADIN şaşkındır. Ne yapacağını bilemez. Sonra birden ERKEK'e yönelir.)*

KADIN– Ama? Öyleyse siz kimsiniz? *(Bir susuş.)* Evet, kimsiniz? *(ERKEK'in çevresinde döner, her yanından âdeta inceler onu.)* Kimsiniz? Ne bir ozan? Ne sokaklardan bezmiş bir mutsuz? Ne bir kan emici, korkunç? Ne başkasının gönderdiği bir aracı? Ne de bir hırsız, adi? Hiçbiri değilsiniz bunların! Ama kimsiniz? Öyle ya, kimsiniz? Ne istiyorsunuz, benden? Daha adınızı bile bilmiyorum? Ne diye seslenebilirim size, bilmiyorum? Söyleyin, haydi söyleyin doğrusunu, ne olur? Kimsiniz siz? Nesiniz? Ne düşünüyorsunuz? Söyleyin haydi, kimsiniz? Nesiniz?

ERKEK– *(Yavaşça önemsemeden.)* Hiç!

KADIN– *(Merakla.)* Hiç mi?

ERKEK– Evet... Hiç...

KADIN– Nasıl hiç? Adınız mı hiç?

ERKEK– Nasıl isterseniz?

KADIN– *(Kendi kendine, düşünüyormuş gibi.)* Hiç! Hiç! Hiçmiş o! Ne demek hiç! Olmayan! Yok! Hiç, işte!

ERKEK– Evet, öyle! Düşündüğünüz gibi tıpkı!

KADIN– *(Gene düşünerek.)* Hiç, hiç, hiç! Ne şu. Ne bu, hiç! *(Bir susuş.)* Gece de değil, gündüz de! Ne öyleyse? Hiç!

Sardunya da değil, menekşe de! Ne öyleyse? Hiç! Hiçten hiç! En hiç! *(Birden sevinçle ERKEK'e seslenerek.)* Hoş geldiniz, Bay Hiç! Ama çok hoş, çok hoş, çok hoş! Adınız da Bay Hiç! *(Kendi kendine, düşünerek.)* Bay... Hiç! Bay... Hiç! Hiçten bir bay? Aman çok hoş, çok hoş, çok hoş! Kardan adam gibi, köpükten duman gibi! *(ERKEK'e yönelerek.)* Peki siz, nasıl hiç oldunuz böyle... Bay, Hiç?

ERKEK– Çabamla, bayan!

KADIN– Çabanızla mı? İsteyerek mi? Bile bile mi? Aman, öyleyse eğer, daha hoş daha hoş!

ERKEK– Herkes bir şey olmak ister yeryüzünde, değil mi bayan?

KADIN– İster mi? İster, evet.

ERKEK– Çok istiyorsa, istediği de tekse, ne isterse olur insan bu yer yüzünde bayan! Okuyan da okumayan da, bilen de bilmeyen de, süren de sürülen de, tüküren de tükürülen de! Bense hiç olmak istiyordum. Çok istiyordum, üstelik tek isteğimdi. Dayanılmaz bir yer çekimine tutulmuş gibi, tâ çocukluğumdan bu yana hiçliğe doğru koştum hep!

KADIN– Aman, çok hoş! Hiçliğe doğru mu koştunuz hep? Ne gibi? Ne gibi?

ERKEK– O en sert, en kuru güz yelinin önüne takılmış yaprak gibi!

KADIN– Ne gibi? Ne gibi?

ERKEK– Kılıçlardan kaçan istavritler gibi!

KADIN– Ah, çok hoş! Hiç oldunuz sonra da!

ERKEK– Görüyorsunuz ki, oldum bayan!

KADIN– Eveeet, *(Birdenbire.)* Ama? Ama nasıl? Gene olmalı bir aması? Bir nasılı?

ERKEK– Var, bayan?

KADIN– Ne?

ERKEK– Her şey... Evim, sokaklarım, kentim beni hiçliğe doğru itiyordu. Sonra ben de biraz törpüleyebilmek, daha da kamaştırabilmek için o madeni...

KADIN– Evet, evet?

ERKEK– Hiç fabrikasına girdim!

KADIN– Hiç fabrikası mı? Neymiş o?

ERKEK– Her şey! Her şey olabilir! Seçmeye bakar, kimi kez de insanın kolunu kaptırmasına ya da yakasını!

KADIN– Ha, siz...

ERKEK– Evet, ben bayan...

KADIN– Hiç fabrikasında, bir, bir bir...

ERKEK– Evet bayan, doğru düşündüğünüz gibi, ham madde olarak girdim. Döküldüm büküldüm, öğütüldüm eğitildim ve çıktım gördüğünüz gibi hiç olarak!

KADIN– Ah, çok hoş! Çıktınız, hiç olarak! Ve hiçsiniz şimdi, hiçbir şey değil, hiç! Ne ak ne kara, ne köy ne kasaba, ne vapur, ne araba? Hiç! En hiç! Daha hiç! Daha daha hiç! Öyle değil mi?

ERKEK– Öyle, bayan!

KADIN– Fabrikanız nerede?

ERKEK– *(Büyük bir coşkuyla.)* Her yerde bayan, her yerde! Nerede isterseniz orada! Önünüzde arkanızda, sağınızda solunuzda, içinizde dışınızda! Çalışıyor, çalışıyor, çalışıyor, büyük bir gürültüyle, büyük bir sessizlikle! Ham madde bekliyor öğütmek için o kocaman dev ağzı! Beni bekliyor, sizi! Duymuyor musunuz çağrılarını? Duymak istemiyorsanız tıkayın kulaklarınızı, burnunuzu da! Özenmemeye bakın, kaptırmamaya bir ucundan kolunuzu ya da yakanızı!

KADIN: Bir kıvanç duyuyor musunuz bari... Şimdi böyle hiç olmaktan?

ERKEK– *(Coşkusu sönmüştür. Hüzünle.)* Duyuyorum da diyemem, duymuyorum da. Hiçim ben, bayan! *(Bir sessizlik.)*

KADIN– Bay Hiç!

ERKEK– Buyrun, bayan?

KADIN– Size bir şey sormak istiyorum.

ERKEK– Buyrun, bayan?

KADIN– Ama, önemseyin bu sorumu!

ERKEK– Önemserim bayan... Neymiş?

KADIN– Bir de hor görmeyin beni, olmaz mı?

ERKEK– Rica ederim bayan, o nasıl söz? *(Bir susuş.)* Neymiş?

KADIN– Bir de, bir de... Doğru karşılık verin, hem de kesin! Olmaz mı?

ERKEK– Elimden geldiğince veririm. Neymiş?

KADIN– Bay Hiç!

ERKEK– Evet, bayan?

KADIN– Bay Hiç, kocam olmaz mısınız benim? Benim kocam olmaz mısınız?

ERKEK– Bunu... Bunu, hiç düşünmemiştim.

KADIN– Ama ben hep bunu düşünmüştüm. Bay Hiç? Biliyor musunuz, ben hep bunu düşünmüştüm. Ben, hep sizi beklemiştim. Siz nasıl baktığınızı söylüyorsanız bunca yıl pencerenizden ışığıma, sonra doğru mu bilmiyorum ya, ben de hiçbir ışığa bakmadan hiçbir pencereden, sizi beklemiştim. Sabahlar da geceler de sizdiniz, Bay Hiç! İstasyonlardan trenleri, rıhtımlardan vapurları, alanlardan uçakları beklemiştim, çıkarsınız diye içlerinden siz! Bir ömür boyu süren, ne bir ömrü, yüz ömür boyu süren, insanlık kadar eski, bin ömür boyu süren çok kıvançlı, çok da üzgün bir beklemeydi bu! Umuttan umutsuzluğa, umutsuzluktan umuda en usta cambazın çevikliğiyle sıçranıveren bir beklemeydi bu! Gergef işleyerek, aş pişirerek, odalarda kapalı bir sinek gibi camlara duvarlara vurarak, sokakları fır dönerek, çok konuşarak ve çok susarak süren bir beklemeydi bu! Anlıyor musunuz?

ERKEK– Evet, anlıyorum.

KADIN– Bay Hiç!

ERKEK– Buyrun bayan?

KADIN– Düşkünlüğünüz var mıdır temizliğe? Ev te-

mizliğine? Giyim çıkarım temizliğine?

ERKEK– Bilmiyorum ki bayan, ne desem?

KADIN– *(Büyük bir coşkuyla.)* Çok temiz çamaşırlarınız olur, gün gibi kokan? Yatak, yastık örtüleriniz... Soğuk suyunuz, sıcak yemeğiniz. İstemez misiniz, yoksa? Sonra eviniz, nasıl istiyorsanız öyle, dar ya da geniş? Çok ya da az eşyalı, aydınlık ya da loş, kışın serin yazın sıcak... Özür dilerim, özür dilerim, özür dilerim şaşırttınız beni, niçin şaşırtıyorsunuz böyle beni? Kışın sıcak, yazın serin! Sarı, kırmızı, mavi, turuncu, yeşil, yemyeşil, kahverengi badanalı odalarınız, odalarımız olur, kitaplarımız, kitaplığımız? İstemez misiniz? İstemez misiniz yoksa? Sonra, sonra.. Ben olurum yanınızda artık bütün bütün ayrılmamacasına, konuşmamla yok ederim o suskun sessizliğinizi! Ne dersiniz, Bay Hiç?

ERKEK– Ne desem bilmiyorum ki, bayan?

KADIN– Birdenbire söylemeyin, ben de öyle istiyorum. Düşünün önce bir, nasıl olsa önümüzde uzun bir süre var, çok uzun! Ama inanın, önlerinde çok bir süre olan insanların, hangileri hemen kullanmamışlarsa onu, sonuca ulaşmamışlarsa hemen, zararlı çıkmışlardır. Biliyor muydunuz, bunu?

ERKEK– Bilmiyordum bayan.

KADIN– Geceleri, dostlarımıza giderdik, dostlarımız olurdu çok seçkin, gelirlerdi onlar da bize. Sinemalara giderdik, çok iyi bir yemekten sonra. Balolara, balozlara, salonlara salozlara... giderdik. *(Bir susuş.)* Giderdik,

değil mi?

ERKEK– *(Kendini zorlayarak.)* Gider... dik!

KADIN– Giderdik giderdik, giderdik! Kuşlar gibi güney ülkelerine! Bayram tatillerinde ve baharda! Çok özel arabamızla! Viskilerimiz ve çocuklarımız arkamızda!

ERKEK– Ben, bayan...

KADIN– *(Keserek.)* Siz? Siz mi? Siz uyurdunuz bir ağacın gölgesinde bütün gün, ben denize girerken, eğer denize girmeyi sevmiyorsanız... Sevmiyor musunuz, denize girmeyi?

ERKEK– Düşünmedim bayan, ben bugüne değin neyi sevip neyi sevmediğimi hiç düşünmedim.

KADIN– Ama düşünseydiniz? Niçin?

ERKEK– Çok daha güzel geldi bana kabuğumda sümüklü böcek olmak!

KADIN– Sümüklü böcek? *(Bir kahkaha atar.)* Sümüklü böcek! *(Bir susuş, birdenbire.)* Sümüklü böcek olursunuz isterseniz, benimle de! Ne kabuğunuzu kırarım, ne de kabuğunuzdan içeriye bakarım. Yaşar gideriz ömrümüzün sonuna değin, birbirinin yanında akan, ama birbirine hiç yaklaşmayan, birbirinden de hiç uzaklaşmayan ırmaklar gibi! Uzun, çok uzun geceler boyunca siz okursunuz gereksiz şeyleri, ben de gereksiz yünler örerim. Siz uyuklarken ben uyanık dururum, benim gözlerim kapanmaya başlayınca da sizinkiler açılıverir. Hiç konuşmayız isterseniz ya da çok konuşuruz, ama pek çok birbirimize bir şey söylemeden.

Rüzgârda sallanan kavakların serinliği eser başımızda! *(Bir susuş.)* Ne dersiniz? Öyle yaşamayı sever misiniz? Severseniz, ben de severim. İsterseniz, ben de isterim. Kocam olur musunuz, Bay Hiç?

ERKEK– Ama böyle şimdi, birdenbire...

KADIN– Birdenbire? *(Bir susuş.)* Ne olmuşsa birdenbire olmuştur bu yer yüzünde! Kutsal kitaplar bile böyle yazar bunu. Örneğin insan birdenbire yaratılmıştır, toprak, su, hava, deniz! Buluşlar birdenbire olmuştur, fizikte, kimyada, aritmetikte, matematikte! Bütün, bütün, bütün bilimlerde! Bir zamanlar bilinmeyen kara parçaları, su parçaları, bulut parçaları, birdenbire bulunmuştur. Şiirler öyle yazılmamış, ezgiler öyle yakılmamış mıdır? Sonra evrimler de, devrimler de öyle değil midir? Hiç karşı koymayın bu doğa yasasına, bu toplum yasasına, bu bilim yasasına! Birdenbire olmuştur evlenmelerin en uzunları ve mutlulukla sürenleri de! Bay Hiç, kocam olur musunuz?

ERKEK– Bakın bayan bana bütün bu söylediklerinizden, şimdi nasıl...

KADIN– *(Keserek.)* Nasıl mı? Nasıl istiyorsanız öyle! Herşey dilediğiniz biçimde olacak! Ama herşey! Öyle istemiyor musunuz siz! Öyle olacak! Bana öyle geliyor ki, demek istiyorum ki öyle görünüyorsunuz bana, siz... Tören istersiniz gibime geliyor benim. Mutluluğun tek başına kolay kolay gerçekleşemeyeceğine inanırsınız... Tanıkları olmayan bir mutluluk, aynası olmayan bir güzel yüz düşünemezsiniz... Yanılmıyorsam, anlayışlı bir kadınım ben, hayır demem düğün yapmamıza da! Gö-

rüyorum, görüyorum, üzülmeyin... Karar vermek güç geliyor size... Alırım o yükü de sırtınızdan, yerini de zamanını da ben seçerim, isterseniz, çağıracaklarımızı da.

ERKEK– Bayan! Bayan, boğulacak gibi oluyorum.

KADIN– İstemiyor musunuz yoksa? Yanıldım mı ben, aceleye gelip de? *(Bir susuş.)* Ama yapmayız! Yapmayıveririz! Ne kimseye söz verdik bu konuda, ne de birbirimize! Söz versek de yumurta küfesi yok ya sırtımızda! *(Bir susuş.)* Hem belki de? Belki de daha güzeldir yalnızlık? Sonra, daha içtendir. Görüyorsunuz, bu konuda da anlıyorum sizi, anlayışlı bir kadınım ben! Anlayışlı bir kadın olmak yerine göre çok iyidir, yerine göre de çok, çok çok kötü! Önceden mutsuz edebilir insanı! *(Bir susuş. ERKEK'e biraz daha yaklaşarak.)* Bay Hiç!

ERKEK– Evet, bayan?

KADIN– Şimdi, öyle anlıyorum ki yüzünüzden...

ERKEK– Evet, bayan?

KADIN– Siz... istemiyorsunuz ya da istemiyor gibisiniz... benim kocam olmak?

ERKEK– Rica ederim, bayan.

KADIN– Öyleyse eğer... nedenini sormayacağım size... anlayışlı bir kadınım ben, ben... ama çabuk söyleyin... Düşünün... düşünün ki... Bir kadın için önemlidir zaman!

ERKEK– Bayan, bana gücenmeyeceksiniz değil mi?

KADIN– *(Çok içten.)* Hayır!

ERKEK– Söylemek zor. Ama söylemek gerek!

KADIN– Söyleyin.

ERKEK– Ben, bayan... gitmek istiyorum.

KADIN– Şimdi mi? Hemen mi?

ERKEK– Evet bayan, şimdi.

KADIN– Bütün bütüne mi?

ERKEK– Evet.

KADIN– Nereye?

ERKEK– Odama.

KADIN– Ama odanız, şimdi çok yalnız... çok yalnız gelecek size!

ERKEK– Biliyorum, bayan.

KADIN– Siz o yalnızlıktan kurtulmak için... değil mi, o yalnızlıktan kurtulmak için bakmadınız mı bunca yıl... buraya, benim ışığıma?

ERKEK– Evet, bayan.

KADIN– Sonra benim yalnızlığım? Tam, dağılmak üzereyken biraz? Niçin? Ama niçin? (*ERKEK karşılık vermez.*) Niçin gidecekmişsiniz?

ERKEK– Söylediğim doğruydu, bayan. İki yıl süreyle hep sizin ışığınıza bakmıştım ben. Işığınıza bakan adamdım, o kadardım. Geldim, bunu söyledim size. İnanmadınız, inanmak istemediniz.

KADIN– İnanmadım, doğru, inanmıyorum gene de. Ama

inansaydım...

ERKEK– Bana neler biçmediniz, neler yakıştırmadınız benim için? Ozan mı demediniz, sokaklarda dolaşan mutsuz bir kişi mi? Kan emici mi? Eski kocanızın gönderdiği bir aracı ya da gözlemci mi? Ya da, ya da... adi bir elmas hırsızı mı?

KADIN– Pırlanta!

ERKEK– Evet, evet, pırlanta.

KADIN– Ama bunun için... bütün bunlar için, gidilir miymiş?

ERKEK– Umutlarımızı koruyalım, bayan!

KADIN– (*Yavaşça.*) Koruyalım. (*Bir sessizlikten sonra.*) Nasıl?

ERKEK– Gidip odama, koltuğuma gömüleceğim, babamdan kalan, ona da babasından... Işığımı söndürüp, sizin ışığınıza bakacağım gene.

KADIN– İki yıl daha mı?

ERKEK– Hayır, süresiz! *(Bir susuş.)* Siz de pırlanta bileziğinizi takın bileğinize, annenizden kalan, ona da annesinden... Bilin ki, bir adam, tâ karşı tepedeki evinin penceresinden, her akşam ışığını söndürmüş bakıyor size.

KADIN– Gitmeyin, Bay Hiç! Hiç de olsanız gitmeyin...

ERKEK– Öyle güzel bir denge ki bu, bırakamam.

KADIN– (*Sevgiyle.*) Ah, cambaz! (*Çevresine bakınan ERKEK'e bir sessizlikten sonra.*) Nereye bakıyorsunuz, öyle?

ERKEK– Evinize, eşyalarınıza, bu geceye. Size! (*Bir susuştan sonra.*) İyi geceler, bayan!

KADIN – (*Üzgün çığlıklı*) Ama böyle birdenbire? Birdenbire olmaz ki!

ERKEK– Rica ederim bayan... Gitmeliyim, gecenin en güzel vakti. Evlerin ışıklarının, uzaktan, en güzel göründüğü saat!

KADIN– Hayır, hayır, hayır! Olmaz böyle! Böyle olmaz!

ERKEK– Ama bayan, kendinizden yoksun etmeyin beni.

KADIN– Delisiniz siz, deli!

ERKEK– Sanmıyorum. Siz de sanmıyorsunuz.

KADIN– (*Yavaşça.*) Ben de sanmıyorum.

ERKEK– İyi geceler, bayan! Sayısız iyi geceler!

KADIN– (*Çığlıkla.*) Durun, durun, durun! Gitmeyin! Gitseniz de... Biliyorum, gideceksiniz... Daha kapıdan girdiğinizde anlamıştım ben... Ama böyle değil, böyle değil!

ERKEK– Bayan, gece ilerliyor... artıyor kokusuyla birlikte!

KADIN– Bakın, ne diyeceğim.

ERKEK– Ne diyeceksiniz?

KADIN– Dinleyin ama beni, sözümü yerine getirin...

ERKEK– Söyleyin, dinliyorum sizi.

KADIN– Şimdi ben... gözlerimi kapayacağım. Bir süre de açmayacağım. (*Koltuğun birine oturur. Gözlerini yumar.*)

İşte böyle! (*Bir susuş.*) Kapadım gözlerimi, Bay Hiç! Şimdi gidebilirsiniz... (*Bir sessizlik.*) Gidin artık, Bay Hiç! (*ERKEK kapıyı açar, odaya yeniden bir göz atar, şapkasını unutmuştur, sessiz adımlarla şapkasını alır. Kapının önündeyken.*) Gittiniz mi? Gittiniz mi? (*Bir susuş.*) Daha burda mısınız, Bay Hiç? (*Bir susuş.*) Gittiniz mi yoksa? (*ERKEK çıkar. Kapının gürültüsü. KADIN koltuğunda gözlerini açmadan, çığlıklı bir sesle.*) Bay Hiç, Bay Hiç, Bay Hiç!

PERDE

Tarık DURSUN K. (d. 1931)

BİR POSTACI VARMIŞ, YILLIK İZNİNİ ALMIŞ

(Radyo Oyunu, 1 Perde)

KİŞİLER

SPİKER
DOKTOR KONUŞMACI
TRT MUHABİRİ
ADAM I
ADAM II
TURGUT
NEVİN
SPİKER II
NİHAT
ŞÜKRAN
BAŞHEKİM

Radyo, normal müzik, çeşitli hafif müzik, 'Plâklar Arasında' ya da *Türk müziği programı ile ilgili yayınını bitirir, saat ayarını verirken...*

SPİKER– Burası İstanbul radyosu; sayın dinleyiciler, şimdi "Kendimizi Tanıyalım" saatinde doktor Erdoğan Aktan'ın hazırlayıp sunduğu bir konuşmayı dinleyeceksiniz...

(Sunma müziği sürdürülür. Geri plânda müzik hafifleyip uzaklaşır.)

DOKTOR– Sayın dinleyenlerim, bu haftaki konuşmamızda klinik sendromların ve çeşitli akıl hastalıklarının teker teker çözümlemelerine girişmeden önce, çeşitli ruhsal yetileri ve bu yetilerin bozukluk hâllerinde meydana çıkacak ruhsal belirtileri gözden geçirmeyi yararlı buldum. Ruhsal bütünlüğümüzü, kişiliğimizi kuran akıl yetileri şunlardır: Orientasyon, algı, bellek, dikkat, zekâ, uslamlama ve istem duygusu. *(Kısa bir anlık susma olur: Ardından spiker konuşur.)*

SPİKER– Sayın dinleyiciler, şimdi aldığımız bir haberi vermek için yayınımızı burada kesiyoruz. Kentimizin Sirkeci semtindeki büyük otellerden birinde sebebi şu ana kadar anlaşılmayan bir patlama olmuş ve yedi katlı otel büyük hasara uğramıştır. Olay yerine yetişen itfaiye ve can kurtaran ekipleri hızla çalışmalarına başlamışlardır. Şimdi mikrofonlarımızı olay yerinde bulunan TRT muhabiri Oktay Karlık'a bağlıyoruz.

(Kısa bir anlık susma olur. Ardından muhabirin boğuk, kısıntılı sesi gelir. Geri plânda gürültüler, anlaşılmaz sesler, bir motorun uğultulu gürültüsü de duyulmaktadır.)

TRT MUHABİRİ– Sayın dinleyiciler, karşınızda TRT muhabiri Oktay Karlık. İstanbul'un Sirkeci semtindeki otellerden en büyüğü olan Ferah Oteli'nde bugün saat 20.43 sıralarında, sebebi henüz anlaşılmayan bir patlama olmuş ve yedi katlı otel bu patlama sonunda yerle bir olma durumuna gelmiştir. Can ve mal kaybının ne olduğu tespit edilememiştir. Olay yerine yetişen itfaiye ve can kurtaran ekipleri durmadan çalışıyorlar. Şehrin mülkî amiri ve öteki ilgililer az önce geldiler. Çevre görülmemiş bir kalabalıkla sarılı. Bunlardan birine mikrofonumuzu uzatıyorum. Adınız efendim?

ADAM I– Vedat. Vedat Öncü.

TRT MUHABİRİ– Olaya tanıklık ettiniz mi siz, yani olayı gördünüz mü demek istiyorum?

ADAM I– Evet, gördüm efendim. Yolun aşağısında, şurdan bakınca görülüyor zaten, Anadolu Lokantası vardır, orda oturmuş yemeğimi yiyordum ki, korkunç bir patlama sesi duyuldu. Müthiş bir şeydi, lokantanın caddeye bakan vitrin camları olduğu gibi kırıldı. Şangır şangır hem.

TRT MUHABİRİ– Yani, patlama bütün çevreyi etkiledi, o kadar büyük oldu diyorsunuz?

ADAM I– Evet, o kadar büyük. Bir an, bütün lokantada yemek yiyenler, hepimiz n'apacağımızı şaşırdık. Ben, deprem falan oluyor sandım. Herkes öyle sandı belki. Ama o şaşkınlık anı geçer geçmez bir paniktir koptu: Korkunç bir şey! Herkes, kaçan kaçanaydı. Öyle bir kaçıştı ki, bu anlatılır gibi değil. Sonra olayı öğrendim, buraya geldim.

TRT MUHABİRİ– Peki, çok teşekkür ederim. Siz, kendinizi bize tanıtır mısınız efendim?

ADAM II– Ahmet Kurt adım.

TRT MUHABİRİ– Ne iş yaparsınız?

ADAM II– Yük taşırım. Şuradaki Güzel İzmir Ambar'ında çalışıyorum.

TRT MUHABİRİ– Olayı gördünüz mü siz de?

ADAM II: Gördüm.

TRT MUHABİRİ– Nasıl oldu peki?

ADAM II– Ambarın kapısına çekili Mersin kamyonuna yük sarıyorduk, bir gürültü oldu. Bu patlama yani. Aman zaman demeye kalmadan bir de baktık, koca otel helva gibi durduğu yerde dağılıverdi. Önce havaya doğru, sonra yerlere sapır sapır döküldü. Hepimiz çok korktuk. Kıyamet gibi bir şeydi. Benim ödüm koptu en çok.

TRT MUHABİRİ– Peki, size de çok teşekkür ederim. Sayın dinleyiciler, şimdi de... (*Söze başladığı anda uzaktan gelen cankurtaranın acı düdük sesi yaklaşır, büyür ve yankılanmaya başlar, uzaklaşırken müzik.*)

SUNUŞ

(Müzik yavaşlar, söner. Kısa bir anlık susma. Ardından bir zorlanma sesi, sürünme. Yaklaşır. Çok yakından soluklanmalar. İnilti. Durur. Yine susma.)

TURGUT– Hey, kimse yok mu? *(Sesi yankılanır.)* Hey, kimse yok mu? *(Susma.)* Ahhh... Bacağım... *(İnilti ve soluma. Kesik kesik. Yankılı.)* Tanrım! Her yer zindan kesilmiş. Karanlık. Sanki cehennem. Tek bir ışık yok. Çakmağım... Çakmağım vardı benim. O nerde? *(Bir hışırtı, aranma sesi. Çakmağını çakar.)* Her yer... Fakat... Yoksa ben... *(Çakmağı söndürür.)* Hayır, hayır olamaz. Yaşıyorum daha. Yaşıyorum daha. Yaşıyorum, evet! İşte, ahhh... Bacağımın acısını duyuyorum. Bu... Kan. Sıcaklığı parmaklarımda. Evet, benim, kendimin kanı, kanımın sıcaklığı bu. Duyuyorum. Hem acıyı, hem kanımın sıcaklığını... O zaman... Yok, ölmedim. Ölmedim ben. Burası mezar değil. Olamaz. Mezar değil burası. *(Yeniden çakmağı çakar.)* Fakat... Ne kadar da benziyor. Bu... Bu, bir... *(Yankısız bağırır.)* Hey, kimse yok mu? Kimseler yok. Hiç kimse yok. Fakat... *(Susma.)* Sakin olmak gerek. Hayır, hayır. Olanağı yok bunun. Yaşıyorum dedim. Basbayağı yaşıyorum işte. Her şeyi de hatırlıyorum. Belleğim yerinde. Saat 20.40'ta Murat Bey'le Ferah Oteli'nde randevumuz vardı, tam saatinde geldim, Murat Bey'i görmek istediğimi söyledim. Kâtip, yukarıya telefon etti. 43 numaraya. Haber verdi. "Az sonra aşağıya inecekmiş, siz salona buyrun, orda beklersiniz" dedi bana. Kâtip? dedi. *(Susma. Çakmağı çakar.)* Burası... Benzemiyor. Hayır. Otelin salonu değil. Başka bir yer. Başka bir yer mi? Niçin ama? Niçin başka bir yer? Hayır. Yanılıyorum. Otelin salonu. Otelin salonu burası. Başka bir yer olamaz, olanaksız çünkü, Ben... *(Çakmağını söndürür.)* Yoksa... Hayır, hayır! Hayyıırr! Biraz gayret, biraz daha gayret etmeliyim. Aklım yerinde. Düşünüyorum, hatırlıyorum. Rüya

değil. Olmaz, olamaz. Korkuyorum da. Yaşıyorum. Yaşıyorum ben, yaşıyorum. *(Çakmağı çakar.)* Çevremde ne var? Yıkıntı. Enkaz hep. Taşlar, topraklar, tuğlalar... Biraz gayret etmeliyim, ayağa kalkmalıyım. Ayakta durmalıyım. Ne pahasına olursa olsun ayakta durmalıyım. Hayır, yıkılmamalıyım, yıkılmayacağım. *(Sürünme, inilti ve direnç. Kısa bir susma. Sonra yakın bir gürültü.)* Duyuyorum. Duyuyorum. *(Çakmağı çakar.)* Koca bir kalas. Düşmüş. İyi ki... Gazı bitiyor herhalde çakmağımın. *(Çakmağın birkaç kere çakılışı. Kısa bir anlık susma.)* Aklımı bir toparlayabilsem... *(İçini çeker.)* Bacağım pek kötü değil galiba. Yalnız acıyor. İyi, kanı durmuş. Üfff! Öyle bir derde çattım ki... *(Çakmağı çakar.)* Diri diri mezara girmişim gibi. *(Kısa bir anlığına susma.)* Heeey, kimse yok mu? Can kurtaran yok mu, imdattt! Yok. Kimseler yok işte. Kimseler yok! Bir de yorgunum ki... Uyumamalıyım ama. Hiç uyumamalıyım. Ölüme çağrı olur bu. Bir şeyler düşünmeliyim. Yaşadığımı, yaşar olduğumu hatırlamalıyım. Ölmedim ben, ölmedim. Yaşıyorum işte. Pekâlâ yaşıyorum. Aklım da başımda. Ne yaptığımı biliyorum. Yaşıyorum, yaşıyorum, yaşıyorum! Unutmamalıyım, uyumak yok bana. Uyumak yasak! Uyumayacağım. Ne olursa olsun, ne kadar uykum gelirse gelsin, hiç uyumayacağım. Kalk ayağa, ayağa kalk, oturma öyle! Otururşan uykun gelir, uyku bastırır seni, yenilirsin uykuya. Anlıyor musun, kalk ayağa, yenilme uykuya. Bir yerler daha yıkılıverir üzerine, altında kalırsın sonra. Doğrul aldırma bacağının ağrısına, dikil, ayağa kalk, dimdik dur. Yürü, gezin, tanı nerde olduğunu. (*Çakmağı çakar. Yakından soluma. Çakmağın sönüşü. Kısa bir susma.*)... Kim var orada?

(Susma.) Kim var orda diyorum! *(Kısa, kesik kesik gürültüler.)* Biri var orda, birileri var mutlaka. Bir insan. Benim gibi bir insan işte! *(Seslenir.)* Kim var orda, kim var? *(Kısa, kesik gürültüler. Aynı anda bir sürünme sesi duyulur.)* Nerdesin, nerdesin diyorum? *(Duvarlara vurmaya başlar.)* Nerdesin? Seslen bana, ne olursun! Sesini duymak istiyorum. Sesini duymalıyım. Bir şey söyle bana. Bir şeyler, ne olursun! Tek kelime olsa da olur, tek bir kelimecik. Ben'im de. Ben de. Buradayım de. *(Durur. Kısa bir susma. Bağırır.)* Nerdesin, niçin susuyorsun? Niçin karşılık vermiyorsun bana? *(Duvarlara vurur.)* Konuş, konuş, konuş!... *(Sesi yavaşlar, ağlamaya doğru yönelmiştir. Solur. Kısa bir susma. Ardından bir inilti, ya da ona benzer bir ses duyulur. Bir vuruş sesi gelir. Durur. Kısa bir susma. Ardından yine vuruşlar.)*

NEVİN– *(Duvarın ardından. Boğuk)*: Kim var orada? Kimsiniz? Yardım edin, bana yardım edin, n'olursunuz! *(Vurur.)* Beni duyuyor musunuz? *(Hıçkırır.)* Yardım edin bana. Konuşun, karşılık verin, n'olur! Çıldıracağım yoksa... *(Vurur.)*

TURGUT– Nerdesiniz, duyuyor musunuz beni, beni duyuyor musunuz?

NEVİN– Tanrım! Tanrım! *(Hıçkırık.)* Oh!..

TURGUT– *(Çakmağı çakar)*: Kapının ardında.. Kapının ardında. Duydum. Biri vardı. Konuştu. Bana ses verdi. Ağlıyordu da. *(Kısa bir susma. Uzaktan NEVİN'in ağlayan sesi.)* Ağlıyor evet, evet! *(Tutkulu bir gülüşle.)* Biri var. Bir kadın var. Bir insan var. *(Vurur.)* : Nerdesiniz? Nerdesiniz?

NEVİN– *(Vurur)*: Buradayım. Daha gelin, daha gelin...

TURGUT– Delireceğim. Yönümü şaşırdım. Sağa mı, sola mı?

NEVİN– Bu yana doğru. Daha bu yana...

TURGUT– Bir dakika. *(Çakmağı çakar.)* Bu kapının ardında mısınız yoksa, beni duyuyor musunuz?

NEVİN– Duyuyorum.

TURGUT– Bir şeyiniz yok ya? İyi misiniz, onu söyleyin önce?

NEVİN– Fena değilim. Öyle sanıyorum.

TURGUT– Sizi ordan çıkarmaya çalışacağım. Kapının sizden yana olan yerde herhangi bir şey var mı?

NEVİN– Bilemiyorum ki. Her yan zifir gibi karanlık. Hiçbir şey görmüyorum.

TURGUT– Ayakta mısınız şimdi?

NEVİN– Evet...

TURGUT– Yavaş yavaş, kapının tahtasına iki elinizi yaslayıp indirin aşağıya doğru. Yapabilir misiniz dediğimi?

NEVİN– Evet

TURGUT– Hadi öyleyse... Ellerinizi yasladınız mı?

NEVİN– Yasladım...

TURGUT– Şimdi indirmeye başlayın, yavaş yavaş ama. İndiriyor musunuz?

NEVİN– Evet!

TURGUT– Herhangi bir engel var mı?

NEVİN– Hayır, yok.

TURGUT– Nerdesiniz şimdi?

NEVİN– Bilmiyorum ki. Yarıladım sanıyorum kapıyı.

TURGUT– *(Çakmağın çakılışı)*: Tokmak sizin sağınıza düşüyor. Yoklayın. Bulduṇuz mu?

NEVİN– Buldum, evet! Tuttum.

TURGUT– Çekin bakalım kendinize doğru.

NEVİN– Gelmiyor.

TURGUT– Önünde bir şeyler mi var?

NEVİN– Galiba. Ayağım takılıyor hep.

TURGUT– Durun, ellemeyin. Ben burdan deneyeceğim...

NEVİN– Sizin o yanda daha mı serbest?

TURGUT– Değil. Önü dolu burda da.

NEVİN– Bir başınıza yapabilecek misiniz?

TURGUT– *(Çakmağın sönüşü)*: Çalışacağım.

NEVİN– Bu karanlıkta nasıl yapacaksınız?

TURGUT– Çakmağım var yanımda.

NEVİN– Işık mı? Dayanacak mı daha o?

TURGUT– Tutumlu kullanmaya bakıyorum. Gazlı çünkü. Dayanır.

(Kısa bir suṣma.. Küçük gürültüler. TURGUT'un yakından solumaları.)

NEVİN– *(Vurur)*: Orda mısınız?

TURGUT– Burdayım. Çalışıyorum.

NEVİN– N'olursunuz susmayın, arada da benimle konuşun. Korkuyorum çünkü. Anlıyor musunuz, korkuyorum çok.

TURGUT– Bir an önce sizi de, kendimi de yalnızlıktan kurtarmaya bakıyorum ben de. Kapının önü öylesine dolmuş ki... Başa çıkmak zor...

NEVİN– Sizin bir şeyiniz yok değil mi?

TURGUT– Bacağım. Yalnız bacağım, o kadar...

NEVİN– Ağır mı?

TURGUT– Değil, Ayakta durabiliyorum. Acıyor ama, aldırdığım yok hiç.

(Kısa bir susma. Küçük gürültüler yine, TURGUT'un yakından solumaları...)

NEVİN– Yoruldunuz mu çok? Ordasınız değil mi? Hey, hey!...

TURGUT– Buradayım.

NEVİN– Yoruldunuz mu diye sordum...

TURGUT– Biraz. Ama çok değil. Siz?

NEVİN– Yoruldum. Karanlıktan, yalnızlıktan.

TURGUT– Hâlâ korkuyor musunuz?

NEVİN– Evet...

TURGUT– Korkmayın artık. Çok kalmadı, bitiriyorum galiba. *(Çakmağı çakar.)* Bitiyor, bitiyor. *(Çakmak söner.)*

NEVİN– Kapı kilitli değil, değil mi?

TURGUT– Tokmağın yerini biliyorsunuz. Bulabilir misiniz yine?

NEVİN– Buldum. Ne yapacağım?

TURGUT– Zorlayın bakalım. Hayır, kendinize doğru değil; bana doğru, bana doğru...

NEVİN– Size doğru yapıyorum zaten.

TURGUT– Kilitli değil. Şansımız varmış. Açılacak.

NEVİN– Daha çok var mı?

TURGUT– Bitiyor. Önü çok dolmuş yıkıntıyla.

NEVİN– Ağır mı kaldırdıklarınız?

TURGUT– Görmüyorum ki. Karanlıkta neyi bulursam, ellerimle yoklayıp yoklayıp bir başka yana atıyorum. Zorlayın bakalım bir daha... Biraz daha, biraz kuvvetle. Ben de çekiyorum bu yandan. Zorluyor musunuz?

NEVİN– Zorluyorum.

TURGUT– Az kaldı işte, oynattık yerinden... Açılıyor. Açılıyor. Siz ordan zorlayın, ben önündekileri biraz daha ayıklayacağım. Zorluyorsunuz değil mi?

NEVİN– Evet. Açılıyor.

TURGUT– Çekilin şimdi. Bırakın siz, ben kendimden yana asılacağım. Hıhhh! Açıldı, açıldı!

NEVİN– *(Ağlayarak)* : Açıldı, açıldı! Tanrım!

TURGUT– *(Çakmağın çakılışı)*: Geçmiş olsun diyelim. Ağlıyor musunuz? Peki ama niçin?

NEVİN– İşte... Ne bileyim... elimde değil ki... Fakat...

TURGUT– Geçti artık. Hadi ağlamayı bırakın. Ama... Doğrusu, haklısınız. İlk kendime geldiğimde sizden ayrı değildi benim durumum da. Delireceğim sandım. Hani insan bazen düşünde kâbus görür: Sıkışır bir yerlerde, neye elini uzatsa tutamaz, yüreği daralır, öldüm ölüyorum sanır... Öyle olmuştu bana da. *(Çakmağın sönüşü.)* Siz de haklısınız şimdi.

NEVİN– Niye söndürdünüz çıkmağınızı?

TURGUT– Yüzünüzü göreyim diye çakmıştım. Burda ne olup biteceğini bilmediğimiz için tutumlu kullanmak zorundayız onu.

NEVİN– Hakkınız var. Işığa öylesine hasret kalmıştım ki... Böyle ansızın... Nerdesiniz?

TURGUT– Buradayım. Tam karşınızda.

NEVİN– Çakmak söner sönmez ansızın yok olduğunuzu sandım da, yine korktum.

TURGUT– Elinizi verin. Hiç olmazsa her an birbirimizin varlığından haberli oluruz böylece. İyi misiniz şimdi?

NEVİN– İyiyim. Geçti.

TURGUT– Kendinizi bırakın bana, yürüyün. Bir köşeye doğru gidelim. Ayakta durmanın bir anlamı yok. Yoruluruz üstelik. Yavaşça bırakın kendinizi, yere doğru çömelin, oturuyorum ben. Siz de oturun. Nasıl şimdi, rahat mısınız?

NEVİN– Rahatım. Saatiniz var mı?

TURGUT– Var.

NEVİN– Kaç acaba?

TURGUT– Hiç bakmadım. *(Çakmağın çakılışı.)* İkiyi on geçiyor.

NEVİN– Çalışıyormuş, ne güzel.

TURGUT– *(Yakından tıkırdayan saatin sesi):* Evet çalışıyor.

NEVİN– Burası neresi, şimdi nerdeyiz biz sizce?

TURGUT– Otelin bekleme salonunda olmamız gerek. Çünkü en son ben o salondaydım.

NEVİN– Siz? Odamdaydım ben de.

TURGUT– Odanız kaçıncı kattaydı?

NEVİN– İkinci. Koridorun en sonunda. Penceresi de caddeye bakıyordu.

TURGUT– Demek ki... E, yalnız mıydınız?

NEVİN– Yalnızdım.

TURGUT– Yanınızda hiç kimse yoktu yani?

NEVİN– Yoktu. Bir başımaydım.

TURGUT– N'apıyordunuz?

NEVİN– Hiçbir şey.

TURGUT– Anlamadım!

NEVİN– Otele geleli yarım saat ancak olmuştu. Odama çıktım, çantalarımı bir köşeye yerleştirdim... Yol yorgunluğumu geçirmek için de biraz yatağın üzerine

uzanmıştım.

TURGUT– Yeni mi gelmiştiniz, nerden gelmiştiniz?

NEVİN– İzmir'den.

TURGUT–Tek başınıza mı?

NEVİN– Tek başıma...

TURGUT– Tanıdıklarınızı ziyarete falan mı? Niye sustunuz? Anlatmak istemiyorsunuz herhalde, öyle mi?

NEVİN– Evet!

TURGUT– Şey... Biliyor musunuz, biz birbirimizle tanışmadık daha. Elinizi uzatın bana doğru, hah! Adım Turgut.

NEVİN– Nevin benimki de.

TURGUT– Hesap uzmanlığı yapıyorum.

NEVİN– Çok iyi. Saat kaç oldu?

TURGUT– *(Çakmağın çakılışı)*: İkiyi yirmi geçiyor. Uykunuz mu geldi?

NEVİN– Yok, hayır hayır. Korkuyorum uyumaktan. Hiç istemiyorum. Siz?

TURGUT– Uykum yok benim de. Bunca dertle insan kolay kolay gözünü yumabilir mi?

NEVİN– Doğru, haklısınız.

TURGUT– Neyle geldiniz İzmir'den?

NEVİN– Otobüsle.

TURGUT– Sabah otobüsüydü tabii.

NEVİN– Evet, saat altıda kalkıyor.

TURGUT– Akşamüstü de İstanbul'a geldiniz...

NEVİN– Bursa'da çok kaldık, geciktik. İki yerde de lâstik değiştirdiler. Yoksa, daha erken, akşamüstü falan gelirmişiz. Biz geç kaldık biraz.

TURGUT– Evet, onlar da olmasa... Şey...

NEVİN– Evet?

TURGUT– Saçmalıyorum. Ama çaresiz bu. Çünkü... İkimiz varız burda. Bu cehenneme kapatılmış iki kişi. Biri siz, biri ben. Konuşmak zorundayız. N'olursa olsun, deli saçması da olsa... Değil mi?

NEVİN– Evet, susmayın siz, n'olur! Konuşun. Sesinizi duymak istiyorum. Demin, bir anlığına yüzünüzü şöyle böyle görmüştüm, şimdi unuttum bile. Ancak sesinizden çıkarmaya çalışıyorum nasıl bir insan olduğunuzu.

TURGUT– Nasıl bir insanım, bari çıkardınız mı?

NEVİN– Biraz...

TURGUT– Meselâ?

NEVİN– Orta yaşlıcasınız, uzun boylusunuz. Bir dakika, uzun boylu musunuz gerçekten, kaç boyunuz?

TURGUT– Bir yetmiş beş. Uzun boylu sayılır mıyım?

NEVİN– O zaman hem orta yaşlısınız, hem de orta boylusunuz. Tamam mı?

TURGUT– Eh, öyle sayılır diyelim. Otuz dört yaşındayım.

NEVİN– Bıyıklarınızı gördüm. Bıyıklısınız.

TURGUT– Evet, öyle!

NEVİN– Kendiniz söylediniz mesleğinizi; hesap uzmanısınız.

TURGUT– Evet!

NEVİN– Sanırım... Evlisiniz de. Bildim mi?

TURGUT – Bildiniz. Nerden ama?

NEVİN– Demin elimi tutmuştunuz ya, hatırladınız mı? Sol elinizdeki yüzüğe dokunmuştum.

TURGUT – Ha, evet doğru! Üstelik baba da olmak üzereyim.

NEVİN – Öyle mi? Ne güzel! Ne zaman bu?

TURGUT– Karımı dün sabah hastahaneye yatırmıştım. Bugün yarın bekliyoruz işte.

NEVİN– Acaba... Bir şey oldu mu dersiniz?

TURGUT – Bilmiyorum ki. Burdan bir kurtulabilsek...

(Kısa bir susma olur.)

NEVİN– Sustunuz. Hani hep konuşacaktınız ya, niye sustunuz öyle ansızın?

TURGUT– Bilmem ki... İşte...

NEVİN– Ne dedinizdi demin? Konuşmamız gerek dediniz, n'olursa olsun konuşmamız gerek, ister saçma ister gerçek... Dediniz. Susmayın şimdi de, konuşun, dinliyorum sizi.

TURGUT– Bir parça ışık ister miydiniz?

NEVİN– Öyle iyi olurdu ki... Ama...

TURGUT– Yok, zararı yok. (*Çakmağın çakılışı.*) Nasıl şimdi?

NEVİN– İnsan ışığa da acıkıyormuş meğer, ne garip? Çok güzel şey ışık. Ama söndürün artık, yeter!

TURGUT– Çevrenize bakın. Neler görüyorsunuz?

NEVİN– Bir ayna var karşıda. Tam karşımda benim. Örümcek ağına dönmüş çatlaklardan. Görüyor musunuz siz de?

TURGUT– Görüyorum, evet.

NEVİN– Ne tuhaf, en azından bin parçayız ikimiz de aynada. Elimi kaldırıyorum, bakın bakın, kaç tane elim birden havaya kalktı?

TURGUT– *(Çakmağın söndürülüşü)*: Neniz var?

NEVİN– Yok bir şeyim. Bir şeyim yok.

TURGUT– Öyle ansızın... Yoksa...

NEVİN– Hayır, hayır. Heyecandandır... Geçti zaten...

(Kısa bir susma.)

NEVİN– Yine susmayın n'olursunuz! Siz sustunuz mu içim üşüyor, korkuyorum.

TURGUT– Ne konuşayım bilmem ki..

NEVİN– Ne olursa. Ama susmayın hiç. Bir şeyler anlatın. Örneğin... Evinizi anlatın bana. Ne anlatırsanız can kulağıyla dinlerim sizi. Yeter ki susmayın siz. Çok oldu

mu evleneli, kaç yıllık evlisiniz?

TURGUT– Beş. Bu ağustosta beşinci yılımıza bastık.

NEVİN– Bu... Demin sözünü etmiştiniz hani, ilk çocuğunuz mu beklediğiniz?

TURGUT– İlk. Başlangıçta evliliğimizi anlayalım diye çocuk istemedik ikimiz de.

NEVİN– Sonra?

TURGUT: İnsan otuzundan sonra yaşlandığını yavaş yavaş anlıyor. Biz de anladık bunu. Yaşınızı sormuyorum size, ama gençsiniz benden değil mi?

NEVİN– Sizin sandığınız kadar değil ama...

TURGUT– Farkında değilim. Bana hangi elinizi vermiştiniz?

NEVİN– Sağ...

TURGUT – Evli misiniz siz de?

NEVİN– İdim.

TURGUT– Şimdi?

(Kısa bir susma.)

TURGUT– Nerde okudum, hatırlamıyorum şimdi; bir şiirde bir dize vardı "Babalar oğlan çocuk ister." Hıhh! Doğru. Bütün babalar oğlan çocukları olsun ister hep.

NEVİN– Siz de çocuğunuz oğlan olsun istiyorsunuz tabiî...

TURGUT– Başlangıçta öyleydim ama, şimdi kızım olsa da olur, diye düşünüyorum. Sigara içiyor musunuz?

NEVİN– Hayır, hiç!...

TURGUT– Üç tane kalmış. En iyisi ben de içmeyeyim şimdi. Acıktınız mı?

NEVİN– Açlık duymuyorum.

TURGUT– Ben buraya bir tüccar dostumu görmeye gelmiştim. Birlikte yemeğe gidecektik ikimiz.

NEVİN– Yani siz açsınız şimdi?

TURGUT– Ama duymuyorum ben de. Belki de bu beklenmedik olayların ardı ardına gelişi bir doygunluk verdi bana. Uykunuz geldi mi?

NEVİN– Hayır sizin?

TURGUT– Yok, hiç uykum yok.

(Kısa bir susma.)

TURGUT– Şimdi de siz sustunuz. Bir şeyiniz yok ya?

NEVİN– Hayır, hayır iyiyim. Bir an daldım, fakat geçti şimdi.

TURGUT– Ne geçti aklınızdan?

NEVİN– *(Hafifçe gülerek)*: Anlatsam gülersiniz bana.

TURGUT– Gülünç bir şey mi o kadar?

NEVİN– Otobüste gelirken önümde oturan iki erkek yol boyu birbirlerine hep fıkra anlatıyorlardı. Birine ister istemez bir ara kulak misafiri olmuştum. Aklıma geldi şimdi.

TURGUT– Nasıl bir şeydi, anlatın bana da.

NEVİN– Kısacık bir şeydi üstelik. Nasıldı bakayım: Ha,

şöyle... *(Güler.)* Bir postacı yıllık iznini almış, kenti dolaşmaya çıkmış.

TURGUT– Evet?

NEVİN– Bu kadar...

TURGUT– Yok canım, bu kadar mı gerçekten?

NEVİN– Bu kadar, evet!

TURGUT– *(Kendini tutamayarak)*: Bir postacı yıllık iznini almış... *(Güler.)* Kenti dolaşmaya çıkmış. *(Kahkahası çınlar.)*

NEVİN– Sevdiniz mi, hoşunuza gitti mi çok?

TURGUT– *(Gülmesini sürdürerek)*: Çok harika bir fıkra. Öyle hoşuma gitti ki... Hay Allah! Nerden de uydururlar böyle fıkraları? Bir postacı... *(Hıklar.)* Siz de sevdiniz mi?

NEVİN– Bilmem. Otobüsteki o iki erkek sizin kadar gülmedilerdi buna. Anlamadılar herhalde. Ben de pek anlamadım.

TURGUT– Anlamadınız mı? Ama demin güldünüz benimle siz de?

NEVİN– Size güldüm. Çakmağınızı çakıyorsunuz ya, ansızın öyle gülmeniz de karanlıktaki ışık gibi parlayıvermişti.

TURGUT– Kim bilir, sizinle otobüste gelen o iki erkeğin hakkı var belki. Belki de hiç gülüneçek bir fıkra değil. Ama... Ne bileyim, güldüm işte. Duyuyor musunuz?

NEVİN– Neyi?

TURGUT– Soğuk çıktı. Dışarda sabah oluyor herhalde. Üşüyor musunuz?

NEVİN– Farkında değilim. Ben hep üşürüm çünkü. Hele ayaklarım yaz kış hiç ısınmaz.

TURGUT– Üşüyorsanız, ceketimi vereyim size. Korur.

NEVİN– Yok, istemem. Kalsın sizde.

TURGUT– Yorgunluk, heyecan, uykusuzluk, açlık... Birbiri üstüne gelince insanı üşütürmüş, öyle derler. Bilir miydiniz bunu?

NEVİN– Rahmetli ninem söylerdi. Ya da bu sizin dediklerinize benzerini. *(Kısa bir susma. Ardından, geri planda boğuk boğuk bir telefonun zili ansızın çalmaya başlar.)*

TURGUT– O ne? Duydunuz mu siz de?

NEVİN– Duydum. Bir telefon çalıyor. Telefon. Telefondu değil mi?

TURGUT– Telefon, evet, telefon.

NEVİN– Nerde ama? Bu odada değil mi, burda çalıyor. değil mi? Burda çalıyor o. *(Telefonun zili dirençle uzun uzun çalmasını sürdürmektedir.)*

TURGUT– Otellerin bekleme salonlarında mutlaka bir telefon bulunur. Onlardan bu. Ne yandan geliyor ses?

NEVİN– Benden doğru.

(Çakmağın çakılışı duyulur.)

TURGUT– Siz durun olduğunuz yerde. Kıpırdamayın. Ben gideyim o yana. *(Çalmasını sürdüren telefonun zili yine an-*

sızın durur. Çakmağın söndürülüşü. Kısa bir susma.) Sustu Durdu değil mi? Çalmıyor artık. Kesildi birden.

NEVİN– *(Uzaktan)*: Evet, kesildi. Bizi mi arıyorlardı acaba?

TURGUT– Hayır. Ama, olabilir. Belki de canlı kimse var mı diye bakıyorlardı. Olabilir.

NEVİN– Niçin sustu peki, niçin vaz geçtiler aramaktan bizi?

TURGUT– Bilmiyorum.

(Kısa bir susma.)

NEVİN– Yine ararlar mı bizi acaba, ne dersiniz? Niçin konuşmuyorsunuz? Nerdesiniz?

TURGUT– Buradayım. Dinliyorum sizi.

NEVİN– Telefonun yerini aramaktan vaz mı geçtiniz?

TURGUT– Karanlıkta kestiremiyorum ki. Öyle kalakaldım.

NEVİN– Yanınıza gelmek istiyorum. Gelebilir miyim?

TURGUT– Korkuyor musunuz?

NEVİN– Korkuyorum. Yalnız sesinizi duymakla yenemiyorum korkumu. N'olur karşı durmayın, bırakın geleyim yanınıza. Ya da... Siz gelin buraya. Yanıma. *(Ansızın yine telefonun zili çalmaya başlar, sürer uzun uzun.)*

TURGUT– *(Çakmağı çakar. Hızla ileriye doğru atılır, gürültüler. Telefonun zili durur. Heyecanla. Tık soluk.)*: Alo... Alo... Evet, Ferah Oteli burası. Ferah Oteli. Ben mi? Siz kimsiniz? Hayır, santral değil. Santral değil diyorum. Bilmiyorum. *(Telefonun kapatılış sesi. Ardından düdük sesi. Ardından tıkırtı dizisiyle numaraların çevrilişi.)*

NEVİN– Buldunuz telefonun yerini, yaşayın siz, buldunuz. Bizi mi arıyorlardı?

TURGUT– *(Numaraları çevirirken)*: Hayır. Rast gele biri, oteli arıyormuş. Olaydan da habersiz anlaşılan. Rıfkı Bey diye birini aradı. Alo... Neresi? Kaç? Yanlış. Affedersiniz. *(Telefonun kapanışı.)* Yanlış çevirmişim. Hay Allah! *(Yeniden numaraları çevirmeye koyulur.)* Şu çakmağı tutar mısınız bana, kadranı iyice göreyim.

NEVİN– Nereyi arıyorsunuz?

TURGUT– Sıfır biri bu defa. Alo, istihbarat mı? Hanfendi, emniyetin, itfaiyenin numaralarını istiyorum. Hangisinin olursa olsun. Kaç? Yirmi yedi, otuz üç, sıfır dört. Bir dakika. *(NEVİN'e)* Aklınızda tutabilecek misiniz? Yirmi yedi, otuz üç, sıfır dört.

NEVİN– Yirmi yedi, otuz üç, sıfır dört...

TURGUT– Unutmayın, tekrarlayın hep, ezberinizde kalsın. Alo, evet, öbürü? Kırk dört, on dört, kırk dört. Teşekkür ederim. *(Telefonu kapatır.)* Kırk dört, on dört, kırk dört. Kırk dört, on dört, kırk dört. *(Telefonu kaldırır, düdük sesi. Numaraları çevirir.)* Kırk dört, on dört, kırk dört... *(Bekler.)* Alo... Alo... Neresi? Evet. Burası Ferah Oteli. Evet, Ferah Oteli. Evet. Yıkıntının altında kaldık. Bilmiyorum. İki kişiyiz biz. Hayır. Yok, yok. Peki. Anlıyorum. Teşekkür ederim. Hayır hayır! Olur! *(Telefonu kapatır.)* Ağlıyor musunuz? Niye ama? *(Çakmak söner.)* Bakın, dışarısı ile bir bağlantı kurduk. Başarı bu bizim için. Umut. Düş gibi bir şey. Neredesiniz?

NEVİN– *(Ağlama içinde)*: Buradayım

TURGUT– Verin elinizi bana. Parmaklarınız buz gibi. Üşüyor musunuz yoksa?

NEVİN–Hayır, hayır, üşümüyorum. Birdenbire öyle bir...

TURGUT– Alın bunu, koyun ceketimi omuzlarınıza. Alın dedim size. Hah, şöyle! Verin öbür elinizi de bana. Sıkı bir masaj ısıtır şimdi. Önce parmaklarınızdan doğru başlayacak sıcaklık, sonra daha yukarlara çıkacak. Nasıl, başladı mı?

NEVİN– Evet. Teşekkür ederim çok.

TURGUT– Geçti herhalde. Karım da sizin gibidir, hep elleri üşür, durmadan üşür. Buz gibidir. Sanırsınız ki, kan man hak getire o ellerde. Cansız bir deri, o derinin örttüğü yine cansız bir et, sonra kemikler. Kemiklerin soğukluğu önce ete, etten de deriye vurup işler.

NEVİN– Hadi telefon edin ona. Merak etmiyor musunuz hiç? Sorun, telefon edin hadi..

TURGUT– Telefon mu? Ahh, öyle ya, telefon, tabiî. Tabiî telefonumuz var artık. Burda yalnız değiliz, doğru. Siz varsınız, ben varım, bir de bu kara telefon. *(Çakmağı çakar.)* Tutar mısınız şunu, numaraları çevireyim? *(Telefonu kaldırır. Düdük sesi. Numaraları çevirmeye başlar. Bekler. Karşı yanı arayan düdük sesi duyulur.)* Alo, Yenibahçe Hastahanesi mi? On yedi numarayı bağlar mısınız lütfen? Eşiyim ben. Evet! *(NEVİN'e).* Bağlıyorlar odasına. Evet, Alo! Evet, benim canım. Nasılsın? Uyandırdım mı seni? Yok, hayır, hayır. Evdeyim tabiî. Nerde olabilirdim ki? Evet. Gittim. Görüştük. Yemek yedik birlikte. İki kadeh bir şey canım, fazla değil. Hem

ilâcımı da yanıma almıştım, biliyorsun. Hayır. Sen nasılsın? Ya... Yormayayım seni. Peki. Tabiî. Uyu biraz. Hiç olmazsa, uyumaya çalış. Yarın gidecekmiş. Vapurla. Nasıl olsa anlaştık. Önemli değil. Peki canım. Olur. Yarına bir haber alırsam senden, annenlere telgraf çekerim. Evet. Peki. Merak etme. Sabahleyin yine ararım seni. Uyuyorsan; sorarım, bağlamazlar. Uyandıktan sonra ararım. Pijamalar mı? Üst gözde mi? Aramadım. Peki, değiştiririm. Olur. Güle güle canım. Unutma dediğimi,uyu biraz. Hiçbir şeyi. Bitti, efendim. Teşekkür ederim. *(Telefonu kapatır.)*

(Kısa bir susma; çakmak söner.)

NEVİN– Nasılmış?

TURGUT– Çok iyi. Yoklamaya başlamış sancıları. Belki yarın falan, dedi. Doktor da öyle demiş zaten.

NEVİN– Sıklaşmış mı?

TURGUT– Evet, sıklaşmış. Uyutmuyor beni, dedi.

(Kısa bir susma.)

TURGUT– Sizin... Acaba... Telefon etmeyi istediğiniz bir yer var mı?

NEVİN– Benim mi? Yok... Hayır, hayır... Yok... Hiç. Sizin?

TURGUT– Benim de yok.

(Yine kısa bir susma. Ansızın telefonun zili yeniden çalar.)

TURGUT– Efendim! Ne? Evet... Hür gazetesi mi? Peki ama... Nasıl öğrendiniz? Ya! Evet, iki kişiyiz. Fakat... Turgut... Turgut Güven. Evet. Hesap uzmanıyım. Bilemiyorum ki.

Bir arkadaşımı ziyarete gelmiştim. Evet. Sonra... Evet. Evet. Sanmıyorum. Evet, yıkıntının altında kaldık. Bir dakika. *(NEVİN'e.)* Hür gazetesinden sizinle de görüşmek istiyorlar.

NEVİN– Benimle mi? Nerden öğrenmişler bizim burda olduğumuzu?

TURGUT– Demin itfaiyeye telefon etmiştim ya, ordan haber almışlar. Buyrun, siz de konuşun...

NEVİN– Hayır istemiyorum. İstemiyorum. Konuşmayacağım. Kimseyle konuşmak istemiyorum ben.

TURGUT– Fakat...

NEVİN– Yaralı deyin benim için... Yaralı deyin en iyisi... Konuşacak gibi değil deyin. Tanımıyorum kim olduğunu da... Öyle deyin onlara n'olursunuz...

(Kısa bir susma.)

TURGUT– Alo... Bayanla görüşmeniz olanaksız. Evet. Yaralı. Kim olduğunu da bilmiyorum. Evet. Karanlık çünkü. Telefona da çok uzak. Evet. Bilmiyorum. Karanlıktayız biz burda. Yok, evet. Öyle mi? Çok sevindim buna. Ne zamana? İnşallah. Bekliyoruz. Bekleyeceğiz. Başka çaremiz yok zaten. Olur. Peki. *(Telefonu kapatır.)* Bizi kurtarmak için çalışıyorlarmış dışarda. Olay olur olmaz kurtarma ekipleri gelmişler. Sevindiniz mi bu dediklerime?

NEVİN– Sevindim. Çok. Saat kaç oldu?

TURGUT– *(Çakmağı çakar)*: Beşe yirmi iki var.

NEVİN– Dışarda nerdeyse sabah olacak değil mi? Güneş kaçta doğuyor?

TURGUT– Bilmem. Hiç dikkat etmedim. Ama bu mevsimde biraz geç doğar herhalde.

NEVİN–Yaza bakarak mı?

TURGUT– Evet. Sonbaharda mevsim dönüyor ya...

(Kısa bir sessizlik.)

TURGUT– Şimdi de siz sustunuz galiba. Bir şey mi düşünüyorsunuz?

NEVİN– Ben mi? Yok, hayır, hayır. Hiçbir şey düşünmüyordum. Yalnız...

TURGUT– Evet...

NEVİN– Bir an çocukluğum aklıma geliverdi. Bir gün, nasıl bir yaramazlık yapmışım şimdi kesinlikle bilemiyorum, annem bodruma kapatmıştı beni. Bana hiç çıkamayacakmışım gibi gelmişti. Burdakine benzer, her yan zindan gibi kapkaranlıktı. Bir an öldüm, öleceğim sandım kendi kendime. Avazım çıktığı kadar bağırmaya, ağlamaya başladım.

TURGUT– Kurtardılar mı sonra sizi?

NEVİN– Ninem sağdı o zamanlar. O geldi, açtı kapıyı, kurtardı beni. Ama üç gün hasta yattım, yorgan döşek; hatırlıyorum. Soğuk iyice çıktı galiba. Üşüyor musunuz siz de?

TURGUT– Siz bana aldırmayın. Belki de acıktınız, ondan.

NEVİN– İçim üşüyor, tenim değil. Yoksa üstüm iyi. Sonra ceketiniz de var sizin. *(Kısa bir susma.)* Şey... Acaba kurtulabilecek miyiz burdan dersiniz?

TURGUT– Çalışıyorlarmış. Öyle dediler. Mutlaka.

NEVİN– Bunca yıkıntıyı ne kadarda temizlerler ki? Çok sürer mi?

TURGUT– Sanmıyorum. İçerde iki insanın olduğunu öğrenince daha da hızlandırırlar işi. *(Kısa bir susma.)* Korkuyor musunuz?

NEVİN– Evet. Siz?

TURGUT– Korkuyorum, evet.

NEVİN– Ölmekten mi?

TURGUT– Düşünmedim. Siz?

NEVİN– Ölüm güzel bir şey değil aslında. Çirkin. Belki de bizi korkutan bu çirkinliği. Sizce güzel bir şey mi?

TURGUT– Değil. Ama... Nasıl olsa bir gün ölecek değil miyiz?

NEVİN– Öyle ama... İşte, insan... Normal hayatını yaşarken ölümü hiç düşünmüyor nedense...

TURGUT– Oysa çevremizde her gün binlerce, yüz binlerce, belki de milyonlarca şey ölüyor. Apansızın hem de. Üstelik gözlerimizin önünde. Çiçek sever misiniz?

NEVİN– A, tabiî. Hem çok.

TURGUT– Bu mevsimde kırmızı yıldız çiçekleri olurmuş. Dün karıma gittiğimde öğrendim bunu. Hastahanenin karşısında büyük bir çiçekçi vardı, söyledi. Rum bir adam. Yaşlıcana. En geç çürüyen ölü çiçek, bu yıldız çiçekleridir, dedi. Zor ölürmüş yıldız çiçekleri. Yaşamaya karşı oburmuşlar. Bizim gibi yani.

(Müzik.)

SPİKER II– *"Günaydın" programımız burada sona erdi. (Geri plânda saatin düdüklü kısa vuruşları duyulmaktadır.)* Sayın dinleyiciler, burası Ankara, İstanbul, İzmir ve Erzurum radyoları. Şimdi TRT haber merkezinin hazırladığı günlük haber bültenimizin birincisini veriyorum. Spikeriniz Ayhan Kanat. Önce haberlerden özetler: Dün geceki Sirkeci infilak olayındaki ölü sayısı dokuza yükseldi. Vietnam savaşı ile ilgili olarak Amerikalı yüz elli sekiz bilim adamı, yazar ve gazeteci bir bildiri yayınladılar ve bu konudaki hükûmetin tutumunu şiddetle yerdiler. Lefkoşa'da iki topluluk arasındaki gergin hava devam ediyor ve Tekel Bakanı bu sabah Karadeniz tütün piyasasında hazır bulunmak üzere Giresun'dan Samsun'a geçti. Dün gece Wembley'de oynanan Fenerbahçe-Queen Parks Rangers maçı 1-1 sona erdi.

Şimdi haberlerimize geçiyoruz. İstanbul; dün gece saat 20.43 sıralarında Sirkeci semtimdeki büyük otellerin birinde vukua gelen patlama sonunda, yıkıntı altından çıkarılan ölü sayısı dokuzu bulmuştur. Can kurtaran ekipleri çalışmalarına hızla devam etmektedirler. İlgililer, en geç bugün akşama kadar yıkıntının kaldırılacağını ve... *(Müzik.)*

(Müzik yavaş yavaş söner. Yerini işleyen bir saatin düzenli vuruşları alır. Sonra o da uzaklaşır.)

TURGUT– Sekize beş var...

NEVİN– Dışarda sabah olmuştur herhalde.

TURGUT– Herhalde. İlk defa sabahı görmeden sabah oluyor benim için. Kim bilir, belki de sabah diye bir şey de yok. Bizim uydurduğumuz bir şey sabah.

NEVİN– Şaka ediyorsunuz benimle...

TURGUT– Niçin? Olamaz mı? İnsanlar daha nice şeyleri yok oldukları hâlde var kabul etmiyorlar mı? Örneğin... Namus, örneğin erdem, güzellik, iyilik, yalan...

NEVİN– Ama bunların hepsi var hayatta. Hepsi de gerçek şeyler...

TURGUT– Gerçek! Evet, onu da unuttum örneğin, gerçeği de saymalıydım. Var mı gerçek diye bir şey sizce?

NEVİN: Var tabiî...

TURGUT– Ne örneğin? Deyin ki, şu gerçektir bana, gösterin...

(Kısa bir susma.)

TURGUT– Ben söyleyeyim m? Söz gelimi size göre ben, bana göre de siz gerçek sayılır mısınız? Bir süre için, evet! Peki sonrasında? Şuradan kurtulup gün ışığına çıktık mı, ikimiz de kendi yollarımıza gideceğiz. Ayrı ayrı. İkimiz de, ikimiz için birer anı olacağız. Anılarsa gerçek değillerdir. Uydurmadır hepsi de. Zamanla olanı biteni unutur, kendimizce uydurduğumuz öyle olmasını istediğimiz bir öykü kurar, yerine geçiririz. Bizim hatırladığımız, hatırlanmasını istediğimiz şeylerdir, yoksa gerçekte olmuş şeyler değil. Saçmalıyor muyum?

NEVİN– Biraz. (*Hafifçe güler.*)

TURGUT– *(İçini çekerek)*: Haklısınız. *(Kısa bir susma.)* Nasıl hissediyorsunuz kendinizi?

NEVİN– Kötü. Üşüyorum. *(Esneme arasında.)* Çok da uykum geldi. İçim eziliyor.

TURGUT– Uyuyun birazcık isterseniz. Omuzlarınızdan alın ceketimi, giyin üstünüze. Yoruldunuz da. *(Sesi yankılanmaya başlar.)* Uyuyun birazcık, kapayın gözlerinizi, uyuyun. Yoruldunuz çünkü. Hem dinlenmiş, vakit öldürmüş de olursunuz. *(TURGUT'ım yankılı sesi söner, yerini müzik alır.)*

NİHAT– *(Sesi yankılı)*: Telefonuma niçin cevap vermedin? Not bırakmıştım, bana telefon etsin dedim. Almadın mı yoksa?

ŞÜKRAN– *(Sesi yankılı)*: Aldım.

NİHAT– Niçin aramadın peki?

ŞÜKRAN– Aradım fakat karın çıktı, kapadım hemen.

NİHAT– Nerden anladın onun olduğunu?

ŞÜKRAN– Tanımaz mıyım? Nevin'in sesini? Bunca yıllık arkadaşım. Binlerce defa telefonla konuştuk onunla.

NİHAT– Yazıhaneye gelmişti. Bir ara ben garaja geçmiştim, o zaman aramış olacaksın.

ŞÜKRAN– Âdeti midir?

NİHAT– Değil. Hiç değil. Bugün ansızın çıkageldi. Oturdu. Uzun süre hem,

ŞÜKRAN– Ne zaman gitti sonra?

NİHAT– Gitmedi, oturdu, gazeteleri, dergileri, okudu, ko-

nuşmadı da. Sonra, "Ben sıkıldım, sinemaya gidiyorum" dedi, kalktı.

ŞÜKRAN– Bir şey sezinledi mi acaba?

NİHAT– Sanmıyorum. İçki ister misin?

ŞÜKRAN– Bir yudum. Ağzım kurumuş.

NİHAT– Su?

ŞÜKRAN– Çok olmasın. Çok koyma. (*Boşalan bir şişenin ve bardakların sesi.*)

ŞÜKRAN– Gelir mi hemen?

NİHAT– Kim, o mu?

ŞÜKRAN– Evet...

NİHAT– Gelmez. Sabahtan annesine yatıya gideceğini söylemişti, hizmetçiye de izin verdi, âdetidir. Perşembe geceleri annesine gider hep, hizmetçiyi de izne yollar. Üşüyor musun yoksa? Omuzların titriyor.

ŞÜKRAN– Dışarda yağmur yağıyor galiba.

NİHAT– Yağsın. Bize bir zararı yok ki. Hem daha güzel değil mi? Yağmur... İçki... Yatak... Sevişmek...

ŞÜKRAN– Al bunu. İçimi kavurdu.

NİHAT– İçmeyecek misin?

ŞÜKRAN– Hayır. Uykum var. Hem üşüyorum, çok üşüyorum.

NİHAT– Sarıl bana. Isıtırım seni, sıcaklığımı sana veririm. Sarıl bana. Saçlarını bozuyor muyum?

ŞÜKRAN– Zararı yok, olsun.

NİHAT– Çok güzelsin. Bu hâlini çok seviyorum senin.

(Kısa bir susma.)

ŞÜKRAN– Yağmur mu?

NİHAT–Ne?

ŞÜKRAN– Dinle bak, tıpırtıyı duyuyor musun? (*Uzaktan hızla merdivenleri inen bir ayak sesi. Sonra kapının sertçe kapanışı. Susma.*)

ŞÜKRAN– Yağmur değildi. Yağmur değildi o, değil mi? Birileri vardı da gitti gibi geldi. Duydun mu sen de aynı şeyi?

NİHAT– *(Kısa bir susmadan sonra)*: Hayır. Duymadım. Zaten... Hayır, hayır. Yağmurdu. Yağmurun sesiydi senin duyduğun.

ŞÜKRAN– Fakat...

NİHAT– Yağmurdu. Ansızın hızlandı. Bak, nasıl hızlı hızlı yağıyor, duyuyor musun? Daha da arttırdı hızını şimdi. Demin... Mutfağın penceresiydi, o çarptı, onun sesiydi. Kapandı şimdi. üşüyor musun hâlâ? *(Sesi uzaklaşır, sönerken müzik. Giden bir otobüsün sürekli homurtusu. Çok yakından patlayan iki erkek kahkahası.)*

YOLCU I– Bir de bunu dinle bak; bir postacı varmış yıllık iznini almış, şehri dolaşmaya çıkmış.

(İki erkek kahkahası giden otobüsün sürekli homurtusunu bastırır. Sonra yankılanır, uzaklaşır ve söner. Müzik.)

TURGUT– Uyandınız mı? İyi. Yoksa ben uyandıracaktım

sizi. İnliyordunuz. Kâbustu gördüğünüz herhalde?

NEVİN– Ohh! Başım! Müthiş ağrımaya başladı.

TURGUT– Havasızlıktan. Sinir minir diye de bir şey kalmadı tabiî. Şimdi nasılsınız?

NEVİN– Daha çok sürecek mi acaba? Dışardakiler n'apıyorlar?

TURGUT– Çalışıyorlardır. Kolay olmasa gerek. Bunca yıkıntı... Değil mi?

NEVİN– Acaba... Kurtaracaklar mı, kurtarabilecekler mi bizi?

TURGUT– Tabiî. İki insanı göz göre göre böyle... Diri diri ölmeye bırakmazlar. *(Ansızın telefonun zili çalmaya başlar.)*

TURGUT– Alo! Evet! Kim? Evet. Hayır. Hiçbir şey. Hiçbir şey yapmıyoruz. İyi. İyiyiz. Evet ama yapılacak ne var ki? Bekliyoruz. Sahi mi? Neymiş, öğrenilmiş mi? Dinamit mi? Fakat... İmkânsız gibi. Nasıl olur? Bilmiyorum, bir fikrim de yok hiç. Evet. Peki. *(Telefonu kapatır.)* Bir dinamit patlamasıymış. İnfilâk sebebini öğrenmişler.

NEVİN– Ölen kalan var mıymış?

TURGUT– *(Kısa bir duraklama)*... Hayır, yokmuş. Yalnız... Birkaç yaralı çıkarmışlar.

NEVİN– N'apıyorlarmış?

TURGUT– Yıkıntıları kaldırıyoruz, dediler. En önce sizleri kurtaracağız dediler. Üstümüzdekileri temizlemeye ko-

yulmuşlar. Bu gün, en geç akşama kadar, tamam kurtulacaksınız, dediler.

NEVİN: Saat kaç şimdi?

TURGUT– Çakın bakalım şu çakmağı... *(Çakmağın sürekli çakılışının sesi duyulur.)*

NEVİN: Yanmıyor. Gazı bitmiş olabilir mi?

TURGUT– Verin bana. *(Çakmağın sürekli çakılışının sesi duyulur.)* Bitmiş, evet. Yazık.

NEVİN– Bitmiş mi? Sahiden mi?

TURGUT– Zararı yok. Zaten bir şey de kalmadı. Vakit öğleye geliyordur. Öğle suları falan olacak.

NEVİN– Korkuyorum. Korkuyorum, çok korkuyorum artık.

TURGUT– Korkmayın. Korkacak bir şey yok hiç. Verin ellerinizi bana. Parmaklarınızı bırakın, açın, açın! Sıkın şimdi, daha güçle, daha daha... Acıyor mu? *(NEVİN'in ağlaması duyulur. Gittikçe de hızlanan bir ağlamadır.)*

NEVİN– Bırakın beni, bırakın beni... Ben...

TURGUT– Ağlamayın. Olanca gücünüz gider sonra. Kendinizi koyvermeyin. Tutun ki, bir savaştayız, bombalar yağdı üstümüze. Sığınaktayız. İkimiz. Dışarda hâlâ alarm sürüyor. Gökyüzü uçaklarla dolu. Durmadan bomba atıyorlar şehre. Güvenli değil miyiz şimdi? Hiç olmazsa uzağız. Ölümden uzağız, bombalardan uzağız. Her yanımız kapalı burda. Ölüm bile giremez. Ağlamayın artık hadi, ağlamayın! Biraz daha direnmeniz gerek. Bu da geçecek. Zamanla öykü olur sizin için. Ne güzel! Çevrenizde kimsenin böyle bir öyküsü yoktur.

Arada bir hatırlarsınız bu serüveni. *(NEVİN'in hıçkırıkları sürmektedir.)* Durun, buldum. Oyalayacak bir şey buldum size. İkimizi de oyalayacak bir şey. Hastahaneye telefon edeceğim. Durumu öğreniriz, oyalanırsınız hiç olmazsa. Ne demiştim size? "Babalar oğlan çocuk ister." Belki de kızım oldu. O zaman gülersiniz bana. Kızı olan babalara hep gülerler. Hele erkekler... Alay ederler, erkek adamın erkek çocuğu olur diye. *(Telefonu alır, tıkırtısı duyulur.)* Numaraları nasıl çevireceğim peki? Karanlık. Hay Allah, gördünüz mü başıma geleni şimdi? Ama... Ezberden çevireceğim. Ezberden. Bir, sağdadır. Bu bir, bu iki, bu üç, bu dört, bu beş, bu altı, bu yedi, bu sekiz, bu dokuz, bu sıfır. Tutun şunu bir dakika. Bir, iki, üç, dört, *(Tıkırtı.)* Bir daha dört. Kırk dört. Bir, iki, üç, dört, beş, altı. Altı. Bir, iki. İki. Altmış iki. Bir. Bir. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi. Yedi. On yedi. *(Kısa bir sessizlik. Karşı yanı arayan düdük sesi duyulur.)* Alo, neresi? Evet. On yedi numarayı bağlar mısınız lütfen! Eşiyim. Evet. Bekliyorum. *(NEVİN'e.)* Bağlıyorlar. Şimdi öğreneceğiz. Oğlansa ben gülerim. Kızsa -unutmayın- siz güleceksiniz. *(Telefona.)* Alo! Evet. kim? On yedi numarada yatan Figen Hanım'ı istemiştim. Eşiyim. Başhekimi mi? Alo! Alo! Garip şey. Niçin ama? *(Kısa bir sessizlik.)* Evet efendim! Kimle görüşüyorum? Fakat doktor bey, bir yanlışlık olacak sanıyorum, on yedi numarayı bağlayın dedim, sizi bağladı santral kız. Çok... Ha... Fakat... Ben... *(Kısa bir susma. Ardından telefondan BAŞHEKİM'in sesi duyulur.)*

BAŞHEKİM– ... Bugün sabahleyin saat dokuzda operasyonla müdahale etmek, hiç olmazsa anneyi olsun

kurtarmak istedik, fakat... Üzüntüyle bildirmek... Alo! Alo! Beyefendi... Alo! Alo! *(BAŞHEKİM'in sesi uzaklaşırken telefonun kapatılışının sesi yakından duyulur.)*

NEVİN– *(Yumuşak, sıcak, sokulgan bir sesle)*: Nerdesiniz? Bulamıyorum sizi. N'olur uzaklaşmayın benden. Kaçmayın. Elinizi verin. Elinizi istiyorum. Buz gibi olmuş elleriniz. Hadi, öbür elimi de tutun benim. Parmaklarınızı bırakın bana, açın, açın! İyice açın ama. Sıkın şimdi, daha güçle, daha, daha sıkın. Hayır, acımıyor. Hiç acımıyor. Hiç acımıyor. Sıkın siz. Aldırmayın. Çok sıkın, bütün gücünüzle. Daha sıkın. *(Sesi ağlamaya doğru yönelmektedir.)* N'olur, bırakmayın, açmayın ellerinizi. Çok sıkın. Öyle istiyorum çünkü. Kendinizi öyle koyvermeyin sakın, direnin. Bana diyordunuz ya, benden istiyordunuz siz asıl öyle yapın işte. Sıkın parmaklarınızı. *(Ağlamaya başlamıştır.)* Otobüsteki o iki adamın anlattıkları fıkra vardı ya, onu hatırlayın. Unuttunuz mu? Ne çok gülmüştünüz o fıkraya?... Bir postacı varmış, yıllık iznini almış... *(Hıçkırıklar arasında.)* Kenti... Dolaşmaya çıkmış. *(Güler, bir yandan da ağlamasını sürdürür.)* Ne komik değil mi? Çok. *(Güler.)* Otobüsteki adamlar nasıl gülüyorlardı buna? Hadi... Siz de... Anlatayım mı yeni baştan? İkimiz de güleriz. Karşılıklı. Karşı karşıya bu defa. Demin siz gülmüştünüz de ben gülmemiştim. Öyle değil mi? Sıkın siz, acımıyor, kaygılanmayın, hiç. Yalnız dinleyin. Dinliyor musunuz? Bir postacı varmış... *(Bir yandan ağlamakta, bir yandan da hıçkırıklar arasında gülmeye çalışmaktadır.)* Bir postacı varmış... Yıllık iznini almış... Kenti dolaşmaya çıkmış. *(Sesi "Kenti dolaşmaya çıkmış,*

kenti dolaşmaya çıkmış, kenti dolaşmaya çıkmış" olarak uzunca bir süre yankılanır, sönerken GONG vurur.)

Adalet AĞAOĞLU (d. 1929)

TOMBALA

(Bir oda. Sağ dipte bir kapı. Mutfağa açılır. Geride dar, uzun bir pencere. Solda bir başka kapı. Odanın bütün eşyası eski, yıpranmış. Pencerede yeşili solmuş bir perde. Altındaki dantel perde ise bir zamanlar öğünülecek denli güzelmiş. Şimdi sararmış, yer yer dökülmüş.

Pencerenin solunda bir büfe. Üstünde irili ufaklı çerçeveler içinde kız, erkek genç kişilerin fotoğrafları. Bebeklik fotoğrafları vb. Duvarlarda yine çeşitli yaşlarda aynı kişilerin fotoğrafları.

Büfenin önünde, sahnenin ortasına doğru oldukça geniş, on kişi alabilecek bir yemek masası. Çevresinde kiminin bacağı, kiminin arkalığı kırılmış on kadar iskemle.

Pencereyle soldaki kapı arasında geniş bir divan. O da iyice yıpranmış.

Odanın orasına burasına serptirilmiş koltuklar, sehpalar. Biri pencerenin önünde, diğeri sağda, yerde, iki saksı. Büfenin üstünde ayrıca bir çalar saat.

Bu odanın, ilk bakıldığında kalabalıkça bir ailenin oturma-yemek odası olduğu anlaşılır. Burada her şey, uzun yıllar kullanıldığını, şimdi ise bir yığın anı ortasında tozlanmaya bırakıldığını söyler.

Perde açıldığında geniş masanın bir ucunda çok yaşlı bir erkekle onun hemen yakınında çok yaşlı bir kadın oturmaktadır. Tombala oynamaya hazırlanmaktadırlar. Numara torbası erkeğin kucağında. Erkeğin gözünde gözlük, kadının kulağında bir işitme aracı vardır.)

YAŞLI KADIN – *(Çocuksu, ince bir sesle konuşur)* İkimiz mi oynayacağız?

YAŞLI ERKEK – *(Sesi iyice kısıktır. Fakat hep bağırarak konuşur. Bu ses ancak "su içeceğim" dediği zamanlar ufalır, kısılır)* Ya ne yapacağız?

YAŞLI KADIN – İki kişiyle hiç tadı olmaz.

YAŞLI ERKEK – Oynamayı sen istedin!

YAŞLI KADIN – Hiç de ben istemedim! Sen istiyorsan oynayalım, dedim.

YAŞLI ERKEK – Bak gene benim üstüme atıyor!

YAŞLI KADIN – Ne atıyor?

YAŞLI ERKEK – Oynamak istiyor musun, istemiyor musun?

YAŞLI KADIN – *(Ağlamaklı)* Ee, ne bağırıyorsun sanki? Zaten başım ağrıyor!...

YAŞLI ERKEK – *(Kucağındaki numara torbasını masanın üstüne atar)* Oynamazsan oynama! *(Küser; kadına arkasını döner.)*

YAŞLI KADIN – *(Telâşlanır. Elinden geldiğince çabuk çabuk konuşur)* Ne kızıyorsun sanki? Ben oynamayalım demedim ya. İki kişiyle tadı olmaz, dedim. *(Erkek güçlükle yerinden kalkar)* Nereye gidiyorsun? *(Erkek, mutfak kapısına doğru yürür)* Ne yapacaksın mutfakta?

YAŞLI ERKEK – *(Alçak sesle)* Su içeceğim. Susadım.

YAŞLI KADIN – Şimdi içtin ya.

(Erkek yanıt vermez. Kapıdan çıkar.)

YAŞLI KADIN – *(Yüksek sesle)* Gene sütlaç yeme! Akşamdan beri kaç kâse oldu. Miden bozulur. *(Numara torbasını alır. Çabuk çabuk karıştırır. Numara kartlarını*

eline alır. Birkaçını ayırır, kendi önüne dizer. Birkaçını da erkeğin önüne sıralar) Hadi gel! Dünkü gibi dörder kartla oynayalım.

YAŞLI ERKEK – *(Yalanarak, elinde bir portakalla geri gelir)* Ben dört kartla oynamam.

YAŞLI KADIN – Dün oynadık ya?

YAŞLI ERKEK – Kırk saat numara aran. Gözlerim seçmiyor. Dört kartı birden kollayamıyorum.

YAŞLI KADIN – Ben sana yardım ederim. *(Erkek masanın başına gelmiştir)* Otur hadi. Aa!... Gene mi portakal? Bu kaçıncı?

YAŞLI ERKEK – *(Otururken)* Kaçıncıymış! Bir yemeğin üstüne yedim, bir de bu.

YAŞLI KADIN – Şimdi sütlaç yedin ya.

YAŞLI ERKEK – Sütlaç yemedim. Su içtim.

YAŞLI KADIN – Yemişsin işte. Ağzının kenarından belli.

YAŞLI ERKEK – *(Öfkeli)* Yedimse yedim! İyi ki bir sütlaç pişirdin.

YAŞLI KADIN – Aa! Dün koskoca bir tencere de muhallebi yapmamış mıydım?

YAŞLI ERKEK – *(Portakalı soyarken)* Saat kaç?

YAŞLI KADIN – *(Yerinden güçlükle kalkar. Gider, büfenin üstünde duran çalar saate bakar)* Yediye geliyor. Yemekten kalkalı yarım saat olmuş baksana.

YAŞLI ERKEK – Yarım saat olmuş ya.

(Kadın bir süre büfenin üstündeki fotoğraflara bakar. Özenerek sıraya koyar.)

YAŞLI KADIN – *(Arkası dönük)* Ye. Afiyet olsun. Hastalanırsın diye söylüyorum.

YAŞLI ERKEK – Ne yapıyorsun?

YAŞLI KADIN – Saati sormadın mı?

YAŞLI ERKEK – Oynamıyor muyuz?

YAŞLI KADIN – *(Kıkır kıkır güler)* Hay hınzır hay!

YAŞLI ERKEK – *(Daha yüksek sesle)* Oynamıyor muyuz?

YAŞLI KADIN – *(Döner. Elinde çerçeveli bir fotoğraf)* Tombala mı?

YAŞLI ERKEK – Yok çifte telli. Niye çıkardın bunları ortaya peki? *(Bir yandan soyduğu portakalı yer.)*

YAŞLI KADIN – *(Elinde fotoğraf, çabuk çabuk masaya yaklaşır.)* Hay hınzır hay! Mahmut'un küçüklüğü. Ne tatlıydı ha? Bir keresinde girmiş konuk odasına, almış makası eline, cânım örtüleri doğramış, doğramış... *(Çok kıvançlıdır. Güler. Sonra birden öfkeli)* Bir dilim de bana versene! Koktu.

YAŞLI ERKEK – Al.

YAŞLI KADIN – Hep üstüne akıtmışsın yine.

YAŞLI ERKEK – *(Küskün, arkasını döner)* Her şeye bir kusur!

YAŞLI KADIN – *(Fotoğrafı yerine götürür)* Niye mektup yazmıyor?

YAŞLI ERKEK – .....

YAŞLI KADIN – Mahmut. Niye hiç mektup yazmıyor?

YAŞLI ERKEK – Yazdı ya.

YAŞLI KADIN – Kaç ay oldu. Belki daha da çok.

YAŞLI ERKEK – İşi var, gücü var. Hasta mı baksın, mektup mu yazısı?

YAŞLI KADIN – Gelin de yazmıyor. Giderken, sen hiç kaygılanma anne, Mahmut yazmasa da ben yazarım, diyordu. Nerde hani?

YAŞLI ERKEK – Arka arkaya üç çocuk. Seni mi düşünsün?

YAŞLI KADIN – En küçüğü bana benziyormuş.

YAŞLI ERKEK – Kim söyledi?

YAŞLI KADIN – Mahmut öyle yazdı ya.

YAŞLI ERKEK – Uydurma! Daha kime benzediği belli değil, dedi.

YAŞLI KADIN – *(Çabucak masaya döner)* Ee, niye oynamıyoruz peki? Ben kartlarımı dizdim bile.

YAŞLI ERKEK – Dört kartla oynamam.

YAŞLI KADIN – Öyleyse üçer kartla oynayalım.

YAŞLI ERKEK – Numaraları yavaş çek ama.

YAŞLI KADIN – *(Yerine oturur)* Dün nasıldı? Yavaş çekmedim mi?

YAŞLI ERKEK – Dün yavaş çektin ama, önceki gün...

YAŞLI KADIN – Sen de çok geç şey diyorsun.

YAŞLI ERKEK – Olmaz. Böyle oynamam.

YAŞLI KADIN – Eee, ama sen de!..

YAŞLI ERKEK – Oynamam tabiî. Kartları seçmişsin gene.

YAŞLI KADIN – Seçmedim. Öyle geldi.

YAŞLI ERKEK – Seçmişsin! En kötülerini bana bırakmışsın.

YAŞLI KADIN – Daha geride kaç tane var. Bunları beğenmedinse onlardan al.

YAŞLI ERKEK – Olmaz. Karıştıracağız.

YAŞLI KADIN – *(Kendi önüne dizdiği kartlardan birini hemen çekip alır. Göğsüne bastırır. Ötekileri eliyle iterek)* İstersen karıştır. Ama on yedi ile başlayanını vermem. On yedi benim uğur sayım.

YAŞLI ERKEK – Ben de oynamam. Uğur sayısı olur mu? Oyun bu.

YAŞLI KADIN – Uğur sayım tabiî. Evlendiğimde on yedi yaşındaydım. Mahmut'u Ramazan'ın on yedisinde doğurdum. Nihal, Mahmut'un on yedinci ayında karnıma düştü. Cumhuriyet'in on yedinci yılında Zühâl, Şeker Bayramı'na on yedi gün kala da Ahmet dünyaya geldi.

YAŞLI ERKEK – Sermet de öldüğünde on yedi yaşındaydı ama. Bu da mı uğur? Hadi, ver kartı. Karıştıracağım.

YAŞLI KADIN – *(İstemeyerek kartı uzatır)* İnatçı adam! Niye alıyorsun kartımı? Oyun bu. Niye alıyorsun kartımı sanki?.. *(Ağlamaya başlar.)*

YAŞLI ERKEK – Ne var ağlayacak? Oyun bu.

YAŞLI KADIN – Ağlarım tabiî.. Niye alıyorsun kartımı?

YAŞLI ERKEK – *(Kartları karıştırır. Ters olarak masanın üstüne serer)* Çek hadi.

YAŞLI KADIN – *(Kartların içinden üç tanesini çekip alır)* Tutma onu. Niye tutuyorsun?

YAŞLI ERKEK – Kim tutuyor? *(Acele üç kart da o çeker.)*

YAŞLI KADIN – *(Kartlarını açıp bakarak)* Yine sen aldın on yedili kartımı. Tuttun! Hile yaptın!

YAŞLI ERKEK – *(Öfkeli)* Her gün de mi hile yapıyorum? Her gün de mi hile yapıyorum?

YAŞLI KADI – Yapıyorsun tabiî. Benim kartımı hep sen çekiyorsun.

YAŞLI ERKEK – *(Kartlarından birini kadının önüne atar.)* Öf be! Al! Daha bir kere bununla oynamak kısmet oldu da sanki!

YAŞLI KADIN – *(Sevinir. Elindeki kartlardan birini tatlılıkla erkeğin önüne koyarak)* Tabiî ama... Şeyin kartıydı bu... Baksana, adını yazdıydı arkasına...

YAŞLI ERKEK – Leş gibi oldu. Otuz yıldır tutturmuşsun, Sermet'in kartı da Sermet'in kartı!..

YAŞLI KADIN – Hepsi eskidi hem. Bir bu değil ya... Neden yeni bir takım almıyorsun peki?

YAŞLI ERKEK – Aradım. Aramadım mı? Tombala satmıyorlar.

YAŞLI KADIN – Niye satmıyorlar? Kimse tombala oynamıyor mu artık? Çoluğuyla çocuğuyla?..

YAŞLI ERKEK – *(Torbayı alır. Kesin)* Önce ben çekiyorum!

(Kartları özene bezene önlerine dizerler.)

YAŞLI KADIN – *(Alttan alır)* Olur. Sen çek. Ama bana göster çektiğin numarayı.

YAŞLI ERKEK – Bağırıyorum ya.

YAŞLI KADIN – Olsun. Sen yine göster.

YAŞLI ERKEK – Koysana otuz kuruşunu.

YAŞLI KADIN – Para vermedin ki.

YAŞLI ERKEK – Dün verdim ya bir lira.

YAŞLI KADIN – Doksan kuruşunu sen kazandın. İşte bir on kuruşum kaldı. Ancak bir kart için.

YAŞLI ERKEK – *(Torbayı bırakır, yerinden kalkar)* Paran yoksa neden oturuyorsun oyuna?

YAŞLI KADIN – Yok tabiî. Hep sen kazanıyorsun.

YAŞLI ERKEK – *(Mutfak kapısına doğru yürür)* Sen de iyi bak kartlarına. Hep unutuyorsun çıkan numaraları kapatmayı.

YAŞLI KADIN – Nereye gidiyorsun?

YAŞLI ERKEK – *(Alçak sesle)* Su içeceğim. *(Mutfağa girer.)*

YAŞLI KADIN – *(Yüksek sesle)* Kadayıfı bozma! Yarına Zühal ile damat için hazırladım onu. *(Daha yüksek sesle)* Kadayıfa dokunma e mi?

YAŞLI ERKEK – *(Elinde bir kâse ile geri gelir.)* Ne kadayıfı?

YAŞLI KADIN – Dolabın altına saklamıştım. Buldun mu yine?

YAŞLI ERKEK – *(Homurdanır)* Damatla Zühal içinmiş! *(Koltuklardan birine otururken, yüksek sesle)* Yarın yemeğe gelmeyecekler, bilmiyor musun?

YAŞLI KADIN – Kim gelmeyecek?

YAŞLI ERKEK – Kızınla kocası işte. Yemeğe gelmeyecekler!

YAŞLI KADIN – Gelecekler. Geliriz, dedilerdi ya.

YAŞLI ERKEK – *(Kâsedekileri atıştırarak)* Gelemeyiz, dediler.

Bir sürü ziyaretleri varmış. Damadın merkez müdürü eski banka arkadaşları falan. Hem terfi işini de görüşecek.

YAŞLI KADIN – Zühal gelir öyleyse.

YAŞLI ERKEK – Söyledi ya.

YAŞLI KADIN – Ne söyledi?

YAŞLI ERKEK – O da merkez müdürünün karısını ziyaret edecekmiş.

YAŞLI KADIN – Yarından sonra gelirler.

YAŞLI ERKEK – Gece treniyle dönüyorlar. Unuttun mu?

YAŞLI KADIN – *(Yerinden kalkar. Gider, duvardaki fotoğraflardan birinin dibinde, yerde bir şey aranır.)* Nerde bu?

YAŞLI ERKEK – Ne?

YAŞLI KADIN – Hiç.

YAŞLI ERKEK – Bak orda. Solunda.

YAŞLI KADIN – Hani?

YAŞLI ERKEK – Solunda işte. Saksının yanında.

YAŞLI KADIN – Aman, bu da hep düşüyor! *(Yerden bir kartpostal alır. Altında durduğu fotoğrafa güçlükle yetişerek kartpostalı çerçevenin kıyısına iliştirmeye çalışır. Yapamaz. Yeniden dener. Erkek kâseyi bırakarak gelir. Kadına yardım eder. Kartı birlikte yerine takarlarken:)*

YAŞLI ERKEK – İlle burda duracak! Durmuyor işte.

YAŞLI KADIN – Tabiî burda duracak!

YAŞLI ERKEK – Neden şuraya, camın kıyısına dayamıyorsun sanki?

YAŞLI KADIN – Aa! Camın kıyısında olur mu?

YAŞLI ERKEK – Olur tabiî.

YAŞLI KADIN – Olmaz işte! Büyük torunumdan geldi madem...

YAŞLI ERKEK – Bak gene öyle söylüyor!

YAŞLI KADIN – Ne söylüyormuşum canım?

YAŞLI ERKEK – "Torunum" diyorsun! Her zaman "Torunum" diyorsun! Torunum!..

YAŞLI KADIN – Torunum tabiî. Değil mi?

YAŞLI ERKEK – Yalnız kendi torunuymuş gibi! Yalnız senin torunun mu? Benim de torunum!

YAŞLI KADIN – E, olsun. Olmasın diyen mi var?

(Fotoğrafın altında bu çocuksu kavgayı sürdürürler.)

YAŞLI ERKEK – Niye "torunum" diyorsun? Senin torunun mu yalnız? Torunumuz, diyemez misin? Bile bile yapıyorsun.

YAŞLI KADIN – Derim, derim. Aaa!

YAŞLI ERKEK – Bir daha de de, göreyim.

YAŞLI KADIN – Torunum tabiî. Torunum değil mi?

YAŞLI ERKEK – *(Ağlamaya başlar.)* Her şeye sahip çık bakalım! Her şey senin olsun! On yedili kart da senin olsun! *(Küser. Arkasını döner. Bıraktığı kâsenin yanına gelir. Koltuğa oturur. Arkası hep kadına dönük)* Zaten benim neyim var ki? Herkes bana düşman zaten.

YAŞLI KADIN – *(Durumun farkında olmaz. Fotoğrafın kıyısına iliştirdikleri kartpostala bakarak)* Şuna bak. Ne güzel değil mi? Denizler, gökler, binalar, çiçekler... Sonra çok çok lâmbalar... *(Erkeğe döner)* Neydi adı bu yerin? *(Erkeğe yaklaşır)* Gittiği yerin adı neydi? Hani fabrikaları varmış çok çok? Çalışıyormuş hani?..

YAŞLI ERKEK – Kaç yıldır sorar da sorar.

YAŞLI KADIN – Ne yiyorsun? *(Erkek iyice küstür. Büsbütün arkasını döner)* Aa! Hurmaları yiyor! Niye yiyorsun hurmaları? Aşureye katacaktım. Ne zamandır saklıyordum... Aşure ayı gelsin de aşureye katarım, diyordum. Niye yiyorsun hurmaları?

YAŞLI ERKEK – *(Öfkeyle kâseyi alır, kadının kucağına verir)*

Al! Bıktım! Hurmaların da senin olsun!

YAŞLI KADIN – Miden bozulacak.

YAŞLI ERKEK – Niye bozulsun midem? Kadayıfı bile saklamışsın.

YAŞLI KADIN – *(Alttan alır)* Ye. Yarasın. Sakladıysam... Belki bir gelen falan olur.

YAŞLI ERKEK – *(Keser)* Kimse gelmez! Herkesin işi var, gücü var!... Kimse gelmez!

YAŞLI KADIN – *(Elinde kâseyle hemen masaya gider. Kâseyi masaya bırakıp yerine otururken çabuk çabuk)* Önceki gece yetmiş kuruşumu aldın. Daha önceki gece de kırk kuruşumu... Ondan önceki sabah ben otuz beş kuruş aldım, ama bir önceki gün kırk beş kuruşumu almıştın... *(Kâsedekilerden o da atıştırmaya başlar. Erkek yerinde uzun uzun esner)* Hadi gelsene!

YAŞLI ERKEK – Uykum var.

YAŞLI KADIN – Uykum var, olur mu? Oynamayacak mıyız?

YAŞLI ERKEK – Her gece oynuyoruz.

YAŞLI KADIN – Oynayacağız tabiî. Ya ne yapacağız? Hadi gelsene.

YAŞLI ERKEK – *(Yerinden kalkar. Sanki isteksizmiş gibi masadaki yerine gelirken birden canlanır.)* Kapı çalınıyor!

YAŞLI KADIN – *(O da canlanır)* Çalınıyor ya. Kapı çalınıyor! *(Umulmadık bir çeviklikle yerinden kalkar, soldaki kapıya yürür)* Ben demedim mi? *(Çıkar.)*

(Erkek masadaki yerine oturur. Tombala kesesini alır, çabuk çabuk karıştırır. Kadın çıkışının tam karşıtı, ağır aksak geri döner.)

YAŞLI KADIN – Ben duymamıştım zaten. Kapının çalındığını duymamıştım.

YAŞLI ERKEK – Çalınıyor sandım.

YAŞLI KADIN – *(Masadaki yerine oturur)* Kim çekiyor?

YAŞLI ERKEK – Ben çekiyorum işte. Öyle demedik mi?

YAŞLI KADIN – İyi oku ama.

YAŞLI ERKEK – Koysana kartlarının parasını.

YAŞLI KADIN – Para vermedin ki.

YAŞLI ERKEK – *(Elini istemeyerek yeleğinin cebine sokar. Biraz bozukluk çıkarır. Kadının önüne koyar)* Her gece de benden alırsın.

YAŞLI KADIN – Altmış kuruşcuk mu? Ben bu kadarla oynamam. Hiç tadı olmuyor.

YAŞLI ERKEK – Koy otuz kuruşunu. Bu da benim otuz kuruşum.

YAŞLI KADIN – Hesap et bakalım.

YAŞLI ERKEK – Dün ettim ya.

YAŞLI KADIN – Ama dün ikişer kartla oynuyorduk.

YAŞLI ERKEK – İyi işte. Bugün de üçer kartla oynuyoruz. Onardan otuz senden. Onardan otuz da benden... *(Çabuk çabuk)* Etti mi altmış kuruş? Altmış kuruşumun yarısı otuz kuruş. On eksik, yirmi kuruş. Yirmi kuruşumun onu eksik, on kuruş. Demek oluyor ki, on kuruş birinci çinko, yirmi kuruş ikinci çinko, otuz kuruş tombala.

YAŞLI KADIN – Birinci çinko kaç kuruş?

YAŞLI ERKEK – On kuruş, dedim ya.

YAŞLI KADIN – On kuruş olmasın. On beş kuruş olsun.

YAŞLI ERKEK – Hesap karışır.

YAŞLI KADIN – Niye on beş kuruş olmuyor?

YAŞLI ERKEK – *(Daha yüksek sesle)* Hesap karışır. Hem iyi olmaz. Birinci çinko on beş kuruş oldu mu, ikinci çinko kaç olacak peki?

YAŞLI KADIN – Yirmi beş kuruş olur.

YAŞLI ERKEK – On beş, yirmi beş daha, eder efendim kırk

kuruş. O zaman da tombala yirmi kuruş olur ki, olmaz.

YAŞLI KADIN – Tombala da kırk kuruş olsun.

YAŞLI ERKEK – Olur mu canım? Yerde var altmış kuruşumuz. Birinci çinko on beş, ikinci çinko yirmi beş, tombala da kırk kuruş oldu mu, yerde ister seksen kuruş. Sende var üç kart. Bende var üç kart. Beher kartım onar kuruştan, yerde var altmış kuruşumuz. Altmış kuruşumuzun...

YAŞLI KADIN – İyi ya işte. On kuruş birinci çinko, yirmi kuruş ikinci çinko, otuz kuruş da tombala olsun öyleyse. Ne var bunu hesaplayamıyacak?

YAŞLI ERKEK – Yerde seksen kuruşumuz yok ki. Altmış kuruşumuz var...

YAŞLI KADIN – Aman sen de! O kadar yıl Maliye'de vergi memurluğu ettin. Yine de bir altmış kuruşun hesabını çıkaramazsın.

YAŞLI ERKEK – *(Öfkelenir)* Vergi dairesinde altmış kuruş bir de bakarsın altmış bin, altmış milyon, altmış milyar oluverir saniyede. Yine de bir kuruş açık vermedim ama. Verdim mi?

YAŞLI KADIN – Bir kez anan, baban, çoluk, çocuk doluştuktu masanın başına... Yerde etti iki yüz kırk kuruş. Bir türlü bölemediydin çinkoyu, tombalayı...

YAŞLI ERKEK – Bölememişim! O zamanlar...

YAŞLI KADIN – *(Keser)* Çeksene. Niye çekmiyorsun?

YAŞLI ERKEK – Unutma ha. Birinci çinko on, ikinci çinko yirmi, tombala dersen otuz kuruş. Numaraları da iyi kapa. Yine dünkü gibi yaparsan, oynamam bak.

YAŞLI KADIN – Niye çekmiyorsun daha?

YAŞLI ERKEK – *(Torbayı iyice karıştırır. Bir numara çeker. Gözüne yaklaştırır. Bir yarıştırmacı tonlamasıyla okur)* Yirmi bir!

YAŞLI KADIN – Yirmi kaç? İyi bağırsana.

YAŞLI ERKEK – *(Bağırır)* Yirmi bir!

(İkisi de çıkan numarayı kartlarında arar, varsa kapar, sonra dikkatle birbirlerinin kartlarına bakarlar.)

YAŞLI KADIN – Sende var. Kapasana.

YAŞLI ERKEK – Kapıyoruz işte. *(Yeniden bir numara çeker. Bağırır)* On üç! *(Aynı oyun)* Yetmiş iki! *(Aynı oyun. Sonra karısını suçüstü yakalamış gibi.)* Yetmiş iki, dedim.

YAŞLI KADIN – A, öyle mi? Yetmiş yedi sandım. *(Kapadığı bir numarayı açar.)*

YAŞLI ERKEK – Otuz dokuz!

(Aynı oyun.)

YAŞLI KADIN – Saat kaç?

YAŞLI ERKEK – *(Çektiği bir başka numarayı okur)* Seksen sekiz!

YAŞLI KADIN – Sekiz mi?

YAŞLI ERKEK – *(Daha yüksek sesle)* Seksen sekiz! Çıkan numara. Seksen sekiz.

YAŞLI KADIN – Saat kaç, dedim.

YAŞLI ERKEK – *(Elinde torba, yerinden kalkar. Büfenin üstündeki saate yakından bakar, döner)* Yedi.

YAŞLI KADIN – A, yedi mi? Bende var! *(Hemen bir numarayı kapar.)*

YAŞLI ERKEK – *(Kadının kapadığı numarayı açar.)* Çıkan numara değil. Saati sormadın mı?

YAŞLI KADIN – Yaa, öyle mi? *(Suratı asılır)* Demek saat yedi? Durmuş mu?

YAŞLI ERKEK – Hayır. Niye dursun? *(Yeniden bir numara çeker. Okur)* Kırk beş!

(Aynı oyun.)

YAŞLI KADIN – *(Yerinden kalkar)* Çok karanlık.

YAŞLI ERKEK – Nereye gidiyorsun?

YAŞLI KADIN – *(Büfeye gider. Saate bakar. Sonra büfenin dolabını açar. Bir şeker kutusu alır. Musaya getirir.)* Lokum yesene.

YAŞLI ERKEK – *(Hemen bir lokum alır. Kadın da)* Sen de hep bir şey yersin.

YAŞLI KADIN – Hiç de değil. Ağzımda bir acılık var da ondan...

YAŞLI ERKEK – *(Bir numara daha çeker. Bir yandan lokumunu çiğnerken)* Yirmi dokuz! *(Aynı oyun.)* Otuz sekiz! *(Aynı oyun.)* Dur, dur hele! Çinko!..

YAŞLI KADIN – Efendim!

YAŞLI ERKEK – Çinko, dedim.

YAŞLI KADIN – Kaçıncı çinko?

YAŞLI ERKEK – Kaçıncı olacak? Birinci işte!

YAŞLI KADIN – Aa, ne çabuk! Oku bakayım.

YAŞLI ERKEK – Kendin de bak. On üç, otuz sekiz, kırk beş, yetmiş iki, seksen sekiz.

YAŞLI KADIN – *(Ağzına bir lokum atar)* Seksen sekiz çıktı mı?

YAŞLI ERKEK – *(Ağzına bir lokum atar)* Çıktı tabiî. İşte bak. burda.

YAŞLI KADIN – Niye okumadın peki?

YAŞLI ERKEK – Okudum ya. Hatta sekiz mi, dedin de ben, hayır, seksen sekiz dediydim.

YAŞLI KADIN – Hiç de değil! Ben kapamayayım diye okumadın. Bilmiyor muyum sanki? Zaten hep böyle yaparsın.

YAŞLI ERKEK – *(Öfkeli)* Yine cıvıma! Çinko dedim, cıvıyorsun! Okumaz olur muyum? Hem okudum, hem de... *(Genzine aldırır. Boğulurcasına öksürmeye başlar.)*

YAŞLI KADIN – Duymadıysam, daha iyi bağırsaydın. Duy-

mamı istemiyorsun da ondan böyle...

(Erkek daha da boğulurcasına öksürür. Düdük gibi sesler çıkarır. Yüzü morarır.)

YAŞLI KADIN – *(Durumu birden anlar.)* Ay, dur!.. *(Erkek göğsünü yumruklamaya başlar. Kadın acele yerinden kalkar. Erkeğin arkasına pat pat vurur)* Niye bağırıyorsun? Hem çenen durmuyor, hem bağırıyorsun!.. Geçti mi? Geçti mi? *(Erkeğin gözlüğü gözünden düşer. Göğsünü yumruklar)* Geçmedi mi? Aman Allahım!... Su... Su... *(Çabucak mutfağa koşar. Erkek yerinden kalkar. Bir koltuğa gider. Öksüre öksüre açılır. Gözlüğünü aranır. Kadın elinde bir bardak suyla geri gelir. Önce masaya gider. Sonra koltuğa, erkeğin yanına koşar)* Al. Su iç! Su iç! *(Erkek çoktan açılmıştır)* Ah Yarabbi! Ne yapsam? *(Zorla suyu içirmek ister)* Al. İç... İç... Geçmedi mi? *(İlgisi son derece içtendir. Erkek suyu içer. Küskünlükle bardağı geri verir)* Geçti değil mi? Geçti. *(Erkek küs, arkasını döner)* İyi geldi mi? Al, biraz daha iç. *(Erkek küs, bardağı iter. Kadın ne yapacağını bilemez. Elinde bardak, şaşkın, zorla gülmeye çalışarak)* Aman, ödümü patlattın. Hep bir şeyler atıştırır, bir yandan da bana bağırırsın. Geçti mi? Geçti değil mi?

YAŞLI ERKEK – *(Somurtkan)* Çinko dedim.

YAŞLI KADIN – Çinko dedin ya.

YAŞLI ERKEK – On kuruşumu isterim!

YAŞLI KADIN – *(Hemen masaya gider. Ortadan para alır, getirir)* Al. Al işte on kuruşun. *(Kocasını zorla şenlendirmeye çalışır)* Çinko dedin bak. Kötü mü? On kuruş kazandın. Hadi bakalım, ikinci çinko kime kısmet... Belki de ben derim. Bir de bakarsın *(Çocuksu bir sesle bağırır)* İkinci çinko!... Yaa... Hadi gelsene.

YAŞLI ERKEK – *(Hep küskün)* Oynamayacağım. Hep cıvıyorsun.

YAŞLI KADIN – Ne yaptım canım? Seksen sekiz dediğini duymamışım...

YAŞLI ERKEK – Gözlüğüm nerde?

YAŞLI KADIN – Sahi!... Gözlüğün nerde? Düşürdün mü yoksa? Kırılmasaydı bari. *(Erkeğin oturduğu koltuğun çevresinde, yerde aranır)* Nerde düşürdün? Ya kırıldıysa? Tombalamızı nasıl oynarız o zaman? Kırılmasaydı bari... *(Hep aynı yerde aranır. Erkek yerinden kalkar. Oraya buraya çarparak masaya gider. Eliyle yoklayarak gözlüğünü bulur. Gözüne takar)* Bulamıyorum. Nerde düşürdün? Hatırlamıyor musun? *(Başını kaldırır. Kocasının gözlüklü olduğunu görür. Zorla sevinir)* Bulmuşsun işte hınzır! Buldun da niye söylemiyorsun? Hınzır, sen de!... *(Masaya gider. Yerine oturur)* E, hadi bakalım.

YAŞLI ERKEK – Oynamayacağım. *(Masadan uzaklaşır.)*

YAŞLI KADIN – *(Kırılmıştır)* Oynama. Sanki bir şey!... Zaten hep böyle yaparsın. Eskiden de böyle yapardın. Çoluk çocuk toplandık mı masanın başına... Kırk yılda bir... Ne arıyorsun?

YAŞLI ERKEK – Gazete nerde?

YAŞLI KADIN – Gazete yok ki.

YAŞLI ERKEK – Vardı ya bir tane.

YAŞLI KADIN – Rafa serdim onu.

YAŞLI ERKEK – *(Öfkeli)* Neden rafa seriyorsun gazetemi? Okuyordum. Niye hemen rafa seriyorsun?

YAŞLI KADIN – Üç gün okudun; dün de, her şeyini okudum, okuyacak bir yeri kalmadı, demedin mi? Her şeyini okumuştun.

YAŞLI ERKEK – Yine okurdum. Niye rafa serdin?

YAŞLI KADIN – Nereye gidiyorsun?

YAŞLI ERKEK – Hangi rafa serdin?

YAŞLI KADIN – Teldolabın rafına. Oynamayacak mıyız? *(Erkek karşılık vermez. Mutfağa gider)* Oynamazsan oynama! Eğlenesin diye oynuyorum ben de. Gazeteymiş! Gözü bile görmüyor. Beş dakika anca bakabiliyor. *(Daha yüksek sesle)* Oynamazsan oynama! *(Alçak sesle)* Benim işim mi yok? Dolu işim var. *(Yerinden kalkmıştır.*

Gider, divanın yastıklarını düzeltir. Sonra büfenin üstündeki fotoğrafları elden geçirir. Tozlarını üfle, eliyle siler. İşlemeli örtüyü düzeltir. Pencereye gider. Eski dantel perdeyi düzeltir. Çiçek saksısını yerinden bir oynatır. Kurumuş bir yaprağını koparır. Zaten cılız bir çiçektir bu. Bir türlü gelişememiştir. Yerdeki saksıya yönelir. Aynı hareketler. Kurumuş bir yaprağı koparır. Doğrulur. Sıkıntıyla yanına yöresine bakınır. Yapacak yeni bir şey bulmuş gibi, bir an canlanır. Divana yönelir. Yastıkları düzeltir. Büfenin üstündeki fotoğraflara yönelir) Dolu işim var benim. *(Yanına yöresine bakınır. Yüksek sesle)* Bulamadın mı? *(Erkek elinde uzunluğuna ikiye katlanmış, eski, yağlı bir gazete ile ve ağzını şapırdatarak geri gelir)* Ne yiyorsun yine?

YAŞLI ERKEK – Ne yiyormuşum?

YAŞLI KADIN – Ağzının etrafına bak. Yağ içinde.

YAŞLI ERKEK – *(Elinin tersiyle ağzını siler)* Yağ değil o. Su. Su içtim. Gazeteme bak. Ne hâle gelmiş. Nasıl okurum şimdi bunu?

YAŞLI KADIN – Rafa sermiştim. Ne bileyim ben. Üç gündür okudun.

YAŞLI ERKEK – *(Hep aynı koltuğa oturur)* Hiç kitap yok. Hepsini götürdüler.

YAŞLI KADIN – Okumazsın ki. Okumazsın diye götürdüler.

YAŞLI ERKEK – Nerden biliyorlar? Okurdum. Gazeteyi nasıl okuyorum...

YAŞLI KADIN – Kitap okuduğunu hiç gören olmadı. Nerden bilsinler?

YAŞLI ERKEK – Konuşturma beni!... *(Yağlı gazetenin sayfalarını çevirir. İyice gözüne yaklaştırır. Harfleri sökmeye çalışır.)*

YAŞLI KADIN – Oh aman! İyi ki oynamıyorsun. Tombala, tombala!... Her gün, her gece!... Hiçbir işime bakamıyordum zaten. *(Pencerenin önündeki saksıya yönelir)* Itır kurumuş.

YAŞLI ERKEK – (*Başını kaldırmadan*) Çoktan kurumuştu.

YAŞLI KADIN – Bir bahçemiz olsaydı... Çiçekler kurumazdı belki. Bir bahçemiz olmasını hiç istemedin... Çocuklar hep ya burda, ya cadde üstünde oynuyorlardı... Hep bir bahçemiz olsun, dedim. Hiç dinlemedin.

YAŞLI ERKEK – *(Gözlüğünü çıkarır. Gözlerini uğuşturur)* Hiç seçemiyorum. Okumak isterdim yoksa...

YAŞLI KADIN – Hiç istemedin... Gözlerin sağlamken de eline bir roman alıp okuduğunu gören olmadı... İsteseydin kötü mü olurdu? Bana da okurdun... Ben de dinlerdim hem...

YAŞLI ERKEK – Çocuklara kerat cetvelini ben ezberletmedim mi? Bütün o maliyenin vergi hesaplarını... Çocukların kerat cetvelini... Vergi hesapları ya... Sonra çocukların kerat cetveli...

YAŞLI KADIN – *(Bir genç kız fotoğrafı önünde durmaktadır)* Bir bunun aklı ermedi. Ezberletirsin ezberletirsin ezberlemez...

YAŞLI ERKEK–Oynamayacağım! Anladın mı? Oynamayacağım! Boşuna çeneni yorma!

YAŞLI KADIN – Oynamak isteyen kim? Yığınla işim var. *(Yine fotoğrafların altındaki işlemeli örtüyü, divanın yastıklarını, dantel perdeyi düzeltir. Pencerenin önündeki ve yerdeki saksıyla aynı oyun.)*

YAŞLI ERKEK – *(Gazeteyi okuduğu yoktur. Yerinden kalkar)* Asıl benim yığınla işim var. *(İkisi de odanın içinde ağır aksak, amaçsız dolaşırlar. Ne yapacaklarını bilmedikleri bellidir. Erkek, duvarda asılı duran fotoğrafın kıyısına iliştirilmiş kartpostalı düzeltir. Kırık iskemlelerden birinin eğreti tutturduğu arkalığını çıkarır. Yeniden eskisi gibi takar. Bir başka iskemlenin ayağı ile aynı oyun. Yine bir süre odanın içinde ağır aksak dolaşma. Kadın mutfağa yönelir)* Nereye gidiyorsun?

YAŞLI KADIN – İşim var. Mercimek ayıklayacağım.

YAŞLI ERKEK – Bir torba mercimek. Sekiz kere ayıkladın.

Bütün gün ayıklıyorsun. *(O da mutfak kapısına yönelir.)*

YAŞLI KADIN – Ne yapacaksın?

YAŞLI ERKEK – *(Alçak sesle)* Susadım.

(İkisi de mutfağa girmez, geri döner, divanın üstüne yanyana otururlar. Bir süre sessizlik.)

YAŞLI KADIN – Tombala oynamam.

YAŞLI ERKEK – Ben de oynamam.

YAŞLI KADIN – Yığınla iş. Yüzüstü kalıyor.

YAŞLI ERKEK – Asıl benim işlerim kalıyor.

YAŞLI KADIN – Hep bir bahçemiz olsun istedim. Bir bahçemiz olsaydı, çiçeklerimiz kurumazdı belki.

YAŞLI ERKEK – Yarın yeni bir ıtır dikeyim saksıya.

YAŞLI KADIN – Yarına ne pişireyim?

YAŞLI ERKEK – Ben biliyorum. Ama yapmazsın ki.

YAŞLI KADIN – Perhizde olmasaydık...

YAŞLI ERKEK – Şey yapabilirdin bal gibi... Hiç yapmıyorsun.

YAŞLI KADIN – Perhizde değil miyiz?

YAŞLI ERKEK – Olalım... Bir mantı... Hep istiyorum. Yapmıyorsun.

YAŞLI KADIN – Benim canım da iç pilâv istiyor ona bakarsan... Şöyle bol fıstıklı...

YAŞLI ERKEK – Üzüm de koyar mısın?

YAŞLI KADIN – Fıstık koyunca üzüm koymamak olmaz.

YAŞLI ERKEK – Mantı da yap ama.

YAŞLI KADIN – Güzel bir hamur açmalı.

YAŞLI ERKEK – Etini bolca koy.

YAŞLI KADIN – Yoğurdunu... Sarmısağını... *(Çocuksu bir sevinçle)* Ne çok işim var!

YAŞLI ERKEK – Hamuru iyi kızarsın. *(Son derece canlı)* Yarın hemen kasaba çıkayım. Oradan bakkala... İş çook!

YAŞLI KADIN – Kaymak da al. Kadayıfın üstüne...

YAŞLI ERKEK – Kaymakla iyi olurdu...

YAŞLI KADIN – Kaymak çok pahalı.

(İkisinin de sevinci yavaş yavaş söner.)

YAŞLI ERKEK – Kaymaksız yeriz. Perhizliyiz.

YAŞLI KADIN – Ya. Perhizliyiz... Kaymaksız yeriz.

(Bir süre susarlar. Kadın yerinden kalkar, mutfağa doğru gider.)

YAŞLI ERKEK – Nereye gidiyorsun?

YAŞLI KADIN – Su içeceğim. *(Mutfağa girer.)*

(Erkek odanın içinde dolaşır. Kafası hep masada. Gider, masanın başında her zaman oturduğu yerden başka bir yere oturur. Lokum kutusunu önüne çeker. Bir tane yer. Kadın elinde bir portakalla geri gelir.)

YAŞLI KADIN – *(Kocasını masa başında görür. Umutlu)* Ne yapıyorsun?

YAŞLI ERKEK – Oynayacağımı sanma. Oynamam! *(Masada her zaman oturduğu yerden başka bir yere oturur)* A, oynamak isteyen kim? Her gün tombala, her gece tombala... Bıktım hem. Sen kendine bak. Benim yığınla işim var.

YAŞLI ERKEK – Benim de yığınla işim var.

YAŞLI KADIN – *(Portakalı soyar)* Kabuklarını reçel yapacağım. *(Bir süre susarlar. Erkek masada başka bir iskemleye geçer. Her zamanki yerine daha yakın)* Hem ilk çinkoyu hep sen söylüyorsun. Her zaman sen!... *(İskemlesini değiştirir. İlk yerine daha yakın bir iskemleye geçer.)*

YAŞLI ERKEK – Toplasana şunları.

YAŞLI KADIN – Sen topla. Ellerim kirli, baksana... *(Ağzına bir dilim portakal atar.)*

YAŞLI ERKEK – *(Masanın üstündekilere dokunmaz)* Bana da ver, koktu.

(Kadın portakalın yarısını ona uzatır. Bir süre portakallarını yer, sessiz otururlar. Saat sekizi çalar.)

YAŞLI KADIN – *(Yerinden doğrulur)* Kapı mı çalınıyor?

YAŞLI ERKEK – *(Yerinden doğrulur)* Kapı mı çalınıyor? *(Bir süre dinler)* Saat.

YAŞLI KADIN – Kapı değil mi?

YAŞLI ERKEK – *(Yüksek sesle)* Saat. Sekizi çalıyor!

(Yerlerine otururlar. Bir süre sessizlik. Sonra erkek, geçer, tombala oynarken oturduğu ilk yere oturur.)

YAŞLI KADIN – *(Ellerini çabucak mendiline silerek)* Niye oturdun oraya? *(Geçer. Tombala oynarken oturduğu ilk yerine oturur.)*

YAŞLI ERKEK – Benim yerim hep burası. Burası değil mi?

YAŞLI KADIN – Benim yerim de her zaman burası.

YAŞLI ERKEK – Toplasana şunları.

YAŞLI KADIN – Sen topla. Ben mi yaydım?

YAŞLI ERKEK – *(Numara torbasını eline alır)* Bu torbayı da atmalı artık.

YAŞLI KADIN – Aa... Niye atacakmışız? Yarın bir yıkarım; pırıl pırıl olur.

YAŞLI ERKEK – Numaralar da çok eskidi.

YAŞLI KADIN – Nihal yeni bir takım getirir belki.

YAŞLI ERKEK – Belki.

YAŞLI KADIN – Ama ben oynamam. Yığınla işim var. *(Kartlarını düzeltir. Oyuna hazırlanır.)*

YAŞLI ERKEK – *(Çabuk çabuk numaraları karıştırarak)* Ben

de oynamam. Benim de yığınla işim var. *(Kartlarını düzeltir. Oyuna hazırlanır.)*

YAŞLI KADIN – İkinci çinko kaç kuruştu?

YAŞLI ERKEK – Yirmi. Tombala da otuz.

YAŞLI KADIN – Hadi çeksene.

(Erkek torbadan tek tek numaraları çeker. Çektikçe okur. Baştaki aynı oyun sürer.)

A. Turan OFLAZOĞLU (d. 1932)

ANITKABİR

TÜRKLER KOROSU–
Zamanın derinliklerinden kopup gelenleriz biz,
Türkleriz biz!
Dünya karanlığına şafak şafak gülenleriz biz,
Türkleriz biz!
Büyük amaç uğruna göz kırpmadan ölenleriz biz,
Türkleriz biz!
Hayatı acısıyla tatlısıyla bilenleriz biz,
Türkleriz biz!
Asya'nın bağrından dört bucağa yayılanlarız biz!
Kurak toprakları yeşertmek için alanlarız biz!
Girdiğimiz her yere derin kökler salanlarız biz!
Kurduğumuz ülkede çağlar boyu kalanlarız biz!
TEK– Hatırla!
KORO:
Hunlar olarak
eğittiğimiz atlarla bizdik
bozkırın uzaklıklarını kısaltan.
TEK– Hatırla!
KORO– Göktürkler olarak

bizim türkümüzdü Asya'nın
uçsuz bucaksızlığında yankılanan.
TEK– Hatırla!
KORO:Uygurlar olarak
aklın buyruğuna alıp doğayı
bizdik yöremizi aydınlatan.
TEK – Hatırla!
KORO– Duyulur hâlâ
Attila'nın Avrupa'da estirdiği kasırga.
TEK– Hatırla!
KORO– Hazarları.
TEK– Hatırla!
KORO– Kıpçakları, Kumanları.
TEK– Hatırla!
KORO – Selçukluları.
TEK– Hatırla!
KORU – Timur'un ordularını.
TEK – Hatırla!
KORO – Osmanlıları.
TEK– Hatırla! Hatırla!
KORO – Saymakla bitmez ki , Türkleriz biz.
Yer yüzüne düzen getirenleriz biz.
Önderimize alabildiğine bağlı,
önderimizle alabildiğine bağımsız
insanca yaşamak isteriz biz ,
Türkleriz biz!
OĞUZ KAĞAN – BenTanrıkut Mete,
doğuda Büyük Okyanus'tan
batıda Avrupa'nın kapılarına dek,
kuzeyin buzlar ülkesinden
güneyde Hindistan'ı koruyan yüce dağlara dek

benim kurduğum düzenden nasiplenir insanlar.
Türklerimin dilinde bir altın destanım var,
orada Oğuz Kağan der bana Türklerim;
güneşten bayrağımın altında Türklerim için
nöbetteyim!

KORO – Bize baş olanların yetersizliği
güç sağladı bizim düşmanlarımıza,
bizim olan herşey onların oldu.
Bittik mi tükendik mi biz?
Nerde bu gövdeye uygun baş?

BİLGE KAĞAN –Türklerim, işitin!
Üstten gök çökmedikçe
alttan yer delinmedikçe
ülkenizi törenizi kim bozabilir sizin?

KORO – Göğe erer başımız
başınla senin!

BİLGE KAĞAN – Ulusum birleşip yücelsin diye
gece uyumadım, gündüz oturmadım.
Türklerim Bilge Kağan der bana.
Ben her şeyi onlar için bildim.
Nöbetteyim!

ALPASLAN – Yiğitlerim! Düşman sayıca üstün bizden,
bire üç, bire dört, belki daha çok. Ama biz
öyle bir güçlenip büyüyeceğiz
öyle bir büyüyüp güçleneceğiz ki çarpışırken
belki on, belki yüz, belki bin,
belki yüz bin Türk uyanacak
her birimizin içinden!

KORO– Seninle atladık
yeni yurdun eşiğinden.

ALPASLAN – Türklerim Alpaslan der bana.

Onlara ben açtım bizim Anadolu'yu.
Ben bu topraklara güvenlik getirdim.
Nöbetteyim!

KORO– İşte yine başsız yine darmadağın,
işte yine her birimiz bir yerdeyiz.
Nerde bu gövdeye uygun baş?
Bittik mi tükendik mi biz?

OSMAN GAZİ– Düşümde bağrımdan biten bir ağaç
hızla yükseliyordu gökyüzüne dal dal.
Dirlik düzenliğe susamış uluslar
sığınıp bu ulu ağacın altına
dindiriyorlardı susuzluklarını,
Türklerim Osman Gazi der bana.
O ağacı ben yeşerttim.
Nöbetteyim!

FATİH– Ülkemin yarısı Asya'da yarısı Avrupa'da.
Hemen gidermeliyim beni ikiye böleni
İradem bu şehri saran surları kuşatmış bir kez:
ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni!

KORO– Biz seninle kök saldık bu topraklara.
Unutur muyuz, unutur muyuz seni!

FATİH–Türklerim Fatih der bana.
Onlar için açtım kapalı kapıları,
ben onlar için fethettim.
Geldiğim yere adalet getirdim ben.
Nöbetteyim!

YAVUZ– Benim bu sürekli savaşlarım bütün
sürekli barışa kavuşsun diyedir
birbirini yiyen ulusları yer yüzünün.
Türklerim Yavuz der bana.
Ben onlar için sert oldum.

Onlar için az gülümsedim.
Nöbetteyim!

KORO– Doğular bizim, batılar bizim!
Kuzeyler bizim, güneyler bizim!

KANUNÎ– Öyle yıldızlarla donanmış ki saltanat burcum benim,
bütün dünya bana Muhteşem der; oysa Türklerim
Kanunî der sadece
hayata uygun yasalar koyduğumdan
dünya kargaşasını düzene soktuğumdan.
Ben, Sultan Süleyman,
nöbetteyim, nöbetteyim!

KORO– Doğup yükselmeye başlayan güneş
bir kez ulaştı mı göğün doruğuna
bütün yeryüzünü ışığa boğar ya,
hep orada kalamaz ki...
hep orada kalamaz ki...
(Tek tek)
– Ah bu bozgun, bu bozgun!
– Viyana kapılarından dönüşü ordunun.
(Birlikte)
Bozgun! Bozgun! Bozgun!
(Tek tek)
– Karlofça!
– Pasarofça!
– Kaynarca!
(Birlikte)
Budanır dallarım bir bir
budanır kolum kanadım
budanır ağır ağır
budanır...

budanır...
Bittik mi tükendik mi,
bittik mi tükendik mi biz?

ATATÜRK– Daha çabuk kaptan! Daha çabuk kaptan!
Daha çabuk, daha çabuk, daha, daha!
19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım.
Osmanlı Devleti genel Savaş'ta yenilmiş, koşulları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış. Büyük savaşın uzun yılları boyunca ulus yorgun ve yoksul bir durumda.

KORO–Bittik mi tükendik mi biz...

ATATÜRK– Ulusu ve yurdu savaşa sürükleyenler, kendi başlarının kaygısına düşerek yurttan kaçmışlar.

KORO– Nerde yüzyıllardır beklenen?
Nerde bu gövdeye uygun baş?

ATATÜRK–Düşman donanmaları ve askerleri İstanbul'da.

KORO–Yüz karası! Yüz karası!

ATATÜRK– Adana'ya Fransızlar, Urfa, Maraş, Anteb'e İngilizler girmişler.

KORO– Bu kaçıncı bıçak gövdeme saplanan!

ATATÜRK–Antalya'yla Konya'da İtalyan birlikleri,
Merzifon'la Samsun'da İngiliz askerleri.

KORO – Ah!

ATATÜRK– Yunan ordusu girmiş İzmir'e...

KORO –Yeter!

ATATÜRK– Ve yurdun bağrına doğru ilerlemekte...

KORO – Yeter! Yeter!

ATATÜRK–Türk Ulusu!
Ülkemizin her yanı yıkılsa da,
baştan başa ateşler içinde kalsa da...

KORO– Bittik mi tükendik mi biz!
Bittik mi tükendik mi biz!

ATATÜRK– En korkunç yıkımla son bulurken ulus
yükseliyor içimizin tâ derinliklerinden
ataların, ulu ataların sesi.
ESKİ ÖNDERLER–Yaşamak için savaşmayı göze alanlar,
ancak onlar yaşamaya hak kazanırlar.
Nöbetteyiz! Nöbetteyiz!
ATATÜRK–Yaşamak, uğraşmak demektir.
Vuruşmak demektir yaşamak!
KORO – (*Tek tek*) :
– Neyle vuruşmak?
– Nasıl?
– Başka devletler korusun bizi.
– Büyük devletler.
ATATÜRK– Bir tutsaklıktan başka bir tutsaklığa mı geçelim?
KORO– (*Tek tek*) :
– Birlikte kurtulamayız.
– Herkes başının çaresine baksın.
ATATÜRK– Ya toptan kurtuluruz
ya toptan yok oluruz!
KORO– Başaramazsak?
ATATÜRK– Kim olduğunu hatırla.
KORO– Dünyanın en büyük güçleri var karşımızda.
ATATÜRK– Kim olduğunu hatırla!
KORO– Yüzyıllardır beklenen bu mu yoksa?
(*Tek tek*)
– İçimden uyanan sesleri...
– O büyük sesleri andırıyor sesi.
(*Birlikte*)
Çanakkale'de dünyanın
en büyük güçlerine karşı duran!

Onurunu kurtaran ulusun
umutlarını kurtaran!

ATATÜRK–Ya bağımsızlık ya ölüm.

KORO– Öz benliğim mi bu karşımda gördüğüm?

ATATÜRK– Ya bağımsızlık ya ölüm!

KORO –Sesin bizim en iç sesimiz.
Gücün bizim en öz gücümüz;
düş önümüze, baş ol bize!
Sen ölmeyen yanımızsın bizim,
en gizli canımızsın bizim;
düş önümüze, baş ol bize!

ATATÜRK– Türk Ulusu, Erzurum'dan sesleniyorum sana! Ulusal sınırlar içinde bulunan yurt parçaları bir bütündür, ayrılamaz. Yabancı devletlerin güdümü ve koruyuculuğu kabul olunamaz!

KORO – Düş önümüze, baş ol bize!

ATATÜRK– Sivas'tan sesleniyorum sana, Türk Ulusu! Topraklarımıza giren yabancılara karşı ulus, birlikte direnecektir!

KORO– Düş önümüze, baş ol bize!

ATATÜRK–Türk Ulusu, Ankara'dan sesleniyorum sana!
Bunlar yıkım günleri, eski yapı çöküyor...

KORO– Tâ bağrımıza sokuldu düşman,
daha nereye dek çekileceğiz?
Bittik mi tükendik mi biz?

ATATÜRK– Ulusun güçlerini en derin kaynaklardan uyandırıp
kendi elimizle yazmalıyız alınyazımızı;
bizi barındıracak yeni yapıyı
kendimiz kurmalıyız biz.

KORO– Baş ol bize! Baş ol bize!

ATATÜRK– Egemenlik ulusundur.
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bana beslediği

inan ve güvene yaraşır olduğumu az zamanda göstereceğim. Ulusumuzu tutsak etmek isteyenleri mutlaka yeneceğiz. Yüksek kurulunuza bildiririm bu inancımı; bütün ulusa bildiririm, bütün dünyaya bildiririm!

KORO– Ankara'dan duyuluyor top sesleri...
Geliyor düşman! Geliyor düşman!
(*Tek tek*)
– Yer yer kırılıyor savunma hatlarımız...
– Sol kanadımız çekiliyor...

ATATÜRK– Savunma hattı yoktur: Savunma alanı vardır. O alan bütün yurttur. Yurdun her karış toprağı yurttaş kanıyla ıslanmadıkça, düşmana bırakılamaz!

KORO– Türkü barındıran son toprak bu.

ATATÜRK – (*Kendi kendine*):
Ulusumun son toprağı bu, gerçek.
Başarmam gerek, başarmam gerek!

ESKİ ÖNDERLER–Nöbetteyiz! Nöbetteyiz!

KORO– İşte Sakarya'da son buluyor artık
tâ Viyana önünde başlayan bozgun.
Kalkıyor üstümüzden koyu karanlık,
güneşi tekrar yükseliyor ulusun!
(*Tek tek*)
– Sakarya Savaşı'nın üzerinden aylar geçti.
– Neden düşmana saldırmıyor ordumuz?

ATATÜRK–Hazırlanıyoruz.

KORO– Hangi uçurumlara sürükleniyor bu ulus?
Daha bekleyecek mi, saldırmayacak mı ordumuz?

ATATÜRK– Hazırlanıyoruz... Hazırlanıyoruz...
Her şey gizli yapılacak; şimdilik
varlığımızı toprak bile duymayacaktır.

Ama 26 Ağustos 1922 sabahı
toprağın bütün güçleri bizde toplanacak
ve ordularımız düşman üstüne
kıyametler gibi boşanacaktır!

.....

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!

KORO– Geride kaldı yıkım günleri.
Bu büyük zafer artık
bayram tadı verir her günümüze!

ATATÜRK–
Hiçbir zafer amaç değildir.
Bundan sonra başlıyor asıl işimiz!
Bizi barındıracak yeni yapıyı
artık kurabiliriz.

KORO– Yaşasın Cumhuriyet!

(*Tek*)
Türkiye Cumhuriyeti Başkanlığı seçimi için yapılan oylamaya yüz elli sekiz kişi katılmış ve Cumhurbaşkanlığı'na yüz elli sekiz oyla Ankara milletvekili Gazi Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir.

ATATÜRK– Hayatı yenileyendir yeni insan!
Cumhuriyet Türkiyesi'nde, eski hayat kurallarıyla eski hukuk, yeni hayat kurallarıyla yeni hukuka bırakacaktır yerini..

.....

İkiz varlıklardır kadınla erkek. Biri karanlıkta kaldıkça, öbürü hiçbir zaman tam aydınlanamaz.
Türk kadını, Türk erkeğiyle birlikte varacaktır uygarlık ışığına.

.....

Hayatı yenileyendir yeni insan!
Biz her şeyimizle yepyeni olacağız.

Uygar uluslar topluluğuna, uygar davranışlar,
uygar görünüşlerle katılacağız biz.

.....

Ulusal sınırlarımız içinde, kendi gücümüze dayanarak
sürdüreceğiz varlığımızı;
ulusun, ülkenin gerçek mutluluğu ve bayındırlığı
için çalışacağız.

.....

Hayatı yenileyendir yeni insan!
Bütün insanlığı mutluluğa erdirmeye çalışmayan
uluslar, hiçbir zaman tam mutlu olamazlar. Biz
bütün insanlıktan sorumlu tutacağız kendimizi.
Yurtta barış, dünyada barış!

KORO– Öylesine Türk oldun ki sen,
Atatürk dedik sana!

ATATÜRK– Türk Ulusu! Az zamanda çok ve büyük işler yaptık.
Bunların en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir. Daha çok çalışacağız, daha az zamanda daha büyük işler başaracağız!

KORO– Bizim en diri canımızsın sen,
en gür sende yaşarız biz!
Yıkıma baş eğmeyen kanımızsın sen,
her engeli seninle aşarız biz!
Ülküler yeşerten yanımızsın sen,
güzelliklere seninle koşarız biz!

ATATÜRK– Ne mutlu Türküm diyene!

KORO–Sensin biz yapan bizi,
sende sevdik kendimizi.

ATATÜRK– Benim bu vücudumu da
bir gün geri alır toprak.

KORO– Karanlıkta neyleriz
batarsa güneşimiz?
ATATÜRK– Ama kurduğumuz yapı
sonsuza dek kalacak.
KORO– Gidiyorsun...
ATATÜRK– Ey Türk gençliği! Türkiye Cumhuriyeti'ni
sonsuza dek savunup koruyacaksın.
KORO– Gidiyorsun, bizi can suyundan ediyorsun.
ATATÜRK– Ey bütün geleceklerin Türk çocuğu!
Sana gereken gücü sen her zaman
damarlarındaki soylu kanda bulacaksın.
KORO– Sen şafaksın!
Sen bizi kurtardın,
darda kaldıkça hep kurtaracaksın.
Sen şafaksın!
Kurtuluş arayan bütün uluslara
ışık saldın, ışık salacaksın.
Sen sürekli şafaksın!
ATATÜRK–Türklerim Atatürk der bana.
KORO– Öylesine Türk oldun ki sen,
Atatürk dedik sana!
Atatürk deriz sana.
ATATÜRK– Türklerim için nöbetteyim!
ESKİ ÖNDERLER– Nöbetteyiz!
ATATÜRK– Nöbetteyim bütün insanlık için!
ESKİ ÖNDERLER– Nöbetteyiz!
KORO– Nöbetteyiz! Nöbetteyiz!

Behçet NECATİGİL (1916-1979)

PENCERE

Kişiler:

I. KADIN
II. KADIN
I. ERKEK
II. ERKEK
I. ÇOCUK
II. ÇOCUK
KÜÇÜK KIZ

I. KADIN – Yanına girdim, ağlıyordu. Bir şeyden korkmuş her hâlde.

I. ERKEK – İkimiz de yoktuk, içlenmiştir.

I. KADIN – Bu ilk gidişimiz değil ki!

I. ERKEK – Fakat evde birimiz kalalım istiyor.

I. KADIN – Yıllık iznimiz bitti. Gene de sen veya ben, onu yalnız bırakmamaya çalışıyoruz. Başka ne yapabiliriz?

I. ERKEK – Dedim sana, götürelim..

I. KADIN – Hastahane böyle hastayı almıyor, biliyorsun!

I. ERKEK – Eh, ne yapalım, elimizden geldiği kadar biz de evde bakıyoruz. Hem hasta oldu oldu iyileşti; gene düzelir.

I. KADIN – Yaşlı artık kolay atlatamıyor. Biz yokken bir şeyler olmuş.

I. ERKEK – Canım, neden ağladı, biliyor musun?

I. KADIN – Yüzü, bakışları... bir şeyden ürkmüş! Konuşabilse! Hep pencereye bakıyor.

I. ERKEK – Ne var pencerede?

I. KADIN – Ben bir şey göremedim.

I. ERKEK – Biz yokken birisi gelmiştir.

I. KADIN – Kim?

I. ERKEK – Belki postacı.

I. KADIN – Söyledik ya postacıya; pencereyi kapalı görünce, mektupları kapının altından atacaktı. Postacı olamaz.

I. ERKEK – Kim peki?

I. KADIN – Bilsem...

I. ERKEK – Birinin gelmesi mi gerek?

I. KADIN – Neden korksun durup dururken?

I. ERKEK – Belki ağabeyin... Evet; o gelmiştir. Biz de evde yokuz tabiî.. Annesini pencerede göremeyince uzandı, baktı...

I. KADIN – Annem oğlundan ne diye korksun?

I. ERKEK – Gözleri uzağı seçemiyor; tanıyamamış, yabancı biri sanmıştır. Sen olsan, yabancılar seyretsin ister misin?

I. KADIN – İstemem.

I. ERKEK – Şu da var: Ağabeyin geldi, annen de pencereye karşı yatıyor ya, camdan gördü tanıdı diyelim. Yatağa düşmeden önce, kapının anahtarını camdan uzatırdı. Şimdi kalkamıyor. Ağabeyin de, anahtar olmayınca geri döndü tabiî. Annen buna üzülmüş, bunun için ağlamıştır. Peki, şimdi nasıl?

I. KADIN – İlâçlarını verdim, yatıştı. Sen de biraz bir şeyler söyle, n'olursun!

I. ERKEK – Aa, tabiî, tabiî!

II.

I. ERKEK – Geçer canım, üzülmeyin! Ben bu kış, biliyorsunuz, günlerce hasta yattım. Ateş, sayıklama.. Şimdi bakın, hamdolsun! Hastalık, sağlık bizim için! İyileşeceksiniz elbet! *(anlaşılmaz, kısık kopuk sesler)* Hayır, hayır, konuşmak yok! Ne dedi doktor? Heyecanlanmasın, dedi. Gene konuşacaksınız; bitsin şu ilâçlar, düzelin biraz. Geçer tabiî!

I. KADIN – Bak, gene pencereyi gösteriyor.

I. ERKEK – Pencere... Ne var pencerede? Canım, ben size ne dedim? Kim gelirse gelsin, aldırmayın! Çalar kapıyı, bakar açan yok, gider. Camı bile vursa kalkıp açamazsınız ki! Gitsin, size ne! Çok önemli bir iş için gel-

mişse, yazar bir kâğıt, atar kapının altından; sonra biz varken gelir tekrar.

I. KADIN – Anne! Bu gün ikimiz birden gitmek zorundaydık. Yoksa seni yalnız bırakıyor muyuz? Biliyorsun...

I. ERKEK – Evet! Birimiz evdeyiz. Mecbur olunca başka... Yoo, sizin için değil, tabiî!.. İstemezsiniz, biliyoruz, sizin yüzünüzden işimizden kalalım... Yoo, hayır, onun için değil, üzmeyin kendinizi! Özlediniz her hâlde; oğlunuz da bugün yarın gelir. Yoksa biz yokken o mu geldi? Efendim?..

(Anlaşılmaz, kısık kopuk sesler)

I. KADIN – Hayır demek istiyor.

I. ERKEK – *(Hayal kırıklığına uğramış)* Yaa? Neyse, üzülmeyin. Ben gider bakarım. Dönecekti bu günlerde; dönmüştür. Haber bırakırım, uğrar. *(Yumuşak)* Evet, evet, siz oğlunuzu özlediniz! Üzülmeyin; gelir, gelir!

I. KADIN – (Yavaş *sesle*) Sevindi! *(Sesini yükseltir)* Anne, bak, damadın bulup getirecek oğlunu! *(Kısa bir sessizlik)* Uyudu!

I. ERKEK – Çıkalım yukarı, biz de dinlenelim biraz.

I. KADIN – Peki!

III.

(Başka oda)

I. ERKEK – Onu çok iyi anlıyorum.

I. KADIN – Kimi?

I. ERKEK – Ağabeyini.

I. KADIN – Kızıyorsun, değil mi?

I. ERKEK – Kaçıyor. Fakat kolay değil.

I. KADIN – Bizi hiç düşünmüyor.

I. ERKEK – Bazı şeyler konuşunca bayağılaşır. Vaz geç!

I. KADIN – Sen içinden konuşuyorsun ama.

I. ERKEK – Sen?

I. KADIN – Ben susmak zorundayım.

I. ERKEK – Ben de.

I. KADIN – Sen hiç bile değilsin.

I. ERKEK – Seninle evliyim.

I. KADIN – Fakat o, oğlu!

I. ERKEK – Çok iyi anlıyorum.

I. KADIN – Benim aklım ermiyor.

I. ERKEK – Bu ne, biliyor musun; değil başka evlerde bıraktığımız annelerden, babalardan, hattâ aynı evin odalarını paylaştığımız eşlerden, çocuklardan zamanla uzaklaşıyoruz.,

I. KADIN – Öyle kopuşlar başka.

I. ERKEK – Bu da onun aynı. Uzağımızda kalmış yakın akrabaları ara sıra bir ziyaret... Evet, bir vicdan borcu, bir vazife. Fakat bir yandan da, sıkıcı bir şey, doğrusu!

I. KADIN – Neler söylüyorsun?

I. ERKEK – İçimizden geçirdiğimiz şeyleri. Yıllardır düşünüyoruz, dışa vuramıyoruz. Bazı düşünceler uzun zaman içimizde kökleşir, dışa taşmasını önleriz onların. Ama artık konuşabiliriz sanıyorum. Çünkü bizde o kadar yıprandı ki bu duygular... Sivrilikleri kalmadı. Sözler batmaz bize; alıştık, umursamaz olduk; konuşabiliriz.

I. KADIN – Konuşmuyor muyuz?

I. ERKEK – İçimizden, kendi kendimize.

I. KADIN – Kelimelere dökülecek de ne olacak?

I. ERKEK – Hiç! Fakat gene de konuşalım: Ağabeyin bize ne zaman uğrasa, kızgın saç üstünde gibidir; sıkıntılı, huzursuz...

I. KADIN – Kendini suçlu hissediyor.

I. ERKEK – Yüzüme bakamaz. Fakat ben anlıyorum. Sözleri, düşündüklerinin ne kadar uzağında. Kendisi ürker kendi sesinden; kopmuş, tedirgin.. Bir an önce gitmektedir gözü.

I. KADIN – Sanıyor ki, biz...

I. ERKEK – (*Sözünü keser*) Gözlerimizi dikmiş, ondan hesap soruyoruz. Annene niçin biraz da sen bakmıyorsun? Sanki bunu soruyoruz.

I. KADIN – Düşünmesi gerek.

I. ERKEK – Düşünmüyor diyemeyiz. Düşünmek istemese bile, bunları ona sen düşündürüyorsun.

I. KADIN – Ben hiçbir şey söylemem, söyleyemem.

I. ERKEK – Gözlerini gizli bir sitemle ağabeyine çevirdiğin zamanlar, aranızda duyulmayan bir dille neler konuştuğunuzu biliyorum.

IV.

(Rüyalarda gibi, uzaktan yankılı, hayalde konuşma)

I. KADIN – Ağabey, hatırlıyor musun? Bizim evde bir Emine Teyze vardı.

II. ERKEK – Ne diye hatırlatıyorsun? O zaman gençti annem.

I. KADIN – Emine Teyze nasıl öldü?

II. ERKEK – Yirmi beş yıllık hikâye!

I. KADIN – Taşlıktaki sandık odasında ölmüştü.

II. ERKEK – O evlerde hiç değilse kiler, sandık odası gibi yerler vardı. Döküntü eşyalar konurdu oralara. Şimdi evler küçüldü, daraldı. Döküntülere yer yok; fazlalıklar atılıyor şimdi. Çocuklarımız var; yaşlılara verecek oda kalmadı.

I. KADIN – Bize neden çok seyrek uğruyorsun?

II. ERKEK – Annemdir. Rahmetli ablamızı, beni, seni o büyüttü; biliyorum.

I. KADIN – Sen erken evlendin, çocuklarını da o büyüttü.

II. ERKEK – Ama şimdi sizin yanınızda...

I. KADIN – Onu bize gönderdiğin zaman, artık...

II. ERKEK – *(Sözünü keser)* Biliyorum. Gençliğini, sağlığını bizde tüketti; hastalığı, ihtiyarlığı size kaldı; biliyorum.

I. KADIN – Emine Teyze'yi hatırladın, değil mi? Sağ koluydu annemin. O olmasaydı, annem tek başına çocukluğumuzun evini çekip çeviremezdi.

II. ERKEK – Asıl teyzemiz değil ki; komşularıymış annemin!

I. KADIN – Kimsesiz kadınlar bir komşu, bir tanıdık, bir akraba evine, kendi evleri gibi bağlanırlar; hele dul ve yoksul kadınlar.

II. ERKEK – Bu günün insanları sinirli, sıkıntılı, Gülüm! Evler, bir karı, koca ve çocuklar için.

I. KADIN – *(Kendi kendine konuşur gibi)* Bir tanıdık, bir dost, bir uzak akrabadır. Yanımıza alırız; işlerimize bakar, besler büyütür çocuklarımızı.. ve yaşlanır. Evimize, hele çocuklarımıza ne kadar emeği geçmiştir! Fakat kocayınca artık işe yaramaz olur ve başlar bencilliğimiz: Artık görmek bile istemeyiz onu. Gitsin nereye giderse! Nereye gitsin?

II. ERKEK – Emine Teyze'yi biz göndermedik!

I. KADIN – Tabiî biz göndermedik; suç bizde değil tabiî!

Her ev bir aileyle başlar; çocuklar büyür, kendilerine yeni evler açarlar ve geride eski ev kalır, evde yaşlı anne baba. Uçamayan ihtiyarlar.

II. ERKEK – Ne demek istiyorsun?

I. KADIN – Yaşlılar, başladıkları evlerde bitirebilmeli hayatlarını.

II. ERKEK – Saçma ve imkânsız!

I. KADIN – Neden?

II. ERKEK – Şartlar değişiyor. Gülüm! Gönüller daralıyor. Korkunçtur uzarsa. Yataklarda, minderlerde fazla yıllanmamak, odaları vaktinde boşaltmak gerek. Gözleri boşalacak şiltelerde, çocuklar, büyüklerin ölümünü bekliyor.

I. KADIN – *(İçini çeker)* Doğru!

II. ERKEK – Emine Teyze ölümünü geciktiriyordu. Uzayıp gitmeler bıktırır bir yerde. Sandık odaları eski evlerde vardı.

I. KADIN – Doğru!

II. ERKEK – Eski evlerde taşlık, kiler, sandık odası gibi yerler varken bile, insanların gönülleri daralıyordu. Çok yaşlılarla aynı çatı altında olmaya, eskiler bile katlanamıyorlardı. Şimdi büsbütün...

I. KADIN – *(Sözünü keser, dinlemiyormuş gibi kendi kendine)* Önceleri can yoldaşlarımızdır, çünkü işlerimizi yaparlar, hizmetçilerimizdirler. Sonra kuvvetten düşer, kocar ve düşmanımız olurlar. Onlar bize düşman değil tabiî; kendilerinden utandığımız, kendilerine şimdi bizim hizmet etmemiz gerektiği için biz onlara düşman oluruz. Gitmelerini isteriz, bırakıp kaçmak isteriz. *(Kısa bir sessizlik)* Bize neden çok seyrek uğruyorsun?

II. ERKEK – Vaktim yok; bilmez gibi konuşma! İş güç, çocuklar.. Hem sonra.. Ödemek bazı şeyleri, kolay değil! Ödeyen bazan biz olmayız, başkası bizim yerimize de

öder.

(Hayalde konuşma biter, akustik eski hâline döner.)

I. ERKEK – Ne zaman bizim eve gelse, ağabeyinle Emine Teyze'yi konuşuyorsunuz! Bakışlarınızla, kaçamak bir konuşma... Fakat anlaşılıyor.

I. KADIN – Emine Teyze'yi sana ben anlatmıştım.

I. ERKEK – Konuşmadan neler konuştuğunuzu, ben de ordan biliyorum.

I. KADIN – Annem şimdi Emine Teyze oldu. Fakat ne yapabilirim?

I. ERKEK – Bir şey yap dediğim yok. Ağabeyini de hoş gör! Ara sıra ona ben de içerliyor, fakat bunu dışa vurmuyorum; beni de anla!

I. KADIN – Anlıyorum. Mecbur musun?

I. ERKEK – Evet.

I. KADIN – Arada ben varım çünkü.

I. ERKEK – Annenin yerinde benim annem, benim bir akrabam olabilirdi. Borç borçtur, ama bu borcu borçlu olduğumuz kimseye değil de bir başkasının borçlu olduğu kimseye ödeyebiliriz. İkisi bir bence.

I. KADIN – Asıl borçlu olduklarımız, hoş karşılar mı bunu?

I. ERKEK – İş ödemekte! Öde de kime ödersen öde!

I. KADIN – Ben fazlasıyla ödedim, fakat senden utanıyorum.

I. ERKEK – İçinden çıkamayız böyle düşünürsek. Ben de ödeyemediklerimden utanıyorum dersem ne değişir?

I. KADIN – Annemden çok mu sıkılıyorsun?

I. ERKEK – Hiç sevemeyeceği kimselere de katlanabilir insan; öyle durumlar vardır; ayıplanmaktan korkar.

I. KADIN – Biliyorum.

I. ERKEK – Kendi annemizi, babamızı bile sevemeyiz, bakarsın; nerde kaldı ki hayatımıza sonradan giren başka kimselerin akrabalarını. Ama nedir, vazife!

I. KADIN – Haklısın!

I. ERKEK – İçimizden gelmiyorsa bir vazifeyi yapmak zordur, bilirsin! O durumda bir sevgiye yükselmek, ah hele bu, çok zor! İnsan bazan merhametsiz olabilmeli!

I. KADIN – Sen değilsin!

I. ERKEK – Bunları düşünmek bile, kalpsizlik aslında.

I. KADIN – Ben öyle almıyorum.

I. ERKEK – Konuşmamalıydık. Birazdan içerlemeler başlar.

I. KADIN – Niçin?

I. ERKEK – Korkunçluğu sonradan duyulur. Keşke konuşmasaydık.

I. KADIN – Her zaman konuştuğumuz şeyler.

I. ERKEK – Fakat dışa vurunca âdileşiyoruz. *(Kısa bir sessizlik, değişik tonda)* Ben demin annene gider, oğlunu bulurum dedim ya vaz geçtim. Git, sen çağır!

I. KADIN – Burada olsaydı zaten uğrardı.

I. ERKEK – Burada. Yolda gördüm, dalgındı, o beni görmedi.

I. KADIN – Görmüştür.

I. ERKEK – Görseydi sorardı.

I. KADIN – Annemin tekrar hastalandığını bilmiyor ki!

I. ERKEK – Annesinin onsuz olamadığını biliyor ama!

I. KADIN – Kıskanıyor musun?

I. ERKEK – *(Hafif güler)* Sevgilerden şüphe ediyorum. Gösteriş ve yaltaklanma çoğu.

I. KADIN – *(Hafif kırgın)* Olabilir.

I. ERKEK – Ağabeyinden bahsediyorum.

I. KADIN – Kızıyorsun, değil mi?

I. ERKEK – Ben değil, sen kızmalısın!

I. KADIN – Beni o okuttu.

I. ERKEK – Dedim ya, bazı borçların ödemesi kat kat fazla fedakârlık ister.

I. KADIN – Şimdiye kadar hiç böyle acı konuşmamıştın.

I. ERKEK – Çok yorgun olduğum zamanlar insafsız olurum. Affet!

I. KADIN – Fakat haklısın!

I. ERKEK – *(Değişmiş)* Sen şimdi onu bırak da, ne yapacağız onu söyle!

I. KADIN – Ne yapabiliriz? Hiç!

I. ERKEK – Git getir ağabeyini!

I. KADIN – Ne değişecek?

I. ERKEK – Annen sevinir. Her zaman varsa yoksa oğlu! Toz kondurmaz.

I. KADIN – Annem biliyor. Kaç kere söyledi.

I. ERKEK – Neyi söyledi?

I. KADIN – Bazı şeyleri de sen bilmiyor, görmek istemiyorsun! Annem seni çok sever.

I. ERKEK – Kendini mecbur hissetmiştir.

I. KADIN – Yanılıyorsun!

I. ERKEK – Lütfen kapatalım bu bahsi! Ancak tahminler üzerinde yanılabiliriz; gerçekler üzerinde duralım!

I. KADIN – Peki!

I. ERKEK – Sen konuş!

I. KADIN – Neden korktu dersin?

I. ERKEK – Nerden çıkarıyorsun, korktuğunu?

I. KADIN – Bilmez miyim? Annem!

I. ERKEK – Durumunu düşünmüştür. Bizi, oğlunu, gelinini düşünmüştür.

I. KADIN – Gelini de hiç uğramıyor.

I. ERKEK – Sen bizimkilere mecbur olmadıkça uğruyor musun?

I. KADIN – Vaktim mi var?

I. ERKEK – Onun var mı?

I. KADIN – Fakat annesi sayılır.

I. ERKEK – Sen bu gün beni imtihana çekiyorsun galiba.

I. KADIN – Ne imtihanı?

I. ERKEK – İnsanlık imtihanı: Yakınların hakkında gizli düşüncelerimi, aykırı görüşlerimi öğreneceksin de ne olacak?

I. KADIN – Zaten biliyorum. Korkma, bugün çok sâkinim. Sana da hak veriyorum. Senin yerinde ben olsam, imkânı yok, bu kadar susamazdım.

I. ERKEK – Konuştuğuma pişmanım.

I. KADIN – Konuş n'olursun!

I. ERKEK – Konuşayım, dinle: Gelin, yengen yâni, uğramaz, uğrayamaz. Fakat haklı.

I. KADIN – Neden haklı?

I. ERKEK – Biraz da sizde kalsın annem, demenden korkar.

I. KADIN – Ama onun da vazifesi.

I. ERKEK – Artık mecbur değil.

I. KADIN – Sen mecbur musun?

I. ERKEK – Kızısın, sen mecbursun!

I. KADIN – Fakat sen...

I. ERKEK – İkisi birbirine bağlı. Damadıyım, ben de mecburum.

I. KADIN – O da gelini.

I. ERKEK – Baktı, sırasını savdı o.

I. KADIN – Annem onlara çok baktı. Gelin, bizim eve geldiğinde on beş on altı yaşlarındaydı. Onu, onun çocuklarını hep annem büyüttü. O ne yaptı?

I. ERKEK – Sırasını savdı.

I. KADIN – Çok az.

I. ERKEK – Fark etmez.

I. KADIN – Hem neye onları koruyorsun anlamıyorum.

(Kısa bir sessizlik)

I. ERKEK – Uyudun mu?

I. KADIN – *(Uykulu)*: Öyle yorgunum ki!

I. ERKEK – Uyu biraz.

I. KADIN – Sen?

I. ERKEK – Ben de uyurum.

I. KADIN – Uyumazsın! Fakat n'olursun, düşünme!

I. ERKEK – Ne var düşünecek?

V.

I. ERKEK – *(Üç monolog)* Düşünme, dedi! Ne var düşünecek? Gelin de haklı! Kaçmalar kurtuluştur... Haklı! Zorla olmaz ki bu. Bir ay önce bir gün uğramış, karımın evde olmayışına ne kadar sevinmişti. Çünkü bir şey söyler, hatırlatır diye çekiniyordu. Ziyaretini lâf kalabalığına boğup tehlikeyi geçiştirmek istedi. Söyledikleri hâlâ aklımda...

II. KADIN – *(Arada bir gülerek konuşur. Hayalde, yankılı konuşma)* Hiç sormayın, hiç sormayın! Gene annem, kardeşim, dört çocuğu iki haftadır bizdeler! Sekiz kişi... Vallahi yer kalmadı daracık odalarda. Aklım hep sizde, ama vakit mi var gelmeye? Bizimki, sağ olsun kolayını buldu: Çalıştığı firma, ona burada iş veremez sanki; yok, hayır, şehir şehir dolaşacak ille! Çoluk çocuk, yüzüne hasret kaldık; binde bir lütfen uğrayacak da. Kocamız mı, babamız mı unuttuk âdeta. Sizden iyisi yok! Hep olduğunuz yerde. Eh, kayınvalidenin hastalığı da yormaz sizi! Ne yapalım, noksansız saadet mi var, bir yerden bir üzüntü olacak işte! Üzüntü değil tabiî! Annemizdir, bakacağız elbet. Fakat kendi kızının bakması başka! Aa, tabîi, beni de sever, ben de ona bizdeyken çok iyi baktım. Allah için! Hiç incitmedim; sorun kendisine! Eh, sağlığı yerındeydi o zaman, böyle felç geçirmemişti daha, fakat olsun, gene de kolay değil. İnsan kendi öz annesinden bile bıkıyor! Bırakıp bir yere gidemezsin, adam tutamazsın, her işine gene de sen koşacaksın! Neyse, iyiymiş madem, ben sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim. Uyanınca geldiğimi söylersiniz. Görümcemin de gözlerinden öperim, özledim vallahi. Birbirimizi şöyle doğru dürüst göremez olduk. Annem, hiç merak etmesin oğlunu. Rahatı, keyfi yerinde. Gezmek işine gelmese, burada iş bulur, yanımızda olurdu hep. Ama ister mi, hiç ister mi? Aydan aya ev masrafını yolluyor, karışmıyor başka şeye. Ben burada ne yapıyorum, ne ediyorum, aldırdığı bile yok! Siz de insansınız, evinizi bırakıp bir yere gidiyor musunuz? Yazları, şöyle beş on gün için olsun, şehirden uzaklaşıp bir tarafa, dinlenmeye siz de gidebilirsiniz tabiî.

(Yankı kesilir. Kısa bir sessizlik.)

I. ERKEK – Gelinin söylediklerini karıma anlatmadım, çünkü bana söylenmiş sözlerdi bunlar.

VI.

(Pencerenin altında, sokakta, konuşmalar, hastanın odasından duyulur.)

I. ÇOCUK – Sen evine git, hadi git!

II. ÇOCUK – Gitmicem, sana ne?

I. ÇOCUK – Annen kızarsa karışmam bak!

II. ÇOCUK – Annem çarşıda; evde yok ki!

KÜÇÜK KIZ – Annesi çarşıda. Ne yapsın eve gidip?

I. ÇOCUK – Gitsin! Hayvanı dürtüklüyor! (*Bir kedi acı acı miyavlar*) Bak, o ağırdı gene.

II. ÇOCUK – Kedi senin mi?

I. ÇOCUK – Benim! Kim buldu?

II. ÇOCUK – Ben gösterdim.

I. ÇOCUK – Demin kim getirdi buraya?

KÜÇÜK KIZ – Sen getirdin, Cengiz Ağabey!

II. ÇOCUK – Yaa., o getirmiş!

KÜÇÜK KIZ – Tabiî o getirdi; korktun sen!

II. ÇOCUK – Korkmuşum! Alıp eski yerine ben götürmedim mi?

KÜÇÜK KIZ – Götüür! Cengiz ağabey gene buraya getirdi.

II. ÇOCUK – Ne olacak burada durup da?

KÜÇÜK KIZ – İyi olacak!

II. ÇOCUK – Burada iyi olmaz, ölür.

KÜÇÜK KIZ – Orda da ölür.

I. ÇOCUK – Orası uzak.

II. ÇOCUK – Asıl burası uzak.

I. ÇOCUK – Burası sizin eve yakın.

II. ÇOCUK – Orası da sizin eve yakın.

I. ÇOCUK – Bizim evde kimse yok; kapı kapalı.

II. ÇOCUK – Bizim evde de kimse yok.

KÜÇÜK KIZ – Bu pis kediyi almaz ki zaten anneniz eve.

II. ÇOCUK – Sen karışma; küçüksün!

KÜÇÜK KIZ – Sen çok mu büyüksün?

II. ÇOCUK – Tabiî büyüğüm.

KÜÇÜK KIZ – Hiç bile! Okula gidiyor musun? Cengiz Ağabey okula gidiyor.

II. ÇOCUK – Gitsiin! Daha birinci sınıfta.

I. ÇOCUK – Hava birinci sınıfta. İkiye geçtim.

II. ÇOCUK – Geeeç! Ben de bu sene gidicem.

I. ÇOCUK – Zor gidersin! Kim alır seni okula?

II. ÇOCUK – Neye almasınlar?

KÜÇÜK KIZ – Aşı olmadın ki sen!

II. ÇOCUK – Sen oldun mu?

KÜÇÜK KIZ – Oldum ya! Aşı kâğıdım bile var.

II. ÇOCUK – Varmış! Yok. İşte!

KÜÇÜK KIZ – Gel eve de göstersin annem. Var tabiî!

II. ÇOCUK – Varsa var... bana ne?

I. ÇOCUK – Hadi evine git!

II. ÇOCUK – Gitmicem; zorla mı?

KÜÇÜK KIZ – Onu eve almıyorlar, Cengiz Ağabey!

II. ÇOCUK – Neye almasınlar? Şimdi kimse yok ki evde.

I. ÇOCUK – Bıktım be, git artık!

KÜÇÜK KIZ – Cengiz Ağabey sana baktırmayacak, oh ya!

II. ÇOCUK – Kedi onun mu?

I. ÇOCUK – Benim tabiî; ben buldum!

II. ÇOCUK – Araba çiğnemiş, ne yapacasın bu kediyi?

I. ÇOCUK – Bakacağım! Sana ne?

II. ÇOCUK – Annen görürse zor bakarsın sen!

(Kedi acı acı miyavlar)

I. ÇOCUK – Sus be! İşte bağırdı.

KÜÇÜK KIZ – Hani ölüyordu?

I. ÇOCUK – Daha can çekişecek.

II. ÇOCUK – Bu yavru; hemen ölmez.

KÜÇÜK KIZ – Yavruymuş! Koca kedi!

(Kedi acı acı miyavlar)

I. ÇOCUK – (*kızmış*) Dokunma be!

II. ÇOCUK – Senin mi?

I. ÇOCUK – Benim.

KÜÇÜK KIZ – Sahibi yok ki onun.

I. ÇOCUK – Olsaydı araba çiğnemezdi.

KÜÇÜK KIZ – Sahibi olsaydı ölmezdi, di mi, Cengiz Ağabey?

I. ÇOCUK – Hemen ölmez, daha can çekişecek.

KÜÇÜK KIZ – Can çekişmek ne demek?

I. ÇOCUK – Benim babaannem ölmüştü.

KÜÇÜK KIZ – Ölürken gördün mü sen?

I. ÇOCUK – Annem dedi ki, nine can çekişiyor, sen git oyna dedi.

KÜÇÜK KIZ – Can çekişmek oynamak mı, Cengiz Ağabey.

II. ÇOCUK – (*Hafif güler*) Hıh! Oynamakmış!

KÜÇÜK KIZ – Sen biliyor musun sanki?

II. ÇOCUK – Tabiî biliyorum.

KÜÇÜK KIZ – Ben de anneme sorarım.

II. ÇOCUK – Soor!

KÜÇÜK KIz – Annem diyor ki babama: Akşama kadar canım çıktı, öldüm... diyor. İnsanın canı neden çıkar?

I. ÇOCUK – Dayak yerse çıkar.

KÜÇÜK KIZ – Annem dövmez beni.

II. ÇOCUK – Zor dövmez! Dün nasıl dövdü?

KÜÇÜK KIZ – Dün başka!

(*Kedi acı acı miyavlar*)

I. ÇOCUK – Ver o değneği! Dokunma demedim mi sana? Öldüreceksin hayvanı!

II. ÇOCUK – Ölsüüün!

KÜÇÜK KIZ – Günah ama.

II. ÇOCUK – Zaten ölmüş!

I. ÇOCUK – Yaşıyor, görmüyor musun? *(Birden korkmuş)* Hey, susun!

KÜÇÜK KIZ – Ne oldu, Cengiz Ağabey?

I. ÇOCUK – Odada biri bağırdı.

KÜÇÜK KIZ – İçerdeki haminnedir.

II. ÇOCUK – Pencere kapalı.

I. ÇOCUK – O, camın önünde otururdu hep.

II. ÇOCUK – Şimdi yok o.

I. ÇOCUK – Neye yok?

II. ÇOCUK – Ne bileyim ben?

I. ÇOCUK – Ya duyduysa konuştuklarımızı?

KÜÇÜK KIZ – Kediyi demin de getirdikti, o zaman da duymuştur.

I. ÇOCUK – Anneme söyler.

II. ÇOCUK – Babam duyarsa döver beni.

KÜÇÜK KIZ – Biz kötü bir şey yapmadık ki! Baktık sade.

(Yaşlı kadının kısık bağrışı)

I. ÇOCUK – Gelin, kaçalım!

II. ÇOCUK – Hadi!

KÜÇÜK KIZ – Kedi n'olacak?

I. ÇOCUK – Ölürse ölsün! Sahipsiz kedi! Kooş!

(Çocuklar bağrışarak kaçarlar. Yaşlı kadının kısık haykırışı)

I. KADIN – *(Birden uyanmıştır)* Duydun mu?

I. ERKEK – Ne var, ne oluyor?

I. KADIN – Annem bağırdı.

I. ERKEK – Ne zaman?

I. KADIN – Şimdi.

(Merdivenlerde ayak sesleri)

I. KADIN – *(odaya girer)* No oldu. Anne?

(Yaşlı kadının kısık, kopuk ağlayışı. Anlamsız kelimeler)

I. ERKEK – Pencereyi gösteriyor; camı açayım mı?

I. KADIN – *(Heyecanlı)* Aç, aç!

(Bir pencere açılır)

I. ERKEK – Sokakta kimse yok.

I. KADIN – Demin çocuk bağrışmaları işittim. Bak, bir kedi. Pencerenin altında.

I. ERKEK – Gördüm. Araba çiğnemiş galiba. Zavallıcık.

(Kedi acı acı miyavlar. Yaşlı kadının kısık haykırışı)

I. ERKEK – Kedinin bağırmasından korkuyor, anlaşıldı.

I. KADIN – Başını sallıyor, evet diyor. Pencereyi kapatalım. *(Pencere kapatılır.)*

I. ERKEK – Demin biz gelirken yoktu.

I. KADIN – Çocuklar getirdiler, sonra da götürdüler m nedir?

I. ERKEK – Biz yukarıdayken gene getirdiler her halde. Yukarıdan ses duyulmaz.

I. KADIN – Sokakta çıt olsa bu odadan duyulur. İşitiyor tabiî.

I. ERKEK – Bitişik odaya götürsek?

I. KADIN – Sokağa bakarak burada avunuyordu.

I. ERKEK – Yattığı yerden sokağı göremiyor ki artık. İyi olunca gene gelir.

I. KADIN – Evet. *(Sesini yükseltir)* Anne! Seni bitişik odaya götürelim, ister misin?

I. ERKEK – Başını sallıyor, evet diyor.

I. KADIN – Karyolanı çekerek götürürüz, sen kımıldama. Anne! Önce içersini düzeltelim.

(kısa bir sessizlik. bitişik odada)

I. KADIN – Kim bilir neler konuştu çocuklar, duydu tabiî!

I. ERKEK – Bilseydik.

I. KADIN – Yalnız... *(durur)*

I. ERKEK – Ne var?

I. KADIN – Bu oda öyle küçük ki... Sandık odası gibi...

Behçet NECATİGİL (1916 - 1979)

YILDIZLARA BAKMAK

Kişiler:

YOLCU
ARABACI
GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ

(Bir süre rahvan giden bir atlı araba sesi.)

YOLCU – Daha hızlı, daha hızlı! Vaktim yok fazla.

ARABACI – At yoruldu. Bey, yol bozuk zaten! *(Bir kamçı sesi.)* Dehey Aslan!

(Tekerlek, nal sesleri bir süre çoğalır; at kişner. Yolcu da, Arabacı da gürültüden bağırır gibi konuşurlar.)

YOLCU– Bu işi hemen bu gece bitirmem lâzım. Gidecek başka yerler çıkabilir, bakarsın! Ne kadar da uzakmış! Hızlı sür daha hızlı!

ARABACI– Hem uzak, hem de yol yol değil ki! *(Kamçı şak-*

lar); Dehey Aslan! *(Hızlanan araba sesleri.)* Ne yapacaksınız rasathanede?

(Bazen sesler kesilir. Uzaktan uğultu hâlinde, son hecesi uzatılarak: "Yıldızlara baktın mı" seslenişi duyulur; ses dağılır. Kısa bir süre yine tekerlek, nal sesleri.)

ARABACI – Bey ne yapacaksın, dedim, rasathanede?

YOLCU – Duymadın mı?

ARABACI – Söylemediniz ki!

YOLCU – Ben söylemedim ama, sen sesi duymadın mı?

ARABACI – Hangi sesi?

YOLCU – Bir sesleniş duymadın mı?

ARABACI – Yoo! Bu saatte buralarda kimse yoktur ki, ses olsun!

YOLCU – Ama yol, gündüz gibi aydınlık.

ARABACI – Yıldız ışığından, Bey!

YOLCU — Gökte yıldız var demek?

ARABACI – Var ya, var ya! Görmüyor musun, Bey?

(Sessizlik. Bir süre tekerlek, nal sesleri.)

(Bir kapı tokmağı, bir gong gibi tok ve yankılı üç kere vurulur. Sessizlik. Kapı ağır ve demirden bir sesle açılır. Sessizlik.)

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Fakat azizim, sizi içeriye alamam; çok geç! Rasathaneyi gezmek istiyorsanız gündüz gelin. Aslında, öğretmenleriyle toplu hâlde gelen öğrencilere açıktır burası.

YOLCU – Sayın ki ben de bir öğrenciyim, öğrenmek istiyorum, öğrenmek zorundayım. Fakat başka zaman vaktim yok; geri çevirmeyin beni; yıldızları hemen şimdi görmek istiyorum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yıldızlar rasathaneden görülmez.

YOLCU – Bense en iyi burdan görülür sanıyordum. Öğrenmeye geldim, acaba...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Sözünü keser.)* Gecenin bu saatinde artık hiçbir şey öğrenemezsiniz.

YOLCU – Öğrenmenin de saati mi var?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Var ya! Her şeyin bir öğrenme zamanı var. Bazı şeyler gün doğarken öğrenilir; bazı şeyler de öğlen saatlerinde. Sonra her şeyin bir öğrenme yeri var. Yalnızlıkları öğrenmek için soğuk, taş odalarda gece yarılarını beklemek gerekir. Dereleri, gölleri bahar şafaklarında kırlarda; denizleri, çölleri yaz ayları kızgın öğle üzerleri evlerde, basık odalarda öğrenirsiniz. Ayrı şeyler bunlar. Meselâ sokakları öğrenmek için...

YOLCU – Sokakları öğrendim az çok.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Nesini öğrendiniz bakalım?

YOLCU – Nesini mi? Bakkallarını, kasaplarını, çarşılarını, fırınlarını...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Sözünü keser.)* Durun, durun! Hangi saatlerde?

YOLCU – İş dönüşü, akşam saatlerinde.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ –Öğrenmek dediğiniz bu mu sizin?

YOLCU – Ya ne olsun?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Azizim! Sokakları öğrenmek için, uzunca bir süre, gün doğmadan yollara düşmek gerekir. Sütçü beygirleri, sebze arabaları geçerken. Erkenci kahvelerde çaylar yeni demlenirken. Sokak, bu vakitlerde sokaktır. Sokakların da bir kişiliği olduğunu unutmayın!

YOLCU – Yahut gece yarısından sonra, in cin top oynarken, öyle mi?

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ – *(Şaşırmış.)* Yok canım, nerden biliyorsunuz?

YOLCU – Bir kere eve çok geç dönmüştüm de ondan. Uzadıkça uzamıştı yol. Bütün ışıklar sönmüştü.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yanan lâmbaları görmediniz mi?

YOLCU – Hangi lâmbaları? Bütün ışıklar sönmüştü.

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ – *(güler.)* Yaa, görmemişsiniz! Uyku tutmayan hastaların, âşıkların lâmbaları söner mi hiç?

YOLCU – Camlarda kalın perdeler vardı, dışarıya ışık falan sızmıyordu.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Işık kadar ses de önemlidir; ses, ses!

YOLCU – Evet, öyle! *(birden hatırlamış gibi çabuk çabuk.)* Nitekim ben de size bir ses yüzünden geldim!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ne sesi?

YOLCU – Ama önce şunu öğrenmeliyim. Beni dinlemeye vaktiniz var mı?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Vaktim mi? *(güler.)* Vaktim olmasaydı böyle uzun zaman konuşur muydum sizinle? Bende vakitten bol ne var? Bu teleskopların, sismografların ortasında, gezegenlerin, durağan yıldızların vakti içinde, dünyanın vakti bana öyle uzun geliyor ki!

YOLCU – Ben çok kısa bilirdim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Az çoğa karışınca çok olur.

YOLCU – Filozof musunuz siz?

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ – Hayır, sıradan bir adam! Neyse, devam edin siz. Bir sesten bahsediyordunuz; ne nesi

bu?

YOLCU – Son günlerde kulağıma uzaktan sesler gelmeye başladı.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ne gibi?

YOLCU – Çok sıcak, buram buram buğular içinde bir hamamın uğultuları gibi. Bir soru; ama her kelimesi açık belli bir soru. Yayılan duman duman yaklaşan, sonra eriyip dağılan bir soru.

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ – Hangi saatlerde soruluyor?

YOLCU – Değişik saatlerde,ama en çok...

BİR KADIN SESİ – *(Uzaktan.)* Ocağa yemek koydum, ara sıra bakmayı unutma, indirirken biraz tuz at! Ben gidiyorum. Hoşça kal.

BİR ERKEK KESİ – *(Uzaktan.)* Hesaplara baktın mı? Yanlış bir iş yaparız da başımız derde girer, bir de sen kontrol et! Ama biraz çabuk ol, çabuk, çabuk!

BİR KADIN SESİ – *(Uzaktan.)* Hayatım! Elko'nun vitrinindeki kumaşları gördün mü? Öyle hoş desenler ki; çok da ucuz. Yarın gidelim de bir mantoluk alalım, olmaz mı?

BİR ERKEK SESİ – *(Uzaktan.)* Kaç gündür bakamadın mı? Eee, birader, biliyorsun, acele bu iş! Bırak elindekini de, önce buna bak! Buna, buna, buna!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Yüksek sesle.)* Evet, en çok?

BİR KADIN SESİ – *(Uzaktan, uykulu.)* Yatıyor musun? Öyle yorgunum ki! Üstleri açık olmasın, çocuklara baktın mı?

YOLCU – *(Dalgınlığından sıyrılır, çabuk çabuk.)* Hayır, belli olmuyor, geceleri de duyuyorum. Çalıştığım yerde, evde, her vakit. Bazan uykumun arasında. Hemen uyanıyorum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Hep aynı soru mu?

YOLCU – Hep aynı soru.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Nedir sorulan?

YOLCU – Sorulan... *(Çok uzaktan, girişteki uğultu hâlinde, "Yıldızlara baktın mı?" seslenişi, sonra sessizlik.)* Yıldızlara bakıp bakmadığımı soruyorlar.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Garip şey.

YOLCU – Çok garip

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Demek yıldızları görmüyorsunuz?

YOLCU – Görmüyorum. Çok şeyi görüyorum, gözlerim sağlam, ama yıldızlara bakıyorum, onları görmüyorum. Göz doktorlarına gittim faydasız

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Doktor işi değil bu.

YOLCU – Sinir doktorlarına da gittim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Doktor işi değil bu!

YOLCU – Şimdi size geldim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Benim işim de değil bu!

YOLCU – Nasıl olur? Teleskopunuz var, âletleriniz var; onlarla görebilirim her hâlde.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Neye ille de görmek istiyorsunuz anlamıyorum? Yıldızlar da kalıversin canım!

YOLCU – Olmaz! Yakında gideceğim buralardan; hatırlatıyorlar, sorarlar; ayıp olur cevap veremezsem. Baktım, ama göremedim demek ayıp düşer... *(sessizlik.)*

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Azizim, siz görmüş olmak için bakmışsınız, ondan göremediniz. Duymak için baksaydınız görürdünüz. Hem sonra... *(Durur.)*

YOLCU – *(Merak etmiş.)* Evet?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Fakat... Sizi bir noktada teselli

edebilirim. *(Durur, içini çeker.)* Üzülmeyin, bir siz değilsiniz yıldızları görmeyen. Şaşacaksınız ama, artık ben de görmüyorum.

YOLCU – Siz de mi? Nasıl olur? Bir rasathane müdürü!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Hemen.)* Yoo, yanlış anlamayın! Rasathane müdürü olarak görüyorum da, insan olarak çoktandır göremiyorum.

YOLCU – Peki, bu sizi hiç telâşlandırmıyor mu?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Rahat.)* Hayır! Çünkü benim durumum sizinkinden farklı. İnsan, yıldızları ne zaman görmez, biliyor musunuz?

YOLCU – Ne zaman görmez?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ya hiç bakmamışsa, ya da çok bakmışsa! Ya açlığındandır görmeyişi, ya da artık doymuş, kanıksamış olmasından!

YOLCU – Demek doydunuz siz?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Gençliğimde çok baktım, gördüm çünkü! Şimdi artık gözlerimi kapayınca, onları içimde buluyorum. Dışımda gördüklerim, yalnız astronomi, kozmografya, yıldızları.

YOLCU – *(İçini çeker.)* Ben o kadarını olsun görsem razıyım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Küçümser.)* Püh! Yıldızları yakından göremeyen uzaktan hiç göremez. Size bir soru!

YOLCU – Buyurun!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yıldızlara değil de, çiçeklere baktın mı deseler ne yapardınız?

YOLCU – *(Düşünür.)* Ne mi yapardım? Şey... Botanik enstitüsüne giderdim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Kahkahayla güler.)* Botanik enstitüsüne mi? İlâhi dostum, siz çok komiksiniz, çok! *(Seslenir.)* Hey Arabacı!

ARABACI – *(Girer.)* Buyur, Müdür Bey!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bak, ne diyor senin yolcu! Çiçek görmek için botanik enstitüsüne gidermiş!

ARABACI – *(Güler.)* Daha neler, Bey! Parklar, bahçeler varken?

YOLCU – *(İçerlemiş.)* Bahçeyle bir mi orası?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bahçeyi göremeyen enstitüde neyi görür?

ARABACI – Yolumuzun başında bir bahçenin önünden geçtik; orda en az elli çeşit çiçek vardı. Ama siz, başınızı çevirip bakmadınız!

YOLCU – Dikkat etmedim.

ARABACI – Nasıl etmezsin, Bey? Hani atın dizgininde bir bozukluk var dedim de durdurdum arabayı. Yere indim, ne yaptım ben?

YOLCU – Dizgini düzelttin.

ARABACI – *(Alaylı.)* Hangi dizgini, Bey? Çiçekleri seyrettim, çiçekleri. Akşam saatinde mor, kırmızı, sarı, pembe, ışıl ışıl parıldayan o güzellikleri seyretmeden geçip gitmeye gönlüm razı olmadı. *(sessizlik.)*

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Gördünüz mü, azizim, bir arabacı bile...

ARABACI – *(Alınmış.)* Ayıp ediyorsun, Müdür Bey, arabacı olduksa...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(sözünü keser.)* Yooo, yoo, gücenme! Demem o deme değil; hani bu beyin dünyadan haberi yok da!

ARABACI – Bilinir mi, Müdür Bey? Kimbilir ne derdi var bu yolcunun? İnsan acılı, kahırlı oldu mu gözü dünyayı görmez.

YOLCU – *(Üzgün.)* Herkesin dünyası kendine!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Öyle, tabiî! Fakat sizin dünyanızda bakmak diye bir şey yok mu, bilmek isterdim. Yıldızlara hiç bakmadınız mı meselâ?

YOLCU – Bakmışımdır, çok eskiden bakmışımdır, ama pek hatırlamıyorum. Daha doğrusu vaktim olmadı bakmaya. Size bir itirafta bulunayım mı?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bekliyorum.

ARABACI – Müdür Bey! Hayvana yem vermiştim, gidip bakayım, yemiş mi?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Git, git ama sonra hemen gel *(Bir kapı kapanır. Arabacı çıkar.)* Sizi dinliyorum.

YOLCU – *(Sıkılarak.)* Ben bugüne kadar hep önüme baktım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bir suç mu işlemiştiniz?

YOLCU – *(Önler.)* Rica ederim, dürüst bir vatandaşım ben. Dürüst olduğum için de yıldızlara bakmak istiyorum ya! Baktın mı diye soruyorlar, sanki cevap bekliyorlar. İyice görmeden bir şey diyemem, yalancı çıkarım sonra. Eskiden baktım her hâlde, ama unutmuşum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Öyleyse iyi bakmamışsınız. Eh, insan hep önüne bakarsa başka şeyleri ya hiç görmez, ya da pek üstünkörü görür.

YOLCU – Ne yapayım, mecburdum. Yani ben hep önümdeki işime baktım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Çocukluğunuzda?

YOLCU – Çocukluğumda babamın eline bakıyordum. Gençliğimde uzun bir zaman, bu sefer anne eline baktım. Yoksulluktan başka bir şey görmedim. Elim ekmek tuturica da, önümdeki işime, yani hep kendi ellerime baktım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Başka eller görmediniz mi?

YOLCU – Gördüm. Bakkalın, kasabın, esnafın ellerini

gördüm. Gözlerimi satıcıların ellerinden ayırmadım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Niçin?

YOLCU – Yanlış tartmasınlar, eksik vermesinler diye.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Güzel, ya hanım elleri?

YOLCU – Bahçem yok benim. *(Sessizlik.)*

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Anlaşılan siz hep yere bakmışsınız.

YOLCU – Ekmek yerde idi. Çocukluğum yerde emeklemekle geçti. Gençliğim, orta yaşlılığım.. *(Birden kızar.)* Siz ne diyorsunuz kuzum, yıldızlara baksaydım hava alırdım, hava!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Gökte bir yıldız seçip arada yalnız ona bakabilirdiniz; sönüyor mu, parlıyor mu diye.

YOLCU – Ben yıldızı sönük doğmuşum, Müdür Bey!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bir yıldızın ışığı sönmeye başlasa; sönse bile, dünyamız yıllar, yüzyıllar sonra bunun farkına varır. Yıllarca, yüzyıllarca o ışık, yıldızı yaşıyormuş gibi, gelmekte devam eder bize. Sanatçıları düşünün! Bir siz misiniz yıldızı sönük, bu dünyada? Sonra kanguru, beyaz ayı, zürafa bazı memleketlerde görülmez ama, yıldızlar her yerden görülür.

YOLCU – Gök yüzüne bakacak ne vaktim, ne de hâlim vardı benim. Toprak bırakmıyordu.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Şiir okur.)*

"Ne uçmayı bilirim, ne gökten haberdarım,
Bir karış bile fazla yükselemem yerimden:
Toprağa basmak için yapılmış ayaklarım...

YOLCU – Nedir bu?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bir şiir! *(Okumaya devam eder.)* "Toprak beni daima çeker eteklerimden..." Şiirlere baktığınız oldu mu?

YOLCU – Şiirlere bakamadım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Öyle ya, yıldızlara bakamadınız.

YOLCU – Ben hep önüme baktım derken bunu anlatmak istemiştim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Anlıyorum, hep yere bağlı kaldınız, havalanamadınız.

YOLCU – Uçmasını bilmem ki?..

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Uçmak şart değil.

YOLCU – Fakat...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Başınızı kaldırıp da yukarıya baksaydınız, bir yaz gecesi meselâ, havalanırdınız.

YOLCU – Düşmekten korktum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Göze alacaksınız.

YOLCU – Göze batmaktan korktum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Göze alacaksınız.

YOLCU – Herkes bana dikerdi gözlerini.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Göze alacaksınız. *(Sessizlik.)*

YOLCU – Yıldızlara bakmadım ama, başka şeylere baktım, söz gelişi..

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Tamamlar.)* Dişlerinize, gıdanıza, hasta olmamaya baktınız.

YOLCU – Bunlara bakmasaydım çoluk çocuğuma bakamazdım ki! Sonra bunları karım istedi.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Dişleriniz sağlam mı bari?

YOLCU – Ne gezer, hepsi çürük! Yaptıramıyorum da!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Sağlık durumunuz nasıl?

YOLCU – Haftanın iki günü iyiceyim, beş günü hasta.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yıldızlara bakmamaktan, hava

almamaktan!

YOLCU – Ne ilgisi var, Beyim?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Çook! Her neyse! Demek midenize, karaciğerinize baktınız, korudunuz onları; ama yine de iç organlarınız bozuk değil mi?

YOLCU – Bozuk!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yıldızlara bakmamaktan, hava almamaktan! Başka nelere baktınız?

YOLCU – Başka? Başka? Sonra bana bakmışlar diye aileme baktım, onlar gibi ev bark sahibi oldum; demin de dedim ya; karıma, çocuklarıma...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – ... bakıyorsunuz. Biz de bakıyoruz, önemli değil bu; ödevimiz!

YOLCU – *(Hafif güler.)* Üzüntüyü bırakıp yaşamaya da baktım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Tamam! Demek yaşamaya da baktınız? Bu iyi, bakın, bu çok iyi! Yaşayabildiniz mi bari? Yıldızlara bakmadan insan nasıl yaşar?

YOLCU – Ben yaşadım!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bravo! Fakat görmediğiniz şeyler var.

YOLCU – Pek yok canım. Yıldızları göremedim, bir! Başka? Evet, kırlara, denizlere, derelere uzak kaldım; ama dereotlarını gördüm.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Nerde gördünüz?

YOLCU – Karım zeytin yağlı bakla pişirdikçe, baklanın üzerinde.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ya bakla çiçekleri?

YOLCU – Bakla çiçekleri? Baklayı biliyorum ya! Baklagilleri de biliyorum. *(Bir kitaptan okur gibi.)* "Baklagiller; içine bakla, fasulye, akasya, keçiboynuzu gibi

badıçlı pek çok sebze ve ağaçları alan ve ikiçenekli ayrı taçyapraklılardan olan büyük bir bitki familyasıdır." Tabiat bilgisi dersinde ezberletmişlerdi. *(Bir zafer kazanmış gibi.)* Nasıl da unutmamışım!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Hayret doğrusu! Fakat bakla çiçeğini toprakta iken, daha bakla değilken görmeli!

YOLCU – *(Düşünür.)* Bakla çiçeği mi? Hatırlamıyorum hiç görmedim.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Onun o sarımtırak eflâtuna çalan beyaz rengini hiç görmediniz demek? O harika rengi bilmiyorsunuz.

YOLCU – Ama toprağı gördüm. *(Kızar.)* Hem canım, bakla çiçeği gördün mü diye sormuyorlar ki bana!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Orası öyle! Bakla çiçeğini görmeseniz de olabilir. Peki, ya nar çiçeği?

YOLCU – Alay mı ediyorsunuz benimle?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Çıkışır gibi.)* Nar çiçeği gördünüz mü diyorum!

YOLCU – *(Siner.)* Görmedim. Botanik enstitüsünde vardır her hâlde.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bırakın şu enstitüyü! Nar çiçeğini bilim kurumlarında değil; rastgele bir bahçede, ağaçtaki hâliyle görmeli!

YOLCU – Ağaç gördüm.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Nerde?

YOLCU – *(Kızmış.)* Çocuk değilim ya, ağaç da mı görmedim artık.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Kızmayın, kızmayın! Olur a, olamaz mı?

(Bir sandalye çekilişi.)

YOLCU – Neyse, vaktim yok benim. Biraz acele etsek. Şu

yıldızları gösterin de gideyim artık.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Gidersiniz, gidersiniz; ne güzel dertleşiyoruz!

YOLCU – Yarın burda olmam belki!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(İçini çeker.)* Ne fena! Hiç dönmeyecek misiniz?

YOLCU – *(Üzgün.)* Kim bilir? Hem giderken daha bir sürü şeye bakmam gerek. Sorarlar, olur a!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Sorarlar; ne kadar çok şeye bakarsınız o kadar iyi tabiî! Ne olur, ne olmaz! Çoluk çocuğu ne yapacaksınız, peki?

YOLCU – Onları burada bırakacağım, ister istemez! Yanımda götüremem ki! Hem araba tek kişilik, hem de... Sonra şimdiye kadar hep ben baktım onlara; artık başlarının çaresine baksınlar

ARABACI – *(Girer.)* Bey, gecikiyoruz, başka yerlere de uğrayacaksak çabuk olalım.

YOLCU – *(telâşlı.)* Uğrayacağız, uğrayacağız tabiî! Önce yıldızlara bakayım hele...

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Arabacı! Otur da, bekle biraz! İşimiz bitmedi henüz. *(Bir sandalye çekilir. Arabacı oturur.)* Eveeet, yıldızlara bakmak! *(Ağır ağır.)* Dostum, ne yazık ki bu kolay bir iş değil, hiç de kolay değil!

YOLCU – Teleskop mu bozuk?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Teleskop mükemmel işliyor, fakat...

YOLCU – *(Öfkeli.)* Vaktimi boşa harcıyorsunuz. Konuşmamızın başında kesip atsaydınız ya! Sizden olmayacak şey mi istiyorum? Bir izin, sadece teleskopla bakma izni!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Teker Taker.)* Benim teleskopuma ihtiyacınız yok sizin.

YOLCU – Teleskopum olsaydı buralara kadar yorulmazdım her hâlde!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Sizin teleskopunuz vardı, bakmasını bilmediniz.

YOLCU – Gözlerim mi demek istiyorsunuz? Kaç kere söyledim: Bakıyorum, ama göremiyorum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Vardı, bakmasını bilmediniz. Bu gün, yarın bakarım diye bu geceye kadar savsakladınız bu işi! Bakmaya bakmaya gözleriniz görmez oldu. Demin ne dedim ben size?

YOLCU – O kadar çok şey söylediniz ki, hangisi, unuttum.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – İnsan, yıldızları ne zaman görmezdi?

YOLCU – *(Hatırlar.)* Şey.. Ya hiç bakmamışsa, ya da çok bakmışsa!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Tamam! *(Kendi kendine konuşur gibi, yavaş yavaş.)* İnsan, aylı gecelerde bir ağaç altında hiç oturmamışsa, samanyollarından gökyüzü kırlarına hiç tırmanmamışsa, kayan yıldızlara karşı bir dilekte bulunmamışsa, arada bir olsun başını göklere kaldırmamışsa, teleskoplarla bakmış, ne görebilir ki?

YOLCU – Yıldızları.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Karanlığı! Siz yıldızların altında sıcak aşk geceleri yaşamadınız mı hiç?

YOLCU – Aşka vaktim olmadı.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Nasıl evlendiniz?

YOLCU – İşte günün birinde, kader, tesadüf.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Severek değil yani!

YOLCU – Değil, geleneğe uyarak.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Madem öyle. *(Birdenbire sert.)* Benim de size gösterecek yıldızım yok!

YOLCU – *(Yalvarır.)* Yapmayın, n'olursunuz! Yıldızları görmem lâzım; bir tanesini olsun gösterin!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ateş böceklerini görebiliyor musunuz?

YOLCU – Adını duydum, ama görmedim, çok küçükmüş.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Çok mu küçükmüş? Emin misiniz?

YOLCU – Küçükmüş. Oğlum söyledi. Ama çok güzelmiş

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Oğlunuz kaç yaşında?

YOLCU – Beş yaşında. Daha geçen gece bir tane yakalamış. Avucunda gösterdi, pek hoşlanmıştı, gülüyordu, ama ben göremedim, çok küçüktü.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ateş böceği çook, çok büyüktür; ancak çocuk ellerine sığar. Ateş böceklerini göremeyen yıldızları hiç göremez.

YOLCU – Teleskopla da mı?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Onunla da! *(Kesin.)* Hayır! Geçmiş! Artık göremezsiniz. *(Kısa bir sessizlik.)*

ARABACI – Bey, siz buraya yıldız mı görmeye geldiniz? Ne diye yolda söylemediniz bana? Hiç değilse Kutup yıldızını gösterirdim. Madem bir tanesi de yetiyormuş!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Yeterdi! *(Sessizlik.)* Hem siz buraya böyle bir iş için gelen ilk adam da değilsiniz. Bu arabacı sizden önce buraya sizin gibi çoklarını getirdi.

YOLCU – Ama bana söylemedi.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Söyler mi, ne diye söylesin? Anlamalıydınız; hâlinden, davranışlarından görmüş, geçirmiş olduğunu anlamalıydınız. Ona bile bakmamışsınız.

YOLCU – Kendi derdim bana yetiyordu.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Derdinizin çaresi, ne yazık ki artık, yok!

YOLCU – Peki, benden önce gelenler, yıldızları göremeden mi döndüler?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Göremeden döndüler..

YOLCU – *(Ümitsiz.)* Hiçbir şey yapamaz mısınız?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Sert.)* Hayır! Hem rasathaneye geceleyin her türlü ziyaret yasaktır.

YOLCU – *(kızmış.)* Şikâyet edeceğim! Bir vatandaşın haklı dileğini yerine getirmeye mecbursunuz! İşinizden attıracağım sizi!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Güler.)* Vaktiniz varsa hay hay!

YOLCU – *(ağlamaklı.)* Yok, ne yazık ki, vaktim yok, çok geç kaldım.

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Çok geç kaldınız!

ARABACI – Bey, hemen gidelim! Ben yıldız da gösteririm size!

YOLCU – *(Azarlar.)* Görmüyorum dedim yahu, göz doktoru musun sen?

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Bu iş doktor işi değil, yaşamak işi. Arabacı! Nasıl senin beygir! Yemini yedi, suyunu içti mi?

ARABACI – Yedi, içti, Beyim!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – Ne yapıyor şimdi?

ARABACI – *(Gülerek.)* Yıldızları seyrediyor, Müdür Bey!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – (*Güler.*) Bravo beygire! Yaşamasını biliyor desene!

YOLCU – *(Kızmış.)* Aptal yerine koydunuz beni; düpedüz aptal! Alacağınız olsun, gösteririm ben size!

GÖZLEM EVİ MÜDÜRÜ – *(Güler.)* Görmüyorsunuz ki gösteresiniz, dostum!

YOLCU – Yürü gidelim, Arabacı! Deliler evine gelmişiz;

durulmaz burada!

(Hızla uzaklaşan ayak sesleri. Müdürün kahkahası. Kapanan bir kapı. Sessizlik. Az sonra dört nala giden atın nal sesleri, tekerlek sesleri. Sesler birden kesilir. Uzaktan uğultu hâlinde, son hecesi uzatılarak, "Çiçeklere baktın mı?" seslenişi duyulur, ses erir dağılır. At kişner. Yolcu da, arabacı da gürültüden biraz bağırır gibi konuşurlar.)

YOLCU – Arabacı, çabuk beni o söylediğin bahçeye götür, çiçekleri göster bana; önce çiçekleri!

ARABACI – Geç oldu Bey, çiçekler uykuya yattı, hiçbiri görülmez şimdi.

YOLCU – Hay Allah! Yahu, bunun da mı zamanı var?

ARABACI – Var ya, tabiî var! Çiçekler sabahın erken saatlerinde, bir de gün batarken görülür, Bey! Acele etmeyin, yarın sabah ben size bütün çiçekleri gösteririm, bütün çiçekleri!

YOLCU – *(İçini çeker.)* Ah, ben yarın belki buralarda olmam. Arabacı! Şimdi göster, şimdi. Hiç değilse bir yıldız göster bana.

ARABACI – Bunlar birbirlerine bağlı şeyler. Bey! Çiçekleri gördünüz mü, gök yüzüne bakmadan yıldızları da görürsünüz.

YOLCU – Geç kaldım, çok geç kaldım!

ARABACI – Geç kaldınız, Bey!

(Bir süre nal, tekerlek sesleri. At kişner.)

A. Turan OFLAZOĞLU (d.1932)

ALLAH'IN DEDİĞİ OLUR

(Bir Perdelik Manzum Komedya)

BİRİNCİ SAHNE

(Gece. Bir köy evinde bir oda, HURİ, sağda, bir yer döşeğinde yatmakta; uyuyamadığı için, sıkıntıdan bir sağa bir sola dönmekte. Soldaki kapı yavaşça açılır, OSMAN girer, gürültü etmemeye çalışır. Huri doğrulur.)

HURİ – Osman sen misin?

OSMAN – Benim ana. Sen daha uyumadın mı?

HURİ – Nerde kaldın yine yavrum

bu vakte dek? Nerdeyse tan sökecek.

OSMAN – Durmuş'la çene çaldık biraz
köşe başında. Sen ne diye uyumadın?

HURİ – (Yataktan kalkar, duvarda asılı gaz lâmbasını yakar, odanın bir başka köşesine serili yatağı göstererek) :

Uyku mu girer benim gözüme
sen yatağa girmedikçe? Anamı bilmez misin?
Bin türlü şey gelir aklıma
sen evde olmayınca.

OSMAN – Her zaman evde kalamam ya ana!
Ne var bunda kaygılanacak?

HURİ – Ayşe'den geliyorsun yine, değil mi?

OSMAN – *(HURİ'nin boynuna sarılarak):*

Etme ana, bekleme beni böyle
gece yarılarına dek. Benim yüzümden
uykusuz kaldığını bilmek
tedirgin ediyor beni.

HURİ– *(OSMAN'ı eliyle hafifçe iterek):*

Bırak beni, Ayşe'den mi geliyorsun
dedim sana.

OSMAN – (Evet anlamında susar)

HURİ : O kızdan hayır yok demedim mi sana?
Osman, yavrum, zenginin gözü
zenginde olur. Başka kız mı yok dünyada!
Gel vaz geç oğul bu işten.
Babası açıkça söyledi,
Osman kim benim kızımı almak kim dedi,

dengini bilmeli herkes, açlığını mı
bölüşmek ister kızımla dedi, kestirip attı.
O konak, o tarlalar ona
sanki babasından kaldı. Ne tez unuttu
babamın kapısında çalıştığı günleri,
tarlamızda ter döktüğü,
ahır temizlediiğ günleri,
Dünya böyledir işte; bugün bana
yarın sana. Düşmez kalkmaz bir Allah.
Rahmetli babanın hastalığı
mal mülk bırakmadı elimizde,
sattık savurduk.

OSMAN – Sağlık olsun ana, üzme canını.
Gün doğmadan neler doğar.

HURİ – Bu kız başına iş açar diye korkarım oğul,
herif bir yakalarsa seni
Ayşenin penceresi altında,
yer yerinden oynar alimallah!

OSMAN – Yakalayamaz ana, korkma
yakalayamaz artık.

HURİ – Ne demek yakalayamaz artık?
Nedir aklındaki Osman? Yoksa-

OSMAN – Evet ana, iyi anladın,
kaçıracağım Ayşeyi. Yarın gece.
Yemini bol vermeli kır atın.

HURİ – Öldürür, oğlum, ikinizi de vurdurur.

Ayağını öpeyim Osman'ım, yapma,
Ayşe'den başka kız mı yok dünyada!

OSMAN – Huri'den başka kız mı yoktu dünyada da,
babam sende ayak diredi, dedem
razı olmayınca, aldı kaçırdı seni, ana!

HURİ – Seni hınzır seni!

OSMAN – Yaa!

HURİ – O başka bu başka.

OSMAN – Niye başka oluyormuş ana!
Dedem Hüseyin Ağa vermedi seni,
babam Hurşit kaçırdı.
Habib Ağa vermiyor Ayşe'yi,
Osman kaçıracak.
Böyle gelmiş böyle gider.
Kır atın terkisine aldığım gibi
tutarım dağ yolunu.
Birkaç gün oralarda kalırız.
Mahkemeye düşeriz derken.
Kızın gönlü oldu mu.
akan sular durur.

HURİ – O kadar kolay değil bu iş, Osman.
Ben Habib'i bilirim, ne kincidir o!
Sağ komaz ikinizi de. Kurbanın olayım,
vaz geç bu işten, Osmanım.
Üç beş aya kalmaz,
askere alırlar seni. Hiç de hoş değil

taze gelini yalnız bırakıp gitmek.
Hele sen bir askerden gel,
Gürpınar'da kız mı yok sana!

OSMAN – Kaçırmazsam, Ayşe gidecek elden, ana.
Kızı, Topal Hacı'nın
Sıska Cemal'e vermek ister babası,
zengin diye, varlıklı diye. Ölürüm de
Ayşe'yi kaptırmam ellere, ana!
Ben yoksulum, Habib Ağa söylemeden de
belli bu; yoksulum ya,
vız gelir bana bunlar
Ayşe var diye, Ayşe bir gün
benim olacak diye.
O benim özlediğim her şeydir, ana.
Ayşe gitti mi, nasip de gider,
sağanak inse tüm tarlalarına
Gürpınar Köyünün,
damlası düşmez toprağıma.
Ayşe gitti mi, kırılır kolum kanadım,
uçmaz olur dallarımdan
ak kuşlarım bir daha,
göksüz kalırım.
Ayşe benim özlediğim her şeydir.

HURİ – O nasıl söz, Osman'ım!
Kırk Ayşe kurban olsun sana.

OSMAN – Tövbe de ana!

HURİ – Ne çabuk da pahaya bindi
Habib'in dölü! Aklın fikrin onda.
Ananı hiç düşündüğün yok, bakıyorum da.
OSMAN – Senin yerin başka, ana,
onun yeri başka.
HURİ – Sana bir şey olursa, tek başıma
ne yaparım ben, hiç aklına gelir mi?
OSMAN – Bana bir şeycik olmaz ana, korkma.
HURİ – Bir şeycik olmazmış! Olmaz inşallah ya,
sen Ayşe'yi kaçırmaya kalkarsan,
namus temizliyeceğim diye, vurdurur Habib seni,
hiç kuşkun olmasın.
OSMAN – Elim armut toplamıyor ya benim de!
HURİ – Analar taş doğursan çocuk doğuracağına!
Ölüm döşeğinde baban ne dediydi,
anan sana emanet demedi miydi? *(Ağlar.)*
OSMAN – *(Dayanamaz, anasının boynuna sarılarak):*
Ağlama ana, elimi kolumu bağlama ana.
Bazan varlığın öyle destek olur ki bana,
Gürpınar'da benden güçlüsü yoktur;
değil Habib Ağa, tüm köylü gelse,
gözümü kırpmam; coşup coşup
at süresim gelir ovalarda,
havaya kurşun, boşaltasım gelir.
Bazan da gücümün kaynağını kurutursun;
korkulu bir iş yapmağa kalksam, kaygılarınla

gözyaşlarıyla yoluma durursun;
yüreğim gevşer, hiçbir şeyi kesmez gözüm.
(Anasının yanaklarından şapur şupur öperek)
Hadi, de bayarım, kimin anası bu, ha?

HURİ – *(Nazlanarak) :*
Git git; sen unuttun beni,
anan varmış yokmuş, umurunda değil artık.

OSMAN – Yalan, gözüm çıksın yalan!

HURİ – Tövbe de! Düşmanların gözü çıksın!

OSMAN – Hay Allah! Bilmem ki ne yapmalı.

HURİ – Üzme canını, Osman'ım.
Gün doğmadan neler doğar.

OSMAN – Ayşe de ödlek belliyecek beni.

HURİ – Niyeymiş?

OSMAN – Ölürüm de varmam, diyor, Sıska Cemal'e;
paran yoksa, yüreğin de mi yok diyor.
Ben nasıl bakarım onun yüzüne,
nasıl derim: seni kaçırmaktan vaz geçtim,
anam razı gelmiyor, korkuyor
baban beni vurdurur diye,
iki gözü iki çeşme. Ne der bana
böyle dersem Ayşe'ye, sen ne derdin
babam sana böyle deseydi, ana?

HURİ – *(Konuyu değiştirme çabasında):*
Osman'ım, yarıda kalan okulu tamamlasan,
dişimizi sıksak da bitirsen şu liseyi?

Sonra İstanbul'a da giderdin,
o yüksek okullara.
O zaman kız mı yok sana,
elini sallasan ellisi.

OSMAN – Neyle, hangi, parayla bitireyim okulu, ana?
Babam, rahmetli, sağ olaydı, belki...
Hem Ayşe'den başkasında gözüm yok benim.

HURİ – Birkaç dönüm tarla satsak?

OSMAN – Tarla mı satsak, ana?
Kime, Habib Ağa'ya mı?

HURİ – Ondan başka kimde var ki para?

OSMAN – Bırak ana, bırak!
Elde sürecek toprak kalmaz,
her sıkıştıkça tarla satarsak.
Allah kahretsin! Onun babası değil de,
başka biri olaydı şu herif...

HURİ – Kim?

OSMAN – Kim olacak, Habib Ağa!
Kızını vermiyor diye ne denli kızsam da,
kinim doludizgin boşanmıyor üstüne,
Ayşe'nin babası diye.

HURİ – Başlama yine! Habib hayın adamdır,
kincidir mincidir ya,
sıkışınca yardım eder fakire fukaraya.

OSMAN – Nasıl yardım eder, ana?
Satın alır tarlasını, değil mi?

Toprak kalmadı, köylünün elinde,
Habib Ağa'ya geçti.
HURİ – Zorla almadı ya, oğlum,
parasını verdi, aldı. Sıkışan köylü de
bir gediğini kapamış oldu böylece.
OSMAN – İşte o zaman olan oldu,
kapanan gedik uçurum açtı geride:
köylü toprağından oldu.
(*Dalgın*)
Ben Ayşe'ye ne derim, nasıl
bakarım yüzüne... Seni kaçırmaktan
vaz geçtim. Anam istemiyor...
HURİ – Anam istemiyor demen şart değil ya!
"Az daha bekleyelim, bir yolunu buluruz" de,
"kaçıp da n'olacak" de, "ilk gecemiz belki
tatlı geçecek dağ başında, derken
baban adam salacak ardımızdan,
candarmalar peşimize düşecek,
sürüneceğiz mahkemelerde, ilk gecenin tadı
burnumuzdan gelecek, bin pişman olacağız."
Böyle böyle de Ayşe'ye. İstersen
ben söyleyeyim babasından gizli.
"Benim de başımdan geçti kızım" derim,
"az daha sabredin, bir yolunu buluruz" derim.
OSMAN – *(Uykulu)* :
Öyle mi yapsak ana?

HURİ – *(Sevinçli):*

Ya, Osman'ım. En iyisi bu.

Ben yarın görürüm onu,

bir bir anlatırım.

OSMAN – *(Esner):*

Sen bilirsin, ana.

HURİ – Hadi sen yat artık, yavrum.

Sabah ola, hayır ola.

(OSMAN yatağına girer. Uyuyuverir.)

Anan sana kurban olsun, Osman'ım,

öksüzüm benim, ne yıkımlardan arta kalanım.

(OSMAN'ı yanağından öper.)

Mevlâm bir kapı açar elbet.

Kul bunalmayınca Hızır erişmezmiş.

(Lâmbayı söndürür, yatar.)

OSMANIN DÜŞÜ

(Sahnenin gerisi. Yıldızlı bir gök altında, bir tümseğin üstünde, ak sakallı, kişide öte-duygusu uyandıran heybetli bir koca, derinlerden gelen bir sesle konuşur. Söyleyişine uygun, sözlerini neredeyse görünür kılan bir müzik kullanılısa iyi olur.)

AK SAKALLI – Osman! Osman!

En iç gözünü aç;

sıyrılsın görüşün uyku bulutlarından,

anlam kuşlarının ardına düşsün;
yeşersin nasibin ağaç ağaç
geleceğin karanlık ormanlarında bütün.
Osman! Osman!
En iç gözünü aç;
engel duvar çeker ya dört yanından,
kaygılar elinde çırpınır ya gönlün,
başına göre yıldız kakmalı bu taç
tutarsan özleminle yukarları bütün.
Osman! Osman!
En iç gözünü aç.-
dudakların görünmesin konuşmaya durursan,
sözlerin gece dallarından dökülsün;
kendi doğundan ışıyan amaç
aydınlığına çeksin yürekleri bütün.
Osman! Osman!
(Sahne ağır ağır kararır.)

İkinci Sahne

(Bir köy kahvesi : masalar, iskemleler, bir köşede çay ocağı; duvarlarda Atatürk'ün, Gazi Osman Paşa'nın ve öbür Tük kahramanlarının portreleri ve iyice görülebilecek bir yerde, okunaklı harflerle yazılmış bir " ALLAHIN DEDİĞİ OLUR" levhası. Masalarda kahve, çay içen, çene çalan, iskambil oynayan köylüler, "yek", "düşeş", "dubara" sesleri. OSMAN girer, dalgındır. DURMUŞ'un masasına oturur. Köylüler, OSMAN'a candan ilgi gösterirler.)

BİRİNCİ KÖYLÜ – Merhaba Osman.
İKİNCİ KÖYLÜ – Merhaba Osman.
ÜÇÜNCÜ KÖYLÜ – Ne var ne yok Osman?
DÖRDÜNCÜ KÖYLÜ – Ne var ne yok Osman?
(OSMAN her birine baş işaretleriyle karşılık verir.)
DURMUŞ – Ne haber Osman, iyisin ya?
OSMAN – İyiyim. Seni sormalı.
DURMUŞ – Benden de iyilik sağlık.
(Usulca)
Nasıl, hazır mısınız?
OSMAN – Neye?
DURMUŞ – Bu gece tamam mı diyorum?
Nen var senin Osman? Yoksa
bir şey mi oldu? Vaz mı geçti?
OSMAN – Ha, yok canım. O dünden razı.
Beni kaçır diyen kendisi.
DURMUŞ – Ee?
OSMAN – Anamın yüzünden. Ağladı sızladı.
Babası sağ komazmış bizi,
yazık olurmuş ikimize de. Ben ölürsem
ne yaparmış tek başına, neler de neler...
Ayşe'yle konuştu.
DURMUŞ – Kim, anan mı?
OSMAN – Evet. Bugün öğle üstü
çeşme başında görmüş Ayşe'yi.
DURMUŞ – Peki Ayşe ne demiş?

OSMAN – Ne desin. Doğrusun demiş,
iyi düşünürsün demiş, demiş ya,
benim içim rahat değil;
kızmıştır Ayşe bana, korktum sanmıştır.
Hepten ödlek belleyecek beni.
DURMUŞ – Yok canım, sen de. Bana sorarsan,
iyi ki vaz geçtiniz bu işten,
Osman. Neden dersen, adam zengin.
Üstelik namazında orucunda,
tesbih elinden düşmez, bilirsin,
köylü sayar kendisini,
yüksek yerlerde bir sürü adamı var,
kazada dersen öyle, şehirde dersen öyle:
sen nasıl başa çıkarsın böyle biriyle?
OSMAN – Hayrola Durmuş, ne çabuk değişti ağzın!
Sen değil miydin daha dün "kaçır" diyen,
"Ayşe Sıska Cemal'e yaramasın" diyen?
DURMUŞ – Doğru, bendim, bendim ya,
bu sabah düşündüm de
sakat buldum bu işi. Neden dersen,
köylü sana düşman kesilecek;
yardım etmediği kimse yok şu Gürpınar'da.
Benim düğünden önce sıkışmıştık da...
OSMAN – Ee? Yardım etmişti o da,
satın almıştı senin Sulak Tarlayı,
değil mi Durmuş?

DURMUŞ – He ya, Sulak Tarlayı...

(Bir tuhaf olur.)

İyi para vermişti ama!

Hey gidi Sulak Tarla hey...

Taş eksen buğday biterdi.

Umut kesme be Osman, sen hele sabret;

Ayşe'yi kaptırmayız Sıska Cemal'e,

bir yolunu buluruz elbet.

OSMAN – *(Dalgın):*

Hepten ödlek belliyecek beni.

"Paran yoksa yüreğin de mi yok"

Şu anam yok mu anam...

DURMUŞ – Ne yapsın kadıncağız Osman,

ana olmak kolay mı? Dur hele,

bıçak kemiğe dayansın,

görür o hergele!

OSMAN – *(Dalgındır; sahnenin gerisinde, özel bir ışık için de görünen AK SAKALLI'nın sözlerini, kendi içini dinlercesine, izler.)*

AK SAKALLI – Engel duvar çeker ya dört yanından,

(Görünmez olur.)

DURMUŞ – Sen benim kan kardeşimsin dünya ahret.

Biz de bostan korkuluğu değiliz ya,

az daha sabret Osman, az daha sabret.

OSMAN – *(Dalgın):*

AK SAKALLI – *(Aynı yerde görünerek):*

Kaygılar elinde çırpınır ya gönlün,

(Görünmez olur.)

DURMUŞ – Bıçak kemiğe dayansın,

sana yan bakanın...

(Masaya vurur.)

(HABİB AĞA, SATILMIŞ'la girer. Ağa, kara çember sakallıdır; elinde tesbih, sessiz dua eden dudakları kımıldamaktadır. Kahvedekileri bir bir süzer. Köylüler, bu arada OSMAN'la DURMUŞ da, saygıyla ayağa kalkarlar. Yer yer "buyur Ağa" gibi sözler duyulur. HABİB AĞA, bu türlü şeylere hiç önem vermezmiş gibi, tam bir Allah adamı edasıyla, oturmalarını işaret eder. Bakışları bir süre OSMAN'ın üzerinde kalır. OSMAN sıkılır, fakat aşağıdaki konuşma boyunca hep HABİB AĞA'yı kollar.)

SATILMIŞ – Çifte çubuğa gidemez oldum ağa

benim alaca öküz öleli. Karı dersen,

evde hasta yatar. Çocuklar öksüz kalacak,

Allah etmesin, şehirdeki doktora götürmezsem.

HABİB AĞA – Kuş uçsa, yaprak oynasa,

o bilir.

Netsen neylesen boş,

takdir yukardan gelir.

SATILMIŞ – Şöyle birkaç yüz lira borç...

HABİB AĞA – Elim dar şu sıra Satılmış. Ama sen.

Umut kesme, içini bozma sakın.

Mal da yalan, mülk de yalan,

hazır ol vaktine, kıyamet yakın.

Camiye uğramaz oldun son günlerde,

geçen cuma namazında görmedim seni.

SATILMIŞ – Kazaya inmiştim ağa, mahkemeye.
Yoksa cumayı kaçırır mıydım.
HABİB AĞA – Ne mahkemesi? Vukuat mı işledin yoksa?
HABİB AĞA – Yok, ağa, ben kim vukuat işlemek kim?
Gökkaya'daki tarlanın davası vardı da,
bizim karının babasından kalan.
Kaynım üstüne yatmak istiyordu da.
HABİB AĞA – Sessiz Murtaza mı? Vay Allah'tan korkmaz!
Niye demişler: suyun durgun akanından,
insanın yere bakanından kork.
İşin yürüdü mü bari?
SATILMIŞ – Çok şükür ağa, bir yolunu bulduk.
HABİB AĞA – Nasıl yani? Hileye sapmadın ya?
SATILMIŞ – Yok ağa, beni bilmez değilsin ya.
HABİB AĞA – Ha şöyle. Kuş uçsa, yaprak oynasa...
SATILMIŞ – Birkaç yüz lira borç versen ağa,
şu eksiğimi gidersen ağa.
Öderdim harman sonu. Çoluk çocuk
ömür boyu duacın olurduk.
HABİB AĞA – Elim dar dedim ya...
Kamyonlar işten kesildiler bir bir,
İstanbul'a sefer yapmadılar nicedir.
Daha önce deseydin, bir yolunu bulurduk,
Allah bana, ben sana,
ikimiz de kurtulurduk.
Vergiyi yatırdım, para suyunu çekti.

SATILMIŞ – Ah şu vergiler ağa...

HABİB AĞA – O nasıl söz Satılmış! Allah devlete zeval vermesin. Sen vergi vermezsen, ben vermezsem, nasıl ayakta kalır devlet, hükûmet?

Senin Gökkaya'daki tarlanın verimi nasıl?

SATILMIŞ – Zararsız, ağa. Niye?

HABİB AĞA – Hiç. Yorulmana değdi mi diye sordum.

Toprak orda fazla taşlıktır da.

Ekilen tohumun çoğu yeşermez de.

SATILMIŞ – Öyledir ya, gözü kör olsun!

Bizim karı da bir şey sanır onu,

ikide bir başıma kakar,

"babamdan kalan tarla olmasa

tüm aç kalırdık" der durur.

İtin dölü! Karnım doymuyordu sanki

onunla evlenmeden.

HABİB AĞA – Sen ağzını bozup günaha girmesen...

Her şeyde bir hayır vardır.

O her şeye birden bakar,

senin görüşün dardır.

Seni severim Satılmış, bilirsin,

işin görülsün isterim.

Bu cuma ben kazaya ineceğim,

bulur buluştururum senin için.

Yalnız,

harman sonu ödeyebilecek misin?

SATILMIŞ – Evel Allah, ağa!
HABİB AĞA – Ya ödeyemezsen? Beni utandırmayasın
elin kazalısına karşı? Sayılan hatırımız
iki paralık olmasın?
SATILMIŞ – Ne demek ağa! Yemini billâh ederim,
tarlamı satar borcumu öderim!
Sen bana yardım et dar günümde,
elimden tut, ben de utandırayım seni ha,
elin kazalısına karşı hem de.
HABİB AĞA – İnsanlık hali Satılmış, belli olmaz.
Taktir yukardan gelir,
Allah'ın işine karışılmaz.
SATILMIŞ – Tarlamı satar...
HABİB AĞA – *(Gözleri parlar):*
Hangisini? Gökkaya'nın ordakini mi ?
O ne eder ki Satılmış?
SATILMIŞ – Ahım şahım bir şey değil ya,
öder borcunu yine de, ağa.
HABİB AĞA – Öyle olsun. Seni kıracak değiliz ya.
Kaç Satılmış'ımız var şunun şurasında, tosunum!
SATILMIŞ – Hay Allah senden razı olsun ağam,
tuttuğun altın olsun,
nur içinde yatsın ölmüşlerin!
BİRİNCİ KÖYLÜ – Ne adam!
İKİNCİ KÖYLÜ – Ne adam!
ÜÇÜNCİ KÖYLÜ – Fakir babası bizim ağa vesselâm!

DÖRDÜNCÜ KÖYLÜ – Fakir babası bizim ağa vesselâm!

OSMAN – *(Öfkeden köpürmektedir, tam SATILMIŞ çıkarken, yerinden fırlar)*

HABİB AĞA – *(Hemen atılarak OSMAN'ı karşılar, gözlerinin içine içine bakarak)*

Ne var ne yok Osman?

SATILMIŞ – Bir şey mi dedin yeğen?

OSMAN – Az dur hele.

(HABİB AĞA'dan sıkılır.)

SATILMIŞ – Hayrola yeğen?

OSMAN – Sonra söylerim.

SATILMIŞ – Şimdi söyle Osman. Saklımız gizlimiz mi var Habib Ağa'dan?

OSMAN – *(Yutkunur, DURMUŞ gelir, koluna girip götürmek ister, birden parlarcasma):*

Tarlanı satma Satılmış Emmi!

(Kahvede bulunan herkes şaşkınlık içinde başını kaldırır, OSMAN'a bakar.)

SATILMIŞ – Neyin var yeğen? N'oldu bu çocuğa, Durmuş?

OSMAN – Satma tarlanı Satılmış Emmi!

Sonra nasıl bakarsın çocuklarına,

ne yer ne giyer küçük Fazıl'ın, Elif'in?

Toprak böyle dönüm dönüm elden gitti mi,

çıkamaz karanlık sulardan geleceğin,

soyunu ellere uşak edersin.

Tarlanı satma Satılmış Emmi!

(Masadan masaya koşar, köylüleri omuzlarından sarsarak "satmayın! satmayın!" diye haykırır çılgınca. Fakat

kimse bir şey anlamaz, daha doğrusu, OSMAN'ı artık farketmezler bile. HABİB AĞA, bu sırada, çabuk çabuk tesbih çekip dua etmektedir; OSMAN'ı duyar, ama duymazlıktan gelir. Köylüler yine eskisi gibidirler, kimi tavla, iskambil oynar, kimi ikili üçlü konuşur, fakat HABİB AĞA söze başlar başlamaz, bir ağızdan onun dediklerin yankılarlar. Duruma bir çeşit tören havası verecek bir müzikten yararlanılması.)

HABİB AĞA – Kuş uçsa, yaprak oynasa

KÖYLÜLER – Kuş uçsa, yaprak oynasa

HABİB AĞA – O bilir.

KÖYLÜLER – O bilr.

HABİB AĞA – Netsen neylesen boş

SATILMIŞ – Netsen neylesen boş

HABİB AĞA – Takdir yukardan gelir.

KÖYLÜLER – Takdir yukardan gelir.

OSMAN – *(Boşluğa düşmüş gibidir.):*

Tutsak şafaklarla mı esrimişler ne!
Ulaşmıyor ne söylesem onlara;
ayaza açmışlar çiçeklerini.
Koşulmuşlar Habib Ağa'nın tesbihine,
yalvara yakara
yansıtıyorlar ağanın dileklerini.
Sen de mi Durmuş, sen de mi!

HABİB AĞA – Umut kesme, içini bozma sakın

KÖYLÜLER – Umut kesme, içini bozma sakın

HABİB AĞA – Mal da yalan, mülk de yalan

KÖYLÜLER – Mal da yalan, mülk de yalan

HABİB AĞA – Hazır ol vaktine, kıyamet yakın.

KÖYLÜLER – Hazır ol vaktine, kıyamet yakın.

OSMAN – *(Köylüleri uyarmayı dener bir daha, masadan masaya koşar, var gücüyle bağırarak):*

Kıyamet kendisi bu adamın!

Körlüğünüzü bağlamayın Allah'a.

Allah'a kara çalmayın!

Sen de ha Durmuş, sen de ha!

HABİB AĞA – Onsuz arıyan ne bulur!

KÖYLÜLER – Onsuz arıyan ne bulur!

HABİB AĞA – *(OSMAN'a baka baka):*

Elinden geleni ardına koma

KÖYLÜLER – Elinden geleni ardına koma

HABİB AĞA – *(Duvardaki "ALLAH'IN DEDİĞİ OLUR" levhasını okuyarak):*

Allah'ın dediği olur.

KÖYLÜLER – Allah'ın dediği olur.

(OSMAN duvardaki levhayı farkeder. Gözleri sevinçten parlar, kafasının içinde bir şeyler arar gibidir. Ön sahneye doğru ağır ağır ilerlerken)

AK SAKALLI *(Özel ışığı içre görünerek):*

Dudakların görünmesin konuşmaya durursan,

sözlerin gece dallarından dökülsün.

(Sahne kararır.)

Üçüncü Sahne

(HABİB AĞA'nın odasının kesiti. Sağda ocak, ocağa yakın ağanın yatağı. Duvarda "ALLAHIN DEDİĞİ OLUR" levhası ve kilimler ve başka süsler. HABİB AĞA yatmak üzere. Karısı DUDU, mestlerini çıkarmakta.)

HABİB AĞA – Yavaş kız! Eli kırılasıca!
Koparacaksın bacağımı. Nerden buldun
bu manda gücünü, dinsiz!

DUDU – Aman, Habib, sen de! Amma da
çıtkırıldım oldun son zamanlarda ha!
Hey gidi eski Habib hey!

HABİB AĞA – Yenisini ne olmuş Habib'in, kız?

DUDU – Bilmem, pek usul bir adam oldun
şu sıralar. Koç mu koyun mu,
belli değil.

HABİB AĞA – O ne biçim söz gece vakti
şeytanın dölü! Kuşkun mu var benden?

DUDU – Bilmem, harın mı eksildi nedir,
aramazsın beni, yalnız yatarsın nicedir.
Biz o kadar kocadık mı Habib?

HABİB AĞA – Seni kızgın kancık seni! Böylesin
gerdeğe girdiğinden beri; bir türlü
doymak bilmezsin; bir gece koynuma girmesen
sanki kül bağlar ateşin.

DUDU – İşlemeyen demir pas tutar, Habib.

HABİB AĞA – Seni hınzır seni! Cevabın da
hazır bekler ağzında hani!

Hiç altta kalmak istemezsin.

DUDU – Altta kalmak mı Habib? Nerde o günler...

HABİB AĞA – Kanıma kıvılcım düşürme kız!

Desene şeytanın yüzü gülecek yine.

Hadi kal bu gece, kal. Ayşe neyler?

DUDU – Hiç sorma babası.

HABİB AĞA – Niye? Nesi varmış?

DUDU – Yemekten içmekten kesildi, biricik yavrum.

HABİB AĞA – Sebep?

DUDU – Gönül hoş olmazsa Habib...

HABİB AĞA – Gelin gidecek köyün en zengin evine,

buldu da bunuyor mu yoksa!

DUDU – Aman Habib, aklın fikrin para!

Bizden zengini var mı bu köyde?

Başka şey düşünmez misin sen?

HABİB AĞA – Ne gibi başka şey, kız?

DUDU – Ayşe'nin gönlü Osman'da, Habib.

HABİB AĞA – Kes sesini kahpenin doğurduğu!

Ağzına aldığını duymayayım

o itin adını bir daha!

Nereye gitse kuyumu kazar.

DUDU – Melek gibi oğlandır Osman.

HABİB AĞA – He ya, bir kanadı eksik!

İşi gücü düzen bozmak, aykırı gitmek.

Camiye ayak bastığını görmedim bugüne dek.

DUDU – İkide bir bunu söylersin herif!

Camiye gidiyor da n'oluyor sanki
Topal Hacının Sıska Cemal?

HABİB AĞA – Nesi varmış Cemal'in?

DUDU – Nesi olacak! Adı üstünde.

HABİB AĞA – Onun adı Cemal! Köylünün marifeti
o "Sıska" lâfı. Dili tutulasıcalar!

DUDU – Ne diye Sıska Osman demiyor da köylü,
Sıska Cemal diyor, Habib?
Osman'ın kesip attığı tırnak olamaz o!
Ben bunu bilir bunu söylerim.
Aslan gibi oğlan, üstelik okumuş.

HABİB AĞA – Yoksa senin mi gözün var Osman'da kız,
şeytanı şaşırtan karı!

DUDU – Tövbe de herif, tövbe de! Çarpılırsın.
Tesbih elinden düşmez ya,
aklın fikrin kötülük. Ayşe'nin gönlü
Osman'da, Habib. Ölürüm de
varmam Sıska'ya, der durur.

HABİB AĞA – Ben, kız vermem o baldırı çıplağa!
Okumuş da sanki adam mı olmuş!
İstanbullara dahi gitse, en yüksek okulları
bir bir tamam etse, ne geçer eline? Söylesene!
Benim kamyonların bir İstanbul seferi
onun bir aylık, ne diyorum! bir yıllık,
hah hay! bir ömürlük geliri!

DUDU – Altını bakırla tartmak olmaz, Habib.

HABİB AĞA – Liseyi bile bitiremedi!

DUDU – Babası öldü de ondan bitiremedi.

HABİB AĞA – Okumakta gözü olaydı, bir yolunu bulurdu,
malını mülkünü satar, okurdu.

DUDU – Satmadı mı, Habib? Günah, günah!
Toprağının yarısı bize geçmedi mi
bu yüzden? Anası az mı aşındırdı
bizim eşiği, zavallı Huri kadın?
Yolun yol değil Habib, bu işin sonu
iyiye varmaz diye korkarım.
Alma mazlumun ahını
gökten indirir şahini.

HABİB AĞA – Ben kimsenin toprağını zorla almadım ki.
Avuç dolusu para saydım karşılığında.
Hiç birine "tarlanı satar mısın?" demedim,
kendi ayağıyla geldi hepsi de.

DUDU – Onu bunu bilmem Habib,
hiç halden anlamaz oldun.

HABİB AĞA – Peki tatlı şeytan, peki. Kal dedik ya,
bu gece yamında yat dedik ya!

DUDU – Demem o değil Habib. Ayşe,
tek yavrumuz, aklını oynatacak Osman diye.
Oğlanın yaktığı türküleri söylüyor
gece gündüz. Osman'a varmazsam diyor,
ölüm gelin gider Topal Hacı'nın evine.

HABİB AĞA – Kızı kendi haline bırakırsan,

ya davulcuya varır ya zurnacıya,
Aç besliyecek halim yok benim!

DUDU – Benim babam öyle demediydi sana Habib!
Madem kızımın gönlü var dediydi,
verdim gitti. Habib benim hem damadım
hem oğlumdur bundan böyle.
Öyle demedi miydi babam, Habib?

HABİB AĞA – Öyle dediydi avrat, öyle dediydi ya,
senin niyetin başıma kakmak yine
içgüveysi girdiğim babanın evine.
(Birden parlar, DUDU'yu kolundan kavradığı gibi, kapıya doğru fırlatarak)
Defol kahpenin dölü, gözüm görmesin!
Avrat değil, yılan besliyorum evimde, yılan!
Babanın malı birse, ben on kattım ulan!
Köyün yarısı Habib'in artık be! Bana bak,
git o boyu devrilesice sıpana söyle,
ben kiminle dersem onunla evlenecek.
Allah Allah! Ölürmüş de varmazmış Sıska Cemal'e
–hay Allah! Cemal'e! Aslan gibi delikanlıya!
Ne günlere kaldık... Bak şu dünyanın işine!
Bizim hocanın hakkı var mı ne,
kıyamet gerçekten yakın mı ne!

DUDU – *(İnliye inliye doğrulara k) :*
Allah'ından bul herif, Allah'ından!
Başka bir şey demem.

(Çıkar.)

HABİB AĞA – Tövbe ya Rabbi, tövbe estağfirullah...

(Ocağın kenarındaki lâmbayı kısar, yatağa girer. Az sonra horuldamaya başlar. OSMAN, HABİB AĞA'nın damında usul usul yürür, sakına sakına. Sağa sola bakınır. Çıt yoktur ortalıkta. Yukarlarda yıldızlı bir sessizlik. Bacaya yaklaşır. Sesini kalınlaştırarak, bacadan içeri seslenir.)

OSMAN – Habib! Habib!

HABİB AĞA – *(Yatağında döner, belli belirsiz):*

Hı?

OSMAN – Uyan Habib, uyan

gaflet uykusundan!

HABİB AĞA – *(Ağır ağır uyanarak):*

Ha? Kim o?

OSMAN – Kuş uçsa, yaprak oynasa

HABİB AĞA – *(Türküntü içre):*

Ne! Aman ya Rabbi!

OSMAN – O bilir.

HABİB AĞA – Sen misin yoksa? Vay başıma gelen!

Kız Dudu, nerdesin! Ne halt ettim de

dövdüm avradı! Sırası mıydı!

Netmeli bilmem ki...

OSMAN – Netsen neylesen boş.

HABİB AĞA – Dudu kız!

OSMAN – Takdir yukardan gelir.

HABİB AĞA – *(Çâresiz):*

Sen bilirsin yüce Tanrı.

ocağına düştüm, bağışla suçumu.

OSMAN – Hangi bini Habib?

HABİB AĞA – El kaldırmamalıydım Dudu kuluna,
bunca yıldır kahrımı çeken eksik eteğe.
Bir cahillik ettim kendimi tutamadım.
Ama severim onu, bilmez değilsin ya.

OSMAN – Bilirim Habib, başka şeyler de bilirim!

HABİB AĞA – Niyetim incitmek değildi, ne münasebet!
Hemen alayım gönlünü Tanrım, emret!

OSMAN – Hışmım onun için yönelmedi yalnız
senin üstüne, ey dinsiz imansız!
İşin gücün tâ baştan beri hile,
aldatmağa kalkarsın beni bile!

HABİB AĞA – Hâşâ ya Rabbi! Ne haddime!

OSMAN – Habib! Habib!

HABİB AĞA – Buyur ya Rab!

OSMAN – Ulu yazıklar işledin bugüne dek,
saymakla bitmez.
Ağzınla kuş tutsan artık para etmez.
Ona göre bol olacak ateşin de, gerçek!

HABİB AĞA – Nerde? Cehennemde mi?

OSMAN – Yok cennette!

HABİB AĞA – Aman Tanrım, beş vakit namazımdayım,
tesbih elimden düşmez;
(Yastığın altından tesbihini çıkarır çabucak, çekmeğe başlar.)

gece gündüz adını zikrederim,
sensiz başlıyan hiçbir iş bitmez derim.
Bilmez değilsin ya, söylemeye ne hacet!

OSMAN – Bilirim Habib, bilirim elbet.
Bunun için günâhın daha büyüktür derim,
âlet ettiğin için beni kötü işlerine!

HABİB AĞA – Ben her işte seni kalkan edindim,
sana sığındım ya Rab!
Sensiz yola çıkanın hali harap,
buyurduğun gibi kitabında.
Ama kimsenin namusuna leke düşürmem,
gözüm yoktur kimsenin malında,
gönlünü kırmam hiçbir kulunun.
Duduya gelince...

OSMAN – Şimdi bile bana karşı tilkilik edersin;
ha bire odun atar,
cehennemdeki ateşini beslersin!
Kimsenin malında gözün yok öyle mi,
kimsenin gönlünü kırmazsın demek?

HABİB AĞA – Bilmez değilsin ya, koca Tanrı.

OSMAN – Habib! Habib!

HABİB AĞA – Buyur ya Rab!

OSMAN – Göz koyan kim Satılmış'ın
Gökkaya'daki tarlasına?

HABİB AĞA – Kendisi teklif etti, ya Rab!
Yemin billâh ederim dedi,

tarlamı satar borcumu öderim dedi,
bilmez değilsin ya, söylemeye ne hacet!
OSMAN – Habib! Habib!
HABİB AĞA – Buyur ya Rab!
OSMAN – Göz koyan kim Durmuş'un
Sulak Tarlasına?
OSMAN – Kendisi teklif etti,
yalvardı iyiden iyiye
tarlamı satın al diye.
OSMAN – Habib! Habib!
HABİB AĞA – Buyur ya Rab!
OSMAN – Göz koyan kim dul Huri'nin
Söğütlük'teki tarlasına?
HABİB AĞA – Kendisi teklif-
OSMAN – *(Sözünü keserek):*
Her işin başında şeytanla bakıştın,
beni dahi tesbihinle uyutmaya kalkıştın!
Sonra bir yolunu buldun,
hepsini kitaba uydurdun.
Beni bile uyutmaya kalkıştın,
beni bile!
HABİB AĞA – Hâşâ ya Rab!
Ne haddime başa çıkmak seninle!
OSMAN – Ateşin büyür, Habib yalım yalım;
sonun geldi, karşımda neylersin bakalım.
HABİB AĞA – Sen her şeyi daha iyi bilirsin, ya Rab!

Madem razı değilsin, yarından tezi yok,
geri satayım tarlasını herkesin.

DURMUŞ – Satmak mı!
Ateşin büyür, Habib yalım yalım;
ahrette parayla yer al bakalım.
Satmak ha!

HABİB AĞA – Yanlışım hoş varsın Allah'a!
Satmak da ne söz!
Hemen geri vereyim, emret!
Para filan almadan karşılığında,
ne bir faiz, ne bir ücret.
Hemen şimdi!

OSMAN – Yat yattığın yerde Habib!
Herkes uykuda şimdi, sabahı bekle.

HABİB AĞA – Emrin baş üstüne ya Rab!
Sabah erkenden!

OSMAN – Habib! Habib!

HABİB AĞA – Hayrola ya Rab!

OSMAN – Bir değil günahın beş değil.

HABİB AĞA – Hangisini demek istersin bu kez
koca Tanrı!

OSMAN – Nice bilirsin beni, Habib?

HABİB AĞA – Yüceden de yüce, ya Rab!

OSMAN – Dudaklarım görünmez konuşmaya dursam,
sözlerim gece dallarından dökülür.

HABİB AĞA – *(Coşarak):*

Hey gidi ulu Tanrı hey!
Her şeyden arınmışsın,
her şeyin üstündesin
buyurduğun gibi kitabında!

OSMAN – Bir kulumun, Habib, gönlü kırılsa,
gök katlarıyla birlikte sarsılır tahtım;
aldırmam dağlar yerinden ayrılsa,
yer yarılsa, bir var ki
kırılan gönülle kırılırım.

HABİB AĞA *(Duygulanır, ağlamaklı):*
Büyük dedikçe büyük Tanrı!
Acaba kimin gönlünü kırmışım,
emret düzelteyim neyse yanlışım.

OSMAN – Bu köyde, Habib, iki gönül var,
birbirinin aynası.
Boşlukta yalım yalım dönen yıldızlar
bu seven gönüllerde gizli gizli yanası.
Lânet araya girenlere, Habib,
lânet büyüklüğüm kadar!

HABİB AĞA – Ben ettim sen etme, ya Rab!
Hemen şimdi!

OSMAN – Yeryüzüne yazdım Habib,
kızın Osman'a nasip;
kıyamet yakın, hışmımdan sakın,
gökyüzüne yazdım Habib,
kızın Osman'a nasip;

kıyamet, yakın, hışmımdan sakın,

kızın Osman'a nasip,

kızın Osman'a nasip.

HABİB AĞA – Emrin baş üstüne ya Rab!

Hemen! Şimdi!

(Yataktan deli gibi fırlar. Kapıya doğru koşarken, bağırarak)

Kız Dudu! Ayşe! Kalkın kız!

Nerdesiniz boyu devrilesiceler!

(Birden durur, yukarı doğru)

Tövbe ya Rabbi!

Kullarını bilmez misin,

ağız alışkanlığı, Allah kahretsin!

(Ateşe basmış gibi sıçrar yine. Derken kapıya koşarak)

Dudu! Ayşe! Kalkın kız!

(Dışarı uğrar. OSMAN sakına sakına, bacadan uzaklaşırken).

PERDE

Dördüncü Sahne

(Sabah. İkinci Sahnedeki kahve. Ortadaki bir masada HABİB AĞA, köyün hocasıyla konuşur. Kahveci, ocağında çalışmakta.)

HABİB AĞA – Bildiğin gibi değil, hocam, bildiğin gibi değil, neye benzeteyim, nasıl anlatayım ben sana; duymak gerekir bunu, yaşamak gerekir.

HOCA – *(Kıskanç, meraklı):*

Hadi büyütme, anlat!
Ben de anlamazsam, kim anlar bunu?

HABİB AĞA – Ben deyim, dağlar dile gelmiş dört
yanımda.
Sen de, sesten bir kubbe üstümde gök.

HOCA – Nasıl oldu, onu söyle.
Bayağı konuştu mu seninle?

HABİB AĞA – Onun sesi daha yakındı senin sesinden,
daha açık, daha belirli, daha kesin;
hem dışardan geliyordu bu ses,
hem içimden kaynıyordu benim.
Yalnız işitmiyordum, görüyordum da.

HOCA – *(İrkilir):*
Neyi görüyordun, sesini mi?

HABİB AĞA – Yıldızlar uçuşuyordu tepemde
adımı andıkça ikide bir;
cennet kokularıyla kendimden geçiyordum.

HOCA – Demek kokusu da vardı bu sesin?
Kendinden geçtiğin belli, Habib.
Sen şimdi benim soruma karşılık ver de
kendine gel biraz.
Neler söyledi sana, bir bir anlat.
Karşı karşıya mı konuştu seninle,
yoksa perde filan var mıydı arada?

HABİB AĞA – *(Esrimiş):*
"Habib! Habib!" diyordu.

HOCA – Ee? Gördün mü yüzünü?

HABİB AĞA – "Uyan Habib'im!" diyordu,
"uyan tatlı uykundan."

HOCA – Sen de uyandın tabi; derken
başladınız sohbete, öyle mi?

HABİB AĞA – Kırk yıllık ahbabmışız gibi, hocam!
Seninle konuşur gibi konuştum onunla,
kendi kendimle konuşur gibi.

HOCA – Halt etmişsin Habib! Sen
kendi kendinle konuşmuş olacaksın.
Her şeyden önce şunu söyliyeyim ki,
bir Peygamber Efendimize, bir ona
"Habib'im!" diye seslenmiştir yüce Tanrı.
"Sevgilim" demektir "Habib'im",
"sevgili kulum" demektir ki, Tanrı bu sözü
bir kişiye daha söylemek istese dahi,
kokmuş Habib'i seçmezdi herhalde.
Bula bula seni mi bulmuş şu koca köyde?

HABİB AĞA – Aşk olsun hocam! Nemi gördün benim?
Hem sen değil misin, parayla imanın
kimde olduğu bilinmez diyen?

HOCA – Sonra... Tanrı kimseyle karşı karşıya konuşmamıştır dünya kurulalı. Hazreti Mûsa Efendimiz, Sina Dağında onunla konuşmak istediğinde, şöyle buyurdu yeri göğü yaratan: "Beni görmeğe dayanamazsın Mûsa! Yüzümden bir demet ışık düşüreyim de şu çalılığa, gör!" demiye kalmadı, yandı kül oldu dağın yamacı.

HABİB AĞA – *(Hazla):*

Doğrudur! Herkes dayanamaz

o kurban olduğum yüzü görmeğe.

HOCA –*(Azarlarcasına):*

Mûsa Efendimiz dayanamaz da

sen dayanırsın, öyle mi,

abdestini tutamayan herif!

HABİB AĞA – Tövbe de hoca, tövbe de! O nasıl söz!

İmanın kimde olduğu...

HOCA – Bilinmez yaa, bilinmez! Söyletme beni.

Tövbe ya Rabbi, tövbe estağfirullah.

Peygamber Efendimiz, o bile

yüz yüze gelmedi hiç Tanrıyla;

arada perde vardı ikisi konuşurken.

Böyle böyleyken, şimdi sen Gürpınar'lı Habib,

kırk yıllık ahbabmışız gibi konuştum onunla, diyorsun.

Kör şeytan, kör gözüne lânet...

HABİB AĞA – Parayla imanın kimde olduğu...

HOCA – Kes Habib, kes! Neler söylemiş Rabbim,

onları anlat da, sendeki şu kerameti bilelim.

HABİB AĞA – "Uyan Habib'im!" diyordu.

HOCA – Geç onları! Uyan dedi, uyandın.

Sonra ne oldu? Neler buyurdu sana?

HABİB AĞA – "Köylü sıkıntıda Habib" diyordu,

"elinden tut yoksulların, düşkünlerin;

dertlilerin derdini dindir Habib'im" diyordu,
"dulları, öksüzleri sevindir" diyordu.

HOCA – *(Alaylı)* :

Nasıl bir yol gösteriyordu sana?
"Sabahtan tezi yok, el koy" diyordu herhalde,
"köylünün geri kalan tarlasına da!"

HABİB AĞA – *(Ürkmüş)* :

Hâşâ hoca, hâşâ! İşin içinde iş var,
aklının ermediği şeye karışma.

HOCA – Halt etmişsin sen! Aklımın ermediği ha?
Yarım yamalak bildiğin üç beş duayı
kimden öğrendin, Habib?

HABİB AĞA – *(Bozulur)*:

Sağ ol hocam, eksik olma;
ne öğrendiysem senden öğrendim ben.

HOCA – Ha şöyle!

HABİB AĞA – Yalnız, düşman gibi konuştun demin
"Köylünün toprağına el koy" derken.
Sen değil miydin bana "Aferin Habib" diyen,
"Kimse senin verdiğin parayı vermezdi o tarlalara,
otursun kalksın da dua etsin sana Huri kadın,
dua etsin Satılmış'ı, Durmuş'u,
tüm köylü sana dua etsin!" diyen?

HOCA – İlâhi Habib! Ben senin hakkını yer miyim hiç?
Ee... anlat bakalım.

HABİB AĞA – Derken "Habib'im!" diye buyurdu Rabbim.

HOCA *(Sert):*

Habib, demiştir!

HABİB AĞA – "Habib" diye buyurdu koca Tanrı,

"Büyük gerçeğe uyanma zamanı geldi.

herkesin hakkını alma zamanı geldi."

HOCA *(Anlamamış):*

Yani?

HABİB AĞA – "Habib!" diye buyurdu yüce Rabbim,

"Kimin toprağını emanet aldıysan,

sahibine geri verme zamanı geldi."

HOCA – *(Şaşırmış):*

Nasıl geri verme? Bedava mı?

HABİB AĞA – *(Azarlayarak):*

Yok parayla! O nasıl söz hocam!

Aklın fikrin dünyalıkta.

başka şey düşünmez misin sen?

HOCA – *(Büsbütün şaşırmış):*

Bak hele! Habib'e de bak sen!

Peki, merak edip sormadın mı,

madem sonunda geri verecekmişsin,

herkesin tarlasını almana

neden göz yummuş koca Tanrı başlangıçta?

HABİB AĞA – Sen bu işlerden ancak

bu kadar anlarsın hocam. Emanet,

emanet olarak almıştım o toprakları ben!

Herkes malının değerini daha iyi bilsin diye.

Böyle buyurdu her şeyi gören Rabbim. Sonra da,
"Bunu herkese açma Habib'im" dedi.
"kara bilgisizler anlamaz bunu, sır kalsın aramızda."

HOCA – Eee, Tanrının sevgili sırdaşı, de bakalım.
Şimdi ne olacak? Başka neler buyurdu
yeri göğü yaratan?

HABİB AĞA – Sabah erkenden haber saldım köylüye.
"Yaman bir müjdem var size" dedim.
"Beklenen zaman geldi. Toplanın kahvede."
Nerdeyse gelirler.

HOCA – *(Kendi kendine):*
Doğru olmasın? Habib gibi varyemezin biri
nasıl toprak dağıtır ona buna?
Hastalığını vermez böyleleri.

HABİB AĞA – "Habib! Habib!" diye buyurdu Rabbim,
"Bu köyde sevgili bir kulum daha var."

HOCA – *(Umutlu):*
Kimmiş o?

HABİB AĞA – *(işkence edercesine, oralı olmaz):*
İmanın kimde olduğu bilinmez, hocam.

HOCA *(Parlarcasına):*
Anladık be adam!
Kimmiş öteki sevgili kul?

HABİB AĞA – Osman.

HOCA – Hangi Osman? Hurinin oğlu mu?
Tarlasını yok pahasına aldığın,

yoksul diye kızını vermediğin?

HABİB AĞA – Tövbe de, bilgisizliğini elc verme hocam!
Aklının ermediği şeye karışıp
boyunca günaha girme hocam!

HOCA – Vay gözüne dizine durasıca! Sen
besmele çekmeyi kimden öğrendin be adam?

HABİB AĞA – Boynuz kulağı geçer hocam!
(HOCA öfkeden köpürür, kendi kendini yer.)
Ne diyordu sesine kurban olduğum...
"Habib, Habib'im!" diyordu..,
"İki cihanda aziz oldun artık,
bu köyde bir o var, Huri'nin Osman,
senin kızına lâyık."
(DUDU girer, HABİB AĞA işaret eder, ağa yanına gelir.)

DUDU – Huri kadın geldi Osman'la,
kapıda bekliyorlar. Huri utanıyor
kahveye girmeye. Bize mi götürsem?

HABİB AĞA – İçeri buyursunlar! Burası kahve değil,
herkesin evi bugün, Huri böyle bilsin;
o da gelsin, sen de gel,
kurtla kuzu da gelsin
(DUDU ile kapıya gider. HURİ ile OSMAN girer.)
Hoş geldin Huri, sefalar getirdin.
Hoş geldin Osman'ım, nasılsın, iyi misin?
(HURİ, HABİB AĞA'nın bu yakın ilgisine şaşırmıştır. OSMAN heyecanlı.)

HURİ – Sağ olasın Habib Ağa, seni sormalı.

OSMAN – Eksik olma Habib emmi.

Sen nasılsın?

HOCA *(Gülerek):*

Kanat açmış uçuyor keyfinden.

(HABİB AĞA, hocaya içerler. DUDU ile HURİ, bir köşede ayrı otururlar. Derken DURMUŞ girer, sonra da SATILMIŞ, daha sonra da, sırasıyla, BİRİNCİ, İKİNCİ, ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ KÖYLÜLER girerler.)

HABİB AĞA – *(Candan):*

Hoş geldiniz ağalar, sefalar getirdiniz!

(Herkese sigara ikram eder; derken köylülerin ortasında durarak)

Lâfı uzatmıyacağım ağalar,

az söz er yüküdür, çok söz hayvan yüküdür,

böyle demiş ulular.

Dün gece büyük yerden buyruk aldım.

(Herkes şaşırmış, birbirine bakar.)

SATILMIŞ – Hayırdır inşallah ağa!

Kaymakamdan mı yoksa?

(HABİB AĞA, doruklardan bakarcasına, susar.)

BİRİNCİ KÖYLÜ – Validen olmasın?

İKİNCİ KÖYLÜ – Bakanlardan biri mi yoksa?

ÜÇÜNCÜ KÖYLÜ – Başbakandan olmasın?

DÖRDÜNCÜ KÖYLÜ – Cumhurbaşkanından mı yoksa, ağam?

(HABİB AĞA gülümsiyerek susmaktadır.)

HOCA – Ağanı ilmez misin be adam!

Daha yüksek dallara konar Habib'in kuşu!

(HABİB AĞA, hocaya içerler.)

HABİB AĞA – Yeri göğü yaratan benimle konuştu dün gece,

açıktan açığa buyurdu...

(Herkeste şaşkınlık.)

HOCA – *(Atılarak):*

Perde olması gerekir arada!

HABİB AĞA – *(Kendinden emin):*

Perde olsun, olmasın, konuştu, ve buyurdu:

(Köylü kulak kesilir.)

Herkesin hakkını alma zamanı geldi.

(OSMAN bile şaşırmıştır.)

Herkes tarlasını geri alacak bugün.

(Yüzlerde kararsız sevinçler.)

BİRİNCİ, İKİNCİ KÖYLÜ – Ne adam, ne adam!

ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ KÖYLÜ – Fakir babası, Allah adamı bizim ağa vesselâm!

HABİB AĞA – Diyordu ki yeri göğü yaratan;

Herkesin toprağı kendinin olacaktır,

bu geri alınmaz bir haktır.

(OSMAN şaşırmış, HABİB AĞA'yı seyretmektedir. Ağa, OSMAN'a bakarak)

Herkes özlediğine kavuşacaktır,

bu geri alınmaz bir haktır.

(Hepsine)

Eskiden sizin olan ne varsa bende,

sizindir yine!

(Genel sevinç)

Yalnız,

(Herkes yine kulak kesilir, OSMAN merak eder.)

bir iyilik daha etmek isterim size.

Şu köyde bir aile gibiyiz,
saklımız gizlimiz yok birbirimizden.
Hepiniz eksikler içindesiniz,
kiminizin atı öküzü yok, kiminizin pulluğu;
sabanla çift sürmeğe gelince,
iğneyle kuyu kazmaktır.

SATILMIŞ – Hay ağzını seveyim mübarek ağam,
nasıl da bilirsin dertlerimizi!
Sözlerinle sevince boğarsın bizi.

OSMAN'dan başka HERKES:
Hay ağzını seveyim mübarek ağam,
sözlerinle sevince boğarsın bizi.

HABİB AĞA – "Habib" dedim kendi kendime,
"ey sevgili kulu Tanrının,
madem hayırlı bir işe başladın,
bir iyilik daha yap da, eksik kalmasın işin."
Evet ağalar, benim traktörle sürülecek tarlanız,
harmanınız benim biçer-döğerle kaldırılacak;
ve herkes bana ufak bir hisse verecek,
resmi bir anlaşma yapacağız sizinle.

SATILMIŞ – Yaşa ağam! Elin kolun dert görmesin.
Bıktım kör sabanın peşinde ayak sürümekten!
Nasıl istersen öyle olsun,
sen nasıl uygun görürsen!

BİRİNCİ, İKİNCİ KÖYLÜ – Nasıl uygun görürsen!

ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ KÖYLÜ – Nasıl uygun...

OSMAN *(kaş göz işaretleriyle "yapmayın, etmenin, razı olmayın" demeğe çalışır köylülere, anlamazlar. Derken*

atılarak):

Olmaz Habib Emmi, Tanrı razı gelmez buna!

(Herkes şaşkınlık içinde OSMAN'a bakar.)

HABİB AĞA – *(Ürkmüş):*

Tanrı mı? Şey... yardım etmek benim isteğim,

bundan kuşkusu olan var mı burda?

(Köylüler"öyle yaa!" gibisinden bakarlar OSMAN'a.)

OSMAN – Bana yardıma gelen, tatlı yüzle girer de evime,

bir daha çıkmaz; karnını hep

benim soframda doyurmaya kalkar sonunda;

yardıma gelen, Habib Emmi,

bana buyurmaya kalkar sonunda.

Kendi yatağında aksın herkesin ırmağı,

kendi yatağında bulanıp durulsun.

DURMUŞ – *(Koşarak gelir, OSMAN'ın elinden tutarak):*

Kendi yatağında aksın herkesin ırmağı.

OSMAN – Ödünç hırka giyeni!, Habib Emmi,

ya düğünde soyarlar ya bayramda,

herkes kendi yağıyla kavrulsun.

BİRİNCİ, İKİNCİ KÖYLÜ – *(Derin bir uykudan uyanırcasına, yüzlerinde anlayış parıltıları, gelirler, OSMAN'a katılırlar. Artık heybetli bir halay ezgisi başlamalıdır):*

Herkes kendi yağıyla kavrulsun!

HABİB AĞA – Kendi elimle geri veriyorum tarlasını herkesin, benden kuşkulanmanın yeri mi var?

OSMAN – Ne yapacağı bilinmez kişioğlunun, Habib Emmi;

bir kuzeyden eser yeli bir güneyden.

Dün aldın, bugün veriyorsun; nerden bilelim

yarın geri almıyacağını?

HABİB AĞA – Bana hiç güven beslemiyen adama
nasıl güvenirim kızımı?

OSMAN – *(heyecanlanır, kaygılı, yıtkınarak):*
Ayşe...

(HABİB AĞA sevinir, OSMAN'ı sıkıştırmıştır.)

DUDU – *(HURİ'ye):*
Domuzluğu tuttu yine bizim herifin!

HURİ – Can çıkmayınca huy çıkar mı, Dudu?

OSMAN – *(Tehdit edercesine) :*
Razı gelmez buna yeri göğü yaratan, Habib Emmi!

HABİB AĞA – *(İrkilir, aşağıdan alarak):*
Sen artık bendensin Osman'ım. Malım mülküm senin
olacak ben gözlerimi yumunca.
Hadi bana güvenmiyorsun diyelim,
kendine de mi güvenin yok, Osman?

OSMAN – *(kendi kendine):*
Ayşe...

(SATILMIŞ duygulanarak gelir. OSMAN'a katılır; ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ KÖYLÜLER onu izlerler.)

Habib Emmi, çiğ süt emmiştir insan.
Gelgeç arzular üstüne yapı kurulmaz,
bu işleri sağlam bir yasaya bağlamalı.

(OSMAN halay çeker gibi, düzenli kımıldamaya başlar; yanındakiler ona ayak uydururlar. Ezginin etkisinden hocanın eli ayağı oynamaktadır.)

HOCA – *(Yerinden doğrulup halaya katılarak):*
Çiğ süt emmiştir insan!

HEPSİ BİRDEN – *(HABİB AĞA'nın çevresinde dönerek):*

Bu işleri sağlam bir yasaya bağlamalı!

OSMAN – Herkesin yarınına açılan

güvenli bir yol sağlamalı.

HEPSİ BİRDEN – Güvenli bir yol sağlamalı!

HABİB AĞA – *(Ortada tek başına kalmıştır, şaşkınlık içindedir; ezgi yavaş, yavaş ona da bulaşır; büyülenmiş gibi, halaya katılarak):*

Güvenli bir yol sağlamalı.

(Derken coşar.)

Siz de gelin kadınlar, katılın bize,

bir daha yas düşmesin gönlümüze!

Git Dudu, Ayşeyi de çağır buraya,

o da katılsın bize!

(HURİ halaya katılır; DUDU, OSMAN'a işaret eder. OSMAN yavaşça ayrılır halkadan, DUDU'nun yanına gelir.)

DUDU – Yanına koş Ayşenin!

Sarardı soldu senden uzakta,

canına yetti özlemin.

Yanına var da yüzüne kan gelsin.

(HABİB AĞA'nın yanında yer alır. OSMAN halay çekenlere sevinçle bakar bir an, sonra koşarak çıkar. Kahvedekiler, coşkunluğun doruğunda hora teperken.)

PERDE